

A TITOKZATOS HANG

REGÉNY

**IRTA
WILKIE COLLINS**

**ANGOLBÓL FORDITOTTA
ZICHY CAMILLA**

**BUDAPEST
AZ ATHENAEUM R. TÁRSULAT KIADÁSA
1881.**

A mű elektronikus változatára a Nevezd meg! - Így add tovább! 4.0 Nemzetközi (CC BY-SA 4.0) Creative Commons licenc feltételei érvényesek. További információk: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.hu>

Elektronikus változat:
Budapest: Magyar Elektronikus Könyvtárért Egyesület, 2017
Készült az Internet Szolgáltatók Tanácsa támogatásával.
Készítette az Országos Széchényi Könyvtár E-könyvtári Szolgáltatások Osztálya
ISBN 978-615-5572-78-4 (online)
MEK-16699

TARTALOM

ELSŐ KÖTET.

A TÖRTÉNET ELŐTT.

Első színhely. - Boulogne-sur-mer. - A párbaj.

Második színhely: - Vange monostor - intések, sejtelmek.

ELSŐ KÖNYV.

A TÖRTÉNET. ELSŐ FEJEZET.

A vallomások.

MÁSODIK FEJEZET.

A jézsuiták.

HARMADIK FEJEZET.

A bemutatás Romaynenek.

NEGYEDIK FEJEZET.

Benwell atya diplomatiája.

ÖTÖDIK FEJEZET.

Benwell atya rosszúl czéloz.

HATODIK FEJEZET.

Az étlap.

HETEDIK FEJEZET.

Stella befolyása.

NYOLCZADIK FEJEZET.

A pap vagy a nő.

KILENCZEDIK FEJEZET.

A közönség és a képek.

TIZEDIK FEJEZET.

Benwell atya levelezése.

TIZENEGYEDIK FEJEZET.

Stella kitesz magáért.

TIZENKETTEDIK FEJEZET.

A tábornok családja.

TIZENHARMADIK FEJEZET.

Benwell atya levelezése.

MÁSODIK KÖNYV.

ELSŐ FEJEZET.

A pik-nik tánczestély.

MÁSODIK FEJEZET.

A házassági kérdés.

HARMADIK FEJEZET.

A bál vége.

NEGYEDIK FEJEZET.

Éjnek idején.

ÖTÖDIK FEJEZET.

A mézes hetek.

HATODIK FEJEZET.

A „Tiz holdas park”-i események.

HETEDIK FEJEZET.

Benwell atya és a könyv.

NYOLCZADIK FEJEZET.

A mézeshetek vége.

KILENCZEDIK FEJEZET.

Benwell atya levelezése.

MÁSODIK KÖTET.

HARMADIK KÖNYV.

ELSŐ FEJEZET.

A visszavonás magva kikel.

MÁSODIK FEJEZET.

Egy keresztény jezsuita.

HARMADIK FEJEZET.

Winterfield visszatér.

NEGYEDIK FEJEZET.

Benwell atya levelezése.

ÖTÖDIK FEJEZET.

Winterfield Bernát levelezése.

HATODIK FEJEZET.

A legszomorúbb szó.

HETEDIK FEJEZET.

Az önuralmat nélkülöző nem.

NYOLCZADIK FEJEZET.

Benwell atya levelezése.

KILENCZEDIK FEJEZET.

Eyrecourtné ő nagysága felfedezése.

TIZEDIK FEJEZET.

A mag el van vetve.

TIZENEGYEDIK FEJEZET.

Aratás ideje.

TIZENKETTEDIK FEJEZET.

Uton Rómába.

A TÖRTÉNET UTÁN.

ELSŐ FEJEZET.

Kivonatok Winterfield Bernát naplójából.

MÁSODIK FEJEZET.

Winterfield naplójának kivonatai.

A napló folytatása.

ELSŐ KÖTET.

A TÖRTÉNET ELŐTT.
Első színhely. - Boulogne-sur-mer. - A párbaj.

I.

A magas orvosi kar képviselői már nem tehettek semmit özvegy Lady Berrick érdekében.

Ha egy hetven évet ért hölgynek déli Franciaország enyhe égajlát tanácsolják az orvosok, ez egyszerűen azt jelenti, hogy segéd-forrásaik és leleményességük végére értek. Ő méltósága engedelmesen megkísérlette a meleg égajl gyógyerejét s aztán elhatározta (a mint maga mondta) hogy otthon hal meg. Lassan utazva, azon időtájt midőn utoljára hallottam felőle, Párisba érkezett. November elején volt. Egy héttel később unokaöccsével, Romaine Lewis-al találkoztam a klubban.

- Mi hozza önt Londonba ily szokatlan időben? - kérdezém.

- A végzet, mely örökké üldöz, - felelé mogorván. - A legszerencsétlenebb emberek egyike vagyok!

Harmincz éves volt; nőtelen; birtokosa a régi, pompás kastélynak: Vange monostor; nem birt szegény rokonsággal s Anglia legszebb férfiai közé tartozott. Ha hozzá teszem, hogy én, személyemre nézt, visszavonult hadseregbeli tiszt vagyok, nyomorultan csekély jövedelemmel, kellemetlen feleséggel, négy rút gyermekkel s betöltött ötven év vállamra nehezülő terhével, - senki sem fogja csodálni, ha keserves őszinteséggel, ekkép feleltem Romainenek:

- Adná az ég, hogy helyet cserélhetnék önnel!

- Adná az ég, hogy ez lehetséges volna, magam sem kívánnék egyebet! - tört ki hasonló őszinteséggel Romaine. - Olvassa ezt.

Egy levelet kézbesített, mit Lady Berrick házi orvosa, ki vele utazott, intézett hozzá. Párisban megpihelve, a beteg lassan folytatta útját hazafelé egész Boulogne-ig. Beteges állapotában szeszélyeinek rabja volt. Egész váratlanul legyőzhetetlen irtózat vett erőt rajta, ha a kanálison való átkelésre gondolt; semmi áron sem lehetett rávenni, hogy hajóra szálljon. E kényes és kellemetlen helyzetben társalkodónője azon gondolatra jött, hogy megkérdezze: vajjon Lady Berrick rááll-e az utazásra, átkel-e a kanálison, ha kedvencz rokona: Romaine Lewis eljön Boulogneba érte, s elkiséri Angliába? A kedvező válasz oly készséggel adatott, hogy az orvos nyomban érintkezésbe helyezte magát Romaine Lewis úrral, értésére adván, mit várnak tőle.

Ez volt a levél tartalma.

További kérdezősködés hiábavaló volt. Romaine nyilván útban lévén Boulogne felé, még csak pár hasznos utasítással szolgáltam neki.

- Egyék osztrigát a tengerparti szállodában, - mondám.

De soha meg sem köszönte. Teljesen el volt foglalva önmagával.

- Gondolja meg helyzetemet, - szólt indulatosan. - Gyülölöm Boulognet; egész lélekkel osztom néném ellenszenvét a kanálison való átkelésre nézve; pár havi csendes visszavonultságot reméltem a közel jövőben, falun, könyveim között; és ime, mi történik velem? Londonba cizáltatom a ködök istentelen idejében, hogy holnap reggeli hét órakor tovább utazzam - és mindezt egy nőért, kihez egyetlen rokonszenves hajlamom sem köt. Ha én nem vagyok szerencsétlen, tudni szeretném, ki az?

Oly indulatos ingerültség hangján beszélt, mely a csekély indokot tekintve, egyszerűen nevetségesnek tünt fel nekem. De az én ideg-rendszerem nem tartozik azon izgatottak közé - mit éjjeli tanulmányok és erős théának tulzott használata túlfeszített, úgy mint Romaine barátomé.

- Hisz az egész csak két napi dolog, jegyzém meg, mintegy helyzetével kiengesztelni igyekeztvén a türelmetlenkedőt.

- Már ezt hogy tudhatom? - viszonzá. - Két nap múlva viharos idő állhat be. Két nap alatt oly rosszra fordulhat néném állapota, hogy utazásra képtelenné válik. Szerencsétlenségemre, én vagyok örököse; s azt állítják, hogy minden szeszélyének meg kell hódolnom. Pedig elég gazdag vagyok magam is s mitsem törődöm a pénzével. Azonfelül gyűlölöm az utazgatást - főképp ha egyedül kell utaznom. Magának semmi dolga a föld hátán. Ha jó barátom volna, felajánlaná kíséretét.

S ama gyöngédséggel, mely jellemének legszebb vonásai közé tartozott, hozzá tevő:

- Természetesen, mint kedves vendégem.

Elég régen s elég jól ismertem, hogy sértve ne érezzem magam a gyöngéd modor által, melylyel szegénységemre figyelmeztetett. Az ajánlott szórakozás és helyváltozás erősen vonzott. Én mit sem törődtem a kanálissal s azonfelül - a kilátás, hazulról eljuthatni, ha még oly rövid időre is, ellentállhatatlan csábba birt reám nézve. A dolog természetes vége Romaine szives meghívásának elfogadása volt.

II.

Másnap, délután már Boulogneban voltunk s nem messze Lady Berricktől, de nem az ő szállodájában szállásoltuk be magunkat.

- Ha egy házban lakunk vele, - figyelmeztetett Romaine, - a társalkodónő és az orvos nem mennek le a nyakunkról. Találkozások a lépcsőn, folytonos hajlongások, üzenetések ide-oda - se vége, se hossza nem volna a nyugtalanságnak.

Romaine gyűlölte a társaság efféle mindennapi illemszabályait, melyekben más emberek gyönyörködni szoktak. Midőn egykor valaki azt kérdezte tőle, miféle társaságban érzi legjobban magát, azon megdöbbenő felelettel állt elő: »Kutyák társaságában.«

A parton bevártam, míg nénjénél látogatást tett. Legkeserűbb mosolyával tért vissza hozzám.

- Nem előre megmondtam-é? Oly rosszúl van ma, hogy nem is fogadhat. Az orvos komoly képeket vág; és a társalkodónő szemeihez emelgeti zsebbevalóját. Hetekig ide lehetünk kötve, ehhez az istentelen helyhez.

A délután esősnek bizonyult. Ebédünk rossz volt. Ez az utóbbi körülmény még jobban felbőszítette barátomat. Nem volt inyencz; az étkezés kérdése nála tisztán csak az emésztési kérdéssel állt kapcsolatban. Éjen át folytatott tanulmányai, az erős théával való visszaélése, melyre egyszer már czéloztam, erősen megrongálták gyomrát. Az orvosok több ízben intették, azon komoly idegbajokra figyelmeztetve őt, melyeknek kétségtelenül kiteszi magát, ha nem változtatja meg életmódját. Romaine azonban mitsem bizott az orvosi tudományba és erősen túlbecsülte testalkata segédforrásainak hatalmát. A mennyire tudomásom van róla, soha egy perczj sem gondolt az orvosok tanácsával.

Estefelé az idő kitisztulván, sétálni mentünk. Elhaladtunk egy templom mellett - természetesen római katolikus templom mellett - melynek ajtai még mindig nyitva álltak. A titokzatos, gyér világnál pár szegény nőt láttunk térden állva imádkozni.

- Várjon egy perczig, - szólt Romaine. - Utálatos hangulatban vagyok. Megpróbálom, nem tudok-e tisztességesebb kedélyállapotba jutni.

Én követtem a templomba. Romaine egy setét sarokba vonult és ott térdre bocsájtkozott. Megvallom, hogy meg valék lepetve. Az angol protestáns egyház gyermekének kereszteltette; de azért, a külső szertartásokra nézve, semmiféle vallási felekezethez nem csatlakozott. Gyakran hallottam nyilatkozni a keresztény eszményről, még pedig a legőszintébb bámulattal és tisztelettel, de tudtommal soha sem vett részt valamely nyilvános istentiszteletben. Midőn találkoztunk a templomon kívül, megkérdeztem: áttért-e tán a római katolikus vallásra.

- Nem, - felelé. - Sőt ép oly halálosan gyűlölöm e papság alattomos törekvéseit a társadalmi fölény és világi, politikai hatalom felé, mint bármelyik protestáns a világon. De ne feledjük, hogy a római egyház nagy tulajdonokkal egyensúlyozza nagy hibáit. Rendszere az emberi természet magasabb szükségleteinek bámulatra méltó ismeretéből fejlődött. Vegyük például az imént látottakat. E templom ünnepélyes csendje, a szegény emberek, kik ott mellettem imádkoztak, a néhány imaszó, melylyel némán csatlakoztam felebarátaim Istennel való érintkezéséhez - megnyugtató, jót tett izgatott lelkemnek. A mi hazánkban a templomajtót zárva találtam volna az istentiszteletnek szánt órákon kívül.... Megragadta karomat s egyszerre más tárgyra ment át. - Mivel fog szórakozni, - szólt, - ha néném holnap fogadni talál?

Megnyugtattam arranézt, hogy könnyen fogok utat-módot találni az idő kellemes eltöltésére.

Másnap Lady Berrick csakugyan megizente, hogy látni óhajtja rokonát, reggeli után. Magamra maradva, kísértálm a partra s egy emberrel találkoztam, ki kért, fogadnám fel csónakát. Horgot és csaléket is rendelkezésemre bocsátott. Amint a következmény mutatni fogja, szerencsétlenségünkre elhatároztam, hogy egy-két órát tengeri halászattal fogok tölteni.

Mig oda valánk a szél megfordult, s mielőtt visszatérhettünk volna, az áradat ellenünk volt. Hatot ütött mire visszaérkeztem a szállodába. Egy kis nyitott hintó állt a kapu előtt. Romaine már türelmetlenül várt és ebédnek nyoma sem látszott az asztalon. Tudtomra adá, hogy egy meghívást fogadott el, mely nekem is szól s megígérte, hogy majd a kocsiban megmagyaráz mindent.

Kocsisunk, a magas városrész felé vette utját. Kíváncsiságomat udvariasságomnak alárendelve, nénje egészsége után kérdezősködtem.

- Komolyan beteg, szegény lélek, - felelé Romaine. - Sajnálom, hogy oly indulatosan és szivtelenül beszéltem róla, midőn a klubban találkoztunk. A halál közelléte oly nemes tulajdonokat fejlesztett benne, miket már ezelőtt ismernem, vagy sejtenem kellett volna. Most már mindegy, bármikorra halasztódik, türelmesen bevárom idejét, a midőn risico nélkül átkelhet a kanálison.

A mig azt hitte, hogy igazsága van, véleményében és tetteiben a legmakacsabb, legmegátalkodottabb ember volt, kivel valaha találkoztam. De ha egyszer meggyőződött tévedéséről, nyakra-főre az ellenkező tuzásba csapott át - a tulságig bizalmatlanná vált önmaga iránt és tulságosan igyekezett minden lehető és lehetetlen módon jóvátenni hibáját. Ezen utóbbi hangulatában képes volt - de mindig a legjobb szándékkal - a leggyermekesebb ügyetlenségek és meggondolatlanságok elkövetésére.

Rosszat sejtve, kérdést tettem, mivel mulatta magát távollétem alatt.

- Addig, addig vártam önre, - szólt, - mig türelmet veszítve, végre sétálni mentem. Eleinte a tengerpartra akartam kimenni, de a kikötő szaga visszakergetett a városba és ott, elég furcsán, egy emberrel találkoztam, egy bizonyos Péterkin kapitánnyal, ki még az egyetemen barátom volt.

- Ő is vendég itt Boulogneban? kérdeztem.

- Nem épen.

- Hát itt lakó?

- Az. A dolog az, hogy Oxfordot elhagyva, nem halottam többé Péterkinről - és azóta, úgy látszik; ügyei rossz fordulatot vettek. Hosszas beszélgetésbe eredtünk s azt mondta, itt lakik, míg ügyei jobbra fordulnak.

Nem szorultam tüzetesebb magyarázatra - Péterkin kapitány és ügyei oly tisztán álltak előttem, mintha egész életén át ismertem volna.

- Nem kissé meggondolatlan-e, - mondám, efféle emberrel megújítani az ismeretséget? Nem lehetett volna beérni egy köszöntéssel?

Romayne kedvetlenül mosolygott.

- Tulajdonképen igaza van, - felelé. - De gondolja meg, hogy épen nénémtől jöttem s mély megszégyenüléssel éreztem, mily igazságtalanul beszéltem és vélekedtem róla. Tudhattam-e, nem sértek-e meg ép úgy egy régi barátot, ha Péterkint hidegen mellőzöm. Jelenlegi helyzete ép oly könnyen lehet szerencsétlenségének következménye, mint hibáinak kifolyása. Már-már hajlandó valék beérni merő köszöntéssel, a mint ön mondja, - de nem biztam ítéletemben. Kezét nyújtá s úgy megörült, midőn meglátott. Most már nem segíthetünk rajta. Nagyon vágyom az ön véleményét hallani, ha egyszer megismerkedett vele.

- Hát Péterkin kapitánnyal fogunk ebédelni?

- Azzal. Esetleg felemlítettem tegnapi nyomorult ebédünket a szállodában, mire ő felkiáltott: »Jőjj el az én hôtél garni-mba. Páris kivételével egész Franciaországban nem találsz ehhez hasonló t a b l e d ' h ô t e -ot.« Én persze igyekeztem szabadulni, nem óhajtván idegenek közé menni, elmondtam, hogy egy barátommal vagyok - de mitsem használt, - önt is meghívta a legszívélyesebben. További szabódásaim csak igen kellemetlen incidenst idéztek elő. Megsértettem Péterkin önérzetét. »Nem vagyok, nem számítok többé a világ előtt,« - mondá -»s nem is vagyok illő társaság, sem neked, sem barátaidnak. Bocsánatot kérek, hogy egyáltalán elég merész valék benneteket meghívni!« - és könyező szemekkel elfordult. Mit tehettem ezután?

Azt gondoltam magamban: »Ötven forintot kölcsönözhetnél volna neki, s minden további nehézség nélkül megszabadultál volna meghívásától.« - Ha ideje-korán hazaérek s Romaynet elkisérem sétájában, tán nem találkozunk a kapitánnyal, vagy, ha találkozunk is vele, jelenlétem legalább megakadályozza a hosszas, meghitt beszélgetést s az utána következett meghívást. Éreztem, hogy én vagyok a hibás és mégis, tulajdonképen nem tehettem róla. Most már késő s hiába való volna minden ellenkezés - a baj megtörtént s át kell esnünk rajta.

Elhagytuk a régi várost s egy külvárosi kis villatelep mellett haladtunk el, mig egy magánosan álló, magas, kőkerítésű házhoz értünk. Az előli kerten keresztül a kapu felé menve, a ház mellett két kutya-ólt vettem észre, két óriás házőrző lakossal. Tolvajoktól féltette-e magát a háztulajdonos?

III.

Abban a percben, hogy beléptünk a salonba, gyanúm, az itt található társaságra nézve, megvalósult.

»Kártya, teke és fogadás« - ezek voltak irva, még pedig igen olvashatóan, Péterkin kapitány modorában és külső megjelenésében. Az élénk szemű, sárga öreg nő, ki e hôtél garni-t tartotta, megért volna legalább ötvenezer forintot, csupán ékszerekben, ha a drágakövek és

gyöngyök, melyek tulzott mennyiségben ékiték előmlő alakját valódiak lettek volna. A jelenlévő fiatalabb hölgyek oly kipirosított arcczal és oly merészen festett szemöldökkel birtak, mintha szinpadra s nem ebédre készülének.

E szép teremtések épen madeirát kóstolgattak, étvágyukat megköszörülendők a közelgő ebédre. A férfiak közt volt kettő, ki azonnal feltűnt, mint a legtökéletesebb úri gazember-typus, melylyel bel- és külföldi tapasztalataim hosszú során át találkoztam.

Az egyik, egy barna arcú, betört orrcsontú, szikár egyén »parancsnok« czimen mutattatott be nekünk, ki állítólag mesés gazdagsággal bír, előkelő perui származású úri ember s multság kedvéért utazik. A másik katonai egyenruhát és érdemjeleket viselt, s »tábornok«-nak neveztetett. Merész, tolakodó, arrogáns modora, elbizott, komisz arcza, az apró bandzsalító szemek, s szennyes kinézésü kezei, oly visszataszító hatást tettek reám, hogy a titkos vágy szállta meg keblemet, bár kilökhethném úgy, hogy sohase lássam többé.

Romayne, nyilván még megérkezésünk előtt, mint igen gazdag ember lőn a társaságnak bemutatva s férfiak és nők egymással versenyezve elhalmozták szolgálja figyelmükkel. Midőn ebédnél ültünk, a Romayne mellett ülő, lebilincselő teremtés hosszasan arcza elé tartá óriás legyezőjét, egy időre legalább magán találkozássá változtatva a vele való társalgást. Mi az ebédet illeti, az igazság kedvéért meg kell jegyeznem, hogy némely tekintetben megérdemelte Péterkin kapitány lelkesült dicséretét. A bor jó volt s a társalgás csakhamar egész a ledérségig vidámmá vált. Bár rendesen kiválóan mérsékelt volt, most ez egyszer Romayne, szomszédai által folytonosan ivásra ösztökéltetve, a szokottnál jóval többet ivott. Szerencsétlenségemre az asztal túlsó végén ültem s nem volt alkalmam őt óvatosságra inteni.

Az ebéd bevégeztével, külföldi szokás szerint, mindannyian együttesen visszatértünk a salonba fekete kávézni s szivarozni. Az asszonyok szivaroztak s kávé s liqueurt ittak, ép úgy, mint a férfiak. Az egyik ellenállhatatlan a zongorához ült, egy kis rögtönzött, »táncz« következett s a hölgyek cigarette-el szájokban tánczoltak galoppot. Szemeim s füleim azonban, mindennek daczára, vagy épen azért, csak még élesebben figyeltek mindenre, s így észrevettem, midőn egy ártatlan kinézésü, rózsafa-tetejü asztal, egyszerre zöld posztó takarót tüntetett fel. Egyidejüleg egy öblös kanapé mélyéből kibontakozott egy csinos kis r o u l e t t e -asztal, s esetleg elhaladva a tiszteletreméltó háziasszony mellett, hallám, a mint suttogva kérdé az inastól: »szabadon vannak bocsátva a kutyák?« Azok után, miket megfigyeltem, csak azt következtethetém e kérdésből, hogy a kutyák afféle őrző szerepét vitték, s veszély idejében, ha a rendőrség mutatkozott, riadót fűjtak. Nyilván ideje volt, hogy Péterkin kapitány vendégszeretetét megköszönjük.

- Elég volt ebből ennyi, - súgtam Romaynenek halkán angolul. - Menjünk.

Mai napság pórul jár, a ki azt hiszi, hogy meghitten beszélhet angolul francziák jelenlétében. A hölgyek egyike azonnal a leggyöngédebben azt kérdezte Romaynetől, megúnta-e már társaságát? A másik figyelmezteté a zúgó esőre (mit mindnyájan hallhattunk,) s azt tanácsolta, várjuk be, mig kitisztul ismét. Az undok tábornok zsiros kezével a játék-asztalra mutatott s komoly méltósággal mondá:

- A játék már vár bennünket.

Romaynet az ivott bor felizgatta ugyan, de nem butította el. Kellő tapintattal felelé tehát:

- Bocsánatot kell kérnem, de igen rosz kártyás vagyok.

A tábornok egyszerre elkomolyodott.

- Uram, ön sajtáságos tévedés nyomán beszél, - mondá. - Mi itt l a n s q u e n e t e t játszunk s e játék tisztán hazard-játék. Ha szerencséje van, a legrosszabb kártyás tútesz az egész társaságon.

Romayne megmaradt visszautasító állásában. Én, részemről, természetesen támogattam, tőlem telhetőleg igyekezvén rajta hogy senkit meg ne sértsek. A tábornok azonban mégis sértésnek vette. Karjait keblén összefonva szigorúan nézett reánk.

- Azt jelenti-e modoruk, uraim, hogy nem biznak a társaságban? - kérdé indulatosan.

A tört-orrú parancsnok, hallván miről van szó, azonnal hozzánk csatlakozott, s a béke érdekében karján vezette közénk a rábeszélés eszközét - egy hölgyet.

A hölgy élénken előre lépett, s megveregette legyezőjével a tábornok vállát.

- Én is a társasághoz tartozom, - mondá, - s biztosan tudom; hogy Romayne úr én b e n n e m bizik. - S legellenállhatatlanabb mosolyával fordulva Romaynehez, édesdeden folytatá: - Egy úr mindig kártyázik, ha hölgy-társa van. Egyesítsük érdekeinket a kártyában, és - é d e s Romayne úr, kérem, ne játszó túlmerészen! - Gyönyörű kis pénztárczáját barátom kezébe csúsztatta s úgy nézett rá, mintha fél életén át szerelmes lett volna belé.

A szépnem végzetes befolyása, a bor tüzétől támogatva, az elkerülhetetlen eredményre vezetett. Romayne a játék-asztalhoz engedte vezetetni magát. A tábornok még pár perczig elodázta a játék megkezdését. A történetek után szükséges volt, hogy szigorú igazságérzetének kellő kifejezést adjon.

- Mindnyájan becsülésreméltó emberek vagyunk - kezdé.

- És bátor emberek, - tevé hozzá a parancsnok, a tábornokot bámulva.

- És bátor emberek, - helyben hagyá a tábornok, a parancsnokot bámulva. - Uram, ha talán szükségtelen indulatosságra engedtem ragadtatni magamat, é r z é k e n y p o i n t d ' h o n n e u r - ö m által, sajnálom és bocsánatot kérek.

- Nemes beszéd! - kiáltá a parancsnok. - A tábornok szívére tette kezét és meghajtá magát. A játék megkezdődött.

Szegény ember létemre, szerencsésen kikerültem a figyelmet, mit Romaynera pazaroltak a hölgyek. Mindazonáltal, kénytelen valék ebédemet megfizetni, s azt csak úgy tehettem, - ha szintén részt veszek az est eseményeiben. Rouletteben csekély betét is járta s azonfelül a bankár oly magas nyereményeket tehetett, hogy ebben az esetben alig lett volna érdemes a csalás. A legkevésbé gazember kinézésű egyén mellé ültem s roulette-et kezdtem játszani.

Bámulatomra, mindjárt az első kísérlet szerencsésen ütött ki. Szomszédom átadta nyereményemet.

- Utolsó filléremet elvesztettem, - suttogá, szomorúan, - és otthon feleség és gyermekek várnak. - Kölcsön adtam a szegény ördögnek öt frankot. Bádgyadtan elmosolyodott, a mint a pénzt nézte.

- Eszembe juttatja, - mondá, - utolsó üzletemet itt, midőn amaz úriembertől kértem kölcsön, ki amott a kártyaasztalnál, a tábornok szerencséjére fogad. Vigyázzon, s valahogy úgy ne járjon vele, mint én. Mit gondol mit kaptam egy négy ezer frankos váltómért? Száz üveg pezsgőt, ötven üveg tentát, ötven üveg fénymázt, három tuczat zsebbevalót, két képet ismeretlen mesterektől, két shawlt, száz földabroszt, és - öt frankot.

Folytattuk a játékot. Szerencsém hűtelen lett hozzám. Vesztettem, vesztettem és vesztettem. Időnként átpillantottam a kártyaasztalhoz. A szerencse szeszélyes istenasszonya hamar pártját fogta a tábornoknak, s szokatlan kitarással megmaradt mellette. Egész halom bankjegy és arany - a mit nagy-részt Romaynetől nyert el, mint később tudomásomra jutott, - feküdt, előtte. Mi szomszédomat, a fénymáz és ismeretlen mesterektől származó képek szerencsétlen birtokosát illeti, az nyerni kezdett, azonnal merész tételekre ragadtatta magát, elvesztette utolsó fillérig mindenét, s a salon egy sarkába vonult, hol szivarozással próbált vigasztalódni. Épen felálltam, hogy szinte kövessem példáját, midőn a kártyaasztalnál óriás lárma tört ki.

Láttam Romaynet felugorni helyéről s kiragadni a kártyát a tábornok kezéből.

- Gazember! - kiáltá - ön csal!

A tábornok vak dühben szintén felugrott.

- Hazudik! - kiáltá!

Közbeszólási kísérletem mitsem használt, de Romayne már is belátta, hogy erőt kell vennie indulatán.

- Úri ember nem fogadja el egy swindler sértését, - mondá hidegen.

- Fogadja hát ezt! - felelé a tábornok és arczába köpött. Egy szempillantás alatt Romayne földhöz vágta.

A csapás egyenesen két szeme közt érte; a tábornok kövér, hatalmas ember volt, s nehezen zuhant a padlóra. Egy ideig eszméletlen maradt. Az asszonyok sikoltozva szaladtak szanaszét, ki a szobából; a békés parancsnok tetőtől talpig remegett, és kettő a jelenlévő urak közül, kik, hogy igazságosak legyünk, nem voltak gyávák, bezárták az ajtókat.

- Önök egy tapodtat sem mozdulnak innét, míg nem látjuk, magához tér-e vagy sem.

Hidegvíz s a háziasszony illat-üvegcséi, rövid idő alatt életre hívták ismét a tábornokot. Valamit oda sugott barátai egyikének, ki azonnal felém fordult.

- A tábornok kihívja Romayne urat, - mondá. - Mint segéde, holnap reggel szerencsém lesz önökkel találkozni.

Visszautasítottam minden feleletet mindaddig, míg az ajtók fel nem záratnak, s mi szabadon nem távozhatunk.

- Kocsink künn vár, - tevém hozzá. - Ha nélkülünk tér vissza a szállodába, kellemetlen következményei lehetnek elmaradásunknak.

Ez az utóbbi pont megtette a maga hatását. Ők, a magok részéről, felzárták az ajtókat, mink a magunk részéről elfogadtuk a másnap reggelre határozott találkozást. Ezzel elhagytuk a házat.

IV.

Midőn beleegyeztem a tábornok képviselőinek fogadásába, szükségtelen mondanom, hogy egyszerűen csak egy második összetűzést akartam kikerülni. Ha az emberek valóban elég szemtelenek volnának bennünket szállodánkban felkeresni, elhatároztam, hogy a rendőrség közbejöttével fogom fenyegetni őket. Romayne az ügyre nézve semmiféle véleménynek nem adott kifejezést. Modora rendkívül nyugtalanító hatást tett reám. A nyomorult sértés, mely rajta elkövetett, még folyvást rágódni látszott szívéen. Mély gondolatokba merülten, vonult vissza szobájába.

- Nincs mit mondania? - kérdezem.

- Várjon holnapig, - felelé és ott hagyott.

Másnap megjelentek a segédek.

Az ebédnél jelen volt urak közül vártam kettőt, de megcsalódtam várakozásomban. Meglepetésemre, a két látogató a tábornok ezredéből való két tiszt volt. Meghozták a kihívást Romayne számára, a párbaj idejét másnap reggelre tűzve ki, de a fegyver választásával barátomat, mint a kihívott felet, bizva meg.

Világos volt, hogy a tábornok sajtószerű kártyázási módja még eddig nem vált általánosan ismeretessé. Jóllehet rossz társaságot látogat, és tán - a mint azt később több részről hallottam, - nem correct eljárással is gyanúsítatik egy némely helyen, - de, hogy mindazonáltal még volt veszteni való hírneve, azt a két úri ember jelenléte bizonyítja, kik nem átallottak képviselői képen szerepelni.

Az urak őszinte sajnálkozással kijelenték, hogy Romaine nyilván egy tévedés nyomán indult, komoly okot szolgáltatott a rajta elkövetett sértésre, melyért megbocsájthatatlan brutalitással, gyáván megboszulta magát egy védtelen emberen. Mint férfi és katona, a tábornok kétszerelesen ragaszkodik a párbajhoz. A békés kiegyenlítés lehetetlen, még ha Romaine fel is ajánlaná a bocsánat kérését.

Ily körülmények közt, beláttam, hogy még csak egy út marad nyitva. Egyszerűen visszautasítottam a kihívást.

Midőn okaimat kérdezték, szükségesnek láttam, bizonyos óvatossággal felelni. Bár mi csalónak ismertük a tábornokot, mégis kényes dolog volt megtagadni tőle a jogot az elégtétel követelhetésére, mikor két tisztet talált, kik ügyét magukévá tették. Elővettem a lefoglalt kártyákat - miket Romaine zsebében magával elvitt és felajánlottam azokat, elvitázhatatlan tanubizonyosága gyanánt annak, hogy barátom se nem tévedett, se nem csalódott.

A segédek - kik feljebbvalójuk által nyilván előkészítették e körülményre, - megtagadták a kártyák megvizsgálását. Először, - mondák, - még a hamis játék felfedezése sem mentheti Romaine eljárását, (feltéve, hogy csakugyan megtette e felfedezést.) Másodszor, a tábornok jelleme és magas állása teljesen lehetetlenné teszik, hogy bármily körülmények közt ő legyen felelős a történetekért. Ép úgy, mint Romaine maga és én, meggondolatlanul és rosszat nem gyanítva, kétes társaságba keveredhetett s ártatlan áldozata lett egy tévedésnek vagy csalásnak, mit valamely más jelenlevő személy követett el.

Utolsó menedékem, hogy barátomat kimentsem a hinárból, most az volt, hogy a párbaj visszautasítása indokául felhoztam azon körülményt, mikép angolok vagyunk, és Angliában tudvalevőleg a párbaj végkép eltöröltetett. De mindkét segéd egyhangulag visszautasította ezen érvemet, mint eljárásom igazolását.

- Ön most Franciaországban van, - mondá az idősebbik, - hol a párbaj az egyedüli elfogadott gyógyszer a sértésnek. Önök minden körülmények közt elfogadni kötelesek azon ország társadalmi törvényeit, a melyben épen tartózkodnak. Ha e szabályt el nem fogadják, kiteszik magukat bátorságuk olynemű nyilvános meggyanusításának, mely sokkal lealázóbb természetű, semhogy tüzetesebben megmagyarázható volna. Halasszuk el e találkozást három órára, a formalítások be nem tartása ürügye alatt. Nekünk két úrral kellene megegyeznünk, kik Romaine ur nevében conferálnak velünk. Szerezze meg időközben a második segédet, és fontolja meg jól végelhatározását, mielőtt ismét megjelennék.

A francziák alig távoztak az egyik ajtón át, midőn Romaine a másikon belépett.

- Mindent hallottam, - szólt nyugodtan, - fogadja el a kihívást.

Ünnepélyesen kijelentem, hogy mindent megkísérlettem, a mit lehetett, hogy barátom szándékát megmásítsam. Nincs ember, ki nálamnál mélyebben meg lett volna győződve róla, hogy megbocsájthatatlan könnyelműséggel engedte át magát a körülménynek. De ellenvetéseim, érveléseim mind kárba veszttek. Siket maradt minden észszerű, józan érvnek azon percztől fogva, hogy említeni hallá annak lehetőségét, mikép bátorságának meggyanusítása lehetne következménye egy oly ügynek, melyben neve érdekelve van.

- Nézeteit azért tisztelem s ezt bebizonyítva, nem is kívánom öntől, hogy tanúm legyen. Könnyen találhatok francia segédeket. És jegyezze meg jól - ha bármit elkövet hogy a találkozást megakadályozza, a párbaj másutt fog végbemenni és barátságunknak örökre vége szakad.

Ezután tán nem szükséges hozzá tennem, hogy elkísértem másnap reggel a párbaj színhelyére s tanuja voltam.

Éjjel még megírta végrendeletét - rendszeresen elkészülve a legrosszabbra, a mi érhetne. De ami valósággal megtörtént, ép úgy meghaladta az ő várakozásait, mint az enyéimet.

V.

Pontosan ragaszkodtunk a kitűzött órához - s nyolcz órakor a helyszínen voltunk.

A velem működő segéd francia uri ember volt s rokona azon tiszték egyikének, kik a kihívást meghozták. Az ő tanácsára, pisztolyt választottunk. Romaine, mint jelenleg a legtöbb angol, épenséggel nem értett a kard kezeléséhez. De csaknem ép oly járatlan volt a pisztoly használatában.

Ellenfeleink hosszasan késtek. Tíz percnél tovább megvárakoztattak. Pedig nem volt kellemes idő a várakozásra. A regg nyirkos és nedves volt. Sűrű fehér köd emelkedett felfelé a tengerből s lassan hömpölygött felénk.

Midőn elleneink végre megjelentek, a tábornok nem volt köztük. Egy magas, elegáns öltözetű és magatartású fiatal ember, rideg udvariassággal üdvözlé Romainet s egy véle érkezett idegenhez fordulva, nyugodtan mondá:

- Magyarázza meg a körülményeket.

Az idegen, a mint kitűnt, a sebész volt. Azonnal megadta a kívánt magyarázatokat. A tábornok oly beteg lett, hogy nem jelenhetett meg. Reggel görcsös roham szállta meg, következménye a ráért ökölsapásnak. Ily körülmények közt, a tábornok legidősebb fia (Móricz) jelent meg, hogy atyja helyett és nevében párbajt vivjon, még pedig a tábornok teljes helyeslése és a tábornok segédeinek kísérete mellett.

Mi azonnal megtagadtuk a párbajt ily viszonyok közt, s Romaine hangosan kijelenté, hogy semmi panasza nincs a tábornok fia ellen. Erre Móricz elhagyta segédeit, indulatosan letépte egyik keztyűjét és közvetlenül Romaine elé állva, a keztyűvel végighúzott arczán.

- Most sincs panasza ellenem? - kérdé a fiatal francia. - Arczába kell pöknöm, mint az apám tette?

Segédei elhurczolták és bocsánatot kértek e méltatlan kitörésért. De a baj megvolt. Romaine indulatos természete fel volt korbácsolva.

- Töltsék meg a pisztolyokat! - kiáltá.

A nyilvános sérelem, és nyilvánosan felemlített meggyalázás után nem maradt hátra más, mint - vér.

Mi voltunk megbizva a pisztolyok megszerzésével. Ennélfogva ellenfelünk segédeit szólítottuk fel a fegyverek megvizsgálására és megtöltésére. Mig ez megtörtént, a közeledő tengeri köd oly teljesen átfogott, hogy a párbajvivők képtelenek valának egymást kivenni, s ennél fogva, akarva nem akarva, a köd lehető szétoszlását kelle bevárniok.

Romaine indulatossága azalatt csillapodott. Természetének nemes nagylelkűsége szép kifejezést talált a szavakban, melyekkel most segédeihez fordult:

- Utoljára is, - mondá, - a fiatal ember jó gyermek - meg akarja boszulni atyját s egyszersmind jóvá tenni hibáját. Mit törődöm vele, hogy keztyűjével meglegyintette arczomat? Úgy hiszem, én a levegőbe fogok löni.

- Megtagadom szolgálataimat mint segéde, ha ezt teszi - felelé a francia uri ember, ki segéd-társam volt. - A tábornok fia híres lövő. Ha ön nem látta, mi áll az arczára írva, én láttam, - szándéka önt lelőni. Védelmet adok életét, uram! Ez kötelesség!

Én nem kevesebb erélylyel beszéltem Romaynnal, midőn rám került a sor. Romaine engedett és feltétlenül kezeinkbe adta magát.

Egy negyed óra multával a köd kissé felemelkedett. Kimértük a távolságot, miután előzetesen, az én indítványozásomra, megegyeztünk: hogy mindkét fél, egy adott jelre, egyszerre lőjön.

Romaine önuralma és nyugalma, tekintve ideges, izgatott természetét, valóban csodálatra méltó volt. Oldalt állítottam fel, oly helyzetben, mely némileg kisebbítette a veszélyt, a mennyiben kevesebb tért engedett a golyónak. Francia társam kezébe adta a pisztolyt s néhány szóval, utolsó tanácsával támogatta.

- Bocsássa le karját, a pisztoly szájával egyenesen a földre mutatva. Ha meghallja a jelt, emelje fel karját könyökéig, szorítsa könyökét oldalához - és lőjön.

Többet nem tehattunk érte. Amint félrevonultunk, megvallom - nyelvem úgy odatapadt szám padlásához, mintha odaforrt volna, és eddig ismeretlen, irtózatossá hideg megfagyasztotta ereimben a vért és egész velőmig hatott.

A jel megadatott és a két lövés egyidejűleg eldurrant.

Első tekintetem Romaynet kereste. Levette kalapját és mosolyogva oda nyujtá nekem. Ellenfelének golyója magával vitt egy darabot a kalap jobb oldali karimájából. A szó szoros értelmében egy hajszálnyira volt a haláltól.

A mig szerencsét kívántam neki, a köd újból lebecsátkozott, és sűrűbb palástba burkolt, mint valaha. Az ellenfeleink által elfoglalt pont felé tekintve, csak kétes, árnyékszerű alakokat láthattunk, mint sűrű fátyolon keresztül, melyek sietősen elsuhantak egymás mellett, és keresztezték egymást.

Valami történt! Francia társam megragadta karomat és jelentőségteljesen megszorította.

- Engedje, hogy én menjek kérdezősködni, - mondá kiméletesen.

Romaine követni akarta, én visszatartóztattam; de egyikünk sem szólt egy szót sem.

A köd egyre sűrűsbedett, míg végre egy lépésnyi távolságra is elfödött mindent és semmit sem láthattunk többet ellenfeleinkből. Egyszer áthallatszott a sebész hangja, a mint türelmetlenül gyertya-világ után kiáltott, mert így setétben nem tudhat semmit.

A mennyire mi láthattuk, nem jelent meg semmiféle világítási eszköz. Nyomasztóan, ijesztően, mint maga a köd, a nesztelen csend is átfogott bennünket. De egyszerre a csend megtört; irtózatossá módon megtörtett egy hang, egy mindkettőnk előtt ismeretlen hang által, görcsösen, élesen átmetszve az áthatatlan ködöt.

- Hol vagy? - sikoltá a hang, francia nyelven. - Gyilkos! Gyilkos! hol vagy?

Női hang volt-e, vagy fiué? - Nem hallottunk semmit többet.

A hatás, mit Romaynere tett, iszonyu volt. Ő, ki stoikus nyugalommal szembe állt a megöletésére ráemelt fegyverrel, némán összeborzadt, mint valami halálraüldözött állat.

Átkaroltam és lehető gyorsasággal magammal vonszoltam, el a végzetes helyről.

A szállodában megvártuk francia barátunkat, ki csakhamar utánunk jött, bejelentve a sebész látogatását.

A párbaj végzetesen végződött. A vak esetleg, mely Romaine gyakorlatlan kezét vezérelte, a tábornok fiának vesztére tört, mert a golyó jobb oldalt, az orr mellett az arcba furódott a nyakcsigáig hatolt és a hátgerinczben megakadt.

Halva volt, még mielőtt visszavihették atyja házába.

Erre nézve legrosszabb sejtelmek is megvalósultak. De még más mondani való is maradt, mire legtávolabbról sem voltunk, de nem is lehattunk elkészülve.

Az elesett fiatal ember öcscse, (egy tizenhárom éves fiú) titokban követte a párbaj színhelyére siető társaságot, a mint atyja házából távozott, elrejtőzött és szemtanúja lett az iszonyú eseménynek.

A segédek csak akkor jutottak jelenlétének tudomására, midőn rejtekhelyéből előtörve, haldokló bátyja oldala mellett térdre rogyott. Ő hangoztatta ama rémületes sikoltást, melyet láthatatlan ajkáról hallottunk hangzani. Fivérének kivégzője volt a »gyilkos,« kit hiába igyekezett felfedezni és meglátni a tengeri köd feneketlen sötétében, mely a világot gyászlepelbe burkolta szemei előtt.

Mindketten Romayne néztünk. Ő némán, mint egy kővé dermedt ember nézett vissza reánk.

Okoskodásba, magyarázatokba próbáltam bocsátkozni vele.

- Élete ellenfelének hatalmában állt, - mondtam. - Nem ön, de éppen ő volt híres, mint kitűnő lövő; ön százszorta többet kockáztatott mint ő. Felelősséget vállalhat-e ön egy szerencsétlen esetlegért? Szedje össze magát, Romayne! Gondoljon a jövőre, a midőn mindez egy elfeledt rossz álom lesz.

- Soha, - felel Romayne, - soha, a míg élek!

E feleletet is egyhangú, bádgyadt hangon adta. Szemei fáradtan, mintegy az ürbe veszve, egyenesen maguk elé bámultak. A rendkívüli, megfoghatatlan változás, mely rajta észlelhető volt, komolyan megijesztett. Misem mutatott az öntudat bekövetkező teljes megszűnésére; és mégis, minden, a mi fizikai életében legélénkebb, legragyogóbb volt, valami titokzatos módon egyszerre eltűnt, lehervadt, odalett.

Újra szóltam hozzá, de ő néma és mozdulatlan maradt; úgy tetszett, mintha nem hallana, vagy nem értene engem.

Míg éppen azon töprengtem, mit tegyek, mit mondjak, belépett a sebész. Anélkül, hogy beárta volna, míg véleményét kérdezem, figyelmesen szemügyre vette Romayne-t és aztán magával vitt a mellékszobába.

- Barátja komoly idegrázkódás áldozata lett, - mondtá. - Nem világosíthatna-e fel rendes életmódja és szokásai felől?

Felemlítém a hosszasan folytatott tanulmányokat éjnek idején, és a túlságos theázis szokását.

A sebész komolyan rázta fejét.

- Ha tanácsomat követni akarja, - folytató, - vigye haza haladéktalanul. Ne tegye ki a további izgalomnak, mely elkerülhetetlenül előállna, a mint köztudomásra jut a városban a párbaj szerencsétlen kimenetele. Nekünk mindenesetre meg kellend jelenni a törvényszék előtt, bár ez csak tisztán formalitás marad és önök megjelenhetnek, a mikor idejük elérkezett. Hagyja nálam londoni lakcímét, többre egyelőre nincs szükség.

Éreztem, hogy a legbölcsebb, a mit tehetek, az, ha tanácsát azonnal követem.

A hajó az nap éppen igen korán indult Folkestoneba - így hát nem volt veszteni való időnk. Romayne nem mondott ellent, midőn felajánlottam neki, hogy visszakísérem Angliába; nyilván, mitsem törődött vele, mi lesz belőle.

- Hagyjon békét, - mondtá, - és tegyen a mit jónak lát.

Pár sort irtam Lady Berrick orvosának, tudtára adva a történeteket, s egy negyedórával később már a gőzhajó fedélzetén voltunk.

Igen kevés utazótársunk volt.

Miután elhagytuk a kikötőt, egy fiatal angol hölgy vonta magára figyelmemet, ki, ha a látszat nem csalt, anyjával utazott. A mint elhaladtunk mellette, feltekintett s hosszasan nézett Romayne-re, míg gyönyörű arcán oly élénken tükröződött a sajnálkozó, résztvevő érdeklődés, hogy első perczen azt hívéim, ismerik egymást.

Nagy nehezen végre sikerült annyira hatnom társam lethargikus lelki állapotára, hogy megértette kívánságomat, és megnézte szép uti-társnőnket.

- Ismeri ezt a bájos teremtést? - kérdezém.

- Nem, - viszonzá a legbágyadtabb közönnyel. - Soha se láttam életemben. Fáradt vagyok - fáradt, - fáradt - hagyjon magamra, az istenre kérem!

Elhagytam. Ritka személyes tulajdonai, - melyekről, őszintén mondva, - soha sem látszott tudomással birni, nyilván megtették természetes hatásukat a fiatal hölgyre, ki így esetlegesen találkozott vele, s felébresztették érdeklődését és bámulatát. A megadásteli szomorúság és szenvedés kifejezése, mely Romayne arcán most olvasható volt, kétségtelenül nagy mérvben hozzájárult azon villanyos befolyáshoz, mit öntudatlanul gyakorolt egy gyöngéd, érzékeny és ideges nő rokonszenvező szívére.

Múltjában nem ritkán előforduló eset volt az ilyen, - s mint magam is tudtam, - gyakorta, nemcsak érdeklődés és bámulat tárgya szokott lenni a szépnemnél, de még szenvedélyes és önfeláldozó szerelemmel is gyakran találkozott. De ő sohasem viszonzta a szenvedélyt, sőt komolyan sem látszott azt venni soha. A házasság, talán, ki tudja? - még megmentője lesz - de fog-e valaha nőszülni?

A karfára támaszkodva s tétlenségemben ekkép fűzve tovább töprengő gondolataimat, egyszerre egy halk, édes hang által térítettém vissza a jelenbe - azon hölgy hangja által, kivel gondolataimban épen e perczen foglalkoztam.

- Bocsássa meg, ha zavarom, - szólt, - de ha nem csalódom, barátjának szüksége van önre.

A magas nevelésű, öntudatos úri nő szerénységével és nyugalomával beszélt. Arcának kissé élénkülő pirja, szemeimben még csodaszerűbbnek tünteté fel, mint valaha.

Megköszöntem szivességét és visszasiettem Romayne-hez.

A gépezetet elzáró rácsozat ablakánál állt. Azonnal észrevettem a változást, melyen keresztül ment. Tekintete nyugtalanul vándorolt szerteszét, engem keresve s szemei nemcsak visszanyerték élénkségüket - de a rémület vért fagyasztó kifejezése volt bennök.

Durván megragadta karomat és lefelé mutatott a gépszobába.

- Mit hall ottan? - kérdé szisszenve, remegő ajkkal.

- A gőzgép tompa zakatolását.

- Semmi egyebet?

- Semmit. Hát ö n mit hall?

Hevesen elfordult.

- Megmondom, ha partra szállunk, - felelé még mindig halotthalaványan.

Második színhely: - Vange monostor - intések, sejtelmek.

VI.

Midőn Folkestone kikötőjéhez közeledtünk, Romayne izgatottsága lassanként enyhülni kezdett. Feje lekonyúlt, szemei időnként lezárultak - úgy nézett ki, mint a ki csendesei aludni készül.

A gőzhajót elhagyva, bátorságot vettem magamnak s megkérdeztem bájos útitársnőnk, szolgálatára lehetek-e, a mennnyiben a Londonba induló vonatra jegyet váltok, édes anyja és az ő számára. Udvariasan megköszönte szivességemet, mondván, hogy folkestoni barátokhoz készülnek látogatóba. Beszéd közben Romaynere nézett.

- Félek, hogy nagyon beteg, - mondá, gyöngéden suttogó hangon.

Mielőtt válaszolhattam volna, anyja a meglepetés félreismerhetlen kifejezésével hozzá fordult, figyelmét az említett barátokra hiva fel, kik már várták, hogy üdvözölhessék.

Utolsó pillantása, a mint elvitték magokkal, bánatosan, gyöngéden Romayne megtört alakján nyugodott. De Romayne nem viszonzta azt - nem is volt tudomása róla. A mint a vonathoz vezettem, egyre nehezebben támaszkodott karomra - s alig foglalt helyet a vasuti kocsiban, azonnal mély álomba merült.

A szállodába hajtattam, melyben barátom, ha Londonban tartózkodott, rendszeren lakni szokott. Hosszú álma az uton némileg könnyebbülésére látszott szolgálni. Együtt ebédeltünk az ő szobájában, és ő is evett egy keveset. De midőn a szolgák visszavonultak, úgy találtam, hogy a párbaj szerencsétlen kimenetele még mindig egyenlő erővel nehezül lelkére.

- Az iszonyú tudat, hogy megöltem azt az embert, több, mint a mit egyedül elviselni képes vagyok, - mondá borzadva. - Az Isten szerelmére, ne hagyjon el!

Boulogneban leveleket kaptam, melyek értesítettek, hogy nőm gyermekeimmel együtt elfogadta bizonyos barátok meghívását s azoknak tengerparti villájában hosszabb látogatásra telepedett le. Ily körülmények közt egészen barátom rendelkezésére bocsáthattam csekély személyemet.

Megnyugtatva őt e pontra nézve, eszébe juttatám az utolsó jelenetet mely a gőzhajón folyt le köztünk. Romayne azonnal megváltoztatta a társalgás tárgyát. De kíváncsiságom sokkal inkább fel volt izgatva, semhogy kielégítésének elodázását megtűrtem volna. Kitartással igyekeztem emlékező tehetségének támogatásán.

- Mi a gépezetbe néztünk, - mondám, magyarázólag, - s ön azt kérdezte, mit hallok ott? Ön pedig megígérte, hogy partra érve, elmondja, mit hallott ön.....

Szavamba vágott, mielőtt befejezhettem volna mondatomat.

- Azt kezdem hinni, hogy merő képzelődés volt, - felelé. - Nem kellene szó szerint vennie mindazt, mit az én borzasztó helyzetemben lévő ember netán mondani talál. Egy felebarátom vére mocskolta be kezemet, és.....

Most én nem engedtem kibeszélni.

- Nem türhetem, hogy ily módon beszéljen magáról, - mondám lehető határozottsággal. - Ép oly kevésbé felelős a franczia haláláért, mintha az utcán kocsikázás közben lovai elragadták volna s véletlenül elgázolja az arra menőt. Én nem vagyok kellő társaság oly embernek, ki úgy gondolkodik, mint ön. Ön mellé orvos, még pedig ügyes orvos való.

Komolyan felháborodtam ellene, s nem láttam be szükségét, mért titkoljam érzelmeimet.

Más ember az ő helyében tán sértve érezte volna magát nyilatkozatom következtében. De Romaine természetében bizonyos szelidség volt, mely ideges izgatottságának legrosszabb perczeiben sem hazudtolta meg magát. Most is megragadta kezemet:

- Ne haragudjék reám, - esdekelt lágyan. - Igyekezni fogok a dolgról úgy vélekedni, mint ön; ellenben ön is engedjen ám. Előbb bevárom az éjt s meglátom, mikép esem keresztül rajta. Holnap reggel visszatérünk a tárgyhoz, mit a gőzhajón említettem. Rá áll?

Természetesen ráálltam. Hálószobáink egy ajtó által összeköttetésben valának egymással. Romaine indítványára, ez az ajtó nyitva maradt éjen át.

- Ha nem találnék aludni tudni, - magyarázgatá, - legalább biztos akarok lenni a felől, hogy meghallhatja hangomat, ha hívom.

Éjjel három izben ébredtem fel, és látván, hogy gyertyája még mindig ég, benéztem Romaine szobájába. Utazáson rendszeren magával szokta vinni egy-két kedvencz könyvét. Valahányszor bementem hozzá, mindig csendesen olvasva találtam.

- Úgy látszik, előre kivettem alvásrészememet a vasuton, - mondá nyugodtan. - De ez mitsem tesz, megelégszem így is. Valami, a mitől, megvallom, félttem, még eddig nem történt meg. Megszoktam én az ilyen átvirrasztott éjjeleket. Menjen vissza ágyába s ne nyugtalankodjék miattam.

Másnap reggel az ígért magyarázat újból elhalasztatott.

- Nemde, nem bánja, ha még egy kicsit vár is? - kérdé szívélyesen.

- Ha különösen óhajtja, hát várok, természetesen, - felelem.

- Akar-e még egy másik szívességet is tenni? Ön jól tudja, hogy ki nem állhatom Londont. Az utczai lárma kábitó. Azonfelül, annyit bevallhatok, hogy minden zajra gyanakodom, a mióta...

Látható zavarban elakadt.

- A mióta a gépezetet nézve találtam a hajón? Kitaláltam?

- Ki. Nem érzek hajlandóságot egy második londoni éjt kockáztatni. A legtökéletesebb nyugalom hatását akarom megkísérteni. Kellemetlen volna-e önre nézve, ha visszakísérne Vangeba? A milyen unalmas hely, mégis akadhatna mulatsága. Hisz emlékszik még, pompásan lehet ott vadászni. Évek óta gondját viselik a tilosnak.

Egy órával később elhagytuk Londont.

VII.

Ha nem csalódom, Vange monostor Anglia legmagányosabb falusi lakhelye. Ha Romaine nyugalomra áhítozott, ez csakugyan a legalkalmasabb tartózkodási hely volt számára.

Yorkshire északi részének legvadabb, sivatag partjain az ódon Vange kolostor romjai a szélrózsa minden oldaláról tisztán kivehetők valának. A régi hagyományok viruló falvakról regélnek, melyek a szerzetesek idejében a gazdag monostor köré csoportosultak; korcsmákról, szállókról is megemlékezik a kósza hir, mik a keresztény világ minden részéből ide tóduló zarándokok befogadására voltak szánva. De mindezen épületeknek nyoma sem maradt. Állítólag akkor hagyattak el kegyes lakóik által, a midőn nyolczadik Henrik a kolostorokat beszüntette s a monostort gazdag földjeivel együtt hű barátjának és udvaroncjának: Sir Miles Romaine-nek ajándékozta. A következő nemzedék feje, Sir Miles fia és örököse építtette a lakházat s tétovázás nélkül felhasznált a monostor vastag falainak kövéből annyit, a mennyi

épen kellett. Csekély, lényegtelen javításoktól eltekintve, a ház mai napig is áll, daczolva az idő és viharok befolyásával.

Utunk utolsó vasúti állomásánál a lovak már vártak reánk. Búbajos holdvilágos éj volt, s felényivel megrövidítettük az utat, a mennyiben gyalog ösvényt használva, egyenesen keresztül-metsztük a sárrétet. Kilencz és tíz közt a monostorhoz érkeztünk.

Évek múltak, mióta utoljára Romayne vendége voltam. Sem a házon belül, sem a házon kívül nem tudtam észrevenni valami feltünőbb változást, mely a hosszú időköz alatt történt volna. A jovialis felföldi majordomus és talpraesett skót felesége egy nappal sem látszottak idősebbeknek és úgy fogadtak, mintha csak tegnap váltam volna meg tőlük, s már visszatérnék, hogy szokott életemet folytassam Yorkshireben. Ismert, kedves hálószobám készen várt rám, és a páratlan ó madeira fogadott a ragyogóan megterített asztalon, midőn gazdám és én a belső előcsarnokban találkoztunk, mely Vange-monostor rendes ebédlője volt.

Midőn egymással szemben helyet foglaltunk a pompásan felszerelt asztalnál, remélni kezdtem, hogy falusi otthonának megszokott környezete áldásos nyugalomával kezdi elárasztani Romayne izgatott lelkét. Hűséges régi cselédei jelenlétében, úgy látszott, képes volt uralkodni azon beteges megbánás felett, mely lelkére nehezülve, teljesen kiforgatta valójából. Nyugodtan, szívesen beszélt velök és valósággal örvendett, hogy vén barátját újra házában láthatja.

Mikor estebédünk csaknem végére ért már, olyasmi történt, mi erősen megdöbbenett.

Épen a bort nyújtottam volt Romayne-nek és ő teletöltötte poharát, midőn egyszerre elhalványodott és fejét felemelte, mint a kinek figyelme váratlanul másfelé irányult.

Senki sem volt a szobában, rajtunk kívül; én, részemről e perczben nem beszéltem hozzá. Gyanúsán körülnézett, aztán hátrafelé, a könyvtárba vezető ajtóra, s végre az asztalon álló kis kézi csengetyűvel idegesen csengetett.

Megparancsolta a szolgának, hogy tegye be az ajtót.

- Fázik? - kérdém.

- Nem. - Meggondolta rövid feleletét és ellentmondott saját magának. - Igen, úgy hiszem, a könyvtárban kialudt a tűz.

Szemben ülve a könyvtár ajtajával, a kandallót is láthattam - nagy fahasábok lobogtak benne. De nem szóltam semmit. Arczának sajátos átváltozása és ellentmondó feleletei oly aggasztó gondolatokra tereltek, miket, azt reméltem, soha többé nem fogok vele kapcsolatba hozni.

Eltolta magától boros poharát és szemei mereven a csukott ajtóra szegződtek. Magatartása, arczának kifejezése elárulták, hogy hallgatódik. De mire, az Istenért?

Rövid szünet után egyszerre megszólított.

- Csendes éjnek nevezi ezt a mait? - kérdé.

- Oly csendesnek, a minő csak lehet, - felelém. - A szél lecsendesült és még a tűz sem pattog. A legtökéletesebb csend kívül és - bent.

- Kívül? - ismétlé és egy perczig áthatóan rám szegezte szemeit, mintha valami új gondolatra tereltem volna figyelmét.

Csak úgy odavetőleg azt kérdeztem tőle, olyasmit mondtam-e, a mi meglepő reá nézve.

A helyett, hogy felelt volna, az irtózat hangos sikoltásával felugrott helyéről és kirohant a szobából.

Alig tudtam, mitévő legyek. Ha csak azonnal vissza nem tér, lehetetlen volt e rendkívüli eljárást szó nélkül elnézni. Pár percnyi várakozás után csengettem.

Az öreg majordomus jött be. Bámulva nézett urának üres helyére.

- Hol az uram? - kérdé meglepetten.

Csak azt felelhettem, hogy váratlanul és minden magyarázat nélkül elhagyta az asztalt.

- Talán beteg, - tevém hozzá. - Mint régi cselédje, nem árthat, ha utána megy megnézni, hová lett. Mondja meg neki, hogy itt várok rá, ha tán szüksége volna rám.

A perczek lassan s mind lassabban multak. Oly hosszasan hagyattam egyedül, hogy most már komolyan kezdtem nyugtalankodni. Kezem újra a csengetyün volt, midőn az ajtón kopogtattak. De a házfelügyelő helyett, a kit vártam, a lovász jött be.

- Garthwaite nem jöhet le a nagyságos úrhoz, - mondá az ember. - Azt kérdezi, nem volna-e kegyes az őrnagy úr felmenni a belviderre, a nagyságos úrhoz.

A ház, mely egy négyszögnek három oldalát foglalta el, csak két emeletes volt. Egyenes tetője, melyhez külön tekervényes csigalépcsőzet vezetett, s melynek nehézkes kőkorláta alulról is látható volt, »a Belvidere«-nek neveztetett, természetes célzással a szép kilátásra, melyre alkalmat szolgáltatott.

Magam sem tudtam, mitől félek, de tény, hogy rettegve másztam fel a lépcsőn, s mire a háztetőre értem, Romaine durva kacajjal fogadott - azzal a legszomorúbb, hamis nevetéssel, mely nem egyéb, valóságos gondnál, álarcz alatt.

- Ime, van min mulatnia! - kiáltá. - Úgy hiszem, az öreg Garthwaite részegnek tart - nem akar ide fenn hagyni egyedül.

E furcsa vádat felelet nélkül hagyva, az öreg majordomus visszavonult. A mint a lépcső felé menve, mellettem elhaladt, halkan oda sugott nekem:

- Vigyázzon az úrra! Darázs van a fejében ma este, s nem jó vége lesz!

Bár nem vagyok felföldi, ismerem e mondat értelmét. Garthwaite egyszerűen örültnek hitte urát!

Midőn egyedül maradtunk, Romaine megragadta karomat - és lassú léptekkel fel s alá sétáltunk a Belviderén. A hold alacsonyan állt már a csillagos égboltozaton; de titokzatos, fehérded világa még mindig körülfolyla a háztetőt és a körülötte elterülő kerteket.

Figyelmesen néztem Romainere. Halálosan sápadt volt; keze mely karomon nyugodott, érezhetőleg reszketett - de ez volt minden. Sem tekintetében, sem modorában a szellemi megháborodásnak legcsekélyebb jele sem volt észlelhető. Tán szükségtelenül ijesztett rá régi hű szolgájára valamely meggondolatlan tette vagy szava által.

Feltettem magamban, hogy azonnal, habozás nélkül tisztába jövök erre nézve.

- Nagyon váratlanul hagyta el az asztalt, - mondám. - Rosszul érezte magát?

- Nem én, - viszonzá. - De megijedtem. Nézzen rám s látni fogja, hogy ismét az ijedelem hatása alatt vagyok.

- Mit akar ezzel mondani?

A helyett, hogy egyenesen felelt volna, ama sajtáságos kérdést ismételte, mit már lenn, az asztalnál tett volt:

- Csendes éjjelnek nevezi ezt a mait?

Az évszakot és a ház helyzetét tekintve, mely minden oldalról ki volt téve a szélnek, az éj csaknem természetfeletti csendesnek volt mondható. Az előttünk elterülő nyitott tájon még egy szellő suhogása sem volt hallható. Az éjjeli madarak vagy távol valának, vagy mélyen

aludtak. Egyetlen egy nesz hallatszott, a mint hallgatódzva megálltunk: - halk elringató bugyborékolása egy kis forrásnak, mely valamerre a birtok déli részén fakadt.

- Hisz már megmondtam egyszer, - felelem. - Soha sem emlékszem ily mély csendű éjre itt e Yorkshire-i pusztán.

Romayne nehezen vállamra támaszkodott egyik kezével.

- Mit mondott az a szegény fiu, kinek a fivérét megöltem? - kérdezé vontatott, akadozó hangon. - Mik voltak a szavak miket a tengeri köd sűrű setétében hallottunk?

- Én nem fogom felbátorítani, hogy azokra gondoljon. Semmi áron sem ismételném a szavakat.

Az északi kő-korlát felett lefelé mutatott.

- Mindegy, akár megteszi, akár nem, - szólt. - Én e perczen hallom a fiut, amott, ni!

És szorul szóra ismételte a borzasztó szavakat, ujjával jelölve azoknak kimondásában a szüneteket, mintha csakugyan csak hallott hangokat viszhangozna.

- Gyilkos! Gyilkos! hol vagy?

- Szent Isten! - kiáltám, - csak nem akarja mondani, hogy tényleg, e perczen, hallja a szavakat?

- Hallja a mit mondok? ép oly tisztán hallom a fiút, mint ön hall engemet. A hang felém kiált a világos holdfényen keresztül, a hogy felém kiáltott a sűrű tengeri ködön át. Újra meg újra. Mindenünnen, bár merre fordulok, az egész ház körül csak az hangzik fülemben. Most erre, hol a holdvilága épen a harasztot érinti... Mondja meg a cselédeknek, hogy korán reggel, mindenekelőtt fogjanak be. A négyes fogatot rendelje meg, kérem. Holnap reggel elhagyjuk Vange monostort!

Ezek izgatott szavak valának. Ha izgatottan, hevesen adta volna elő, tán én is a vén házfelügyelő véleményét kezdem osztani, hogy t. i. szellemi egyensúlya kárt szenvedett. De sem hangjában, sem modorában nem volt nyoma sem az indulatosságnak. Mélabús megadással beszélt - a fogoly hatását tette, ki belenyugszik a rámért és kiérdemelt büntetésbe.

Eszembe jutván oly férfiak esete, kik ideges betegségük tartama alatt kisértetek, látományok által üldöztek, azt kérdeztem barátomtól, lát-e valami képzelt alakot, mely a fiúra emlékezteti?

- Semmit sem látok, csak hallok, - válaszolt. - Nézze meg maga. Legtávolabbról sem lehetséges, de nem bánom, nézzünk körül és győződjünk meg róla, hogy senki sem követett Boulogneból idáig, a ki most tréfát űz velem.

Körüljártuk a Belvideret. Kelet felől a ház fala a régi monostor egyik tornyához támaszkodott; nyugat felől a talaj lejtősen egy mély tószzerű víz-medenczéhez vezetett alá. Észak és dél felől csak a nyitott, végtelen pusztá terült el. Bár merre néztem, a hold tiszta, fehérded világától megvilágítva, csak az álomba merült természet feküdt előttem s a magányban annyira nem látszott még nyoma sem az élő lénynek, mintha csak a hold titokzatos, holt világa vett volna körül.

- Annak a fiúnak a hangját hallotta, akkor is a hajón, utazás közben? - kérdezém.

- Igen, akkor hallottam először, - lenn a gépszobában; emelkedve és elhalva, emelkedve és elhalva mint maga a zakatoló gépezetnek nesze.

- És mikor hallotta újból?

- Féltem, hogy meghallom Londonban. De elhagyott. Azonnal megmondtam volna, midőn partra szálltunk. Féltem, hogy az utcák zajában, a kocsik zöreijében ismét hallani találok. A

mint emlékszik, egészen csendes éjt töltöttem. Azt reméltem, hogy képzeletem megcsalt, - hogy beteges illúzió áldozata voltam, a mint az emberek mondani szokták. De nem képzelődés. E helynek nesztelen csendjének közepette a hang visszatért hozzám. Mig asztalnál voltunk, újra hallottam - mögöttem, a könyvtárban. Folyvást hallottam, még akkor is, midőn betétem az ajtót. Felszaladtam ide, hogy megpróbáljam, utánam jön-e a szabadba is. És csakugyan utánam jött. Most már akár vissza is mehetünk a terembe. Most már tudom, hogy nincs menekülés előle. Kedves régi otthonom gyűlöletessé vált előttem.... Nagyon rosszul esnék holnap Londonba visszatérni?

Hogy mit éreztem, mitől féltem a dolgok illetén való nyomorult állapotában, az igen csekély érdekű. Egyetlen egy menedéket tudtam Romaine számára s az a lehető legjobb orvosi segítség minél előbbi alkalmazása volt. A legőszintebben támogattam új eszméjét, hogy másnap rögtön visszatérjünk Londonba.

Vagy tiz perczig ültünk már szóvalanul az ebédlő kandalló tűzénél, midőn elővette zsebvelőjét és homlokáról letörölte a nehéz verejték-cseppeket. Megkönnyebbülten, mélyen fellélegzett.

- Elhagyott! - mondá bágyadtan.

- Hogyan, mikor hallja a fiú hangját, - kérdém, - egy folytában, mindig?

- Nem, időközönként; néha gyorsabban egymásután, néha hosszabb időközben.

- És egyszerre hallhatóvá válik, és ép oly váratlanul meg is szűnik ismét?

- Igen.

- Kellemetlenül hatnak kérdéseim?

- Nem panaszkodom, - mondá szomorúan. - Hisz maga is láthatja, - türelmesen tűröm a kiérdemelt büntetést.

Azonnal ellentmondtam neki.

- Szó sincs róla. Ez kérdésbe sem jöhet! - kiáltám. - Idegbaj az egész, mit orvosi tudomány meggátolhat és kigyógyíthat. Várjon, míg Londonba érünk.

E vélemény nyilvánítás semmiféle hatást nem tett rá.

- Egy embertársamat életétől fosztottam meg, - mondá megadással. - Beszüntettem egy fiatal ember pályafutását, ki, ha én nem vagyok, tán hosszasan, becsületesen és boldogan élhetett volna. Bármit mondjon, én Kain nemzedékéhez tartozom. Ő homlokán viselte a bélyeget. Én másként bünhődöm. Kecsegtesse magát, ha jól esik, hamis reményekkel. Én tudok tünni és nem remélek semmit - semmit. Jó éjt....

VIII.

Másnap korán reggel hozzám jött a jó öreg majordomus, nagy kételyeiben tölem kérve tanácsot és utbaigazítást.

- Kérem, tessék jönni s méltassék megnézni az urat! Nincsen bátorságom felébreszteni szegén't.

Ideje volt őt felköltetni, ha még az nap Londonba kívántunk menni. Hálószobájába siettem. Bár nem vagyok orvos, e mély, nyugodt álom gyógyerejű hatása oly elvitázhatatlan bizonyossággal volt szegény barátom pihent arczvonásaira írva, hogy magamra vettem a felelősséget, a nem teljesített parancsra nézve, s nem engedtem felköltetni.

A következmények bebizonyíták, hogy bölcsen cselekedtem.

Egész délig aludt. A »hang-tortura«, a mint a szegény gyerek új baját nevezé, elmaradt s csendes, kellemes napot töltöttünk, egy kis félbeszakítást elszámítva, mit ezen elbeszélésben említetlenül hagynom teljes lehetetlen.

Sétakocsizásból tértünk épen haza. Romaine a könyvtárba ment olvasni; s én épen az istállókból jöttem, hol az utóbbi időkben eszközölt javításokat vettem volt szemügyre, midőn egy nyitott hintó egy benne ülő úrral robogott a kapu elé. Udvariasan kérdést tett, megengedettik-e a ház megtekintése.

Vange monostor néhány híres képről s számos ókori ereklyéről volt ismeretes, s Romaine távollétében a szobák szívesen mutattattak azon ritka s kalandos utazóknak, kik nem rösteltek e kevés látni való kedvéért a monostort környező pusztaságon végigutazni.

A jelen alkalommal azonban tudtára adatott az idegennek, hogy a ház ura otthon van. Azonnal bocsánatot kért, de a kellemetlen csalódás oly félreismerhetlen jeleivel, hogy jónak láttam előlépni s vele beszédbe eredni.

- Romaine úr rosszul érzi magát, - mondám, - s ennél fogva nem merem önt a házban körülvezettetni. De ha a romok és a kert érdekelhetik, szívesen vesszük, ha megtekinti.

Megköszönte és elfogadta meghívásomat. Nem lesz nehéz feladat, ha megkísérlem leírását.

Nem volt fiatal, de jó kövér és vidám kinézésű; hosszú fekete kabátja nyakig begombolva, hol csak hajszálvékonyságú fehér inggallér látszott, míg a simára borotvált arc, s a szemek ama félreismerhetlen, leskelődően alázatos kifejezése, azonnal elárulták, hogy a papság egy tiszteendő egyénisége áll előttünk.

Meglepetésemre, legalább részben már ismerni látszott a helyet s jól tudta a járást, utbaigazítás nélkül is. Egyenesen a szomorú kis tónak tartott, mit már említettem, ha nem csalódom, s megállva, oly különös és érthetetlen érdeklődéssel szemlélte, hogy megvallom, figyelmessé váltam s szemmel tartottam emberemet.

Felhaladt a lejtős parton s benyitott a kapun, mely a kertekbe vezetett. Mindaz, mit a kertészek véghezvittek, hogy a helyet vonzóvá alakítsák, nem volt képes az idegen érdekét és figyelmét magára vonni. Közönyösen haladt el a pompás pázsitok, szőnyegek, bokrok és virág-ágyak mellett s csak egy régi kőkutnál állt meg újra, mely a hagyomány szerint, még a szerzetesek idejében szolgált diszeül a kertnek. Miután gondosan és hosszasan megvizsgálta a letűnt századok ezen érdekes maradványát, egy lap papirost vett elő zsebéből és figyelmesen kezdte szemlélni.

Meglehet, hogy a ház és földjeinek terve volt - meglehet, hogy nem volt az, de tény, hogy habozás nélkül azon ösvényre tért, mely legrövidebb uton a monostor-rom temploma felé vezetett.

A mint belépett a tetőzetlen, düledező falak közé, tiszteletteljesen levette kalapját. De már tovább követnem teljes lehetetlen volt, ha csak nem akartam kitenni magamat azon kellemetlenségnek, hogy állhatatos figyelmemet, melynek tárgyául szolgált, észre vegye. Leültem tehát egy mohos köre s vártam, míg megjelen ismét. De legalább is félóráig tartott, míg újra előkerült, ha nem tovább, s oly nyugodtan köszönte meg szívességemet, mintha egész természetesnek találná jelenlételemet s megvárta volna, hogy azon a helyen találjon, melyet elfoglalni jónak láttam.

- Nagyon érdekesnek találtam mindent, a mit láttam, - szólt. - Szabad-e egy oly kérdést tennem, mely idegen részéről, első perczen kissé indiskrétnek is tetszhetik?

Én részemről azonnal megkérdeztem, mi hát tulajdonképen az a kérdés.

- Romaine úr valóban igen boldognak vallható - mondá az idegen, - mint e gyönyörű birtok tulajdonosa. Úgy hiszem, még fiatal ember?

- Az.

- Nős-ember?

- Nem.

- Bocsássa meg kérem, kíváncsiságomat. Vange monostor birtokosa kétségtelenül érdekes egyéniség minden szenvedélyes régész előtt, a minő én vagyok. Fogadja ismételt köszönetemet. Jó napot.

Kis poni-fogata elindult vele s utolsó tekintete nem rajtam - de Vange monostor romjain nyugodott.

IX.

A Romaine-el összefüggésben álló események leírása, részemről, befejezéséhez közeledik.

Másnap visszatértünk londoni szállodánkba. Romaine kívánatára még az nap este elküldtem saját házamhoz a netán ez idő alatt számomra érkezett levelek után.

Barátom esze még mindig kizárólag a párbajon járt; beteges mohósággal igyekezett nyomára jutni annak, vajjon érkezett-e valami hír a francia sebésztől.

Midőn küldönczünk visszatért leveleimmel, az egyik boritékon csakugyan rajta volt a boulogne-i posta-bélyeg.

Már az első sorok tartalma felszabadította lelkemet a nyugtalanság egy igen kellemetlen terhétől.

A körülmények és tények hivatalos megvizsgálása után, a francia rendőrség megegyezett benne, hogy nem volna helyes és indokolt, ha a szerencsétlen kimenetelű párbaj életben maradt felét bíróság elé állítanák. Nincs francia esküdtszék, mely a tényálladék felvétele után bűnösnek találhatná azon egyetlen vádban, mit jogosan ellene fel lehetne hozni: - »a szándékos emberölés vádjában.« A szerencsétlenség által történt emberölés, minő a párbajban előforduló, a francia törvény szerint nem büntetésre méltó tett. Levelezőm az előadottak támogatásául számos esetet sorolt elő, miket még a hirneves Berryer nyilvánosan kifejezett véleménye által is megerősített. Szóval, nem volt okunk félni.

A levél tulsó oldala körülményesen tudatta velünk, hogy a rendőrség meglepte a kártyázó társaságot, melyben Boulogne-i tartózkodásunk alatt egy estét töltöttünk, s ennek folytán az ékszerekkel megrakott öreg nő börtönbe került, azon vád alapján, hogy a törvényes tilalommal ellenkezve, játék-barlanggá alakította át házát. Híre járt a városban, hogy a tábornok kisebb-nagyobb mérvben, közvetlenül összeköttetésben állt számos alávaló körülménnyel, mely a rendőrség nyomozására napfényre került. Tény, hogy az activ szolgálatból kilépven, visszavonúlt. Ő, felesége és gyermekei elhagyták Boulognet, még pedig fülig eladósodva. Mindeddig még a nyomozás sikertelen maradt, s hollétük nem volt fölfedezhető.

E levelet hangosan olvastam fel Romainenek ki az utóbbi mondatnál szavamba vágott.

- A nyomozás bizonyára gondatlanul történt, - mondá. - A rendőrségekhez kellett volna fordulniok. Magam fogok utána járni.

- Mennyiben érdeklődhetik ön ezen nyomozás iránt? - kiáltám meglepetten.

- A lehető legnagyobb mértékben, - felelé, - miután legfőbb s utolsó reményem az volt, hogy némileg talán képes leszek a szegény embereket kárpótolni azon kegyetlen veszteségért, melynek én voltam okozója. Ha a nő és gyermekei szomorú körülmények közt élnek, (mi

nagyon is valószínűnek látszik,) én ezentúl, természetesen az anonymítás segélyével, megkönnyíthetem gondjaikat. Adja ide az orvos lakczimét, azonnal megírom, hogy saját költségemre, a fáradtságot nem kimélve, erélyesen vegyék fogatba az eddig lazán folytatott nyomozást - az orvossal is csak annyit tudatva, hogy egy ismeretlen barát segítségére óhajt lenni a tábornok családjának.

Nekem igen meggondolatlan lépésnek tetszett ez. Őszintén meg is mondtam... de hiába. Szokott szenvedélyességével, ha akarat-ereje egyszer sorompóba szállt, Romaine rögtön megírta a levelet és még az este postára tétette.

X.

Arra nézve, hogy orvosi kezelés alá adja magát, mit most komolyan kezdtem sürgetni, Romaine hozzáférhetetlen maradt. Azonban ezen ügyben az esetleg és a körülmények teljesen az én nézetemnek kedveztek.

Lady Berrick utolsó erő-maradványai is kimerültek és haldokolva hozatott át Londonba, hová azon napon érkezett kíséretével, melyet mi Vange monostoron töltöttünk. Londonbani időzésünk harmadik napján Romaine néne halálágyához hivatott és jelen volt halálánál.

Az ott tapasztalt benyomások természetének legnemesebb alkatrészeit felszínre hozták. A szokottnál kevésbé bizott önmagában és hajlandóbb volt a rábeszélés hangjának engedni. Ezen szelidebb hangulatban találta őt egy régi barátja, kihez őszintén ragaszkodott s kinek látogatása nyilván megörvendezteté.

Ez a látogatás, mely magában véve nem birt jelentőséggel, - a mint később hallottam, igen komoly eseményekre vezetett, Romaine életében. S épen ezen okból, röviden elmondom azt is, mi saját fülem hallatára történt ezen első látogatás alkalmával.

Lord Loring, - kit igen előnyösen ismert a társaság, mint egy ős régi angol, római katolikus család fejét, s birtokosát egy nagybecsű képtárnak, - megijedt, amint Romainet meglátva, meggyőződött a szomorú változásról, melyen barátja az utolsó időben keresztül ment. Jelen voltam, midőn találkoztak s azonnal felálltam, hogy a szobát elhagyjam, érezvén, hogy a két barát talán feszélyezve lehetne egy harmadik személy jelenléte által.

De Romaine visszahítt.

- Lord Loringnak tudnia kell, mi történt velem, - mondá. - Nincs bátorságom a dolgot tüzetesen elmondani. Beszéljen el mindent hiba nélkül s ha ő is osztja az ön véleményét, megadom magamat és orvosi kezelés alá bocsájtom szerencsétlen fejemet.

E szavak után elhagyta a szobát. Csaknem felesleges mondanom, hogy Lord Loring teljesen egyetértett velem. Azonban abban is osztotta véleményemet, hogy Romaine esetében a morális, szellemi gyógyszer volna a leghathatósabb.

- Helybenhagyva mindazt, mit az orvosok netán rendelni fognak, - mondá ő lordsága, - véleményem szerint a legsürgősebb teendő jelenleg az volna, ha Romainet minél jobban igyekeznénk szórakoztatni, hogy ne legyen ideje önmagára gondolni. Elodázhatatlanul szükséges, hogy teljesen megváltoztassa azt a magányos életmódot, mit az utolsó években oly állhatatos kitartással folytatott. Miért ne nősülne? Egy nő befolyása, már azáltal is, hogy új fordulatot ad eszmejárásának, elriaszthatja azt az iszonyú hangot, mely annyira üldözi. Jól-lehet ön, ezt az én felfogásomat tisztán sentimentálisnak fogja tartani? De ha úgy tetszik, világítsa meg a kérdést gyakorlati oldaláról és ugyanazon eredményre fog jutni. Szép birtokaival s a pompás vagyonnal, mit most nényjétől örökölt, kétségtelenül kötelessége a nősülés.... Nem osztja véleményemet?

- A legőszintébben. De komoly akadályokat látok eszméjének útjában. Romaine gyűlöli a társaságot; és mi a házasságot illeti, a nők iránti hidegsége, - a mennyire nekem alkalmam volt azt megítélni, - jellemének egyik gyógyíthatatlan hiánya látszik lenni.

Lord Loring mosolygott.

- Kedves barátom, - szólt, - az ilyesmi soha sem gyógyíthatatlan, ha csak meglelhetjük azt a bizonyos nőt, ki hozzá férhet szívéhez.

A hang, melyen ezt mondta, úgy hatott rám, mintha már is meglelte volna »azt a bizonyos nőt, ki hozzá férhet szívéhez,« - s bátor voltam e gondolatomnak azonnal kifejezést adni. Ő lordsága rögtön beismerte, hogy kitaláltam.

- Romaine, a mint ön igen helyesen mondja, nehezen kezelhető egyéniség, - folytatá Lord Loring. - Ha a legkisebb vigyázatlanságot találok elkövetni, felébresztem gyanúját - s vége minden reményemnek, hogy csak legtávolabbról is szolgálatára lehetek. Biztosíthatom, hogy kellő gonddal fogok eljárni. Szerencsére, szegény barátom különösen szereti a képeket. Egészen természetes lesz, ha felkérem, nézze meg képtáram legújabb szerzeményeit - nemde? És ez lesz a tőr! Ha belemegy a csapdába, megnyertem a partie első felét! Van most a házamnál egy bájos, kedves leány, ki maga is kissé beteges és jelenleg lehangolt is, de ki egészen Romainenek való. Kellő időben felküldök érte. Mi természetesebb, mint hogy esetleg ő is benéz a képtárba ugyanakkor, midőn Romaine megtekinti új képeimet. A többi persze tisztán a hatástól függ, mit a hölgy megjelenése barátomra gyakorolni fog. Ha ismerné a leányt úgy hiszem, egyetértene velem, hogy a kísérlet valóban érdemes a keresztülvitelre.

Nem ismervén a hölgyet, nem mondhatnám, hogy különös bizalommal néztem volna a kísérlet elébe. Azonban senki sem kételkedhetett Lord Loring őszinte és páratlan barátságában, mellyel barátján csüngött és ezzel be kelle érnem.

Midőn Romaine visszatért hozzánk, el lőn határozva, hogy a lehető legrövidebb idő alatt egybehivatnak a legkitünőbb orvosok, hogy konsiliumban tárgyalják Romaine esetét.

Én, részemről, észrevévén, hogy Lord Loring még egyedül is óhajtana velem beszélni, távozása alkalmával elkísértem a szálloda kapujáig. Tudtomra adá határozatát, mikép csak az orvosi konsultáció után fogja megkísérteni a fiatal hölgy bájainak vonzerejét; és épen ezért, inteni kívánt, nehogy idő előtt említést találjak tenni a képtár szándékolt látogatásáról - mely, ki tudja? - még tán el is maradhat.

Nem lévén különösen érdekelve a nemes főúr kis tervének ezen aprólékos részletei által, figyelmesen kezdtem nézni hintáját és megbámultam a pompás két lovat, mely elébe volt fogva. Az inas kinyitotta az ajtót ura számára s csak ekkor vettem észre, hogy egy úri ember elkísérte volt Lord Loringot s a kocsiban várta be látogatásának végét. Az úri ember előrehajlott s felpillantott egy könyvről, melyben olvasott. Meglepetésemre, felismertem benne az öreges, kövér s vidám papot, ki oly feltűnő helyi-ismeretet s oly meglepő érdeket árult el Vange Monostort illetőleg!

Furcsa hatást tett reám az esetlegesen annyira összevágó tény, hogy oly gyorsan Yorkshirei találkozásunk után, ismét viszontlátom ezt az embert, itt, Londonban, s ismét, ha nem is közvetlenül, de közvetve Romaine közelében.

Akkoriban azonban nem gondoltam többet a dologra. De ha már akkor tudtam volna, a mit most tudok, tán eszembe jut, a papot, ott nyomban Vange monostoron, a setét kis tóba lökni, s mindenesetre ezen tettemet életem legügyesebben felhasznált alkalmoszerű hőstettének tekintem vala!

Hogy visszatérjek ezen elbeszélés komoly érdekeihez, ki kell jelentenem, mikép én, jelenleg nem szerepelek tovább, mint az események szemtanuja. Egy nappal Lord Loring látogatása után, őszinte sajnálkozásomra, közbejött házi-bajok elvontak Romayne oldala mellől.

Még csak azt kell megjegyezni, hogy személyes tapasztalataim fentebbi elbeszélése a felelősség komoly érzetében iratott s hogy kezdettől végig az igazság leghivebb képét nyújtja s szóról-szóra feltétlen hitet érdemel.

Hynd Philip, János.
Nyugalmazott őrnagy
a 11-ik ezredben.

ELSŐ KÖNYV.

A TÖRTÉNET.

ELSŐ FEJEZET.

A vallomások.

Hyde Park északi oldalán, a palotaszerű épületek egyikében, egy első emeleti reggeli szobában két hölgy ült együtt reggelinél s théázgatva csevegett.

Az idősebbik a kettő közül Lady Loring volt - még mindig az élet legszebb éveiben álló nő, amaz arany szőke hajjal, kék szemekkel, átlátszó, üde arczszínnel s gazdag fejlettségű nemes alakkal, mely a híressé vált angol szépségeknek népszerűvé lett képétől elválthatatlan.

Fiatalabb társában azon ismeretlen hölgyet találjuk, ki Hynd örnagynak annyira feltűnt a tengeren való átkelése alkalmával, midőn Franciaországból Angliába jött át Romayneel.

Setét barna hajával és szemeivel, egészséges halaványságu nemes arczával, melyre csak az indulat perceiben lehelt az érzés bágyadt rózsás pirt; magas, kecseli alakjával, mely erő és lényeg tekintetében még távolról sem látszott eléggé fejlettnak - úgyszólván Lady Loring legkeresettebb ellentétét képezé. A szépség két elütőbb típusát aligha lehetett volna egy és ugyanazon asztal mellé ültetni.

Az inas behozta a reggeli leveleket.

Lady Loring pár perc alatt átfutotta levelezését, halomra rakott leveleit eltolta magától, s egy második csésze théát készített magának.

- Semmi érdekes sem jött számomra, ma reggel, - mondá. - Kaptál hirt anyádtól, Stella?

A fiatal hölgy halvány mosolylyal odanyujtotta a kezében tartott nyitott levelet.

- Nézd át magad, Adelaide, - felelé amaz édes, behizelgő hangsúlyozással, mely hangjának oly ellentáthatatlan bájt kölcsönzött, - és mondd meg: létezett-e valaha két nő, ki oly teljesen elütött volna egymástól, mint édes anyám és én.

Lady Loring ép oly gyorsasággal futotta át az átvett levelet, mint a hogy saját levelezésén átesett.

A levél így hangozott:

»Soha, soha édes Stellám, nem mulattam oly rendkívüli módon, mint itt ebben az elragadó falusi kastélyban; - huszonheten vagyunk az ebédnél naponta, bele sem számítva az esetleg lecseppenő szomszédokat; - esténként a szőnyegen tánczolunk - tekézőnk s órákat töltünk a szivarozó-szobában - háromszor hetenként az egész környék falkái találkoznak nagy-szabásu vadászatokra, - mindenféle hirneves egyéniségek vannak a vendégek közt, beleértve az évad proklamált szépségeit. - És milyen toilettek! milyen társalgás! - de azért nem hanyagoltatnak el a komoly kötelességek sem. - Vasárnapon templomba-járás, prédikációk és karének a városi templomban - este, egy szenvedélyes dilettáns-szavaló, az »Elvesztett paradicsomból« - tart előadást!

»Oh te bohó gyermek! mért mentetted ki magadat, mért maradtál Londonban unatkozni, mikor megoszthatad volna velem e földi paradicsom örömeit? - Igazán beteg vagy? - minden szépet Lady Loringnak, - s természetesen, ha való s á g g a l beteg vagy, orvosi tanács után kell nézned, - pedig oly szívélyesen tudakozódnak itt utánad. - Már először csengettek ebédre, mielőtt még csak félig megvolna levelem - mit vegyek fel? - Mért nincs itt az én leányom, hogy tanácsolhasson, - stb. stb. stb.....«

- Ideje, hogy megváltoztasd izlésedet s anyádhoz siess, neki »tanácsolni« - jegyzé meg Lady Loring komoly gúnynyal, amint visszaadta a levelet.

- Ne is beszélj róla! - kiáltá Stella. - Valóban, nem is tudok, nem is ismerek élet-módot, mit könnyebben nem tünnek annál, mit anyám jelenleg oly élvezettel él át... Mit tettem volna, Adelaide, ha házában nem kínáltál volna meg e boldog menedékkal? Az én »földi paradicsomom« itt van nálad, hol meg van engedve, hogy időmet rajzaim és könyveim felett elábrándozzam, s belenyugodjam a gyengélkedés és lehangoltság érzetébe, anélkül, hogy ennek daczára társaságba vonszoltassam, s mi még rosszabb, anélkül, hogy amaz »orvosi tanácscsal« ijesztgetnének melyben szegény jó anyám oly feltétlen bizalommal hisz. Bár fel-fogadnál rendes »társalkodónő«-nek s megengednéd, hogy itt maradjak melletted holtomiglan.

Lady Loring ragyogó arcza Stella szavai alatt szemlátomást elborult.

- Kedvesem, - szólt szívélyesen, - jól tudom, mennyire szereted a visszavonúltságot s mennyire különböznek nézeteid korodbeli más leányokéitól. Távol vagyok attól is, hogy elfeledjem, mily szomorú körülmények hozzájárulásának köszönhető, ha hajlamaidnak ezen természetes iránya utolsó időben oly hatalmas támogatásban részesült. De a mióta most itt időzöl mellettem, oly valamit is látok és tapasztalok benned, mit daczára az ismeretnek, melylyel jellemedre nézve bírok, magamnak megmagyarázni képtelen vagyok... Barátnők voltunk, a mióta együtt iskoláztunk és ama régi, boldog napokban soha sem volt titkunk egymás előtt. Valamin aggódol, vagy valami fájós gondon töprengsz, melyről nekem nincsen tudomásom. Nem akarom kieroszakolni bizalmadat; csak megmondom, mit vettem észre és őszinte szívből mondom Stella: sajnállak, és segíteni óhajtanék rajtad.

Felállt és ama benső gyöngédségnek engedve, mely csak a nemes szívek tulajdona, megváltoztatta a beszéd tárgyát.

- Ma a szokottnál korábban szándékozom kimenni, - mondá könnyedén, - van tán valami megbízásod, mit helyetted elvégezhetek?

Kezét gyöngéden Stella vállára nyugtatva, a válaszra várt. Stella ajkaihoz emelte a szép kezét és szenvedélyes szeretettel megcsókolta.

- Ne higgy háládatlannak, - szólt, - csak szégyelem magamat. - Feje keblére hanyatlott és könnyekbe tört ki.

Lady Loring némán várt mellette. Jól ismerte a leány magába-zárt, tartózkodó természetét, mely a heves izgalmu perczeket kivéve, mindig irtóztott benső életének és szenvedéseinek mások előtt való leleplezésétől.

Az érzés valódi mélysége, melynek rendes jellege a vele született tartózkodás, többnyire s leginkább férfiaknál található. A kevés nő, ki szintén bír vele, nélkülözni kénytelen a közlékeny női természet apró vigasztalásait. Amazok nemők legnemesebbjei, de fájdalom, gyakran legboldogtalanabbjai is.

- Nem várnál-e egy kicsit, mielőtt kimész? - de fejét még mindig keblére hajtva beszélt.

Lady Loring szó nélkül visszatért elhagyott helyéhez - egy pillanatig habozott, barátnőjére nézett - aztán közelebb vonta székét hozzá.

- Melletted maradjak-e, Stella? - kérdé halkán.

- Igen, még közelebb. Az imént iskolai-időnkéről beszéltél, Adelaide. Némi különbség volt köztünk. Valamennyi lány közt én voltam a legfiatalabb - és te, te a legidősebb, vagy jóformán a legidősebb voltál, ha nem csalódom.

- Úgy van, a legidősebb, kedvesem. Tíz év különbség van köztünk. De mért térsz vissza e kérdésre?

- Csak visszaemlékezésképpen mondom. Akkor még atyám is élt. Eleinte betege voltam a honvágnak és féltem az idegen helyen, a sok ismeretlen, nagy lányok közt. Te karjaidba szoktál venni, megengeded, hogy válladon elrejtsem arczomat, míg te tündérmesékkal mulattattál. Megengeded, hogy a régi szokás szerint elrejtsem arczomat és elmondjam az én történetemet?

Most ő volt a kettő közt a nyugodtabb. Az idősebb nő kissé elhalványult és néma aggálylallyal tekintett le a vállára hajtott, gyönyörű barna arczra.

- Oly tapasztalás után, minő az enyém volt, - szólt Stella, - lehetségesnek hinnéd-e, hogy szívemet újra feldobogni, nyugtalanítva érezhetném egy férfi által - és főképp, ha ez a férfi merő idegen?

- Kedvesem! Hogyne tartanám lehetőnek. Csak most léptél huszonharmadik évedbe. Tökéletesen feddhetetlen és ártatlan voltál ama nyomorúlt, régmúlt időben, mit soha sem volna szabad emlitened. Szeress és légy boldog, Stella - ha csak találhatsz oly férfit, ki méltó hozzád. De rám ijesztasz, ha idegenről beszélsz, kedvesem. Hol láttad, hol találkoztál vele?

- Párisból visszatérve, az úton.

- Ugyanazon vasuti kocsiban utazott véletek?

- Nem - midőn átkeltünk a csatornán. Igen kevesen voltunk utazók a gőzhajón, különben tán észre sem vettem volna.

- Beszélt veled?

- Rám sem nézett az egész idő alatt.

- Ez nem bizonyít izlése mellett, Stella, akárki lett légyen.

- Nem értettél - azaz nem magyaráztam meg a dolgot kellőleg. Egy barátja karjára támaszkodott; nyilván hosszú, borzasztó betegség után lehetett, mert oly gyöngének és kimerültnék látszott szegény; angyali szelidség volt arczán - annyi türelem! oly nemes megadás! Az istenre kérlek, el ne áruld titkomat. Hallottam férfiakról, kik első látásra beleszerettek nőkbe... De egy nő, ki ránéz egy férfira s mindjárt érez is - oh, mily szégyen! - És mégis, alig birtam levenni róla szemeimet. Ha viszont ő is rám nézett volna, nem tudom mit lettem volna képes tenni - meggyúlok, ha rá gondolok. Ő, szegény, szenvedéseibe és gondjaiba volt elmerülve. Utolsósor a parton tekintetem szép arczára - aztán elvitték onnan. Azóta képe teljes szépségében él szívemben. Almaimban ép oly tisztán látom őt, mint a hogy téged látlak. Ne vess meg érte, Adelaide!

- Kedvesem! Mit gondolsz? Leirhatatlanul érdekelsz. Azt gondolod, hogy rangunkbeli ember volt? Természetesen, úgy értem, hogy hát gentleman kinézésű ember volt-e?

- Az nem szenvedhet kétséget.

- Próbáld meg, le tudnád-e írni, Stella. Magas volt-e és jól öltözött?

- »Se nem kicsi, se nem nagy«, - mint a népdal mondja - kissé vékony - nyugodt és kiválóan nemes minden mozdulatában - egyszerűen, de hibátlan izléssel öltözve. Hogy irjam le? Mikor barátja a fedélzetre hozta, a hajó oldalán megállt, s elmerülten tekintett ki a tengerre. Olyan szemeket, Adelaide, soha sem láttam még emberi arczban - oly istenileg érzésteli és szomorú szemeket - és színük ama setét ibolyakék volt, mely rendkívül ritka és gyönyörű - sőt túlságosan szép férfi szemnek. Ugyanazt mondhatom hajáról is. Tökéletesen láthattam. Egy-két percze levette kalapját - feje, úgy hiszem, lázas lehetett - s a tengeri fuvalom enyhítőleg érintette. Hajának fényes világosbarna színe rőt árnyalattal vegyült el, mely ama ritka melegséget kölcsönzé neki, mit a festők annyira szeretnek. Szakála hasonló színű volt; rövid és göndör, mint a római hősök szakála, a hogy a képeken látható.... Sohasem fogom viszont-

látni - s legjobb is lesz reám nézve, ha nem látom többé. Mit remélhetek oly embertől, ki soha egy percre sem vette észre létezésemet? De azért, oh, hogy szeretném hallani, hogy visszanyerte nyugalmát és egészségét és életét ismét boldogan tölti el... Kimondhatatlanul jól esett, Adelaide, ekkép nyiltan, őszintén beszélhetni veled... már most oly merészsé válok, hogy mindent bevallok.... Vajjon kinevetnél-e, ha....

Elakadt. - Halvány színe lassan biboros melegre gyúlt, nagy, setét szeméi felragyogtak - leirhatatlan szép volt e percben.

- Sokkal hajlandóbb vagyok sirni, mint nevetni rajtad, Stella, - mondá Lady Loring szeretetteljesen. - Az én felfogásom szerint valami igen szomorú színezete van annak a te kalandodnak. Bár megtudhatnám, kicsoda ez az ember. Még a legjobb leírás is oly távol esik az egyének valódi személyiségétől!

- Eszembe jut, hogy mutathatnék valamit, mi tán segélyemre lehetne, hogy te is úgy lásd, mint a hogy én láttam őt, - folytatá Stella, kissé akadozva. - Ha egyúttal még inkább beismerem saját bohóságomat, - előttd az se baj!

- Csak nem akarod mondani, hogy arczképét bírod? - kiáltá Lady Loring.

- A legjobbat, mit emlékezetből rajzolni képes voltam, - viszonzá Stella szomorúan.

- Hozd ide azonnal, kérlek!

Stella elhagyta a szobát és rövid idő múlva egy kis rajzzal tért vissza.

Az első pillanatban, a mint ránézett, Lady Loring felismerte Romaynet és izgatottan talpra ugrott.

- Ismered! - kiáltá Stella magánkívül, s a vér mind elhagyta arczát.

Lady Loring igen kellemetlen helyzetben látta magát. Férje leirta volt neki Hynd órnagygyali találkozását és felemlítette tervét, hogy Romaynet Stellával óhajtaná összehozni - de előbb neje kénytelen volt szavát adni, hogy titokban tartja a hallottakat. Kötelezve érezte magát - sőt azok után, a minek az imént nyomára jött - kétszeresen kötelezve érezte magát a belé helyezett bizalom kellő kiérdeklésére - és ezt azon percben, a midőn első meglepetésében elárulta magát Stella előtt!

A nők természetes ravasz ügyességével - mely a kifogások és titkolódzások hálózatában oly jól ismeri ki magát - azonnal kiszemelte magának a kellő pontot s minden habozás nélkül, a lehető legtermészetesebben, s hosszasan nézve a képet, felelé:

- Mindenesetre láttam, valószínűleg valamely társaságban. De annyi embert látok, s annyi társaságba járok, hogy lapozgatnom kell emlékeimben, mielőtt eligazodhatom. Férjem tán segíthetne, ha nincsen ellenedre, hogy megkérdezzem, - tevé hozzá ravaszul.

Stella rémülten kapta ki kezéből a rajzot.

- Csak nem szándékozol megmondani a dolgot Lord Loringnak? - kiáltá indulatosan.

- Kedves gyermekem, már hogy lehetsz oly bohó? Hát nem mutathatom meg a rajzot, a nélkül, hogy felemliteném, ki készítette? Az ő emlékező tehetsége sokkal jobb az enyémnél. Ha azt mondom neki: »Hol láttuk ezt az embert?« - ő tán azonnal megmondhatja - tán még a nevéről is megemlékszik.... De hát persze, ha jobb szereted a bizonytalanságot, hagyjuk az egészet, mondd meg nyiltan. Tőled függ, s rajtad áll a határozat, ügyeidre nézve.

Szegény Stella természetesen azonnal engedett. Visszaadta a rajzot és melegen megölelte diplomatikus barátnőjét.

Most, hogy tehetségében állt férjétől tanácsot kérni, anélkül, hogy gyanút ébresztene, Lady Loring sietősen elhagyta a szobát.

A délelőtt ezen órájában Lord Loring rendszeren a könyvtárban, vagy a képtárban volt található. Neje előbb a könyvtárban próbált szerencsét.

A szobába lépve, csak egy embert talált benne - még pedig nem azt az egyént, a kit keresett.

Hosszú fekete kabátjába nyakig begombolkozva, minden minőségű és nagyságú könyvtől körülvéve, ült ott ama kövérded, öreges pap, ki első percztől fogva Hynd őrnagy különös ellenszenvének tárgya lett.

- Bocsánatot kérek, Benwell atya, - szólt Lady Loring, - remélem, nem zavarom tanulmányában?

Benwell atya felállt s nyájas, atyáskodó mosolylyal meghajtá magát.

- Csak kísérletet teszek, nem organizálhatnám-e a könyvtárt előnyösebb rendszer szerint, - mondá egyszerűen. - Könyvek igen jó társalgók, mulattató teremtések, csaknem családtagok egy magányos pap számára, minő én vagyok... Szolgálatára lehetek-e valamiben méltóságodnak?

- Köszönöm, Benwell atya. Tán szives volna megmondani, hol találhatom Lord Loringot - -

- Hogyne! Öt perczczel ezelőtt ő lordsága még itt volt - és jelenleg a képtárban van. Kérem, engedje meg!

Feltünően könnyű és ruganyos lépéssel, mely az ő kora és terjedelméleti férfinál valóban meglepő volt, a könyvtár tulsó végére sietett s az ott lévő ajtót, mely a képtárba vezetett, felnyitva:

- Lord Loring képei között időzik, - jelenté. - És egyedül van.

Bizonyos hangsúlyozással mondta ki az utolsó szavakat, mely egy gyóntató atya részéről, ha úgy akarta venni a hallgató, tán egy kis magyarázatra kívánt alkalmat szolgáltatni, anélkül, hogy azt egyenesen követelné.

De Lady Loring egyszerűen azt felelte:

- Épen ezt kívántam! - Köszönöm Benwell atya.... és egy fejbólintással átment a képtárba.

Magára maradva a könyvtárban, a pap lassan fel s alá kezdett járni s mély gondolatokba merült.

A benne szunyadó hatalom, erő és elhatározás sötéten kezdett tükröződni arcvonásaiban. A hozzáértő figyelő most tisztán észrevette volna benne a parancsoló hatalom megszokottságát, valamint a tehetséget: hogy ragaszkodjék jogához, mely irányábani engedelmességre kényszerít.

Benwell atya tetőtől talpig az egyház ama kiváló katonái közé tartozott, kiknek szívóssága nem ismer el vereséget és minden győzedelmet megkétszerez.

Egy idő után visszatért az asztalhoz, melynél irt, a midőn Lady Loring a szobába lépve, felzavarta munkájától. Egy befejezetlen levél feküdt az asztalon. A pap felvette a tollat, egy darabig mereven nézett maga elé, aztán a következő szavakkal végezte be pistoláját:

»Ennélfogva elhatároztam, hogy Penrose Arthur kezeire fogom bizni e komoly ügyet. Tudom, hogy nagyon fiatal; de ezen hátránnyal szembesíthetjük kiváló tulajdonságait, a minők megvesztegethetetlen becsületessége és őszinte, igaz vallási rajongása. Jelenleg nem tudok hasznavehetőbb embert, melyhez hozzáférhetnénk - és épenséggel nincs veszteni való időnk. Romaine az utolsó időben nagy örökséget tett. Ezentúl a legaljasabb összeesküvések, társadalmi útonállások tárgya lesz - a férfiak összeesküvése pénzére fog célozni - a nők összeesküvése kezére, - mert férjhez fognak akarni menni hozzá.

Még ezen megvetendő törekvések is akadályok lehetnek nemes és igazságos célunk elérésében, ha csak arra nem törekszünk, hogy legalább megelőzzük a többi a szinten... Penrose múlt héten hagyta el Oxfordot s ma reggel várom ide, hová saját meghívásomra jön. Ha megadtam neki a szükséges utasításokat, és megeltem módját, mikép mutassam be előnyösen Romaynenek, szerencsém lesz újra jelentést tehetni kilátásainkról s az ügy helyzetéről.«

Miután aláírta volna e sorokat, a levél czimzéséhez fogott: »A főtisztelendő titkár urnak, Jézus-Társaság, Róma.«

A mint lepecsételte a boritékot, egy inas feltárta az előcsarnokba vezető ajtót és hangosan jelenté:

- Penrose Arthur úr.

MÁSODIK FEJEZET. A jézsuiták.

Benwell atya felállt s atyáskodó modorral, mosolyogva fogadta látogatóját.

- Szívből örvendek, hogy láthatom, - szólt, a méltóság és előzékenység kellemes vegyülékével kezét nyujtva a fiatal jövevénynek.

Penrose tiszteletteljesen ajkaihoz emelé a feléje nyujtott kezét. Mint a »Szent rend« egyik »Provinciálisa«, Benwell atya magas helyet foglalt el az angol jézsuiták közt. Megszokta a hódolatot fiatalabb testvéreitől, s mint szellemi vezérek, szívesen is vette.

- Félek, hogy nem jól érzi magát, - folytatá Benwell atya szeliden. »Keze lázas, édes Arthur.«

- Köszönöm atyám, csak úgy vagyok, mint rendesen.

- Tán szellemi lehangoltság, vagy idegesség? - faggatá tovább Benwell atya.

Penrose bágyadt mosolylyal helybenhagyta az utóbbi feltevést.

- Igaz, nem vagyok nagyon élénk, épen most, - mondá.

Benwell atya rosszalólag rázta fejét. Nem találta helyén a testi-lelki lehangoltságot ily fiatal embernél.

- Ezen segíteni kell, - jegyzé meg nyájasan. - Igyekezzék felvidulni, Arthur. Én, részemről, hál' Istennek, természetemnél fogva vidám ember vagyok. Lelkem bizonyos mérvben visszatükrözi, (még pedig hálásan tükrözi vissza) a fényt és szépséget, mely a világ teremtsének egyik főalkatrészét képezi. Ajánlatos volna, ha hasonló hajlamait teljes erejéből támogatná és ápolná. Saját tapasztalásomból tudok eseteket, a midőn ez igen jól sikerült. Ha tapasztalásaimat egy újabb esettel gazdagítaná, igazán, nagyon lekötelezne, kedves Arthur. Az öröm idejében, Egyházunk rendesen kiválóan vidám. Megtoldjam-e szavaimat még egy külömb bátorítással is? Igen nagy fontosságú megbizással fog kitüntetni a legközelebbi időben. Legyen társadalmilag kellemes, különben nem fog megfelelni a belé helyezett bizalomnak. Ez Benwell atya kis leczkéje. Remélem, elismeri egyetlen érdemét, édes Arthur, - azt, hogy leczke-létére, hamar vége van.

Penrose mohón tekintett fel feljebb valójára, többet szeretett volna hallani.

Még igen fiatal ember volt. Nagy, gondolkozó, mélységes szürke szemei, és szokott finom, tartózkodó modora, bizonyos vonzó tulajdonságot kölcsönöztek külső megjelenésének, melyre az tulajdonképen rászorúlt. Alakra nézve alacsony volt és sovány; haja széles homloka körül idő előtt megritkult; halvány arcza beesett és keskeny, gyöngéd ajkai körül finom barázdák húzódtak végig, melyek korával épen nem álltak összhangban.

Ugy nézett ki, mint a ki számos nyomorúlt órát töltött a saját maga és kilátásai feletti hiábavaló kétségbeesésben. De mindazonáltal volt benne valami ellentállhatatlanul őszinte és igaz - még akkor, ha az nem is állt, oly tisztán és lelkiismeretesen hitt a maga tévedéseiben, oly kevésbé bizott saját tulajdonaiban - hogy minden erőlködés nélkül megnyerte az embereket s barátokat szerzett, anélkül, hogy az alkalmat kereste volna, vagy csak tudomása is lett volna róla.

Mit mondtak volna barátai, ha valaki azt mondja nekik, hogy e szelid, magában nem bizó, méla embernek vallási lelkesültsége, épen minden gyanutól mentt ártatlansága folytán veszedelmes módon felhasználhatóknak lelkiismeretlen kezek által?

Barátai kivétel nélkül megvetéssel fogadták volna a botránys, hallatlan, képtelen állítást, és maga Penrose, ha tudomására jut, életében talán először nem lett volna képes fékezni....

- Szabad-e sértés nélkül egy kérdést tennem? - mondá félénken.

Benwell atya megragadta kezét.

- Édes Arthurom, tárjuk ki egymás előtt szívünket, és gondolatainkat, minden tartózkodás nélkül, mert csak úgy érthetjük meg egymást. Mi az a kérdés?

- Főtisztelendő ur, valami nagy megbízást említett, mely nekem volna szánva.

- Ugy van. Bizonyosan tudni óhajtja, mi legyen az?

- Mindenekelőtt tudni óhajtánám, szükséges lesz-e azért, hogy Oxfordba visszamenjek.

Benwell atya elbocsájtá a fiatal ember kezét.

- Nem szereti Oxfordot? - kérdé, figyelmesen szemügre véve Penroset.

- Bocsásson meg szent atyám, ha nagyon is bizalmasan beszélek. Nem szeretem az álszinüséget mely rákényszerít, hogy eltitkoljam katolikus és pap léteimet.

Benwell atya e kis nehézséget azonnal helyre hozta, még pedig oly modorban, mint a kinek hatalmában áll kegyesen elnézni az oktan kételyeket.

- Nekem úgy tetszik, Arthur, hogy két igen fontos pontról feledkezik meg, - mondá. - Először is, feljebbvalótól dispensációval láttatott el, mely felmenti minden felelősség alól, azon álszinüséget illetőleg, mit annyira lelkére vesz. Másodszor, mi csak úgy juthatunk megbízható tudósításokhoz, a haladásra vonatkozólag, mit Egyházunk észrevétlen, egész csendesen tesz az egyetemen, ha önt, egy, - mondjuk, önálló szemtanu és figyelő személyében - e célra felhasználjuk. Mindazonáltal, ha lelki nyugalmához hozzájárul, nem látok okot, mért ne tudatnám ez alkalommal hogy nem lesz kénytelen Oxfordba visszatérni. Könnyítettem-e a lelkén?

Ez persze kétséget sem szenvedett. Penrose a szó teljes értelmében szabadabban lélezett.

- Együttal, - folytatá Benwell atya, - legyen gondunk rá, édes fiam, hogy félre ne értsük egymást. Az új hatáskörben, mit számára kijelöltünk, nemcsak szabadságában fog állani vallásának beismerése, sőt határozottan szükséges lesz, hogy azt tegye. De azért folyvást az angol uri ember szokott öltözetében fog járni és a leggondosabban fogja titkolni az Egyház szolgálatába való felvételét, mindaddig, míg más utasításokat nem nyer. És most, kedves Arthur, olvassa el ezt az okmányt, mely a szükséges bevezetést képezi mindahhoz, mit még el kell mondanom, hogy küldetését kellőleg megértse.

Az »okmány« pár oldalnyi kéziratban Vange monostor legkorábbi történetét tartalmazá, a szerzetesek idejétől kezdve, egész azon időpontig, a midőn az itt körülményesen leírt események folytán nyolczadik Henrik által elkoboztatván, az egész birtok világi célokra használtatott fel.

A felvillanyozott Penrose visszaadta a kéziratot, szenvedélyes rokonszenvet tanusítva a szerzetesek, s gyűlöletet a bitorló király iránt.

- Nyugodjék meg, Arthur, - mondá Benwell atya nyájas mosolylyal. - Nincs szándékunk nyolczadik Henriknek mindörökre igazat adni s akaratának meghódolni.

Penrose meglepetten tekintett feljebbvalójára, - de az egyelőre még nem világosította fel kimerítőbben.

- Mindent a maga idejében, - folytatá a titkolódzó pap; - a magyarázatok percze még el nem érkezett. Előbb még egyebet is kell mutatnom, mi érdekelni fogja. Anglia legbecsesebb ereklyéinek egyikét. Nézzen ide.

Egy lapos kis faszekrényt zárt fel, melyben nyilván ősrégi, írással borított pergamensek feküdtek.

- Egy kis megleckéztetésben már részesült, kedves Arthur, - szólt jóakarólag, - most egy kis történetet fog hallani. Bizonyosan hallott már Newstead monostorról, - mely a költészetkedvelő előtt mint Byron lakhelye vált híressé? Henrik király ép oly módon bánt el Newsteaddel, mint Vange monostorral. Sok évvel ezelőtt Newstead tava lecsapoltatott és az érc sas, mely olvasó-polcz képen használtatott a régi templomban, felfedeztetett a tó fenekén, hol századokon át elrejtve és elfeledve hevert. A sas testében titkos rejtekhely fedeztetett fel s abban meglelték a régi monostor jogszerű hűbéri levelét. A szerzetesek ilyen módon rejtették el szabadalmaik és jogaik törvényes bizonyítékait, azon reményben - persze, felesleges mondanom, - azon hiábavaló reményben, - hogy megjöhet még azon idő, a midőn az igazság vissza fogja szolgáltatni nekik a vagyont, melytől az önkény megrabolta őket. Múlt nyáron, püspökeink egyike, ki körútat tett egyik északi kerületében, felemlítette ezt a körülményt egy lelkesült katolikus barátja előtt, és azon véleményének adott kifejezést mikép lehető, hogy Vange monostor szerzetesei ugyanazon elővigyázattal éltek, mint a Newsteadiek. Megjegyzendő, hogy ezen barátunk nagy entuziásta volt. Mitsém szólva a püspöknek, - kinek felelősségét és állását kimélni volt kénytelen - tervébe beavatott egy pár megbízható embert, kiknek nézeteire nézve tisztában volt. Egy holdvilágos este - Vange monostor jelenlegi birtokosának, vagy jobban mondva bitorlójának távollétében - a vange-i tó titokban szintén lecsapoltatott, még pedig oly eredménnyel, mely a püspök véleményét fényesen igazolta... Olvassa el ezen értékes és érdekes okmányokat, Arthur. Ismerve kényes becsületérzetét, és bámulatra méltó lelkiismeretességét, óhajtom, mikép minden kétségtől menten, tisztában legyen a törvényes jogczimmel mellyel az Egyház Vange monostorra nézve bir - s e részben legbiztosabban meggyőződést nyerhet, ha ezen okiratokat átolvassa.

E kis bevezetés után Benwell atya türelmesen megvárta, míg Penrose átolvasta az iratokat.

- Kétkedik-e még követelésünk jogosultságában? - kérdé, midőn az ifju bevégezte az olvasást.

- Egy perczig sem.

- Tisztán állnak-e előtte az egyház jogai Vange monostorra nézve?

- Oly tisztán, a mint szavakkal kimondhatok, szent atyám.

- Helyes. Most elzárhatjuk ismét az okmányokat. Önkényes elkobzás, Arthur, még egy király részéről sem maradhat örökre érvényes a törvény előtt. A mit az Egyház egykor törvényesen birt, azt jogában áll újra törvényesen visszanyerni. Kétkedik-e ebben - vagy nem ért egyet velem?

- Csak arra nézve kétkedem: mi módon juthat az egyház egykori birtokához? Van-e mit remélnünk a törvénytől e különös esetben?

- Semmit sem várhatunk tőle.

- És atyám még is úgy beszél, mintha kilátása volna a vagyon visszaszolgáltatására. Mily eszközök, mily utak-módok által lenne kivihető e visszaszolgáltatás?

- Békés és nemes eszközök által, - viszonzá Benwell atya komolyan. - Úgy, hogy maga, a vagyon jelenlegi birtokosa, mondana le róla ünnepélyesen, Egyházunk javára.

Penrose meglepetten és érdekelten nézett feljebbvalójára.

- Katolikus-e az említett egyén? - kérdé mohón.

- Még nem az. - Benwell atya erősen hangsúlyozta a három kis szót. Kövér újjai nyugtalanul doboltak az asztalon; éles tekintetű szemei várakozásteljesen nyugodtak Penrose halavány vonásain.

- Remélem megértett, Arthur? - tevé hozzá rövid szünet után.

A vér lassan elfutotta Penrose kimerült arcát.

- Félek, hogy csakugyan megértettem, atyám, - mondá akadozva.

- Mért fél?

- Nem vagyok bizonyos benne, vajjon lelkem jobbfelé érti-e a kérdést. Félek atyám, hogy hiúságom és képzelődésem előtérbe tolakodott.

Benwell atya gyönyörködve dőlt hátra kényelmes karosszékében.

- Szeretem a szerénységet, - mondá, élvezetesen csattantva nyelvével, mintha a szerénység valami étel volna, mely különösen jól esik neki: - Hatalmas erő; melyre szükségünk van, rejlik ama becsületére való kétely alatt, Arthur. Újból meggyőződtem, mennyire igazam volt, midőn önt ajánlottam, mint a legérdemesebbek egyikét azon megtisztelő bizalmi ügy kivitelére, mely oly nagy horderejű és komoly természetű. Úgy hiszem, hogy Vange-monostor birtokosának áttérítése - az ön kezeiben - már csak idő kérdése lehet.

- Szabad-e kérdenem, mi a neve?

- Hogyne. Romaine Lewis a neve.

- Mikor mutat be neki?

- Azt lehetetlen előre látni. Még magam sem lettem bemutatva.

- Nem is ismeri még Romaine urat?

- Soha nem is láttam.

E bátortalanító válaszok Benwell atya által oly hangon mondattak, mint a ki ezeknek daczára, tisztán látja utját maga előtt.

Egy végletből, egy meglepetésből a másikba átmenve, Penrose összeszedte magát s egy utolsó kérdést tett.

- Hát én akkor mikép fogok közeledni Romaine urhoz? - szólt aggályosan.

- Csak úgy felelhetek kérdésére Arthur, ha még tovább megyek iránta való bizalmamban. Mint rendesen, most is kellemetlen reám nézve, - folytatá a tisztelendő ur, a legvonzóbb alázatossággal, - ha magamról kell beszélnem. De meg kell lennie. Nem volna-e jó egy csésze erős mokka, hogy könnyebben essünk keresztül Benwell atya ön-életírásának e kis kivonatan?... Ne nézzen rám oly komolyan, fiam! Ha az alkalom megengedi, vegyük az életet könnyen, és élvezzük a mennyire lehet!

Csengetett és kávé rendelt, csak úgy, mintha a ház ura volna. Az inas a legmélyebb tiszteletet tanusította iránta. Várás közben, a tisztelendő ur, népdaltöredékeket dúdolt és közbe-közbe az időről beszélt.

- Sok czukrot, Arthur? - kérdé, midőn a kávé behozatott. - Nem? - No lám! Még apróságokban is örvendtem volna, ha teljes-tökéletes rokonszenvre találok természetében és hajlamaimban. Én részemről csak igen édesen szeretem a kávé.

Miután a legnagyobb gonddal és kellő vigyázattal megédesítette volna kávéját, végre elérkezett az idő fiatal barátjának felvilágosítására. Oly könnyüdséggel, oly vidám hangulatban tette azt, hogy még sokkal türelmetlenebb emberek is Penrosenál, érdeklél és élvezettel hallgatták volna.

HARMADIK FEJEZET.

A bemutatás Romaynenek.

- Kivéve foglalatosságomat itt a könyvtárban, - kezdé Benwell atya, - és néhány érdekes párbeszédet Lord Loringgal, kire csakhamar még visszatérek, én csaknem ép oly idegen vagyok e háznál, mint saját maga. Midőn a cél, melyre most törekszünk, még csak merő ködkép volt s először vétegett tervszerűleg komolyan tekintetbe, már volt szerencsém Lord Loringot ismerni. Arról is tudomásom volt, hogy Romaynenek meghitt s bizalmas barátja. Ily körülmények közt Lord Loring öntudatlanul a legtermészetesebben ajánlkozott közvetítőnek, hogy Vange monostor birtokosához közeledhessünk, meggyanusittatás nélkül. Ennélfogva azon megtisztelő megbízásban részesültem, hogy bizalmi viszonyba lépve a házzal, otthonossá váljak itt. Nekem helyet adva, Lord és Lady Loring gyóntató-atyja és házi káplánja valamely szerény állással, egy külföldi missióval bizatott meg. És most ime itt vagyok én az ő helyében! Mellesleg mondva, - édes Arthur, a háziak, vagy vendégek jelenlétében - ne mutasson irányomban semmiféle különös tiszteletet. Lord Loring házánál nem vagyok a Jézus rend provinciálisa - az Egyház alacsony szolgáinak vagyok egyike.

Penrose őszinte csodálattal nézett fel reá.

- Ez nagy áldozat részéről atyám, mostani állásában és korában.

- Épen nem az, Arthur. Az emelkedettebb állás magában hordja a hiuság és büszkeség kísértését. E változást úgy tekintem, mint egy javamra váló alázatosságbeli leczkét. Lady Loring például, a mint tisztán látom, nem szivel és nem bizik bennem. Aztán van itt egy fiatal hölgy látogatóban, ki nem rég érkezett. Ő protestáns, és úgy látszik el van telve mindazon előítéletekkel melyek e gondolkozásmóddal együtt szoktak járni, és olyannyira kerül szegény teremtés, hogy mindeddig még nem is láttam. E visszautasítások igen egészségesen emlékeztetik bűnös és gyenge emberi természetére az oly embert, ki hosszasan magas, bizalmi és hatalmi állást foglalt el. Azonfelül még egyéb akadályok is voltak utamban akaraterőm és energiám felelevenítésére. Hát ön Arthur, mit érez, ha akadályokkal találkozik?

- Minden lehetőet megteszek, hogy elmozdítsam utamból, atyám. De olykor, bevallom, bátortalanságot tapasztalok, s ez fáj.

- Furcsa, - szólt Benwell atya, - én részemről csak bizonyos türelmetlenséget tapasztalok. Mily joga van valamely akadálnak az én utamat elállni? - így fogom fel én a tárgyat. Például: az első dolog, a mint hallottam, midőn ide érkeztem, az volt: hogy Romayne elhagyta Angliát. Bemutatásom nála ennélfogva a végtelenbe el volt odázva; Lord Loringra voltam utalva minden oly felvilágosításra és tudósításra nézve, melyre Romaynet és szokásait illetőleg szükségem volt. Ime egy újabb akadály! Nem lakván akkor még e házban, kénytelen valék okot-módot találni, melynek erejénél fogva mindig a hely színén lehessenek, hogy felhasználhassam ő lordsága szabad perczeit a szükséges társalgásra...

- Leültem tehát e szobában és azt mondtam magamban: Mielőtt felkelnék ismét e helyről, ezeket a szemtelen akadályokat elsöpröm az utamból - akár lehet, akár nem!... A könyvek állapotán tünődve - megvillant agyamban az eszme, melyet kerestem...

- Mielőtt elhagytam a házat, meg valék bizva a könyvtár új rendezésével. E percztől kezdve, jöttem-mentem, amint nekem tetszett. Bármikor megtörtént, hogy Lord Loringnak kedve kerekedett a beszélgetésre, azonnal kéznél voltam, hogy a társalgást a kellő irányban vezessem. És mi az eredménye?

- Az első alkalommal, a midőn Romaine itt mutatkozik, oly állásba helyezhetem önt, hogy mindennapos társává legyen. És mindezt első helyen azon türelmetlenségnek köszönheti, mely akadályokkal szemben erőt vesz rajtam. Mulatságos egy eset, Arthur, nemde? -

Jóllehet Penrose a humor fűszeres vonásának híjjával volt. A helyett, hogy mulatságosnak találta volna az esetet, csak többet óhajtott tudni a dologról - s kérdőleg, mohón nézett feljebbvalójára.

- Mily minőségben leszek Romaine úr társa? - kérdé bizonytalan hangon.

Benwell atya egy második csésze kávé telt magának.

- Ugy hiszem jobb lesz, ha megelőzőleg elmondom, - szólt lassan a főtisztelendő - mi módon van kijelölve Romaine, úgy hajlamai, mint szokásai által is, a hittérítés legszerencsésebb tárgyává. Először fiatal; még eddig legény-ember; regényes, fogékony lelkületű és magas műveltségű. Semmiféle közeli rokona nincs életben, ki befolyásolhatná - és mostanig semmi-nemű törvénytelen viszony nem compromittálta. A lefolyt utolsó évek óta csaknem kizárólag könyveinek szentelte magát, és óriás kutatást igénylő mű számára gyűjti az adatokat és anyagot - a Vallás eredete munkájának alapszámja.

- Valamely nagy fájdalom vagy megbánás, - Lord Loring nem jelölte ki közelebbről a kettő közül melyik, - komolyan megrázkódtatta idegrendszerét, mely hosszas éjjeli tanulmányai által már rég meg volt támadva.... Vesse hozzá e részletekhez, hogy most kezünk ügyében van - miután e napokban visszatért Londonba és egészen egyedül, magára hagyatva él egy magán-szállodában... Egy nekem ismeretlen okból, jelenleg nyilván tartózkodik Vange monostortól, mely szerintem legalább a legislegalkalmasabb hely volna egy tudós ember számára...

Penrose most már igazán kezdett érdeklődni.

- Volt valaha Vange monostoron? - kérdé mohón.

- Nemrég kis kirándulást tettem, Arthur, Yorkshire ezen részében. Igen kellemes kis ut - természetesen, eltekintve ama fájdalmas emlékektől, melyek e szent hely rombadőléséhez és szentségtelenítéséhez csatolják. A jövedelemmel egészen tisztában vagyok. Ismerem a birtok déli részének kitűnő földjeit, melyek teljesen kiengesztelnek a házat környező sovány régiókkal.

- De térjünk vissza egy perczre Romainehez s az ön állásához, mint jövendőbeli társalkodója. Elküldette magának könyveit Vangeből; elhitette magával, hogy az ernyedetlen tanulmány legjobb gyógyszere az ő bajának, bármily természetű legyen az. Lord Loring kezdeményezése folytán, egészségi állapota a mult napokban orvosi consultatio tárgya lett.

- Hát oly nagy beteg! - kiáltá Penrose meglepetten.

- A mint látszik - igen; - felelé Benwell atya. Lord Loring titkolódzik s egy szót sem lehet kivenni belőle e betegséget illetőleg. Az orvosi tanácskozmány egy pontját azonban, melyben épen ön érdekelve van, mégis sikerült kicsalnom belőle. Az orvosok erélyesen ellenzik, hogy tovább is foglalkozzék tervezett könyvével. Romaine makacosságában nem akar rájuk hallgatni. Csak egy concessiót tudtak kieroszakolni tőle - ráállt, hogy némi tekintetben kissé kimélni fogja magát, a mennyiben segédet, titkárt, szóval - amanuenzist fog ezentul használni. Lord Loring bizatott meg a kellő ember felfedezésével. A Lord tanácsomat kérte e tárgyban - sőt meg is bízott a rámért kötelesség elvállalásával és teljesítésével is!...

- Kiki az őt megillető hatáskörbe való, édes fiam. Azon férfinak, ki Egyházunk dicső vallása számára megtérítse Romainet, szükségképen elég fiatalnak, elég hajlékony természetűnek kell lennie, hogy nemcsak társa, de barátja is lehessen. Ott van az ön szerepe Arthur, - mert ön az a leendő amanuenzis... Mily hatást tesz önre e kilátás?

- Bocsánatot kérek, atyám! de nagyon félek, hogy érdemetlen vagyok a belém helyezett bizalomra.

- Mennyiben?

Penrose őszinte, épen nem tettett alázatossággal válaszolt.

- Félek, hogy messze hátra fogok maradni feladatom megett s nem leszek képes reményeit igazolni, - mondá habozva, - kivéve, ha igazán azt fogom érezni, hogy saját lelke javára térítem meg Romaine urat. Bármily igazságos legyen az ügy, az Egyházi vagyon vissza-szerzését nem tekinthetem elegendő oknak arra, hogy vallási meggyőződésének és hitének változtatására rá vegyem... Valami oly komoly, oly megrendítő van a felelősségben, mit rám akar róni - hogy tönkre kellend mennem a teher alatt, ha csak egész szívemmel nem láthatok a munkához...

- Ha vonzalmat érzek Romaine ur iránt, midőn először látom; ha apródonkint megnyeri lelkemet, míg úgy szeretem, mint a testvért - akkor, akkor igenis ígérhetem, hogy megtérítése életem legszebb, legkedvesebb célja lesz.... De ha a lélek ezen benső valódi rokonszenve nincsen meg köztünk - bocsánat, ha ily nyíltan kimondom - akkor esedezem, mellőzzenek engem és bízzák e fontos feladatot más, nálamnál méltóbb és ügyesebb ember kezeire.

Hangja mindinkább reszketett, szemei elhomályosultak.

Benwell atya az ügyes horgász tapintatával, ki az élénk halacska ficzkádozásainak enged, kezelte fiatal barátja felindulását.

- Édes, jó Arthur! - mondá. - Csak tulságos sokat látok afféle önző emberekből, édes fiam... olyan nekem, ha önt hallom - mintha a szomjazónak egy ital friss vizet nyujtanak. De egyuttal, hadd nyugtassam meg arra nézt, hogy nehézségeket keres és teremt ott, hol absolute nem léteznek nehézségek. Már felemlitettem, mint az ügy egyik elodázhatatlan szükségét - hogy ön és Romaine barátok legyenek. Mikép létesülhetne ez, ha csak valósággal nem létezik köztük ama benső rokonszenve, mit oly mesteri vonásokkal irt le? Én vérmes ember vagyok, és én azt hiszem, hogy szeretni fogják egymást. Ne foglalkozzék már eleve kételyeivel, de várjon, míg megismerkedik vele.

A mint e szavakat kimondá, az ajtó, mely a képtárba vezetett, megnyílt és Lord Loring élénken lépett a könyvtárba.

Gyorsan körülnézett - nyilván keresni látszott valakit, a kit jogosan itt remélhetett. - A csalódás árnyaszerű kifejezése vonult el arcán, a mint tekintete a két jezsuitára esett és kedvetlenül meghajtá magát.

- Ne zavartassák magokat általam, - mondá, Penroséra nézve. - Ez-e azon uri ember, kit Romaine támogatására kiszemelt?

Benwell atya rögtön bemutatta fiatal védenczét.

- Penrose Arthur, mylord. Bátor voltam őt találomra ma ide kérni, azon esetre, ha netán kérdéseket óhajtana hozzá intézni.

- Az ön ajánlata után ez teljesen szükségtelen - felelé Lord Loring nyájasan. - Penrose ur nem jöhetett volna alkalmasabb időben, mint épen ma és most. Esetlegesen, Romaine ur ma meglátogatott bennünket - és e perczben a képtárban van.

A két pap egymásra nézett.

Lord Loring beszéd közben elhagyta őket, a könyvtár túlsó ajtajához lépett, kinyitotta, körülnézett az előcsarnokban és a lépcsőn és ismét visszatért, most már a boszankodás egészen észrevehető kifejezésével arcán.

- Jöjjenek velem a képtárba, uraim, - szólt. - Örülni fogok, ha Romayne úrnak azonnal bemutatathatom önöket.

Penrose meghajtva magát, rögtön elfogadta az ajánlatot.

Benwell atya a szanaszét heverő könyvekre mutatott s mosolyogva mondá:

- Engedelmevel, azonnal követni fogom, mylord.

- Kire várt, kit keresett, ki után nézett Lord Loring?

Ez volt a kérdés, mely Benwell atya lelkében most legfelül kerekedett, míg a felhozott ürügyet szem előtt tartva, néhány könyvet a tékákon elhelyezett, s az asztalon heverő, s római levelezésére vonatkozó papirokat összeszedte. Életének szokása és fővonása lett, hogy minden körülményt, mely szemébe tünt s melynek okát és létezését magának megmagyarázni képtelen volt - azonnal gyanúba vett.

De mennyivel izgatottabb lett volna a jó atya ez alkalommal, ha tudta volna, hogy a Romayne áttérítésére célzó összeesküvés a könyvtárban, egyensúlyoztatott egy másik összeesküvés által a képtárban, mely Romayne megházasítását tűzte ki céljául!

Lady Loring természetesen tudára adta férjének Stellával való társalgását s a hallottak annyira felbátorították Lord Loringot, hogy elodázás nélkül rászánta magát a Romaynenel teendő tervezett kísérletre.

- Azonnal levelet írok Romaynenek s elküldöm szállodájába, - mondá.

- Meghivod, hogy már ma jöjjön ide? - kérde Lady Loring.

- Igen. Ürügyül türelmetlenségemet hozom fel, mert már nagyon óhajtom véleményét hallani egy bizonyos új képekre nézve. Előkészítsük-e Stellát a találkozásra, vagy jobb volna, ha meglepetést szerezniék neki vele?

- Semmi esetre sem! - kiáltá Lady Loring. - Ideges, fogékony természeténél fogva félnék őt ekkép váratlanul meglepni. Engedd, hogy megsúgjam neki, mikép Romayne az általa rajzolt arczkép eredetije, ki valószínűleg még ma meglátogat, hogy új képedet megtekintse - a többit bizd rám.

Lady Loring tanácsa azonnal megvalósított. Izgalmának első hevében, Stella kijelenté, hogy nem érzi magát elég erősnek a Romayneel való találkozásra. De mire nyugodtabb lett, barátnője unszolásainak legalább annyiban engedett, hogy megígérte, mikép meg fogja kísérteni, képes-e Lady Loringot a képtárba követni.

- Ha veled megyek le, - mondá, - úgy nézne ki a dolog, mintha együtt terveztük volna a találkozást. Ennek még csak gondolatát sem vagyok képes eltűrni. Hadd nézzek be magam, mintha tisztán esetlegesen történnék!

Ebbe belenyugodva, Lady Loring egyedül ment át a képtárba s alig volt ott rövid ideig, midőn Romaynet jelentették. A perczek multak s Stella még mindig nem jelent meg.

Eszébe jutott Lord Loringnak, hogy Stella egyedül lévén, tán restelni fogja a főajtón való belépést és tán szivesebben osonna be egész észrevétlenül a könyvtárajtón át, főkép, ha nem volna tudomása a pap jelenlétéről a könyvtárban. Feltevése valódiságát kipuhatólandó, nyitott volt be a könyvtárba, s nem találván Stellát ott sem, megjelenése által siettette az ifjabb jezsuita Romaynenek való bemutatásának végzetes perczét.

* * *

Miután összeszedte papirjait, Benwell atya áthaladt a szobán s a mély erkélyablakba lépett, melynek egyik fülkéjében, kicsi asztalon állt a posta szekrényke. Ezen helyzetében el volt rejtve mindenki előtt, ki az ajtón át belépett.

Épen elhelyezte leveleit s bezárta újból a kis postaszekrényt, midőn az ajtó óvatosan megnyílt s valaki belépett rajta.

Egy pillanattal később női ruha suhogása a szőnyegen ütötte meg fülét. Más férfiak kiléptek volna a fülkéből, feltüntetve jelenlétüket. Benwell atya ott maradt a hol volt s megvárta, míg a hölgyet megláthatta.

A pap hidegen szemügyre vette a nő setét, gyönyörű szemeit és haját, arcszínének izgatott változékonyságát, mozdulatainak nemes, leirhatatlan kecsét és báját. Lassan s látható felindulásban közeledett a képtár ajtaja felé - aztán újra megállt, mintha nem merné kinyitni. Benwell atya hallotta, a mint sóhajtva suttozá:

- Oh, hogy találkozom vele?

Elfordult s a kandalló feletti tükör elé lépett. Gyönyörű alakjának látása bátorságát éleszteni látszott. Visszatért az ajtóhoz s félénken felnyitá.

Ugy látszik, Lord Loring egészen közel lehetett e percben. Hangja azonnal behallatszott a könyvtárba.

- Jöjjön be, Stella, jöjjön be! Itt van egy új kép a számára, mely érdekelni fogja és egy régi barátom és pajtásom, kit be szeretnék mutatni, ki az ön barátja is legyen - Romayne Lewis ur.

Az ajtó ismét betévedött. Benwell atya, mozdulatlanul mint a szobor, lehajtott fővel, mély gondolatokba merülten állt a kis fülkében. Rövid vártatva összeszedte magát, magasra emelte fejét, visszasietett az íróasztalhoz s indulatosan, szokott nyugodt mozdulataitól különösen elütő hévvel, a papírtokból előrántott egy lap papirost és mély redőkbe ránczolt homlokkal, oda vetett nagy betűkkel, lázas sietséggel írta a következő sorokat:

»A mióta leveletem lepecsételtem, egy felfedezést tettem, mit egyetlen posta mellőzése nélkül nyomban jelentenem kell. Nagyon félek, hogy ezentúl egy asszony is utunkban lesz. Bizzanak bennem, hogy ezt az akadályt is leküzdöm, csak úgy, mint a hogy más akadályokat leküzdöttem eddig is; a munka kellőleg halad, Penrose megkapta első utasításait s a mai napon be lőn mutatva Romayne-nak.«

Ezt a levelet szintén Rómába czimezte, úgy mint az előbbenit.

- És most lássunk az asszonyhoz! - dörögé a pap - és feltárva az ajtót, belépett a képtárba.

NEGYEDIK FEJEZET. Benwell atya diplomatiája.

A művészetnek megvannak a maga megpróbáltatásai ép úgy, mint győzelmei. Tehetetlen a mindennapi élet szennyes érdekei ellenében, s nincs módjában ezekkel szembeszállni. A legnagyobb mű, mely valaha iratott, a legszebb kép, mely valaha festetett, nem képes kellőleg hatni az önző érdekektől, vagy titkos gondoktól elfoglalt szellemre.

A képtárba lépve, Benwell atya csak egyetlen egy személyt talált ott, mely nem hamis ürügy alatt nézte a kérdéses képet.

Mitsem sejtve az egymás ellen törő érdekekről, miknek harcza az ő személyében összpontosult, Romaine feszült figyelemmel tanulmányozta a képet, melynek megtekintése szolgáltatta az okot mai látogatására.

Meghajtotta magát Stellának, szépségének csendes elismerésével; Penrose-al kezét fogott s néhány szives szót intézett leendő titkárához - aztán nyugodtan visszafordult a képhez, mintha e percztől fogva Stella és Penrose nem léteznének többé ő reá nézve.

- Ha neked volnék, - mondá végre Lord Loringhoz, - nem venném meg e képet.

- Mért nem?

- Nekem úgy tetszik, mintha a modern angol iskola komoly hátrányaival birna. Végkép nélkülözi az eszmét, a lelket s e hiányért csak az ecset ügyessége kárpótol a tárgy előnyös alakításában. A ki egy képet látott e festőtől az valamennyit látta. Ő képeket gyárt - de nem művész, se nem festő.

Mig Romaine beszélt, Benwell atya belépett. A bemutatási szertartáson Vange monostor urával szemben igen udvariasan, de kissé szórakozottan esett keresztül. Lelke egyedül azzal foglalkozott, mikép tegye próbára gyanuja helyességét, Stellát illetőleg.

Be sem várva a bemutatást, azon atyai érdekeltséggel és elnyomott bámulattal fordult hozzá, mit nők erányában oly rendkívüli ügyességgel tudott érvényesíteni.

- Szabad-e kérdenem, vajjon kegyed is osztja Romaine ur véleményét a képre nézve? - kérdező legszelidebb hangján.

Stella hallott volt a papról és állásáról a háznál. Egészen szükségtelen volt Lady Loring odasugott bemutatása: »Benwell atya, kedvesem«! Ellenszenve azonnal felismerte, valamint rokonszenve felismert volna oly egyént, ki kedvező hatást tett volna reá.

- Nem tartom magamat műítésznek, - felelé fagyasztó udvariassággal. - Csak azt tudom, mi tetszik és mi nem tetszik, mit szeretek s mit nem szivelek.

E felelet utolsó betüig megfelelt Benwell atya tervének: az az Romaine figyelmét a képtől el Stellára vonta.

A pap megragadta az alkalmat, hogy arcukból olvashasson, mig egymásra néznek.

- Nekem úgy tetszik, hogy e szavak magokba foglalják a műítészet valódi alapját és indokát, - mondá Romaine Stellához. - Akár műtárgyakra vagy könyvekre vonatkozó véleményünknek adunk kifejezést társalgás közben, vagy nyomtatásban hirdetjük teljes auctoritással, mindkét esetben csak arról teszünk vallomást, mi tetszik és mi nem tetszik nekünk. Az én szerény véleményem e képről az, hogy nem szól hozzám - hát kegyednek mond-e valamit?

Nyájasan mosolygott, mig e kérdést tette, de sem hangjában, sem szemében nem volt nyoma sem a felindulásnak.

Mi Romaynet illeti, Benwell atya félelmei lecsendesültek, most Stellára tekintett.

Bármennyire igyekezett magán uralkodni, szíve titkának vallomása utat talált magának s arcán derengett. A hidegen tartózkodó kifejezés, melyet a pappal éreztetett, midőn vele beszélt, lágysággá olvadt Romayne hangjának és tekintetének befolyása alatt. Anélkül, hogy arczsine tényleg megváltozott volna, a finom bőr alatt rózsás pír terjedt el, mint egy benső melegnek éltető áramlata folytán. Szemei és ajkai új életerőben ragyogtak; gyenge, elegáns alakja szemlátomást erősödni, terjedni, emelkedni látszott, mint a virág szirma, a kedvező napmeleg lég ringó ölelésében.

Midőn Romaynenak felelt, (szükségtelen mondanunk, hogy egyetértett vele,) szelid rábeszélés volt hangjában, félénken arra bátorítva őt, hogy tovább beszéljen hozzá, tovább is nézzen rá, s ez magában véve is elegendő lett volna Benwell atyának az igazság kitalálására, még ha nem is láthatta volna Stella arcát.

Kételyeit ezen irányban helyeseknek találván, titkolt gyanuval kezdte vizsgálni Lady Loringot. Stella hűséges barátnőjének őszinte kék szemeiből nyíltan volt kiolvasható a Stella iránti határtalan rokonszenv.

A szerencsétlen kép feletti vita most Lord Loring által folytatott, ki Romayne és Stella véleményét túlszigorúnak nyilvánítja. Lady Loring szokás szerint férjének fogta pártját.

Míg az általános figyelem ezen irányban volt elfoglalva, Benwell atya pár szót váltott Penrose-al, ki eddig néma hallgatója volt a művészet feletti vitának.

- Láttá-e az első Lady Loring híres arczképét, mit Gainsborough festett? - kérdezé.

Be sem várva Penrose feleletét, megragadta karját s magával vitte az említett kép elé, mely a jelen körülmények közt még azon előnnyel is bírt, hogy a képtár tulsó végén függött.

- Hogy tetszik Romayne?

Benwell atya halk, de igen határozott hangon tette a kérdést; nyilván türelmetlenül várta a feleletet.

- Már is érdekel, - mondá Penrose. - Oly betegen, oly szomoruan néz ki és oly szívélyesen beszélt hozzám.

- Szóval, - közbeszólt Benwell atya, - Romayne előnyös benyomást tett önre. De most lássunk a második, ép oly fontos ponthoz. Önnek is előnyös benyomást kell tennie Romaynere.

Penrose sóhajtott.

- A legjobb akarat mellett, bármennyire igyekszem tetszeni oly embereknek, kiket szeretek, - mondá szomorúan, - ez csak ritkán sikerül. Oxfordon azt szokták mondani rólam, hogy félénk vagyok, s félek hogy ez ellenem van. Bár én bírnám egy részét az ön fényes társadalmi tulajdonainak, atyám!

- Bizza ezt rám, fiam. Még mindig a képről beszélnek?

- Igen.

- Még valami mondani valóm van. Észrevette a fiatal hölgyet?

- Gyönyörűnek tetszett - de kissé hidegnek.

Benwell atya mosolygott.

- Ila annyi idős lesz, mint én, - mondá, - nem fog a külső látszatnak hinni, ott, hol nőkről van szó. Tudja-e én mit gondolok róla? Szépnek szép - de ép oly veszedelmes is.

- Veszedelmes? Mily irányban?

- Ezt aztán csak titokban mondhatom, Arthur. Ő szerelmes Romayneba.... Várjon egy pillanatig! És Lady Loring, - ha csak félre nem magyaráztam a mit megfigyeltem - tudja ezt és támogatja szenvedélyét. A gyönyörű Stella minden reményünk megsemmisítője lehet, ha nem igyekszünk Romaynet távol tartani tőle.

E szavakat oly izgatottsággal s oly komolyan suttogta Benwell atya, hogy Penrose meglepetten emelte rá tekintetét. Tudta, hogy feljebbvalójának egykedvűségét nem egy könnyen zavarja meg valami.

- Bizonyos abban, a mit mond, atyám? - kérde megilletődve.

- Teljesen, különben képzelheti, hogy nem szóltam volna.

- Azt hiszi hogy Romayne viszonzza az érzést?

- Szerencsénkre, még nem. Önnek fel kell használnia első baráti befolyását.... hogy is híjják e nőt? Azaz, mi a vezeték neve?

- Eyrecourt, Eyrecourt Stella kisasszony.

- Helyes. Arra kell használnia befolyását, (ha t. i. már biztos lesz benne, hogy csakugyan már van befolyása,) hogy Romayne urat Eyrecourt kisasszonytól távol tartsa.

Penrose zavarban látszott.

- Félek, hogy nem igen fogom tudni, miképp tegyem ezt, - mondá akadozva. - De mint titkára és segéde, természetesen azon leszek, hogy minél kitartóbban foglalkozzék tanulmányaival.

Bármint vélekedett Arthur feljebbvalója ezen feleletéről, külsőleg, elnéző szivességgel fogadta.

- Egyre megy. Ez is megfelel a célnak, - szólt. - Azonfelül, - de ez egészen köztünk marad, - ha megkapom a keresett tudósítást, alkalmam és módomban lesz néhány akadályt gördíthetni a hölgy útjába.

Penrose összerezzen.

- Tudósításokat! - ismétlé; - miféle tudósításokra számíthat?

- Mielőtt felelnék, mondja meg őszintén, hány évesnek tartja Eyrecourt kisasszonyt? - kérde türelmetlenül Benwell atya.

- Nem igen értek az effélékhez - husz, huszonöt éves tán már lehet?

- Jó, tegyük fel, hogy csakugyan már huszonöt esztendő. Régen gyakran volt alkalmam a női jellemet tanulmányozhatni, a gyóntató székből. Kitalálhatja-e, mit mond nekem tapasztalásom Eyrecourt kisasszonyról?

- Már azt nem tudom.

- A nő nem először szeret, ha már husz és huszonöt év közt áll - ez az én tapasztalásom a nőneműt illetőleg, - mondá Benwell atya. - Ha találhatok oly egyént, ki utasításokkal szolgálhat, még értékes felfedezéseket tehetek Eyrecourt kisasszony korábbi élettörténete terén. Most ne többet erről. Jobb lesz, ha visszatérünk a társasághoz.

ÖTÖDIK FEJEZET.

Benwell atya rosszul czéloz.

A kérdéses kép előtti csoport szétszlott. Lady Loring Stellával egy ottománon ülve, sugdolózott a képtár egyik végén, míg Lord Loring a képtár ellenkező sarkában meghittten beszélgetett Romayneel.

- Mit gondolsz, szeretni fogod Penroset? - kérde a Lord.

- Gondolom, a mennyire eddig ítélnék. Szerénynek és értelmesnek látszik, ha nem csalódom.

- Édes Romayne, igen rosszul nézesz ki. Tán újra hallottad azt a hangot, mely üldözni szokott?

Romayne látható ellenszenvvel felelt e kérdésre.

- Nem tudom miért, - szölt, - de a félelem, hogy ma ismét hallanom kellend, már egész reggel lelkemre nehezül. Az igazat megvallva, azért jöttem ma ide, mert azt reméltem, hogy a helyváltozás és szórakozás tán elriasztja tőlem.

- És úgy is lett?

- Eddig, igen.

- Nem következted ebből, édes barátom, hogy egy még gyökeresebb változás tartós jó hatással lehetne rád?

- Ne kérdezősködjél, Loring! Tűröm megpróbáltatásomat, de gyűlölöm ha beszélnem kell róla.

- Akkor hát, beszéljünk másról. - mondá Lord Loring előzékenyen. - Hogy tetszik Eyrecourt kisasszony?

- Meglepő szépségű arc; teli kifejezéssel és jellemmel. Leonardo pompás arczképet festett volna róla. De van valami modorában, mi... - Elakadt, mintha nem volna képes, vagy nem tudná miképp bevégezni mondatát.

- Valami, a mit nem szeretsz? kérde Lord Loring.

- Nem az; valami, a mit nem értek. Az ember nem vár zavart egy jónevelésű hölgy modorában. És mégis, zavarban látszott lenni midőn velem beszélt. Tán kellemetlen hatást tettem reá, meglehet.....

Lord Loring nevetett.

- Minden más emberben ezt egyszerűen affektációnak nevezném, édes Romayne; de te ma is a régi vagy, amint látom.

- Mért? - kérde Romayne élesen.

Lord Loring őszinte meglepetéssel nézett barátjára.

- Édes barátom! komolyan azt hiszed-e, hogy afféle megjelenés vagy, mely első látásra kellemetlenül hat az asszonyokra? Ez egyszer életedben élj te is a szeretetreméltó gyöngeséggel, légy igazságos önmagad iránt - és találj jobb okot Eyrecourt kisasszony zavarának.....

Mióta barátjával beszélgetett, Romayne most fordult először Stella felé. Esetlegesen épen rajta kapta, a mint nagy, setét szeméit reá szegezte.

Egy fiatalabb, vagy gyengébb jellemű nő bizonyára elfordította volna tekintetét. De nem úgy Stella. Nemes feje, csak pár pillanat után, lassan lekonyult; szemeire vonakodva borultak a hosszú, selymes pillák, míg tekintete keskeny, fehér kezeire szegődött, mik keresztbe téve, térdein nyugodtak.

Egy percig Romaine feszült figyelemmel nézett reá; aztán összeszedve magát, halkán odaszólt Lord Loringnak.

- Már régen ismered Eyrecourt kisasszonyt?

- Nőm legrégebb s legjobb barátjánője. Ugy hiszem Romaine, hogy te is érdeklődnél iránta, ha gyakrabban látnád.

Romaine meghajtotta magát, mintegy némán elismerve Lord Loring jó megjegyzésének helyes voltát.

- Nézzük tovább a képeket, - mondá nyugodtan.

Midőn végighaladt a képtáron, a két pappal találkozott. Benwell atya azonnal megragadta az alkalmat, hogy Penrosnak segédkezet nyújtson egy kellemes közeledésnél.

- Bocsássa meg egy öreg könyvmoly kíváncsiságát, - mondá nyájas, vidám modorával. - De Lord Loringtól hallom, hogy ön falura küldött könyvei után. Előnyösnek találja a londoni szállodai életet a komoly tanulmányok folytatására?

- Igen csendes, nyugalmas szálloda, az enyém - felelé Romaine; - s az emberek ott már rég ismerik sajátságaimat. - Ezzel Penrosehoz fordult. - Már régen egy egész emeletet foglalok el, s egy szoba rendelkezésére fog állani, - folytatá. - Falusi házam magánya kellemetlen nekem. Vannak idők, a midőn az utcai élet zaja megnyugtatólag hat reám. Ámbár szállodában lakunk, bátran ígérhetem, hogy nem fog zavartatni, a midőn szives lesz nekem ügyes tollának segélyét felajánlani.

Benwell atya felelt, még mielőtt Penrosnak ideje lett volna beszélni.

- Jóllehet, fiatal barátom emlékező tehetségének is hasznát fogja vehetni Romaine ur, nem csupán tollának. Penrose a Vatican könyvtárában kutatott és tanult. Ha kutatásai ebben az irányban vezetnek, ő sok tudósnál többet tud ama régi, ritka kéziratokról, melyek a kereszténység korai történelméről szólnak.

E gyöngéd s rendkívül ügyes czélzás Romaine szándékolt munkájára »A vallások eredetéről« - megtette a kedvező hatást. Romaine azonnal érdeklődni kezdett Penrose és tanulmányai iránt.

- Nagyon szeretnék hosszabban beszélni önnel ezen kéziratokról, - szólt mohón. - Tán a British Muzeumban is megtalálhatjuk néhányak másolatát. Szerénytelenség-e, ha azt kérdem: szabadon rendelkezik-e a mai nappal?

- Egészen rendelkezésére állok, Romaine ur.

- Ha szives lesz egy óra múlva szállodámban felkeresni, én már készen fogom várni a szükséges czimek és dátumok lajstromával és jegyzeteimmel. Itt a lakczim.

E szavak után Lady Loring és Stella felé közeledett hogy bucsuzzék.

Benwell atya rendkívüli előrelátással bírt - - mely tulajdonsága valódi hatalomnak volt nevezhető - de csálhatatlan azért ő sem volt.

Látván, hogy Romaine már bucsúzó félben van, azonfelül érezvén, hogy kedvezőleg ki-egyenlítette az utat Romaine amanuenzisa számára, kicsit korán örült meg győzelmének, azt találván, hogy már nincs nyerni valója, ha mindjárt jelen marad is a képtárban. E nézetében megerősített még más általános és magán-érdekek által is.

A közbeeső időt, míg Penrose Romaine szállodájában megjelenhetik, jól fel lehetne még használni, - gondolá a ravasz pap, - hasznos utasításokkal látva el a fiatal kezdőt, s szájába rágva: mily módon értékesítheti a vallási tanulmányokat a maga céljaira nézve, ha már egyszer birni fogja Romaine bizalmát. Igaz, hogy még később is lehet idő e magán-utasítások átadására - de Benwell atya nem igen bizott a jövőbe és az alkalmat szívesen ragadta meg elodázás nélkül. S ezért a jelen perczet, mint biztosan kínálkozót, többre becsülte a kétes jövőnél, mely ki tudja, mikor nyújtja a kedvező alkalmat.

Igy hát elfoglaltságával mentve ki magát, visszatért Penrose-al a könyvtárba, s ekkép (a mint azt később maga is észrevette,) azon kevés jóvátehetetlen hibák egyikét követte el, miket hosszú élete folytán annyira igyekezett kikerülni.

Eközben Romaine nem fejezhette be látogatását anélkül, hogy Lady Loring részéről a vendégszeretet szívélyes unszolásain keresztül ne ment volna.

Lady Loring egy igaz nő lelkesült odaadásával érdeklődött az igaz szerelem iránt általjában és a jelen esetben különösen Stella iránt; és ennélfogva elhatározta, hogy, a míg szerét teheti, az olyan apróság, minő Romaine tervezett munkája és szellemi kiképzése, nem fogja útját állani ama sokkal fontosabb vállalatnak, mely szívének meghódításában, s a szépnem Romaine fölötti győzelmében culminál.

- Maradjon és reggelizzen velünk, - mondá, midőn Romaine bucsúzva, kezét nyújtá.

- Köszönöm, Lady Loring, de nem szoktam a villás-reggelihez.

- Legyen; akkor hát jöjjön ebédre, - semmi társaság, csak mi - egészen magunk leszünk! Holnap és holnapután szabadok vagyunk. Mely napot választja?

Romaine ellentállt.

- Kegyed nagyon szíves. Gyenge egészségemmel nem szeretek ígéreteket tenni, miket tán nem leszek képes beváltani.

Lady Loring azonban el volt határozva. Stellát hitta segítségül.

- Romaine ur mentegődzésekkel akar lerázni. Próbáld meg t e, tán több szerencséd lesz.

- N e k e m ! Aligha lesz befolyásom rá, Adelaide.

A hang, melyen e szavakat mondá, meglepte Romainet. Ránézett. A leány szemei komolyan találkozva az övéivel, sajátságosan megigézték. Stella maga sem tudta, mennyire nyíltan szólt tekintete mindarról, mi természetében legnemesebb, legigazabb volt, mit legmélyebben érzett, mire lelke legforróbban áhitozott.

Romaine arcza átváltozott; elhalványult az uj érzés alatt, mit e szemek szívében előidéztek.

Lady Loring figyelmesen szemlélte mindkettőt.

- Tán nem becsülöd meg kellőleg befolyásodat, Stella? - mondá tréfásan.

Stella komoly maradt.

- Csak félórával ezelőtt lettem bemutatva Romaine urnak, - mondá. - Nem vagyok elég hiu hinni, hogy bárkire kedvező benyomást tehetnék ily rövid idő alatt.

Stella más szavakkal Romayne saját eszméjének adott kifejezést, mit csak az imént közölt Lord Loringgal, midőn Stelláról szólva, magára vonatkozólag, ugyanazt mondta. Az eszmék esetleges azonossága meglepte.

- Tán egymás félreértésével kezdtük meg az ismeretséget, Eyrecourt kisasszony, - szólott komolyan. - S reméljük, hogy jobban meg fogjuk érteni egymást, ha szerencsém lesz újra láthatni.

Habozott és Lady Loringra nézett.

De ő nem volt az a nő, ki elszalasztja a kínálkozó alkalmat.

- Mondjuk holnap este 7 órákor, - mondá előzékenyen.

- Holnap, - ismétlé Romayne.

Kezet fogott Stellával és elhagyta a képtárt.

Eddigél a megházasítására törekvő összeesküvés még több sikerrel kecsegtetett, mint a megtérítésére célzó. És Benwell atya, ki a mellékszobában gondosan tanitgatta hűségese eszközét - Penroset - mitsem tudott róla!

* * *

De az órák feltartóztatlan haladásukban, ép oly biztonsággal jelzik az események haladását mint az időét. A nap mult, az est beállt és az esti homálylyal a térítés kilátásai újra kedvezőbb szint öltöttek.

De hadd beszélje el maga Benwell atya, mikép történt a dolog, úgy, a mint ő még az nap este megírta Rómába körülményes tudósításában.

»Megegyeztem Penrose-al, hogy még az nap felkeres szállásomon, elmondandó, jól ütött-e ki első titkári kísérlete Romayne szolgálatában.«

»Azon perczben, a mint a szobába lépett, a nyugtalanság és zavar jelei arczán, tudtomra adák, hogy valami komoly esemény adta elő magát.«

»Azonnal megkérdeztem, valami kellemetlen történt-e közte és Romayne közt?«

»Látható meglepetéssel ismételte a szót, »Kellemetlen?« - mondá. - ,Nincs szó, mely kellőleg kifejezze, mily őszintén érzek Romayne ur iránt és mennyire vágyom hasznára lehetni!'

»E részben meg lévén nyugtatva, természetesen megkérdeztem, hogy volt s mi történt. Penrose szemlátomást zavarba jött, midőn kérdésekre felelni volt kénytelen.«

»Egész ártatlanul egy titok nyomára jutottam, - mondá, - melyet meglepni semmiképen sem állt jogomban. Amit becsületesen elmondhatok belőle, azt szívesen elmondom. De tetézzé számos szivességét még azzal is, oh atyám, hogy meg nem parancsolja, hogy beszéljek, mikor a hallgatás kötelességem egy nehezen sujtott emberrel szemben.'«

»Szükségtelen mondanom, hogy nem feleltem egyenesen e sajátságos kérelemre. Ha érdekeink követelnék, hogy szellemi fölényemet és egyházi auctoritásomat felhasználjam, természetesen habozás nélkül megtettem volna.«

»Hadd halljam elébb azt, a mit elmondhat,« - mondám, - »a többire nézve majd megvállik, mit kell tennem.«

»Ezután beszélni kezdett. Aligha szükséges arra emlékeztetnem, mily kiváló gonddal terveztük eleinte a Vange birtokok visszaszerzését, mennyire igyekeztünk már eleve a siker kilátását biztosítani, mely a jelenlegi tulajdonos sajátságos jelleménél fogva, csaknem elmaradhatatlannak ígérkezett. Ha most Penrose szavait tudatom, egyúttal egy olyan felfedezést szellőz-

tetek, mely, ha nem csalódom, önöknél ép oly szívesen fog fogadtatni, mint ahogy én fogadtam.«

»Penrose azzal kezdte, hogy eszembe juttatá azt, a mit magam mondtam volt neki Romaine-ről. „Emlékezik tán, hogy Lord Loring valami nagy gondról vagy megbánásról tett említést, mely Romaine lelkét nyomja, - szólt, - s hozzá tette még azt is, hogy tudósítója kikerülte bevallását annak, milyen természetű tulajdonképpen e megbánás, vagy idegbaj, mely vele együtt jár. Most már tudom, miben szenved, miért szenved és mily nemes megadással türi a ráért megpróbáltatást.»«

»Itt Penrose megakadt. Ismerik az ember izgalmas természetét. Csak nagy erőfeszítéssel volt képes a könyveket visszafojtani. Időt engedtem neki s aztán megkérdeztem: mikép jutott e felfedezéshez.«

»Eleinte habozott, de végre annyira-amennyire nyíltan válaszolt.«

»Asztalánál ültünk, jegyzeteiben és irományaiban lapozgatva, - szólt Penrose, - midőn egyszerre elejtette a kéziratot, melyből felolvasott nekem. Halálos sápadtság terült el arcán. Felugrott és mindkét kezét füleihez nyomta, mintha valami iszonyút hallana, mi ellen meg akarná védeni hallását. Az ajtóhoz szaladtam, segítségért kiáltani. Romaine megállított; elhaló, kapkodó hangon beszélt 's megtiltotta hogy valakit behíjjak, ki szemtanúja lehetne szenvedéseinek. Nem először történt, mondá, s nem sokára ismét vége lesz. Ha nincs bátorságom vele maradni, elmehetek s visszatérhetek, mikor ismét jobban érzi magát. Annyira megsajnáltam, hogy bátorságot találtam nála kitartani. Midőn túlesett a rohamon, megragadta kezemet és megköszönte szívességemet. Kitartottam nála mint egy barát s ezentúl mint baráttal fog velem bánni. Előbb-utóbb (ezek valának szavai,) úgy is vallomást kellene tennie s így inkább most mindjárt bizalmának jelét adja s mindent elmond nekem. S elbeszélte szomorú történetét. Kérve kérem atyám, ne követelje hogy ismételjem! Érje be vele, ha elmondom, milyen hatással volt reám. Romaine egyedüli reménye, egyedüli vigasztalása a mi szent vallásunkban összpontosúl. Egész szívvel megtérítésének szentelem magamat és lelkem mélyén gyökeret vert a meggyőződés, hogy sikerülni fog!»«

»Ennyi volt Penrose értesítése. Nem követeltem tőle Romaine vallomásának ismétlését. E vallomás reánk nézve nem bir fontossággal. Tudják mily nagy mértékben támogatja a morális erő Arthur komoly szándékát és vallási rajongását, mi különben gyöngye jelleménél nagy szerencse. Ezért én is hiszem, hogy feladatában sikeresen fog eljárni.«

»De mielőtt bezárnám e sorokat, még van egy kérdés, mit belátásuk elé akarok terjeszteni.«

»Már tudomásuk van róla, hogy egy nő is utunkba vetődött. Ha elejét vehetem, Romaine nem fog cseleinek áldozatul esni. De más nők is megkísérelhetik csábításaik erejét. Még a térítési tervre sem számíthatunk feltétlenül, - bármennyit várunk és remélünk tőle, - s még kevésbé arra, hogy kapcsolatban a Vange birtokok visszaszolgáltatása sikerül. Nekünk nem elég, hogy a birtok adósságment s nincs közel rokon, ki reá számot tarthatna.«

»Amig Romaine legényember marad, házasságának Damokles kardja mindig fejünk felett lebeg, s ennek következtében a megszülethető örökös veszedelme is folyvást fenyeget... Véleményem szerint az egyetlen mód őt és általa a birtokot magunknak biztosítani az volna, ha annyira hatnánk szellemére Penrose által, hogy lelkében megérlelődne a meggyőződés, mikép egyedüli hivatása a szerzetesi pálya. Ha egyszer szerzetes lett, kezünkben van végkép. Legyenek szívesek ezen eszméket felsőbb helyen előadni s tudassák velem az eredményt a lehető legrövidebb idő alatt.«

Tudósítását befejezve, Benwell atya visszatért azon módozatokhoz, miknek segélyével tervezett kutatásait szándékolta megkezdeni, Stella élettörténetének talaján.

Hosszas töprengés után azon meggyőződésre jutott, hogy ügyetlenség volna, ha bármily óvatosan is Lord Loring vagy annak neje által igyekeznék e tárgyra nézve a szükséges felvilágosítást megszerezni. Ha az ő korában komoly érdeket árul el egy protestáns fiatal hölgy iránt, ki feltűnően került társaságát, a ház urai bizonyára meg volnának lepetve, és ily esetben a meglepetés kellő időben és alkalmilag, könnyen fajulhatna gyanuvá.

Még csak egy egyén létezett Lord Loring házában, kihez veszély nélkül fordulhatott és ez a személy a kulcsárné volt. Mint régi cseléd, évek óta beleélte magát Lady Loring bizalmába, tán sok mindenféle hír és tájékozás forrásának bizonyúlhatott és jó katolikus létére, bizonyára hizelegve érzendi magát a család egyházi vezetőjének figyelme által.

- Talán bizony nem ártana, ha megkísérlem a kulcsárné társaságát, - gondolá Benwell atya, - és e szerint cselekedett.

HATODIK FEJEZET.

Az étlap.

Midőn Notmann kisasszony elvállalta a kulcsárné szerepét Lady Loring házánál, igen helyesen lőn leírva, mint egy »hozzá értő és kiválóan tisztességes egyén« és jogosan dicsértetett gazdái eránti önzetlen és hűséges ragaszkodásáért.

Jellemének gyengébb oldalai azon tévhitben culmináltak, hogy még mindig Junói szép alakkal vélt birni s fiatalságának bizonyítékául igen fiatalos parókat viselt. Szűk látkörének vezéreszméje saját tekintélyének tudata és meggyőződése volt. Bármely legcsekélyebb megsértése ezen mindenek fölé helyezett tekintélynek napokig meggyötörte lelkét és külsőleg oly panaszokban árulta el magát, mikkel minden élő lényt megnyomorított, kinek figyelmét egy időre lekötnie sikerült.

Egy nappal később, hogy Benwell atya be lőn mutatva Romaynának, öt óra tájban már kávézni látjuk a kulcsárné szobájában - nyilván oly barátságosan társalognak Notmann kisasszonnyal mintha távol gyermekkorának arany napjai óta ismerte volna.

Egy új járuléka a kulcsárné vallásos munkákból álló kis könyvtárához, feküdt az asztalon, tanubizonyoságot téve azon eszközökről, miknek segítségével a ravasz pap megtette amaz első lépéseket, melyek kinyerték számára mostani álláspontját e szobában.

Notmann kisasszony tekintélyi tudata kétszeresen hizelegve érezte magát. Egy előkelő papvendége volt, és egy új könyvnek jutott birtokába, melynek első lapján ezen úri ember ajánló autographja volt olvasható.

- Eltaláltam izlését a kávéval, atyám? - kérde Notmann kisasszony előzékenyen.

- Még egy kis csukrot kérek.

Notmann kisasszony különösen büszke volt kezére, mit szép alakja egyik kiváló részletének tekintett. Nyájasan, kecsesen vette fel a csukor-fogót s fiatalos élvezettel bocsájtá a csukrot előkelő vendége csészéjébe, örvendve az alkalomnak, hogy kedvében járhat.

- Oly szives öntől, atyám, hogy ekkép megtisztel, - szólt, tizenhat év tavaszát negélyezve hangban és pillantásban, mi kissé furcsa ellentétben állt a valóságban hatvanat is meghaladó arcczal.

Benwell atya kitünően értett mindennemű morális alakoskodáshoz. Ez alkalommal jónak látta a papi naivitás és egyszerűség álcáját fitogtatni.

- Öreg ember létemre a délután ezen óráit többnyire tétlen, pihenve szoktam tölteni, - mondá.

- Remélem, nem tartóztatom valami fontosabb házi-kötelességtől?

- Rendesen nagyon szeretem kötelességeimet, - felelé Notmann kisasszony. - De ma valóban nem voltak oly kellemesek, mint lenni szoktak; örvendek, hogy túlestem rajtok. Még szerény állásomnak is megvannak a maga megpróbáltatásai.

Emberek, kik Notmann kisasszony jellemét ismerték volna, e szavak hallatára azonnal megváltoztatták volna a beszéd tárgyát. Ha szerény állásáról tett említést, kivétel nélkül valamely sértésre célzott, mely tekintélyét érte, és ne add Isten, hogy elengedte volna panaszának végtelen előadását.

Mitsem tudva az érdeemes hölgy ezen sajátságáról, Benwell atya végzetes tévedést követett el. Udvarias érdekeltséggel tudakozódott a kulcsárné említett »megpróbáltatásai« iránt.

- Oh, uram, azok nem méltók kegyes figyelmére, - felelé Notmann kisasszony szerényen. - Másrészt igen büszke volnék ha tanácsának előnyében részesülhetnék - ugy szeretném tudni, nem kárhoztatja-e magam viseletét bizonyos kihívásokkal szemben. Lássá, atyám, az étlap összeállításának teljes felelőssége e n g e m terhel. És ha társaság van, mint például ma este, ez a felelősség különösen nyugtalanító az oly félénk egyénre nézve, minő én vagyok.

- Oh, nagy társaság lesz ebédre, Notmann kisasszony?

- Oh, dehogy! Épen ellenkezőleg. Csak egy úri ember - Romayne ur.

Benwell atya a félig ajkához emelt kávé-csészét újból letette. Azonnal azon helyes következtetésre jutott, hogy az ebédre szóló meghívás akkor adatott át és fogadtatott el, midőn ő már visszavonult a képtárból. Hogy a cél nem más, mint Stella és Romayne összehozása oly körülmények alatt, melyek ismeretségek gyors és hathatós előmozdítását eredményezze - arról ugy meg volt győződve, mintha körülményesen meggyónták volna neki.

Ha csak a képtárban maradt volna! Legalább megtudja, mily uton-módon tudták rávenni Romaynet, e különösen tartózkodó embert, ki határozottan kerülte a társaságot, hogy meghívást fogadjon el.

- Csak önmagamat okozhatom, ha nincsen tudomásom semmiről, - gondolá keserőséggel a pap.

- Tán baja van a kávénak? - kérdé aggályosan Notmann kisasszony.

Benwell atya sorsa elébe vágatott.

- Épen semmi, kérem, folytassa, - mondá.

És Notmann kisasszony folytatá.

- Látja, atyám, ezen ebéd alkalmával Lady Loring különösen hajszállhasogató volt az étlapra nézve. Azt mondá: »Lord Loring figyelmeztetett, hogy Romayne ur igen kicsi evő és mégis nehezen elégíthető ki azon keveset illetőleg, a mit mégis eszik.« Én természetesen tapasztalásom tárházában kutatva, épen oly ebédet állítottam össze, minő a fennforgó körülményeknek megfelelt. Igazságos óhajtok lenni ő méltósága iránt. Nem talált kifogásolni valót az étlapon. Sőt szerencsét kívánt gyors találékonyságomhoz. De midőn az étkek sorrendjére tértünk át....

Notmann kisasszony megakadt és összeborzadt a fájós emlékekre, miket az étkek sorrendje újból felidézett elméjében.

Eddig Benwell atya már észrevette az elkövetett hiba horderejét. Fel akarván használni a percnyi szünetet, mit Notmann kisasszony érzékenységének köszönhetett, egy magánérdekű kérdést csúsztatott be.

- Bocsássa meg tudatlanságomat, - szólt. - De saját szerény ebédem tiz percnyi dolog és egy tál ételből áll. Nem értem, hogy keletkezhetik véleménykülönbség egy három személyre szóló ebéd miatt. Lord és Lady Loring kettő, Romayne ur három - de tán tévedek? Tán Eyrecourt kisasszony a negyedik?

- Természetesen.

- Nagyon bájos teremtés, Notmann kisasszony. Én persze csak mint idegen szólhatok. Ön kétségtelenül sokkal jobban ismeri Eyrecourt kisasszonyt?

- Bizony sokkal jobban, ha ugyan így merek szólni; - felelé Notmann kisasszony. - Urnóm legmeghittebb barátnője; gyakran beszélünk Eyrecourt kisasszonyról azon hosszú évek alatt, miket e háznál töltöttem. Ily tárgyakra nézve ő méltósága egészen ugy bánik velem, mint alázatos barátnőjével. Végtelen ellentéte azon hangnak, melyben hozzám szólt, midőn az

étkek sorrendjéről volt szó. A levesre és halra nézve természetesen egyetértettünk, de a következő étkeket illetőleg véleményünk egy kicsit eltért. Ő méltósága azt mondta: »Előbb a borjúkedsz és aztán a juhszelet.« Én bátor voltam megjegyezni, hogy a borjúkedsz, mint fehér hús, nem való a fogas után, mely szintén fehér hal. A barna húst előbb asszonyom, mondtam, mint a szemnek kellemes változást, és aztán a fehér húst, mint kellemes visszaemlékezést a fehér halra! Nemde, érti a finom célzást atyám?

- Látom, Notmann kisasszony, hogy valóban mesterileg kezel egy oly művészetet, mely jóval meghaladja szerény látkörömet. Eyrecourt kisasszony is jelen volt a vitánál?

- Oh nem! Én jelenlétét határozottan kikértem volna magamnak: azt mondtam volna, hogy a fiatal hölgy nem ide való.

- Igen, igen, értem. Egyetlen gyermek Eyrecourt kisasszony?

- Most igen. Volt egy nővére, ki meghalt.

- Szomorú az anyára, apára nézve, Notmann kisasszony.

- Bocsánat, kétségtelenül szomorú az anyára nézve. Az apa régen meghalt.

- Oh, oh! Szelid jó asszony az anya, nemde? Legalább, ha jól emlékezem, úgy hallottam.

Notmann kisasszony fejét rázta.

- Nem akarok igazságtalanul beszélni senkiről, - mondá, - de ha »szelid asszonyt« említi, akkor úgy hiszem, családi erényekben gazdag nőkre céloz, Eyrecourtné kiválóan világias, frivol asszony.

A frivol egyén leggyakoribb esetben oly lény, kit könnyű beszédre birni, 's ki nem szívesen hallgat el titkokat. Benwell atya már tisztában kezdett lenni az iránt, mily uton tehetne szert azon adatokra, melyeknek nyomozását célul tűzte ki magának.

- Londonban lakik Eyrecourtné? - Kérdézé.

- Oh nem, dehogy! Az év ezen időszakában csupán mások házában szokott tartózkodni - egy falusi birtokról a másikra megy s tisztán csak mulatságra gondol. Szó sincs a családi erényekről, atyám. Ő ugyancsak nem tudna hozzászólni az étkek sorrendjéhez. Megjegyzendő, hogy a borjú kedszre nézve engedett. Csak a »m e n o o«, a hogy a francziák nevezik, legvégén tüntette ki azt az ellentmondó szellemet.... no - ne gondoljunk reá.... Csak azt akarom kérdezni öntől, atyám, az ebéd melyik időpontjában kell feladni az osztriga-omelettet?

Benwell atya megragadta az alkalmat, hogy Eyrecourtné jelen tartózkodási helyét megtudja.

- Édes kisasszony, - szólt, - én ép oly kevéssé értek az osztriga-omlette feladási időpontjához, mint akár maga Eyrecourtné. Az ő felfogásával bíró hölgynek igen kellemes lehet, ha költség nélkül élvezheti a természet szépségeit - ha mások házában, mint szívesen látott vendég élvezheti. Tudni szeretném, valjon oly falusi urilak vendége, mit magam is ismerek?

- É n nem tudom, Angliában, Skotiában, vagy Írlandban van-e, - felelé Notmann kisasszony, oly őszinte egykedvűséggel, hogy szavainak igazságában nem lehetett kételkedni. - Vegyük saját izlését, atyám. Miután tejszín-habot, fagyalutot és befőtteket evett, rátudna-e nézni borzadály nélkül egy osztriga-omelettere? Képzelteti-e? Ő méltósága azt kívánta, hogy az omelette a sajttal szervioztassék. Osztrigát az édességek után! Még (eddig) ugyan nem vagyok férjes nő -

Benwell atya még egy kétségbeesett kísérletet tett, nem tudna-e még egy kérdést becsempészni, mielőtt beadná a kulcsot.

- Ez, ez csak a kegyed hibája lehet, kedves kisasszony; - közbeszólt, rábeszélő mosolyával.

Notmann kisasszony a zavartat játszotta.

- Oh, atyám, rám pirít, - mondá szeliden.

- Én benső meggyőződésből beszélek, Notmann kisasszony. Az afféle önzetlen nézőnek, a milyen én vagyok, szomorú látvány, ha annyi szelid jó nővel találkozik, ki valódi angyala lehetne az érdemes férfiak tüzhelyének és mégis a magányos életet választja. Tudom, hogy az Egyház a magányos életmódot legmagasabbra becsüli. De még az Egyház is megengedi a kivételeket. E házban például, ha nem csalódom, két kivételt látok. Ezeknek egyikét, (itt meghajtá magát Notmann kisasszonynak) határtalan tisztelem nem engedi közelebből megneveznem. A másik, szerény véleményem szerint, ama fiatal hölgy, kiről az imént szoltunk. Nem sajtóságos-e, hogy Eyrecourt kisasszony még nem ment férjhez?

A tör ügyesen volt elhelyezve, s Benwell atyának oka volt hinni, hogy Notmann kisasszony egyenesen bele fog menni. A kellemetlen kulcsárné nekiindult, elérkezett a tőr, és aztán ártatlanul kinyilvánította, hogy nem mehet tovább.

- Egyszer már én magam is ugyanazt a megjegyzést tettem Lady Loringnak, - mondá.

Benwell atya ütere gyorsabban kezdett járni.

- Igen? - suttogd szelid biztatással.

- És ő méltósága, - folytatá a kulcsárné, - nem bátorított fel, hogy tovább beszéljek e tárgyról. »Vannak okok, a mért nem folytathatom e kérdést, - mondá - okok, melyekre nézve, remélem, nem vár tőlem felvilágosítást.« Tapintatomba helyezett hizelgő bizalommal beszélt s ezt hálásan tudomásul vettem. Mily ellentét azon modorral, mellyel az omelette-kérdést befejezte! A mint az imént mondtam, még nem vagyok férjes nő. De ha egy osztriga-omelettet kínálnék férjemnek a torták és édességek után, nem bámulnám, ha egyszerüen azt kérdezné tőlem: »Kedvesem, megbolondult?« Tiszteletteljesen figyelmeztettem Lady Loringot, hogy egy sajt-omelette helyén volna még fagyalt után is. »Az osztriga-omelette csak is a madarak után következhetik.« Sajnálattal kellene bevallanom, hogy ő méltósága komolyan megharagudt, - jobb lesz, ha csak annyit mondok, hogy én nyugodt maradtam. Engedje, hogy szavait ismételjem, és Atyám maga ítéljen kettőnk felett. Azt mondá: »Kettőnk közül melyik a ház urnője, Notmann kisasszony? Én az osztriga-omelettet a sajttal egyidejűleg rendelem feladatni.« Nem csak harag, de még lenézés, igen, lenézés és gög is volt szavaiban. Önbecsülésből nem feleltem. Keresztény létemre, megbocsájthatok, mint sértett uri nő, nem lesz könnyü dolog, ha feledni akarnék is.

Notmann kisasszony hátradőlt karszékeiben - úgy nézett ki, mint a ki martyromságot szenvedett, s csak azt sajnálja, hogy említést tett róla. Benwell atya azzal lepte meg a sértett uri nőt, hogy felállt.

- Csak nem távozik még, atyám?

- Az idő gyorsan halad kedves társaságában, édes Notmann kisasszony. Légyottom van s máris elkéstem róla.

A kulcsárné szomoruan mosolygott.

- Legalább egy szóval biztosítson, hogy nem rója meg eljárásomat ily kedvezőtlen körülmények közt? - mondá.

Benwell atya megragadta kezét.

- A valódi keresztény lélek csak azért érzi a sértéseket, hogy megbocsáthassa azokat, - jegyzé meg atyai, kenetteljes hangon. - Bebizonyította előttem, hogy ő n valódi keresztény. Estém igazán kellemesen és jól tölt el. Istenem áldja.

Megszoritotta kezét; atyai mosolyának világát árasztá reá; sóhajtott és elbucsuzott. Notmann kisasszony szemei ájtatos bámulattal követték a magas alakot.

Benwell atya arczán megmaradt a derült kifejezés, még midőn távol is volt már a kulcsárné szemeitől. Egy fontos felfedezést mindenesetre tett, daczára az utjában lévő akadályoknak. Stella multjában kétségtelenül létezik valami compromittáló esemény; és ép oly kevésbé szenvedhet kétséget, hogy valamely férfi ezzel kapcsolatban áll.

»Estém nem vészett el teljesen,« - gondolá magában, a mint a lépcsőn felhaladt, mely a kulcsárné szobájából az előcsarnokba vezetett.

HETEDIK FEJEZET. Stella befolyása.

Az előcsarnokba lépve, Benwell atya kopogtatást hallott a kapun. Az inasok azonnal felismerték azt, és a portás bebocsájtá Loringot.

Benwell atya azonnal közeledett és meghajtá magát. Valóságos, ódivatu bók volt, a maga nemében - tiszteletet tanusított Lord Loring iránt, az önmaga iránti tisztelet szerény kíséretében.

- Tán a parkban sétált, méltóságod? - kérdezé.

- Dehogy, - dolgom volt - felelé Lord Loring, - és önnel is megszeretném beszélni a kérdést. Ha percnyi időt szentelhet nekem, jöjjön fel a könyvtárba. Nem régen, - folytatá, midőn betévedött mögöttük az ajtó, - ha nem csalódom, említettem, hogy barátaim elég fontos ügy felett értekeztek velem - arról lévén szó, hogy alkalmilag a nagy közönségnek is megnyissam képtáramat.

- Emlékszem, - felelé Benwell atya. - S elhatározta magát méltóságod, hogy mitévő lesz?

- El. Azt határoztam (ha már ez a phrázis,) hogy én is az idővel fogok haladni és más képtár-birtokosok példáját fogom követni. Ne gondolja, hogy valaha kételkedtem benne, hogy nekem is tehetségem szerint kötelességem a művészet művelődési befolyásait terjeszteni. Habozásom egyedül azon félelemből eredt, hogy esetleg baj érhetné a képeket. Még most is csak úgy szánhatom rá magam, ha bizonyos feltételek mellett tehetem meg az első kísérleteket.

- Kétségtelenül bölcs határozat, - mondá Benwell atya. - Oly városban, minő ez, aligha nyithatja meg képtárát minden jött-ment előtt, ki esetleg kapuja előtt elhalad.

- Örvendek, hogy egyetért velem, atyám. A képtár először hétfőn fog megnyilni. Minden tisztességes öltözetű egyén, ki névjegyét a Bond és Regent-utcza könyvtárosoknál bemutatja, szabad bemeneti jegyet kap; a belépti jegyek száma természetesen meg lesz határozva és a képtár hetenként csak kétszer lesz nyitva a közönség számára. Úgy hiszem, hétfőn itt lesz, nemde?

- Mindenesetre. Munkám, a könyvtárban, a mint láthatja is, csak alig vette kezdetét.

- Nagyon aggódom és nagyon kíváncsi vagyok e kísérlet eredményére nézve, - mondá Lord Loring. - Kérem, nézzen be egy-kétszer hétfőn a képtárba és mondja meg, milyen hatást tesz önre az egész.

Miután kifejezte volna készségét, hogy tőle telhetőleg támogatni fogja a »kísérletet,« Benwell atya még mindig a képtárban maradt. - Titokban folyvást remélte még, hogy végtére tán mégis meghívják ebédre, s Romaine társaságában fog ebédelhetni. De Lord Loring csak a kandalló feletti órára nézett; már ideje volt öltözködni. A pap nem tehetett egyebet, mint hogy megértve a célzást, búcsúzzék.

Öt perczzel távozása után egy küldöncz levelet hozott Lord Loring számára, melyben Benwell atya érdekei különösen képviselve valának.

A levél Romainetól jött és mentegetőzéseket tartalmazott, a miért nem váltja be ígését s a szó szoros értelmében az utolsó órában mond le.

»Csak tegnap,« - írta - »újból meggyötrött az, amit te, édes barátom, a »hangcsalódásnak« nevezesz. Minél közelebb jutok ebéded órájához, annál inkább elfog a rettegés, hogy ugyanazon baj lephetne meg házadnál is. Sajnálj és bocsáss meg.«

Még a jószívű Lord Loring is nehezen tudott sajnálni és megbocsájtani, midőn e sorokat olvasá.

- Az efféle szeszély megbocsájtható volna nőben, - gondolá. - De férfitől már csak egy kis önuralmat is követelhetünk. Szegény Stella! Hát feleségem, mit mond majd az?

Fel s alá kezdett járni a könyvtárban, míg Stella csalódása és Lady Loring boszúsága jóslatszerűen lelke előtt lebegett. Azonban, mit volt mit tenni, el kelle vállalnia a felelősséget s rosz hírmondónak kelle beállania.

Épen elhagyni készült a könyvtárt, midőn látogatója érkezett - még pedig senki más, mint maga Romyne.

- Levelem előtt érkeztem-é? - kérdé mohón.

Lord Loring megmutatta a levelet.

- Dobd a tűzbe, - kiáltá; - s engedd, hogy kimentsem hóbertomat. Emlékszel-é még ama boldogabb napokra, a midőn az impulzus emberének nevezél? Az első impulzus a levelet eredményezte - egy másik impulzus idehoz, hogy megtagadjam az elsőt. Csak úgy magyarázhatom meg sajtáságos eljárásomat, ha felkérlek, segíts nekem a kiinduláspont fellelésében. Emlékezz vissza azon napra, a midőn az orvosok állapotom felett értekeztek. Azt akarom, hogy igazíts helyre, ha tudtomon kívül tán hibásan mutatnám fel véleményöket. Kettő közülök orvostudor volt, a harmadik és utolsó pedig sebész és személyes barátod; és ha nem csalódom, ő volt az a ki elmondta neked, mikép végződött az értekezet?

- Egészen helyes, Romyne - eddig.

- A két orvostudor egyike, - folytatá Romyne, - kijelenté, hogy bajom tisztán idegbántalom és orvosi gyógymód által orvosolható. Mindenek előtt gyomrom »hangulatát« akarta újjászervezni s aztán bizonyos gyógyszerek alkalmazása által idegrendszeremet és agyvelőmet szándékozott megedzeni. Tudatlanul, de egyszerű szavakban, úgy hiszem elég érthetően adom elő tudós véleményét, ez lévén beszédjének veleje.

- Szavainak és rendeleteinek veleje is egyszersmind, - jegyzé meg a Lord, s ha nem csalódom, széttépted rendeleteit.

- Ha nincs bizalma az embernek bizonyos rendeletek iránt, legjobb hasznát ily módon veheti, - felelé Romyne. - Midőn a második orvostudorra került a sor, véleménye oly teljesen elütött az elsőtől, a mennyire egy ember gondolata a másiktól egyáltalán különbözhetik. A harmadik orvosi kitünőség, barátod a sebész, akkép fejezte be az értekezetet, hogy a két ellentétes véleményt egymással érintkezésbe hozva, a két különböző gyógymódból egy harmadik összehangzatost alakított.

Lord Loring mosolyogva jegyzé meg, hogy e kimutatás nem épen különösen tiszteletteljesen adja elő a három orvos fáradozását - de azért be kelle ismernie, hogy csakugyan ez volt az értekezet befejezése.

- Addig, a mig helyes az a mit mondok, - szólt Romyne - a többi egészen mellékes. A mint hogy akkor is megmondtam, a második orvostudor látszott nekem a három közül az egyedülinek a ki komolyan megértette bajomat. Nem bánod, ha kérlek, mondanád el te, mi volt tulajdonképen az ő véleménye?

- Biztosan tudod hogy nem fog felizgatni?

- Ellenkezőleg, tán új reményre adsz alkalmat.

- Ha jól emlékszem, - szolt Lord Loring, az orvos nem tagadta a test befolyását a lélekre és agyra. Elismerte annak lehetőségét, hogy a többi elősegítő okon kívül idegrendszered állapota is lehet oka annak, hogy..... de valóban, nem folytathatom.

- Hogy úgy érzem, mintha soha sem lennék képes magamnak megbocsájtani, hogy ezen ember életét kioltottam; - fejezé be barátja helyett a mondatot Romaine, - kérlek, most folytasd.

- A képzelődés, mintha még mindig hallanád a hangot, - beszélt tovább, Lord Loring, - az orvos véleménye szerint, morális következménye lelked amaz ijedt, beteges állapotának, melyben azon perczen volt, a midőn valósággal hallottad a hangot, a párbaj színhelyén. E befolyás, bizonyos idegek által, még mindig phisikailag hat. De azért kiválóan morális befolyás az; és annak hatalma feletted nagy mérvben támogattatik a körülmények azon hibás felfogása által, melyhez ön-kinzó önváadban ragaszkodol. Lényegében ez rövid kivonata annak, a mit, ha jól emlékszem, a második orvos mondott.

- És mikor azt kérdezték, mily gyógyszerek megkísérlését ajánlja, - kérde Romaine, - emlékszel-e mit felelt? A bajt, mit morális befolyások okoztak, csak is morális, lelki befolyások tehetik jóvá!

- Hogy ne emlékezném, - válaszolt Lord Loring. - És példaképen, hogy mikép érti ezt, egy új, mindent absorbeáló érdeket említett, mely életednek más irányt adna, vagy pedig egy nagy eszmét, mely kedélyedben, s így életmódodban is általános változást idézne elő - vagy egy azelőtt általad nem ismert lény befolyását, kivel váratlanul, előre nem látott körülmények közt találkoznál 's ki végre is uralomra jutna gondolataid és érzéseid felett....

Romaine szemei felragyogtak.

- Most érsz a dolog lényegéhez! - kiáltá: - Most bizonyos vagyok benne, hogy tisztán emlékezem az orvos utolsó szavaira: »Ha Romaine úr tanácsomat követi, nem volnék meglepetve, ha javulásának, mit annyira óhajtunk mindnyájan, első jelei kapcsolatban állnának olyan csekélységekkel, minők például egy más egyén hangja, vagy egy más egyén delejes tekintete.« - Az orvos véleményének ezen egyszerű magyarázata csak akkor jutott eszembe, midőn ostoba levelem el volt küldve. Megkiméllek a többi fárasztó visszaemlékezésektől, hogy egyenesen az eredményre térjek át. Most először kecsegtet a remény, a halvány remény, hogy a hang, mely üldöz, egyszer már legyőzetett azon befolyások egyike által, mikről az orvos szolt - egy tekintet által.

Ha Romaine ezt Lady Loringnak mondja, a helyett hogy férjének mondta, az rögtön megértette volna. Lord Loring azonban magyarázatot kért.

- Megmondtam tegnap - folytatá Romaine - hogy egész délelőtt rettegés gyötört, hogy az átkozott hang ismét üldözni fog, 's épen azért jöttem el képedet megtekinteni, mert reméltem, hogy a változás jót fog tenni. A mig képtáradban voltam, ép oly szabadnak éreztem magam az említett félelemtől is, - mig alig hogy a szállodába visszatértem, újra megkínzott - és fájdalom - Penrose ur is észrevette, hogy szenvedek. Te és én a megpróbáltatás elodázását a szórakozásnak tudtuk be. De most azt hiszem, hogy mindketten tévedtünk. Hol volt a szórakozás? Benned és Lady Loringban csak legrégebb két barátomat üdvözöltem - képtárad megtekintése száz meg száz efféle látogatás ismétlése volt. Tehát miféle befolyásnak köszönhettem valóságban a tapasztalt nyugalmat? Ne ne vess ki és ne tégy túl kérdésemen, a mennyiben beteges képzelődéseknek nevezed azokat. E beteges képzelődések valóságok, az oly ember előtt minő én vagyok. Emlékezz az orvos szavaira, Loring! gondolj az új arczra, mit házadnál láttam! Gondolj e tekintetre, mely mindjárt először szívem mélyéig hatott!

Lord Loring újra a kandalló feletti órára pillantott. A mutatók az ebéd óráját jelölték.

- Eyrecourt kisasszony? - suttogá.

- Az - Eyrecourt kisasszony.

E perczen egy inas feltárta a könyvtár ajtaját. - Maga Stella jelent meg benne.

NYOLCZADIK FEJEZET. A pap vagy a nő.

Lord Loring elsietett öltözőszobájába.

- Csak tiz perczre kérek bocsánatot, - kiáltá 's egyedül hagyta együtt Romaynet és Stellát.

A fiatal leány szokott egyszerűségével volt öltözve. Sárgás régi csipke volt hamvas selyemruhájának egyedüli disze. Pompás hajzata a maga szépségére volt bizva, 's minden ékités nélkül királyi módon juttatá érvényre a szép halvány arcot. Még a melltü is, mely csipke kendőjét keblén összetartá, csak egyszerűen fénytelen aranyból készült.

Érezve, hogy szépségét és báját a legelőnyösebben mutatja be egy izléssel bíró ember szemei előtt, ismét erőt vett rajta a zavar, mely egyszer már feltűnt Romaynenek, midőn első izben kezét fogott vele. Egyedül valának és most látta őt Stella először esti öltözetben.

Meglehet, hogy a nők egyáltalán nem bírnak a kellő érzéssel a szép iránt ugy formában mint színben, vagy pedig, hogy nincs saját önálló véleményök szemben azzal, mit a divat törvényei szentesítettek. Annyi mindenestire tény, hogy ezer közül tán egy sem lát kifogásolni valót a tizenkilencedik századbeli úri ember esti öltözetén. Sőt inkább, a csinos férfi szemeikben még csábítóbb abban a csúf fekete frakban és feszes fehér nyakravalóban, mit versenyt hord az inassal, ki asztalnál felszolgál neki.

A mint lopva Romaynere tekintett, Stella végkép elveszté önuralmát - az asztalon fekvő fényképeket kezdé forgatni.

A pillanatnyi csend, mely első üdvözlötöket követé, elviselhetlenné vált reá nézve. Inkább, semhogy még tovább is türte volna, őszintén bevallá, mily gondolat foglalkoztatta legjobban, midőn a szobába lépett.

- Nekem úgy tetszett, mintha nevemet hallottam volna emliteni, midőn beléptem - mondá. - Csakugyan rólam beszéltek, Lord Loring és ön?

Romayne habozás nélkül bevallá, hogy róla beszéltek.

Stella mosolygott és tovább forgatta a fényképeket. De mikor hatottak photographiák csillapítólag a női kíváncsiságra? Csaknem akarata ellenére e szavak tódultak ajkára:

- Ugy hiszem, nem szabad kérdeznem, mit mondtak?

Lehetetlen volt erre őszintén felelni, anélkül, hogy oly magyarázatokba ne bocsátkozzék, melyektől Romayne természetesen visszariadt. Habozott.

A lány tovább lapozott a képekben.

- Értem már, - mondá; - önök hibáimat rostálták. - Elhallgatott és újra lopva feltekintett hozzá. - Megkísérlem, nem javíthatok-e hibáimon, ha megmondja, mik azok.

Romayne érezte, hogy nem marad más hátra, mint bevallani az igazat.

- Valóban csalódik, - szólt. - A hatásról beszéltünk, mit egy hang, egy tekintet képes előidézni ideges egyénekre.

- A hatásról, mit r e á m tehet? - kérdé Stella.

- Nem. A befolyásról, mit ö n más egyénekre gyakorolhat.

A lány tökéletesen tudta, hogy Romayne önmagáról beszélt. De el volt határozva, hogy élvezni akarja az örömet, ennek vallomását tőle hallhatni.

- Ha csakugyan tehetek efféle hatást, a minőt ön említ, - kezdé, - remélem, csak jóra szolgál?

- Mindenesetre jóra.

- Ön igen határozottan beszél, Romayne ur. Csaknem oly határozottan - de hát persze, ez nem is lehetséges, - mintha tapasztalásból beszélne.

Még mindig kikerülte volna az egyenes feleletet, ha a lány beérte volna e szavak mondásával. De egyuttal ráemelte tekintetét is, és ő azonnal megfelelt a tekintetnek.

- Bevalljam-e hogy igaza van? - mondá. - Tegnap saját tapasztalatomra gondoltam.

A lány visszatért a fényképekhez.

- Csaknem lehetetlennek látszik, - viszonzá szeliden. Aztán csend állt be. - Olyasmit mondtam-e? - kérdé.

- Nem. De mikor rám nézett. Ha e tekintet nincs, nem hiszem, hogy ma itt lát engemet.

Egyszerre betette az albumot és székét kissé eltolta Romayneétól.

- Remélem, - szólt, - nincs rólam oly csekély véleménynyel, semhogy feltenné, hogy szeretem a hizelgést?

Romayne oly komolysággal felelt, mely azonnal kielégíté.

- Szemtelenségnek tekinteném, ha hizelegni mernék önnek, - mondá. - Ha ismerné a valódi okot, mért haboztam Lady Loring szives meghívásának elfogadásában, - ha bevallhatnám önnek azt az új reményt, mely ma ide hozott, - érezné, ép úgy érezné mint én magam, hogy az igazat mondtam. Még nem merem mondani hogy hálával tartozom egy oly csekélységért, minő egy tekintet; várnom kell, míg az idő bizonyos sajátságos képzelődéseimet próbára teszi.

- Reám vonatkozó képzelődések, Romayne ur?

Mielőtt az ifju felelhetett volna, megcsendült az ebédre hívó harang. Lord és Lady Loring együtt léptek be a könyvtárba.

Az ebéd rendes és szokott lefolyása után (természetesen eltekintve az osztriga-omelettől,) a komornyik, ki szintén szolgálatban volt az asztalnál, nyájasan meghivatott, hogy fáradságait pihenje ki a kulcsárné kényelmes szobájában. Miután még egy pohárka kitünő ch a r t r e u s e - el is megvesztegette volna ő hatalmasságát, Notmann kisasszony, ki még ép úgy érezte a rajta elkövetett sértést, mint első perczen, szeretetreméltó módon kérdezősködött, jónak találta-e az uraság az ebédet? Erre nézve kedvező feleletet nyert. De a társalgásról nem mondhatott sok jót a komornyik. Az gyakran megakadt s nem is volt különösen derült. Leginkább Lord és Lady Loring fáradtak a vendégek mulattatásával, míg Eyrecourt kisasszony és Romayne ur igen kevéssel járultak az est felelevenítéséhez.

Ezeket a tudósításokat nem nagy érdeklődéssel fogadta a kulcsárné, míg most oly kérdést intézett a komornyikhoz, melyre a feleletet mohó tekintettel várta, bebizonyítva, mily nagy fontosságot tulajdonít neki.

Tudni óhajtotta ugyanis, szives fogadtatásban részesült-e a sajttal egyidejüleg feladott osztriga-omellette, s kellő figyelmet szenteltek-e kitünő készítmódjának.

De tagadó választ kapott. Romayne ur és Eyrecourt kisasszony kóstolatlanul elutasították. Lord Loring megkóstolta és tányérán hagyta. Egyedül csak Lady Loring ette meg a maga részét a fatális ételből.

Miután e látszólag közömbös esetet előadta volna, a komornyik meglepetéssel szemlélte a rendkívüli hatást, mit a kulcsárnéra előidézett. Hátradőlt székében és leirhatatlan gyönyör kifejezésével hunyta be szemét. Ezen éjjel egy kimondhatatlanul boldog nő létezett Londonban s neve: Notmann kisasszony volt.

Hogy a kulcsárné szobájából visszatérjünk a salonba, meg kell jegyeznünk, hogy az általános társalgás sehogy sem jöhetvén létre, végre zenére vetemedtek, időöltésüképen.

Lady Loring leült a zongorához és szokott virtuozitással játszott. A szoba tulsó végén Romayne ült Stella oldala mellett, a zenét hallgatva. Lord Loring, nála egészen szokatlan nyugtalansággal járt fel s alá a szobában, - de midőn véletlenül neje szomszédságába jutott, annak egy titkos jelére megállt mellette.

- Mi okból járkál így? - kérdé suttogva Lady Loring, anélkül, hogy zenei előadását megszakította volna.

- Nyugtalan vagyok, kedvesen.

- Fordítson a kótámon. Megterhelte a gyomrát?

- Szent isten, Adelaide, milyen kérdés ez?

- Nohát, akkor mi a baj?

Lord Loring lopva pillantott Stellára és társára.

- Ugy látszik, nem megy oly jól köztük a dolog, mint reméltem, - mondá.

- Természetes, hogy nem, mikor maga fel s alá rohan s örökké zavarja őket! Üljön le mellém, vagy mögöttem.

- És mit tegyek?

- Nem zongorázom-e? Hallgassa a zenét.

- Kedvesem, nem értem a modern német zenét.

- Akkor nézze át az esti lapokat.

Az esti lapoknak megvolt a magok vonzereje. Lord Loring azonnal követte neje tanácsát.

Teljesen magukra hagyatva, a szoba tulsó végén, Romayne és Stella csakhamar igazolták Lady Loring felfogását, a mennyiben férjét nyugalomra kárhoztatta védenczei érdekében.

Stella szólalt meg először, halk, elnyomott hangon.

- Többnyire egyedül tölti estéit, Romayne úr?

- Nem egészen egyedül. Könyveim társaságát élvezem.

- 'S könyveinek társaságát szereti legjobban?

- Számos éven keresztül hiven ragaszkodtam társaimhoz, Eyrecourt kisasszony. De ha hitelt kell adnom az orvosoknak, könyveim viszont nem igen jól bántak velem. Tönkretették egészségemet 's félek, hogy ember-kerülő, kellemetlen embert csináltak belőlem. - Ugy látszott, mintha többet is akarna mondani, de egyszerre elnyomta az ösztönt. - De mért is beszélek önmagamról? - folytatá mosolyogva. - Máskor sohasem teszen. Ez ismét az ön befolyásának eredménye?

Tettetett vidámsággal mondta az utóbbi szavakat. De Stella, a maga részéről nem kísérelte meg, hogy ugyanazon hangban feleljen.

- Csaknem óhajtani kezdem, bár valóban volna némi befolyásom önre, - szólott komolyan és szomoruan.

- Mért?

- Arra igyekezném rábírní, hogy tegye be könyveit egy időre legalább, 's válaszson valamely élő társat, ki visszaadhatná boldogabb, természetes valójának.

- Már meg is történt, - válaszolt Romaine. - Van már egy új társam Penrose urban.

- Penrose? - ismétlé a leány. - Nemde, annak a papnak barátja, ki itt van a háznál s kit Benwell atyának neveznek?

- Ugy van.

- Nem szivelem Benwell atyát.

- Ok-é az arra, hogy Penrose urat se szivelje?

- Oh, hogyne, - felelé bátran, - épen mert Benwell atya barátja.

- Valóban csalódik, Eyrecourt kisasszony. Penrose úr csak tegnap lépett új hatáskörébe, mint titkárom és már van okom, őt magasra becsülni. Sok ember, miután ily tapasztaláson ment keresztül velem, - folytatá, inkább önmagához mint Stellához intézve szavait, - felkért volna, nézzek más titkár után.

Stella az utóbbi szavak hallatára meglepetéssel tekintett reá.

- Haragudott Penrose úrra? - kérdé ártatlanul. - Lehetséges-e, hogy ő n durván beszélhessen valakivel, a ki szolgálatában áll?

Romaine elmosolyodott.

- Nem azért, a mit mondtam, - felelé. - De bizonyos rohamoknak vagyok alávetve - betegségi rohamoknak és sajnálom, hogy megijesztettem Penrose urat, midőn ily állapotban láttattam magamat általa.

Stella ránézett, habozott, és ismét elfordítá tekintetét.

- Nagyon megharagudnék reám, ha bevallanék valamit? - kérdé félénken.

- Lehet-e önre haragudni?

- Romaine ur, ugy hiszem, én is láttam azt, a mit titkára látott. Tudom, mennyit szenved és mily megadással türi.

- Ön?! - kiáltá álmélkodással Romaine.

- Láttam önt barátjával, midőn Boulogneban a gőzhajó fedélzetére jöttek. Oh, nem! Dehogy vett észre engem! Soha nem is sejtette mennyire sajnáltam önt akkor. És később, mikor egyedül eltávozott s megállt a gép-szoba ablaka előtt... bizonyosan tudja, hogy nem gondolám semmi rosszat, ha meg is mondom önnek?

- Nem nem; beszéljen!

- Arcza megijesztett - nem irhatom le, mi volt, hogy volt - de elsiettem barátjához, magamra vettem a felelősséget, s azt mondtam neki, hogy önnek szüksége van reá. Ösztönszerűleg cselekedtem - de jót akartam.

- Bizonyosan csak jót akart.

Beszédközben Romaine arcza kissé elborult, pillanatnyi gyanut árulva el. Tán gyöngédtelen kérdésekkel ostromolta utazó-társát s az őrnagy, szépségének rábeszélő befolyása alatt, tán elég gyenge volt felelni.

- Beszélt-e barátommal? - kérdé gyanakodva.

- Csak a mikor megmondtam neki, hogy jó lesz, ha utána lát. S ugy hiszem, azt is bevallottam, mikép félek, hogy ön nagyon beteg. Épen a megérkezés zür-zavarában voltunk - s még ha szükségesnek láttam volna is, többet mondani - nem volt már rá sem alkalom, sem idő.

Romayne megszégyenítve igazságtalan gyanakodása miatt, lelkében bocsánatot kért a szép leánytól.

- Nemes természete van, - mondá komolyan. - A számos ember között, a kit ismerek, hányan érdeklődnének oly önzetlenül, mint ön tette.

- Ne mondja ezt Romayne ur? Nem képzelhető gondosabb és hivebb barát, mint azon uri ember, ki azon utazása alkalmával gondját viselte. Most is itt van önnel Londonban?

- Nincs.

- Kár. Szükséges volna, hogy valamely régi, őszinte barátja mindig mellette legyen.

A lány igen komolyan beszélt. Romaynet sajtáságos félénkség tartóztatta, hogy valahogy el ne árulja előtte, mily mélyen hat reá e meleg rokonszenv. Könnyedén felelt.

- Ön csaknem annyira megy, mint az a másik jó barátom, amottan, ki ujságot olvas, - mondá mosolyogva. - Lord Loring folyvást azzal üldöz, hogy nősülnöm kellene. Tudom, hogy őszintén érdeklődik jólétem, boldogságom iránt. És mégis, aligha sejtí, mennyire kétségbeejt.

- Mennyiben? Mi kétségbeejtő van ebben?

- Eszembe juttatja - hogy bármennyi ideig éljek - egyedül kell élnem! Követelhetem-e egy nőtől, hogy az enyémhez hasonló, szomorú életet megoszson? Önző, kegyetlen kívánság volna; megérdemelném, hogy utóbb keservesen megadjam az árát, ha ily önfeláldozást követelhetnék feleségemtől. Megjönne az idő, a midőn megbánná, hogy hozzám jött.

Stella felállt. Szemei szelid szemrehányással nyugodtak a fiatal ember arczán.

- Ugy hiszem, nem igen igazságos a nők iránt, - mondá halkán. - Tán még lesz nő valamikor, a ki rábirja véleményének megmásítására.

Ezzel átment a szobán és a zongorához lépett.

- Már bele is fáradhattál a sok zongorázásba, Adelaide, - mondá, kezét dédelgetőleg Lady Loring vállára nyugtatva.

- Énekelni akarsz, Stella?

- Ma nem, - felelé és sóhajtva elfordult.

Romayne kissé sietősen bucsuzott. Lehangoznak látszott, és szabadságára igyekezett szert tenni. Lord Loring az ajtóig kísérte vendégét.

- Szomoruan, fáradtan nézesz ki, - mondá. - Sajnálod, hogy elhagytad könyveidet és velünk töltötted az estét?

Romayne szórakozottan pillantott fel reá s halkán felelé:

- Még nem tudom.

Visszasietve a salonba, hogy e rendkívüli feleletet azonnal elmondja nejének és Stellának, Lord Loring meglepetésére üresen találta a temet. Egy kis magánbeszélgetésre vágyva, a két hölgy saját lakosztályába vonult.

- Nos, - kérdé Lady Loring, a mint a kandalló mellett elhelyezkedtek, - mit mondott?

Stella csak azt ismételte, a mit utoljára mondott, mielőtt felállt s elhagyta, hogy a zongorához lépjen.

- Vajjon mi lehet Romayne életében, mi arra jogositja őt, hogy önzőnek, kegyetlennek nevezze magát, ha megkövetelhetné egy nőtől, hogy menjen hozzá? Ez már több, súlyosabb valami lehet közönséges betegségnél. Ha valami véres bűn terhelné a lelkét, nem beszélhetett volna erélyesebben. Tudod-e mi az?

Lady Loring kellemetlen helyzetben volt.

- Megigértem a férjemnek, hogy mindenki előtt eltitkolom, - felelé.

- Meg vagyok győződve, Adelaide, hogy semmi lealázó nem lehet.

- És igazad van kedvesem. Tökéletesen értem, hogy meglepett, sőt meg is csalódtál benne; - de ha ismernéd indokait... - Lady Loring elhallgatott és komolyan nézett Stella szemébe. - Azt mondják, - folytatá, - hogy a legtartósabb szerelem az, mely leglassabban fejlődik. Romayne iránti szerelmed azonban jóformán az első látás eredménye. Bizonyos vagy benne, hogy szived teljesen és végkép sajátja egy oly férfinak, ki, bár a legjobb, a legnemesebb - de mégis oly férfi, kiről jóformán semmit sem tudsz?

- Csak azt tudom, hogy szeretem, - felelé Stella egyszerűen.

- Daczára annak, hogy eddig még, legalább a látszat után ítélve, ő nem szeret t é g e d ? - kérde Lady Loring.

- Még inkább, mert nem szeret. Bárki másnak, rajtad kívül, szégyelném ezt bevallani.... De hiába beszélünk e dologról.... jó éjt!

Lady Loring egész az ajtóig engedte menni barátnőjét, és akkor egyszerre visszahívta. Stella fáradtan és nem szívesen tért vissza hozzá.

- Fejem fáj és szívem fáj, - szólt. - Engedj lefeküdnöm, kérek.

- Nem szeretem, hogy így menj el, gondolatban tán rosszul vélekedve szegény Romayneról! - kiáltá Lady Loring. - És mi több, saját boldogságod érdekében, ideje, hogy magad ítélj felette, vajjon van-é egyáltalán kilátás reá, hogy önfeláldozó szerelmed valaha jutalmát elnyerhesse. Lelkiismeretembeli kötelességnek tartom neked alkalmat adni arra, hogy magad megítélhesd, üdvös lesz-é reád nézve, ha viszontlátod Romaynet. Lesz-é elég erőd erre? Képes leszesz-é határozni?

- Lesz, ha meg leszek győződve, hogy szükséges és meg kell lennie.

- Mi sem tehetne engem boldogabbá, - folytatá Lady Loring, mintha tudnám, hogy valaha még neje lehetsz, kedvesem. De én nem vagyok ügyes, sem elővigyázatos, - nem tudom előre látni, úgy mint te, a következményeket.... Nemde, nem fogsz elárulni, Stella? Ha hibázom, midőn előtted elárulok egy rám bizott titkot, tisztán csak irántad való szeretetem az, mely tévútra vezet. Ül le ismét. Elmondom szegény Romayne életének nyomorult titkát.

És körülményesen elbeszélte a párbajt és annak borzasztó következményét.

- Már most rajtad áll a kérdés eldöntése, igaza van-é Romaynenek, vagy nincs, - fejezé be szavait Lady Loring. - Van-e nő, ki remélheti, hogy mindenható szerelmének segélyével feloldhatja a gyötrelmetől, mely őt üldözi? Határozd el magad!

Stella pillanatnyi habozás nélkül felelé:

- Minden áron igyekezni fogok neje lehetni.

Ugyanazon tiszta lelkesültséggel Penrose is kijelentette volt, hogy ő is Romayne felszabadításának szenteli magát. A szerető nem volt kevésbé elhatározva reá, hogy egész életét neki adja, mint a fanatikus férfi, ki megtérítésére törekedett.

Öntudatlan ellenségeskedésben, e kettőnek most találkoznia kell a közös harctéren..... Vajjon a nőé, vagy a papé lesz-é a győzelem?

KILENCZEDIK FEJEZET.

A közönség és a képek.

Az emlékezetes hétfőn, a midőn a képtár először nyílt meg a közönség előtt, Lord Loring és Benwell atya a könyvtárban találkoztak.

- A kapu előtt álló fogatok száma szerint ítélve, - mondá Benwell atya, - méltóságod szivesége általános elismeréssel találkozott a műértőknél.

- A jegyek három óra alatt mind elkelték, - felelé Lord Loring. - A könyvtárus állítását ismételve, mindenki kíváncsi képeimet látni. Benn volt már?

- Még nem. Azt gondoltam, jobb lesz, ha előbb végzek valamit itteni feladatomból.

- Épen most jövök a képtárból, - folytatá Lord Loring. - A szó szoros értelmében a látogatók űztek ki onnan, izléstelen észrevételeikkel. Emlékszik gyönyörű másolataimra, Raphael Cupido és Psyché rajzairól? Az általános hatás főképp a nők között az, hogy utálatosak és illemsértők. Ez épen elég volt nekem. Ha esetleg találkozik Lady Loringgal és Stellával, legyen szives nekik megmondani, hogy a klubba mentem.

- Hát szándékuk a hölgyeknek a képtárt ma meglátogatni?

- Természetesen - hogy a közönséget lássák! Azt tanácsoltam nekik, hogy várjanak, míg rendes napi sétájokra indulnak. Ha házi-öltözékükben jelennek meg könnyen feltűnővé válhatnak, mint a ház úrnői, mi csak kellemetlen lehetne reájok nézve. Kíváncsi vagyok, hallani, atyám, vajjon felfedezheti-e a művészet művelődési befolyását, képtáram mai vendégei közt? Jó reggelt!

Mire Lord Loring eltűnt, Benwell atya csengetett.

- Rendes órájukban mennek ma kocsikázni a hölgyek? - kérdé, midőn az inas megjelent. A szolgálta igenlőleg válaszolt. A kocsi három órára volt rendelve.

Félháromkor Benwell atya észrevétlenül beosont a képtárba. A könyvtár-ajtó és főbejárat közt foglalt állást, meglesendő: nem ugyan a művészet művelődési befolyásának jeleit, de Lady Loring és Stella megjelenését.

Még mindig azon nézetben volt, hogy Stella »felületes, nagyvilági« anyja értékes kútforrássá bizonyíthat leánya élettörténetére vonatkozólag. E cél elérésére mindenekelőtt szükséges volt Eyrecourtné jelenlegi tartózkodási helyének kitudása. Stella bizonyosan ismerni fogja azt és Benwell atya méltán bizott azon tehetségében, hogy, ha úgy akarja, a fiatal hölgyet tudtán kívül hasznos eszközképpen felhasználja az Egyház anyagi érdekeinek szolgálatában.

Egy negyed-órás várakozás után Lady Loring, Stella kíséretében, belépett a képtárba a könyvtár ajtón át. Benwell atya azonnal eléjük sietett, tisztelegni.

Egy darabig óvatosan tartózkodott a kíséreltetől, hogy a társalgást azon irányba terelje, mely céljaihoz közelébb vezette volna. Sokkal jobban ismerte a nők telhetetlen érdekét, melylyel más nőket szoktak vizsgálni, sem hogy jelenlétével alkalmatlankodott volna.

A hölgyek körülnézve, susogva közölték egymással észrevételeiket a szépséget és öltözködési izlést negélyző hölgy-látogatókra nézve, és Benwell atya folyton kísérte őket s egy szerény fiatal ember megadásával hallgatta a világias beszédet. A türelem, mint az erény, gyakran magában hordja jutalmát.

Két uri ember, kik láthatólag érdeklődtek a képek iránt, közeledett a paphoz. Ő, szokott udvariasságában, visszahuzódva, helyet adott nekik, hogy jobban láthassák a képet, mely előtt

esetleg épen ő állt. Ezen mozdulata figyelmessé tette Stellát. Hevesen hátrafordult - észrevette egyikét az uraknak, a magasabbat a kettő közül - halott-halaványra vált és azonnal elhagyta a képtárt.

Lady Loring tekintete szintén azon irányba tévedvén, hová Stella nézett volt, haragosan összevonta szemöldeit és nyomban követte Eyrecourt kisasszonyt a könyvtárba. A bölcs Benwell atya pedig csendesesen távozni engedte őket, e percztől fogva feszült figyelmét azon egyénnek szentelve, ki a meglepő felismerés tárgya volt.

Kétségtelenül szőke, viruló kinézésű úri ember; nyájas, derült arczczal, éles, értelmes kék szemekkel, s nyilván még az élet legszebb éveinek örvendő.

Ez volt az első benyomás, mit az idegen Benwell atyára tett. Ő is észrevette Eyrecourt kisasszonyt, még pedig ugyan azon perczben, midőn Stella őt felismerte, és a fiatal emberen is komoly felindulás volt észlelhető. Mélyen elpirult és szemeiben nemcsak meglepetés, de bizonyos zavar és ijedtség is nyilvánult.

Barátjához fordult:

- Itt nagyon meleg van, - szólt, - távozzunk!

- De édes Winterfield! - szabódott a barát, - hisz még a képek felét se láttuk.

- Akkor bocsásson meg, ha elhagyom, felelé a másik. - Én megszoktam a szabad falusi levegőt. Este újból találkozhatunk. Jőjjön s ebédeljen velem. A szokott lakczim: - Derwent szálloda.

E szavakkal elsietett, minden teketória nélkül utat törve magának a képtárt elfoglaló sűrű tömeg közt.

Benwell atya visszatért a könyvtárba. Ezentul szükségtelen volt Eyrecourtné és annak lakczime után törnie magát.

- Hála Lord Loring képtárának, - gondolá magában, - megleltem emberemet.

Felvette tollát s egy kis jegyzetet iktatott zsebkönyvébe: »Winterfield, Derwent szálloda.«

TIZEDIK FEJEZET.
Benwell atya levelezése.

I.

»Bitrake urnak - Titkos és bizalmas közlemény. - Uram! Úgy hallom, hogy jogi teendői és összeköttetései nem zárják ki, hogy alkalmilag figyelmét oly magán-tudakozódásoknak is szentelje, melyek természetüknél fogva, nyilvános állásának nem válhatnak ártalmára. Az idezárt ajánló levél megnyugtathatja önt arra nézve, hogy képtelen volnék tapasztalatait oly módon felhasználni, mely önre, vagy akár magamra nézve is árnyékot vethetne.

»A tudakozódás és nyomozás, mit ezuttal ajánlani bátorkodom, egy Winterfield nevű uri emberre vonatkozik. Jelenleg Londonban, a Derwent szállodában lakik s mai naptól fogva még nyolcz napig szándékozik ott időzni. Birtoka és rendes lakhelye a Devonshire part északi részén fekszik és a megyében általánosan »Beaupark House« név alatt ismeretes.

»Tudakozódásom időpontja visszafele négy vagy öt évre terjed - aligha többre. Czéлом, lehető legbiztosabban nyomára jönni annak, vajjon ezen idő alatt Winterfield ur életében fordultak-e elő oly események, melyek egy Eyrecourt Stella nevű kisasszonnyal érintkezésbe hozták? Ha ez valónak bizonyul, igen fontos, hogy minden erre vonatkozó körülményt megtudjak, mely egyáltalán kinyomozható.

»Ugy hiszem, elég világosan megmagyaráztam, mit óhajtok megtudni. Bárminémű legyen a tudósítás, igen szükséges, hogy feltétlenül megbízható legyen. Ha ír, sziveskedjék levelét nekem czimezve, azon barátomnak megküldeni, kinek levelét idezárom.

»Egyuttal kérem, - minthogy az ügy igen sürgős - sziveskednék az idemellékelt »chequet« az előleges tudakozódási költségek fedezésére elfogadni. Tiszteletem kijelentése mellett, maradtam, uram, alázatos szolgálja

»Benwell Ambrus.«

II.

A Jézus Társaság tisztelt titkárának.

R ó m a .

»Ide zárom a gondozásomra bizott összegről szóló nyugtát. A pénz egy része már is felhasználtatott oly tudakozódások folytatására, melyeknek nyomán remélem, képes leszek Romaynet hathatósan megvédelmezhetni azon nő előzékenységei ellen, ki elhatározta magában, hogy nőül megy hozzá.

»Ön azt írja, hogy a Nagytiszteletű Atyák, egy multkori ülés alkalmával, mit külön a Vange monostori ügy érdekében hittak össze, különös érdekeltséggel tudakozódtak az iránt, vajjon tétettek-e már határozott lépések Romayne hittérítésére nézve?

»Szerencsére, e részben is eleget tehetek kívánságaiknak, a minthogy rögtön látni fogja.

»Tegnap beszóltam Romayne szállodájába, a mint azt időnként tenni szoktam, hogy a megkezdett ismeretséget fenntartsam. Nem volt honn, és Penrose, ki után szintén kérdezősködtem, véle együtt távol volt. Ügyem javára, már régen nem láttam volt Penroset és nem is hallottam felőle, és személyesen óhajtván meggyőződni róla, mennyire haladt már urának bizalmában, elhatároztam, hogy bevárom és ki is jelentettem szándékomat. A szolgálólánból már ismert. Tehát a várószobába vezetett.

»Ez a szoba oly piczi, hogy jóformán csak almáriomnak mondható. Egy ablaktábla a folyosóra vezető ajtó felett, bocsájtja be a gyér világosságot és levegőt egy ventilátoron keresztül nyer, mely egy másik, Romaine dolgozó-szobájába nyíló ajtón van alkalmazva. Körülnézve, végigmentem a dolgozó-szobán és azon túl még egy ebédlőt és két háló-szobát fedeztem fel - az egész lakosztály egy ajtóval végződve a folyosó végén, mely a szálloda többi részétől teljesen elkülöníti. Azért untatom e részletekkel, hogy annál jobban megérthesse az utána következő eseményeket.

»Visszatértem a várószobába, természetesen, gondosan betéve magam után a közvetítő ajtót.

»Körülbelül egy óra mulhatott, mielőtt lépéseket hallottam a folyosón. A dolgozó-szoba ajtaja megnyílt és a szobába lépő egyének hangjai a ventilátoron keresztül tisztán eljutottak hozzám. Felismertem Romainet, Penroset - és Lord Loringot.

»Az első szavak tudtomra adák, hogy Romaine és Penrose utolérték Lord Loringot, midőn éppen a szálloda kapujához közeledett. A három együtt jött be a házba s valószínűleg oly időben, a midőn a szolga, ki engem bebocsájtott, nem volt jelen. Bármiképp történhetett, de tény, hogy ott ültem a várószobában - elfeledve!

»Feltolhattam-e magamat, - tán éppen egy meghitt társalgás alatt - mint be nem jelentett, és nem szívesen látott látogató? És tehettem-e róla, ha a hang, a levegővel egyetemben a mit szittam, a ventilátoron át utat talált füleimhez? Ha a nagytiszteletű Atyák azt találják, hogy megrovást érdelek, meghajlom minden megfeddés előtt, mit élénk illedelmi érzékük reám találna róni. Addig azonban, kérem engedjék meg hogy a társalgás érdekesebb részleteit ugyszólván szósz szerint ismételhessenem, a mint azokra emlékszem.

»Ő lordsága, mint a kinek társadalmi állása a legelőkelőbb, szerepeljen elsőnek. Azt mondá:

»- Már egy hétnél több mult el Romaine, és se nem láttunk, se nem hallottunk felőled. Mért hanyagolsz el bennünket ily megbocsájtthatatlan módon?

»Itt, a nesz után itélve, mely most következett, Penrose felállt és kiméletesen elhagyta a szobát. Lord Loring folytatá:

»- Most hogy egyedül vagyunk, Romaine, szabadabban beszélhetek veled. Te és Stella kitünően látszottatok megérteni egymást, azon este, a midőn nálunk ebédeltél. Elfelelted-e, mit mondtál nekem akkor, reád gyakorolt befolyásáról - vagy tán megváltozott-e azóta véleményed, és ez az oka, mért tartózkodol tőlünk?

»Romaine izgatottan felelt:

»- Véleményem nem változott. Mindazt, a mit akkor mondtam neked Eyrecourt kisasszonyról, azt ma is hiszem még.

»Ő lordsága természetesen lelkére kezdett beszélni:

»- Akkor hát miért maradsz távol az üdvös befolyástól, ha egyszer annak ismerted el? Mért teszed ki magad annak - ha csakugyan uralkodni lehet felette, - hogy az az iszonyú idegcsalódás újból meglepjen?

»- Már is meglepett.

»- Holott magad is hiszed, hogy elejét lehetett volna venni?! Romaine, rád nem ismerek! Te meglepsz!

»Percznyi szünet állt be, mielőtt Romaine e támadásra felelt volna. De felelete, midőn végre megszólalt, kissé titokzatos volt.

»- Hisz ismered a régi mondást, kedves barátom; - két baj közül válaszd a csekélyebbet. Megadással tűröm szenvedéseimet, mint két baj egyikét - még pedig mint a kisebbet.

»Úgy látszik, Lord Loring tapintatosan érezte, hogy ily kényes tárgyat gyöngéden kell kezelni. Nyájas, könnyed modorával mondá:

»- Remélem, nem a mi Stellánk az a második »baj?«

»- Képzelheted, hogy nem!

»- Akkor hát, micsoda?

»Romaine végre szenvedélyesen kitört.

»- Saját gyöngeségem és önzésem az! Hibák, miknek ellent kell állnom, vagy pedig nyomorúlt, szivtelen emberré válok. A két baj nagyobbika reám nézve itt rejlik. Bámulom és tisztelem Eyrecourt kisasszonyt - hiszem, hogy ezer nő közül kimagaslik nemes tulajdonai által - de ne kívánd, hogy viszontlássam! Hát Penrose hová lett? Beszéljünk másról, kérlek!

»Vajjon e szenvedélyes beszéd sértette-e Lord Loringot, vagy pedig csak bátortalanítólag hatott reá, - azt nem tudhatom. Még csak búcsúzó szavait hallottam:

»- Nagyon megcsalódtam benned, Romaine. Ha újból találkozunk, másról beszélünk ezentúl.

»A dolgozó szoba ajtaja megnyílt és betévedött ismét - Romaine egyedül maradt.

»De a magány nyilván nem esett jól neki. Hallottam, a mint Penrose után kiáltott, mire Penrose visszakérdezett:

»- Szüksége van reám?

»Romaine azonnal felelt:

»- Isten látja, mily nagy szükségem van egy barátira - és nincs közelemben más barát, csak ön! Hynd ezredes távol van és Lord Loring sértve érzi magát!

»Penrose kérdést tett, hogy miért?

»Romaine erre átment a szükséges magyarázatokra. Mint pap, ki papoknak ir, mellőzni fogom a reánk nézve teljesen érdektelen részleteket. Szavainak veleje körülbelül ennyiből állt: Eyrecourt kisasszony oly hatást tett reá, mely eddigi tapasztalataitól, nőkre vonatkozólag, teljesen elütött. Ha gyakrabban látná, valószínű, hogy - bocsánat, ha én is az ő nevetséges szójárását használom - hogy »belészeretne.« Az említett lelki vagy testi állapotban, egyre megy, hogy melyik áll, - könnyen megeshetnék, hogy nem tudna többé úgy uralkodni magán, mint eddigelé. Ha a lány rááll, s életét neki akarja szentelni, még tán képes is volna a kegyetlen áldozatot elfogadni. S inkább, semhogy ezt tegye, épen a leány érdekében, távol akar maradni tőle - mitsem törődve vele, akármennyit szenved ő maga, vagy akárkit sért magaviselete által.

»Képzelden magának emberi lényt, ki a bolondok házában k i v ü l, ily módon beszél! Bevalljam-e tisztelt kollegám, mikép hatott reám e sajátságos vallomás? A mint Romainet hallgattam, hálásan gondoltam ama hires zsinatra, mely véglegesen megtiltotta a katolikus egyház papjainak a nősülést. Különb en b e n n ü n k e t is megmétélyezett volna amaz erkölcsi gyöngeség, mely jelenleg lealacsonyítja Romainet és a papok valóságos eszközökké szálltak volna alá, a nők kezében.

»De ön kíváncsi lesz tudni, mit tett Penrose a kínáló körülmények alatt? Mondhatom, hogy megijesztett és meglepett.

»A helyett, hogy megragadva a kedvező alkalmat, Romaine gondolatait egyenesen vallásunk vigaszaira utalta volna, Penrose tényleg felbátorította elhatározásának tüzetes megfontolására. Szegény kis Arthurom jellemének egész gyöngesége kitűnt következő szavaiból. Azt mondá Romaine-nek: - »Jóllehet hiba tőlem, ha oly őszintén és nyíltan beszélek önhöz, mint azt

tenni akarom. De oly nagylelkűleg fogadott be bizalmába - oly gyöngéd és barátságos volt erányomban - hogy oly meleg érdeklődéssel viseltetem boldogsága iránt, mely csaknem merészsé tesz. Nem hiszi-e ön is, hogy az olyan teljes megváltoztatása életének, minőt házassága hozna magával, végre mégis felszabadíthatná terhétől? Ha ez lehetséges, hibás volna-e a feltevés, hogy nevének üdvös befolyása önre házasságát is boldoggá tehetné? Nem merek semmit sem állítani, és ily tárgyra nézve még véleményt sem mondhatok. Csupán ön iránt való meleg hálám, - őszinte vonzalmam és ragaszkodásom adja ajkamra a kérdést. Meg van győződve, hogy e komoly önre nézve oly nagyfontosságú eszmét kellőleg megfontolta?

»Nyugodjék meg, főtisztelendő ur! Romaine felelete mindent helyrehozott. Azt mondá:

»- Annyit gondolkoztam e tárgyról, míg gondolataim megtagadták a szolgálatot. Most is hiszem, hogy e bájos nő leküzdhetné amaz átkos hang gyötrelmét. De feloldhatna-e a megbánás alól, mely szakadatlanul szivemen rágódik? Úgy érzek, mint a hogy gyilkosok érezhetnek. Kioltva egy másik ember életét, - egy oly emberét, ki még nem is vétett ellenem, - az egyetlen jóvátehető, megbocsájthatatlan vétket követtem el. Van-e emberi lény, melynek befolyása ezt elfeledtetheti velem? Ne többet erről - ne többet. Jöjjön, meneküljünk könyveink közé.

»E szavak végre megérinték Penrose lelkében a valódi hurt. Most, - minthogy ismerem és értem skrupulusait, - érezte, hogy becsülettel s nyíltan szólhat. Buzgósága jóval túlszárnyalta előbbeni gyöngeségét, a mint hogy arról azonnal meg fog győződni.

»Erőtéljes, határozott, csaknem parancsoló volt, midőn újra megszólalt.

- »Nem!« - tört ki. - »Menhelye nem könyvekben található, sem ama rideg vallási szertartásokban, melyek protestánsoknak neveztetnek. Édes uram, azt a lelki nyugalmat, mit örökre elveszítettnek vél, azt újból fel fogja találni a Szent Katholikus Egyház mennyei bölcsességében és könyörületében! Ott van az új élet, mely önből még boldog embert teremthet!

»Ennyire ismétlem szavait, hogy bebizonyítsam önnek, mikép valóban bizhatunk lelkesültségében, ha ez egyszer felébresztetett. Ezentul semmi sem fogja elriasztani, semmi sem fogja csökkenteni kitartását. A meggyőződés ellentállhatatlan ékesszólásával beszélt, a szükséges érveket oly érzéssel és oly hatalmasan alkalmazva, mint azt eddig még ritkán volt szerencsém hallani. Romaine némasága kielégítőleg bizonyított a tett hatás mellett. Nem az az ember, ki türelmesen hallgat oly érveket, miket meg bír dönteni.

»Midőn annyit hallottam, hogy nyugodtan tekinthetem a hittérítési munkát megkezdettnek, nesztelenül kiosontam a váró-szobából és észrevétlen elhagytam a szállodát.

»Ma vasárnap lévén, nem mulasztok egy postát sem, ha nyitva hagyom leveletem holnapig. Penrosenek irtam, hogy látogasson meg, a mint szerit teheti.

»Jóllehet még több új hirt is közölhetek a pósta indultáig.

»Hétfő esti 10 óra.

»Csakugyan van ujság. E perczben hagyott el Penrose.

»Első teendője természetesen annak elbeszélése volt, mit már a magam útján megtudtam. Mint rendesen, most is szerény a rá várakozó sikerre nézve. Azonban rávitte Romainet, hogy pár napra váltsa fel történelmi tanulmányait azon munkák olvasásával, miket ily esetekben ajánlani szoktunk.

»Ez kétségtelenül nagy haladás.

»De jó hireimnek még nincsen vége.

»Romaine tényleg malmunkra hajtja a vizet - véglegesen elhatározta, hogy visszavonul Eyrecourt kisasszonytól! Egy óra múlva ő és Penrose már elhagyják Londont. Rendeltetési helyük mély titok marad. A Romainenek címzett levelek bankárjához küldendők.

»E váratlan s előre nem látott határozata egyenesen Lady Loringnak számítható be.

»Ő Méltósága felkereste Romainet tegnap este szállodájában és hosszasan értekezett vele. Célja valószínűleg Romaine elhatározásának megingatása volt, a mennyiben vissza igyekezett őt vonzani Eyrecourt kisasszony lábaihoz. Mily módon, mily eszközök felhasználásával akart célt érni, azt persze nem tudhatjuk. Penrose azonnal Lady Loring távozta után látta Romainet s állítása szerint rendkívül izgatott állapotban találta. Ezt könnyű megérteni. Elhatározása, mely szerint titkos szökésben keres menedéket - (mert eljárását valóban lehetetlen másképp értelmezni,) elég világosan bizonyítja, mily roppant hatást tettek reá ő méltóságának közleményei - s ép oly világosan tüntetik fel a veszélyt, melytől, legalább egy időre, megmenekültünk.

»Igen! Azt mondom: legalább egy időre! Ne engedje, hogy a tisztelendő Atyák azon hitben éljenek, mintha a magán tudakozódásainkra szánt összeg elveszett pénz volna. Ott, hol efféle nyomorult szerelmi dolgokról van szó, a nőket nem tartóztatják sem ellenséges körülmények, sem vereségek kilátásai.

»Romaine saját gyöngeségétől félve hagyta el Londont - ezt nem szabad elfelednünk. Még mindig elérkezhetik a nap, a midőn köztünk és a kudarcz közt már nem marad más gát, mint Eyrecourt kisasszony életére vonatkozó titkos informatióim.

»De jelenleg, nincs több mondani valóm. Isten velünk.«

TIZENEGYEDIK FEJEZET.
Stella kitesz magáért.

Két nappal később, miután Benwell atya feladta Rómába szóló levelét, Lady Loring férje dolgozószobájába lépve, mohón kérdezé: hallott-e hirt Romayneról.

Lord Loring fejét rázta.

- A mint már tegnap mondtam, a szálloda tulajdonosa nem adhat semminemű felvilágosítást. Ma reggel személyesen mentem el bankárjaihoz és a főnökkel beszéltem. Felajánlotta, hogy leveleimet kezeihez juttatja, de ennél többet nem tehet. Ujabb rendeletig, határozottan meg van neki tiltva, Romayne tartózkodási helyét bárki előtt elárulni... Hát Stella hogy türi?

- A lehető legrosszabbúl; felelé Lady Loring, - hallgat!

- Még magának sem szólt egy szót se? -

- Egy szót se!

E szavaknál egy belépő inas által zavartattak meg, ki látogatót jelentett be és névjegyét adta át. Lord Loring a név láttára összerezett és odanyújtá nejének. A névjegyén »Hynd őrnagy« neve, és következő, czeruzával irt mondat volt olvasható:

»Romayne úrra vonatkozó fontos ügyben.«

- Vezesse be azonnal! - kiáltá Lady Loring.

Lord Loring beleszólt:

- Tán jobb volna, kedvesem, ha egyedül fogadnám azt az uri embert?

- Semmiesetre sem - kivéve, ha vértlázító aljasságú tett elkövetésére akar kényszeríteni. Ha elküld, hallgatódzni fogok a kulcslyukon!

Hynd őrnagy bebocsájtatván, rendszeresen bemutatott Lady Loringnak. Miután a szokott phrázisokon túlesett volna, végre áttért látogatása indokára.

- Múlt este külön azért tértem vissza Londonba, hogy Romayneel egy fontos ügyben értekezsem. Nem bírván kipuhatolni jelen tartózkodási helyét a szállodában, azon reményben fordulok méltóságodhoz, hogy tán képes lesz engem közös barátunkhoz utasítani.

- Fájdalom, én sem tudok többet önnél, - viszonzá Lord Loring. - Romayne jelenlegi czime oly titok, mit egyedül bankárjaival közlött, de senki mással. Ha kívánja, szívesen tudatom nevüket, hogy egyenesen hozzájuk fordulhasson, ha netán irni óhajt neki.

Hynd őrnagy habozott.

- Nem tudom, helyes dolog volna-e, ha a fennforgó körülmények alatt irnék.

Lady Loring nem volt képes még tovább is néma tanúja lenni a társalgásnak.

- Lehetetlen volna-e, Hynd őrnagy, hogy velünk e körülményeket tudassa? - kérdezé. - Én majdnem ép oly régi barátja vagyok Romaynenek, mint férjem, s megvallom, hogy nagyon aggódom miatta.

Az őrnagy zavarban volt.

- Alig felelhetek méltóságodnak, - szólt - anélkül, hogy fájdalmas emlékeket ne érintsek....

Lady Loring türelmetlenül félbeszakítá az őrnagy habozásait.

- A párbajra czéloz-e? - kérdé mohón.

Lord Loring közbeszólt:

- Tudnia kell őrnagy úr, hogy Lady Loring ép úgy ismeri a Boulogne-i esetet, mint én magam, s annak szomorú hatása Romayne szintén nem titok előtte. Azonban, ha mégis egyedül kíván velem értekezni, legyen szives velem a szomszédszobába átfáradni.

Hynd őrnagy zavara, mint varázsütésre eltűnt.

- A mondottak után, e szerint - szólt, - még azt is remélhetem, hogy Lady Loring sem fogja megtagadni tőlem szives tanácsát... Mindketten tudják, hogy Romayne párbaja egy francia tábornok fiával történt, de a tábornok maga volt a kihívó. Midőn Angliába visszatértünk, azt hallottuk, hogy a tábornok és családja, anyagi viszontagságok következtében, kénytelenek valának Boulognet elhagyni. Romayne, tanácsom ellenére, a párbajnál jelen volt sebésznek irt, azon kéréssel, tudná meg számára a tábornok tartózkodási helyét, egyuttal kijelentve: hogy a tábornok családján, névtelenül, mint egy ismeretlen barát, segíteni óhajt. Az indok természetesen nem volt más, mint hogy saját szavait használva: »némileg kárpótolja azon családot az általa okozott veszteségért.« Akkor mindjárt elhamarkodott tettnek néztem és a sebésznek tegnap vett levele még inkább megerősít nézetemben. Nem lenne-e szives azt Lady Loringnak felolvasni.

Átnyújtotta a levelet Lord Loringnak. A levél, francziából lefordítva, ekkép hangzott:

»U r a m ! - Végre-valahára képes vagyok Romayne úr levelére tüzetesen válaszolni. A londoni francia Consul udvarias segélyének köszönhetem ez eredményt, mert hozzá folyamodtam, midőn minden más nyomozási módszer sikertelen maradt.

»Egy héttel ezelőtt a tábornok meghalt. A temetkezési költségekkel járó körülmények juttaták a Consul tudomására, hogy a tábornok nem Franciaországban, de Londonban keresett menedéket hitelezői elől. A család lakcíme Camp Hill Islington 10. Még hozzáteendő, hogy a tábornok, könnyen érthető okoknál fogva, Marillac álnév alatt élt Londonban. Ennélfogva özvegye után is csak a Marillac név szerint lesz tanácsos tudakozódni.

»Tán meg lesz lepetve, hogy e sorokat önnek s nem egyenesen Romayne úrnak czizezem. Ennek oka hamar el van mondva.

»Én az elhunyt tábornokot még azon időből ismertem, a mint tudja, midőn nem volt tudomásom sem a rossz társaságról melybe elegyedett, sem a szomorú tévedésekről, melyekbe kártyaszennvedélye sodorta. Özvegyéről és gyermekeiről épenséggel semmit sem tudok. Vajjon ellentálltak-é a családfej romlott befolyásának, vagy pedig reménytelenül tönkre mentek-é a szegénység és rossz példa egyetemes csapása alatt - azt nem mondhatom. Mindenesetre kétséges, érdemesek-é még Romayne úr lelkes gyámo-lítására. Mint becsületes ember, azonban, nem akarok kétkedni és összeférhetőnek tartom lelkiismeretemmel, ha bármily közvetve is, eszközül használ fel a sors, hogy őket Romayne úrnak bemutassam. Az ön belátására bízom, hogy ezen intés után tegyen, a mit üdvösnek határoz.«

Lord Loring visszaadta a levelet az őrnagynak.

- Én osztom véleményét - mondá. - Több mint kétséges, helyesen cselekednék-e, ha e tudósítást Romayne-el közölné.

Lady Loring nem adott igazat férjének.

- Minthogy ezen emberekre nézve nem vagyunk tisztában, - szólt, - jó volna kikutatni, miféle hirnévvel bírnak szomszédságukban. Ha önnek volnék, Hynd őrnagy, azon egyénhez fordulnék tudósításért, a kinek házában laknak, vagy a kereskedőkhöz, kiknél vásárolnak.

- Kénytelen vagyok Londont még ma elhagyni, - viszonzá az őrnagy; - de visszatértemkor okvetlenül követni fogom méltóságod tanácsát.

- És tudatni fogja velünk az eredményt?

- Szerencsémnek fogom tartani.

Hynd őrnagy bucsut vett.

- Ugy hiszem, magáé a felelősség, ha Hynd őrnagy ideje kárba veszt, - szólt Lord Loring, miután látogatójuk távozott.

- Nem hiszem, - viszonzá Lady Loring.

Felállt, hogy a szobát elhagyja.

- Kimegy? - kérdé férje.

- Nem. Csak felmegyek Stellához.

* * *

Lady Loring Eyrecourt kisasszonyt csakugyan saját szobájában találta. Romaine kis arczképe, mit emlékezet után rajzolt volt, feküdt előtte az asztalon. A legfeszültebb figyelemmel látszott azt tanulmányozni.

- Nos, Stella, mit olvasol ki ezen arczképből?

- A mit azelőtt is tudtam, Adelaide. A kegyetlenségnek és álnokságnak nyoma sincsen ebben az arczban.

- És ez a felfedezés kielégít? Én, részemről, megvetem Romainet szökéséért, még inkább e megmagyarázhatatlan elrejtőzésért! És te még menteni tudod?

Stella íróasztalába zárta az arczképet.

- Várhatok, - mondá nyugodtan.

Ez a türelmes megadás bosszantani látszott Lady Loringot.

- Mi bajod ma reggel? - kérdezé. - Még a szokottnál is tartózkodóbb vagy.

- Nem; csak lehangolt vagyok, Adelaide. Nem tehetek róla, de ez a találkozás Winterfield-el folyvást üldöz s ugy érzem, mintha valami nagy szerencsétlenség várna reám.

- Ne beszélj e gyűlöletes emberről! - kiáltá Lady Loring. - Romaineről akarok valamit mondani. Teljesen elfoglalnak-e szomorú előérzeteid, vagy gondolod, hogy képes léssz reám figyelni?

Stella arcza felelt ajkai helyett.

Lady Loring tüzetesen elmondta Hynd őrnagygyali találkozását, illusztrációképen az őrnagy személyes megjelenését és modorát is leírva.

- Ő, valamint Lord Loring is azon véleményben vannak, hogy Romaine sohasem fog e dolog végére jutni, ha egyszer megengedi, hogy ezen idegenek pénzért hozzá folyamodjanak. Mindaddig, míg többet nem tudunk meg rólok, a francia sebész levele nem szolgáltatik át Romainenek.

- Bár megvolna a levél! - kiáltá Stella.

- A bankárhoz küldenéd?

- Azonnal! Nem közömbös-e, vajjon érdemesek-e a szegény francziák Romaine nagylelkűségére vagy sem? Ha egyszer a gondolat, hogy segílyt nyujt nekik, megnyugtatja lelki-

ismeretét, ki gondol vele, megérdemlik-e e segílyt vagy sem? Hisz nem is szabad tudniok, ki az, a ki felfog rajtok. - Romaine ismeretlen barátjok óhajt maradni. Ő rá, s nem e francziákra kell gondolnunk - az ő lelki nyugalma a fődolog, minden; ezen emberek érdeme nem számít semmit. Azt mondom, hogy kegyetlenség Romaine irányában, ha eltitkoljuk előtte a történeteket. Mért nem vetted el Hynd őrnagytól a levelet?

- Csendesen, Stella! Az őrnagy, a mint visszatér Londonba, tudakozódni fog az özvegy és gyermekei után.

- Mire visszatér! - ismétlé Stella haraggal. - Ki tudja, mennyit szenvednek időközben a szegény nyomorultak - s mit érezne Romaine, ha valaha tudomására jutna a dolog? Mondd el még egyszer a lakczimet - valamerre Islingtonban volt, ha jól emlékszem.

- Miért akarod tudni? - kérde Lady Loring nyugtalanul. - Csak nem akarsz magad irni Romainenek?

- Előbb megfontolom, mit teszek. Ha nem bizasz discrétiómban, Adelaide, csak mondd meg nyiltan.

E szavak indulatosan mondattak. Lady Loring válasza szintén izgatott hangulatról tanuskodott.

- Bajlódj magad a magad dolgaival, Stella; én ugyan nem elegyedem beléjük többé.

Szerencsétlen látogatása Romainenél kellemetlenségre szolgáltatott okot a két barátnő közt s ez is arra vonatkozott.

- Azonban, meglesz a lakczim, - tevé hozzá ő méltósága legbüszkébb modorában - azzal felirta egy papirszeletre s elhagyta a szobát.

A mily könnyen felforrt, Lady Loring kedves tulajdonai közé tartozott a gyors kibékülés is. A hibák legnyomorultabbikát: a duzzogást, nemes természete nem ismerte. Öt percz mulva már megbánta heves kitörését. Aztán még öt perczig várt, remélve, hogy tán Stella lesz az első, ki békekötésre nyujt kezét. De a perczek multak és misem történt.

- Valóban megsértettem-e? - kérde magától Lady Loring. A következő pillanatban már utban volt Stella szobája felé. A szobát üresen találta. Becsengette a komornát.

- Hol van Eyrecourt kisasszony?

- Kiment, méltósága.

- Nem hagyott üzenetet a számomra?

- Semmit, méltósága. Sietve távozott.

Lady Loring rögtön azt következteté Stella eljárásából, hogy meggondolatlanul követve ösztönét, saját kezeibe vette a tábornok családjának ügyét. Lehetséges volt-e ezen elhamarkodott lépés következményeit előrelátni?

Előbb habozott Lady Loring, aztán elgondolkozott, aztán újra habozott - de végre nyugtalan-sága oly mérveket öltött, hogy nem volt többé képes rajta erőt venni. Nemcsak elhatározta hogy azonnal követi Stellát, de ideges izgatottságának hatása alatt még egy inast is magával vitt, hogy szükség esetén férfi kísérete legyen.

TIZENKETTEDIK FEJEZET.

A tábornok családja.

Bár Lady Loring nem volt híres helyes felfogásáról és éleslátásáról, ebben az esetben mégis fején találta a szöveget. Stella csakugyan megállította az első üres bérkocsit, mely mellette elhaladt és Islingtonba, Camp-Hillba hajtatott.

A nyomorult, szűk kis zsák-utcza, melyben a ronda, játékközben czivakodó, boglyos hajú gyermekek csak úgy hemzsegték - első perczben kissé ráijesztett. Még a kocsis is, a midőn az utczába befordulva, az első kapunál megállt, gyanusan körülnézve megjegyezte, hogy véleménye szerint, bizony furcsa hely ez ilyen fiatal hölgy számára, hogy egyedül ide merjen jönni.

De Stella Romaynere gondolt.

Szent meggyőződése, hogy egy könyörületes tettben segíti, mely Romayne hite szerint, egyuttal a bűnhődés és kártalanítás feladatával bir, - megedzé bátorságát s uj erőt adott neki.

Nyugodtan lépett a 10-dik szám nyitott ajtajához és napernyője nyelével kopogtatott rajta.

Egy undok vén asszony ránczos képe és kuszált ősz haja tünt fel lassan a kapuszín végén, az erős büzt árasztó földalatti konyha setét régióiból emelkedve felfelé.

- Mit keres? - hörgé a londoni bűntanyák e félig látott boszorka lakója.

- Itt lakik Marillacné asszony? - kérdé Stella.

- Az idegeneket érti?

- Azokat.

- Második emelet. -

E szavakkal a boszorkány felső része is visszamerült a setétségbe.

Stella gondosan összefogta szoknyáit és életében először felhaladt egy ronda, roskadozó, setét lépcsőn.

Durva hang, szemtelen beszéd, nyers, hangos kaczaj hallatszott ki az emelet zárt ajtóinak mögül 's mind gyorsabban kergette a fiatal leányt a második emelet szobái felé. Itt jobbra fordult a kép - itt legalább csend uralkodott.

A második-emeletre érve, a lépcsőre nyíló ajtón kopogtatott. Egy szelid hang francziául felelt: »Entrez« aztán gyorsan az angol helyettesítőt használta: »Come in.« (jőjjön be.)

Stella feltárta az ajtót.

A nyomorult bútorzatú szoba példás tisztasága meglepte a belépőt. A tábori ágy felett a Szent Szüz egy olcsó kis mása volt a falhoz erősítve 's egy színevesztett koszorú, régi művirágokból, képezte díszét. Két nő, durva fekete szőrszövetű ruhában, egy kerek kis asztal mellett ülve, egy és ugyanazon himzésen dolgozott.

Az idősebb a kettő közül felállt, midőn látogatójuk belépett. Kimerült, fáradt arcának finom arányu vonásai még mindig nagy szépség nyomait tüntették fel - és bádgyadt szemei kérő, alázatos kifejezéssel szegződtek Stella arczára.

- A munkáért jön, asszonyom? - kérdé angolul, de erős külföldi accentussal. - Kérem, bocsásson meg, még nem készültem el vele.

A második munkásnő indulatosan feltekintett. Ő is fonnyadt és kimerült volt: de szemei ragyogtak; mozdulatai még az ifjúság ruganyosságával bírtak. Az idősebb nőhez való feltűnő hasonlatossága hangosan hirdeté rokonságukat, még mielőtt megszólalt.

- Ah! az én hibám ez, egyedül! - tört ki szenvedélyesen, francziául beszélve. - Éhes és fáradt voltam 's több órával tovább aludtam, mint szabad lett volna. Anyám sem bírta rávenni magát, hogy felébreszsen és munkához ültessen. Önző, haszontalan egy teremtes vagyok és anyám egy angyal!

Hevesen eltörölte a szemeibe gyűlt könnyeket és indulatosan, büszke haraggal munkához fogott ismét.

Stella, amint szóhoz juthatott, sietett a két nőt megnyugtatni.

- Kérem, ne aggódjanak, semmi közöm a munkához, - szólt, a francia nyelvet használva, hogy annál hamarabb megérthessék. - Azért jöttem ide, Marillacné asszony - ha ugyan nem veszi rossz néven, ha őszintén bevallom - hogy csekély segélyemet felajánljam.

- Könyörület, jótékonyosság? - kérde a leány, büszkén feltekintve újra tűjéről.

- Nem, rokonszenv, részvét; - felelé Stella szeliden.

A lány folytatta munkáját.

- Bocsásson meg, - szólt, - majd még megtanulom, mikép kell tünni sorsomat.

A nyugodt, szenvedő anya széket tett Stella elébe.

- Szives, gyönyörű arcza van, kisasszony, - szólt, - s bizonyosan elnéző lesz szegény leányom iránt. Emlékszem az időre, a midőn én is oly szenvedélyesen éreztem, mint ő. Szabad-é kérdenem, mily módon hallott felőlünk?

- Remélem, megbocsátja, ha bevallom, hogy nem áll jogomban, e kérdésre felelni, - válaszolt Stella gyöngéden.

Az anya nem szólt semmit, a leány élesen kérdezé:

- Miért nem?

Stella az anyához intézte feleletét.

- Oly egyéntől jövök, ki szolgálatukra óhajt lenni, de mint ismeretlen barátjuk, - mondá.

Az özvegy halvány arcza egyszerre felsugárzott.

- Oh! - kiáltá kitörő érzéssel, - hát bátyám megtudta a tábarnok halálát, és megbocsájtotta férjhezmeneteletem?

- Nem, nem! - közbeszólt Stella. - Nem akarom önt félrevezetni. Az egyén, kit én képviselek, nem áll rokonságban önnel.

Még e határozott nyilatkozattal szemben is, a szegény asszony kétségbeesetten ragaszkodott a reményhez, mely szívében felébredt.

- Tán a név viszi önt tévedésbe, melyet jelenleg viselek, - kiáltá aggályosan. - Boldogult férjem csak itt, száműzetésében vette fel e nevet. Talán, ha megmondanám....

A lány itt anyja szavába vágott.

- Édes jó anyám, bizza ezt reám.

Az özvegy megadással felsóhajtott és visszatért munkájához.

- A Marillac név elég jó lesz, mindaddig, míg többet tudunk egymásról, - szólt a leány, Stellához fordulva. - Felteszem, hogy jól ismeri azon egyént, kit nálunk képviselni sziveskedik?

- Természetesen, különben nem volnék itt.

- Ebben az esetben azon egyén családi összeköttetéseit is ismeri, 's biztosan megmondhatja, vajjon rokonsága francia-é vagy nem?

- Határozottan mondhatom, - felelé Stella, - hogy rokonsága angol. Egy barátot képviselek, ki jóindulattal viseltetik Madame Marillac iránt, - és semmi egyebet.

- Lássá, édes anyám, csalódott. Tűrje ezt is ép oly kitartással, mint ahogy egyéb megpróbáltatásokat türt.

Ezt igen gyöngéden mondta a fiatal leány, és ismét Stellához fordulva, ezután nem is igyekezett elrejteni modorának gyanakodó, hideg, tartózkodó voltát.

- Egyikünknek nyíltan és őszintén kell szólnia - mondá. - A kevés barát a ki megmaradt nekünk, csaknem ép oly szegény, mint mi vagyunk és valamennyi francia. Mikép juthatott szegénységünk e névtelen jóltevő tudomására? Ön teljesen ismeretlen előttünk! - Ön nem értesíthető?

Most először nyíltak meg Stella szemei azon kellemetlen és nehéz helyzet előtt, melybe önakaratából belebocsájtkozott. Azonban bátran szeme közé nézett a veszélynek, felbátorítva a tudat által, hogy oly ügyet pártol, mely Romaine szívéhez közel áll.

- Valószínűleg, a kisasszony is fontos okokból indult ki, midőn anyjának neve titokban tartását tanácsolá, - ellenveté nyugodtan. - Legyen tehát igazságos mások iránt is, és higgye meg, hogy »névtelen jóltevője« szinte komoly okoknál fogva rejtőzik az anonimítás leple alá.

Ez ügyesen volt mondva, és felbátorítá Marillacné asszony, hogy Stella pártjára álljon.

- Édes Blancám, - szólt, leányához, - te kissé élesen beszélsz e kegyes és jó fiatal hölgygyel. Hisz csak rá kell nézned, hogy belássad, mikép csak jót akarhat velünk.

Blanca duzzogó megadással vette fel újból munkáját.

- Ha már el kell fogadnunk az emberek könyörületét, anyám, - legalább ismerni óhajtom a kezét, mely a segílyt nyújtja, - felelé. - De ezentúl bele nem szólok többet.

- Ha annyi idős leszesz, mint én vagyok, kedvesem, - ellenveté Marillacné asszony, - nem fogsz oly határozottan beszélni, de még gondolni sem, mint most teszed. Igen nehéz leczkéken mentem keresztül, - folytatá, Stellához fordulva, - s remélem, hogy megjavultam általok. Életem nem volt boldog.....

- Élete nem volt egyéb martyromságnál! - szólt a leány, kiből akarata ellenére is kitört az indulat. - Oh atyám! atyám! - kiáltá, félretolva a munkát és arcát kezeibe temetve.

Most először nyilvánult szigor a szelid anya szemében és hangjában.

- Tiszteld boldogult atyád emlékét! - mondá.

Blanka reszketett és néma maradt.

- Nincsen bennem hamis gög, - folytatá Marillacné asszony. - Bevallom, hogy nyomorultan szegények vagyunk; és szívem mélyéből köszönöm irántunk szives jóindulatát, anélkül, hogy kérdéseim által zavarba ejteném. Valamikép csak megélünk. A mig szemeim cserben nem hagynak, munkánk kenyeret ad. Legidősebb, jó leányom néhány zeneleczkére tudott szert tenni és a maga csekély részével hozzájárul szegény háztartásunk fenntartásához. Nem

vagyok bizalmatlan ön iránt; csak azt mondom: hadd próbáljuk meg még egy darabig, nem tudunk-é megélni idegen segély nélkül.

Alig mondta ki az utóbbi szavakat, midőn egy meglepő esemény oly következményekre vezetett, miket a jelenlevők előre nem láthattak.

Egy éles, fájdalmas hang hatolt át a vékony deszkafalon, mely az első szobát a hátsó-szobától elválasztá.

- Kenyeret! - kiáltá a hang; - éhes vagyok. Kenyeret! kenyeret!

A leány vérvörösre vált arczczal ugrott fel helyéről.

- Soha ilyet! Épen most kelle elárulnia bennünket! - kiáltá haraggal.

Az anya némán felállt és felnyitotta a kis pohárszéket. Épen szemben állt azon helylyel, hol Stella ült, reszketve a felindulástól. Két-három kést és villát, néhány csészét és tányért látott a pohárszék deszkáin, valamint egy összehajtott abroszt is - de azonkívül semmit, semmit sem rejtettek a tékák; még azt a heverő kenyérhajat sem, melynek reményében a szegény asszony felnyitotta a pohárszék ajtaját.

- Menj, szívem, és nyugtasd meg fivéredet, - szólt halkán és türelmesen, csendesen bezárva ismét a pohárszéket.

Blanka sietősen távozott.

Stella, alig hogy betévedött az ajtó, kinyitotta zsebkönyvét.

- Az Isten szerelmére kérem, fogadja el ezt! - kiáltá. - A legőszintébb tisztelettel ajánlom fel - ha úgy akarja, csak mint kölcsönt!

Marillacné asszony szeliden intett Stellának, hogy tegye be ismét zsebkönyvét.

- Jó szívét e csekélységek ne nyugtalanítsák, - mondá megnyugtatóig. - A pék még hitelez nekünk, míg munkánkért megkapjuk a pénzt és lányom azt tudja. Ha egyebet nem is mondhat, kedvesem, tán megmondhatná keresztnevét. Rosszúl esik úgy beszélnem önnel, mint egészen ismeretlennel.

Stella rögtön teljesíté Marillacné asszony kívánságát.

Az özvegy mosolyogva ismételte a szép nevet.

- Ezzel egy új kötelék képződött közöttünk, - szólt. - Ezt a nevet Franciaországban is használják és ismerem is, - ezen az idegen helyen oly jól esik... ismertebbé teszi önt.. Édes Stella kisasszony - midőn szegény fiam ráijesztett kenyér utáni kiáltásával, bánataim legszomorúbb részét juttatá eszembe. Ha ő rá gondolok, csaknem engednék a kisértésnek, ha jobb érzékem nem tartóztatna. - - Nem! nem! Csak tegye vissza zsebkönyvét. Képtelen vagyok azon szemtelen merészségre, hogy kölcsön vegyek oly pénzösszeget, mit soha sem tudnék visszafizetni. Engedje elmondanom bajomat és akkor érteni fogja, mennyire komoly mindaz, a mit hallott.... Két fiam volt, Stella kisasszony. Az idősebbik, gyermekeim legszeretetre-méltóbbika, az, ki legmelegebben ragaszkodott hozzám..... párbajban öletett meg!

A váratlan nyilatkozat a rokonszenv hangos kiáltását csalta ki Stellából, s bár rögtön megbánta, képtelen volt azt visszafojtani.

Most, először értette meg teljesen azon megbánást, mely Romaynet kinozta, - s egészen másképp tűnt fel előtte e rettenetes párbaj története, mint a hogy akkor tűnt volt fel, midőn Lady Loring elbeszélte neki.

A meglepően erős hatást, mit Stellánál előidézett, a fiatal lány idegességére magyarázván, Marillacné asszony ártatlanságában mentegetődzései által még csak fokozta Stella szenvedését.

- Nagyon sajnálom, hogy annyira megijesztettem, kedvesem, - mondá. - Az ön boldog hazájában az olyan szörnyű halál-mód, minő fiamé, ismeretlen dolog. Kénytelen valék ezt felemlíteni, különben meg nem érthetné azt, mit még mondanom kell... De tán jobb is volna, ha nem folytatnám?...

Stella összeszedte magát. - Igen, igen kérem, folytassa, - kiáltá mohón.

- Második fiam, amott a másik szobában, csak tizennégy éves, - folytatá az özvegy. - Isten úgy akarta, hogy e szegény, ártatlan lény nehéz megpróbáltatáson menjen keresztül. Nem volt józan eszénél többé, - a mióta - a mióta ama szomorú napon, észrevétlenül követte a párbajvívókat és bátyja halálának szemtanúja lett..... Oh, kegyed elhalványul! Mily meggondolatlan, mily kegyetlen tőlem! Eszembe juthatott volna, hogy boldog élete nem ismeri az efféle iszonyatokat, s ennél fogva nem is türheti azoknak említését!

Stella minden áron uralkodni igyekezett magán s egy mozdulattal megnyugtatta Marillacné asszonyt. A z t a hangot hallotta, mely Romaynet üldözte, gyötörte - ez a tudat tetőtől talpig megreszketteté.

Nem azon szavakat hallá lelkében, melyek az éhségtől kisajtolva, kenyér után kiáltoztak - de ama másik szavak: »Gyilkos! gyilkos! hol vagy?« - hangzottak folyton-folyvást füleiben.....

Kérve kérte Marillacné asszonyt, szüntesse meg az elviselhetetlen csendet. Az özvegy szelid hangja megnyugtató hatással volt reá, és vágyott e befolyást újból érezni.

- Folytassa, kérem, folytassa! - ismétlé többször.

- Nem szabad egészen a párbajt okoznom szegény fiam szerencsétlenségéért, - mondá Marillacné asszony. - Már gyermekkorában is, szellemi fejlődése nem tartott lépést testi gyarapodásával. Bátyjának halála tán csak sietteté a baj kitörését, mely előbb-utóbb elmaradhatatlan volt..... Nem kell félni tőle. Soha sem indulatos.... és valamennyi gyermekem közt a legislegszebb. Tán látni óhajtja?

- Nem; jobban szeretem ha róla beszélni hallok. Tudomással bir szerencsétlenségéről?

- Heteken keresztül egészen jámbor, édes Stellám, - nemde, megengedi, hogy Stellának nevezzem? - és külsőleg nem is venni észre rajta semmit, mi őt más fiuktól megkülönböztetné. Szerencsétlenségünkre, épen ilyenkor látszik egy benső nyugtalanságnak hatása alatt állni. Meglesi az alkalmat és bármennyire vigyázunk is rá, bármily óvatosan bánunk is vele, elég ravasz, hogy minden felügyeletünk daczára, kijátsszon bennünket.

- Csak nem úgy érti, hogy elhagyja önt és nővéreit?

- De igen, csakis úgy értem. Most utóbb, csaknem álló két hónapig távol volt tőlünk. Csak tegnapi visszatérése mentett fel az aggodalom oly kínos állapotából, melynek leírását meg sem kísérlém. Nem tudjuk hol volt, sem azt, hogy miféle emberek társaságában töltötte távollétének idejét. Semmi rábeszélés nem képes őt rábirni, hogy e kérdésre nézve felvilágosítást adjon. Ma reggel hallgatództunk, a mig önmagával beszélgetett.

Stella összeborzadt félelmében. Tán a fiú örületének egyik kórjele volt, azon szavak ismétlése, melyek Romaynet is váltig üldözték?

- Beszélt-e azóta a párbajról? - kérdezé.

- Soha! Úgy látszik, teljesen el van törölve emlékéből. Ma reggel csak néhány összefüggés nélküli szót hallottunk - valamit egy asszonyról és aztán még többet, mi valamely egyén

halálára látszott vonatkozni. Múlt éjjel mellette voltam, midőn lefeküdt és meglepetésemre, úgy találtam, hogy valamit rejteget előlem. Nyugodtan nézte, mikor, mint rendesen, összehajtogattam levetett ruháit, míg mellényére került a sor; azt kiragadta kezemből és párnája alá rejté. Nincs reményünk a mellényt tudtán kívül megvizsgálhatni. Oly éber álma van, mint akár egy kutyáé, ha csak közel megy hozzá valaki, azonnal felébred. Bocsássa meg, ha e bohó részletekkel fárasztom, mik tulajdonképpen csak bennünket érdekelhetnek. De legalább megértheti a folytonos aggodalmat, melyben élünk.

- Szerencsétlen helyzetükben, - viszonzá Stella, tán jobb volna, ha rávehetné magát, hogy váljék meg tőle - azaz, megkísérleném, nem lehetne-e őt orvosi felügyelet alá helyezni.

Az anya arcza elborult.

- Tudakozódtam erre nézve, - felelé. - Megelőzőleg egy éjt a nyilvános dologházban kell töltenie, mielőtt mint inséges elmebeteg, az ingyenes tébolydába felvétetik. Oh, kedvesem, félek, hogy még mindig maradt bennem egy kis büszkeség! Ő egyetlen fiam, atyja tábornok volt a francia hadseregben; én nemes vérből származom és előkelő emberek közt nevedtem; - hogy vigyem el saját fiamat a dologházba?!

Stella rokonszenvezőleg ragadta meg a szegény özvegy kezét.

- Teljes szívvvel osztozom bánatában, - édes Marillacné asszony; mondá. - Helyezze el valamely ügyes orvos magán-intézetében és engedje, hogy kinyissam újból zsebkönyvem!

Az özvegy állhatatosan elutasítá magától az ilyenmü segélyezést.

- Tán nincs tudomása oly magánintézetéről, mely kielégitené? - faggatta tovább Stella.

- De igen, kedvesem, tudok egy megbízható helyet. Az orvos, ki férjemet utolsó betegségében gyógyította, beszélt egy ilyenről. Egy barátja házába fogad szegény sorsu elmebetegeket s nem követel tőlük többet, mint a mennyibe tartásuk neki kerül. Ne kem egy elérhetetlen összeg! Ez ama kísértés, melyről az imént szóltam. Egy pár forintnyi segélyt elfogadnék, ha megbetegedném, mert tudnám, hogy később visszafizethetem - de nagyobb összeget - soha!

Felállt, mintegy véget vetendő a látogatásnak.

Stella, még mindig remélve hogy célzott ér, a rábeszélés minden képzelhető módját megkísérlé. A barátságos perlekedés még hosszabbra is nyult volna, ha mindkettőt el nem némitja egyszerre egy váratlan hang, mely ismét a mellékszobából jött.

Most azonban nemcsak elviselhető, de még kellemes is volt.

A szegény fiu egy francia népdalt játszott, egy furulya-féle hangszeren.

- Most boldog, szegény! - mondá az anya. - Született zenész; ugyan, jőjjön be, és nézze meg!

Egy eszme villant meg Stella agyában. Legyőzte az ösztönszerű ellenszenvet, mellyel a szegény fiu látása iránt viseltetett, ki oly végzetes összeköttetésben állt Romayne életével s nyomorúságával.

A mint Marillacné asszony utat mutatva, előre ment a második szobába vezető ajtó felé, gyorsan kivette zsebkönyvéből a bankjegyeket, miket e célra magával vitt és apróra összehajtotta, hogy kezében elrejtthesse azokat.

Haladéktalanul a másik szobába követte az özvegyet.

A fiu ágya szélén ült. Stellát megpillantva, letette furulyáját és meghajtá magát neki. Hosszu, selymesszőke haja elborította vállait. Finom metszetü vonásaiban az elmezavarnak csak egyetlen egy jele volt felfedezhető: - nagy, szelid szemei amaz üres tétova tekintettel birtak, mely félreismerhetetlenül rávall.

- Szereti a zenét, kisasszony? - kérdé szeliden.

Stella felkérte, játszaná el újból kis népdalát. Ő büszke önérzettel teljesíté kívánságát.

De nővérét, ugy látszik, sértette az idegennek jelenléte.

- A munka szünetel, - mondá, és átment az első szobába.

Anyja egész az ajtóig utána ment, valami szükséges utasításokat adandó. Stella ügyesen felhasználta a kínálkozó alkalmat. A bankjegyeket a kis fiu zsebébe dugva, fülébe sugta:

- Adja oda anyjának, ha elmentem.

Ily körülmények közt, szinte biztosan tudta, hogy Marillacné asszony engedni fog a kisértésnek. Ellent tudott állani sok mindenfelének, de egyetlen fiának nem!

A fiu intett, hogy megértette. Egy pillanattal később meglepetten tette le hangszerét, maga mellé.

- Kegyed reszket! - kiáltá. - Megijedt, fél?

Igen, meg volt ijedve! A tudat, hogy hozzáért e gyermekhez, borzadálylyal tölté el. Tán valami megmagyarázhatatlan előérzet megsugta neki, hogy baj fogja érni a jövőben e pillanatnyi érintkezés következtében?

Marillacné asszony, elfordulva leányától, észrevette Stella izgatottságát.

- Tán csak nem fél szegény fiamtól? - kérdé.

Mielőtt Stella válaszolhatott volna, kívülről valaki kopogtatott az ajtón. Lady Loring inasa, gondosan fogalmazott izenettel, lépett a szobába.

- Ha ugy tetszik, kisasszony, egy barátnője vár reá lenn.

E pillanatban Stellának minden ürügy jól esett, mely távozását elősegíté. Megigérte, hogy pár nap mulva ismét beszél. Marillacné asszony homlokon csókolta, megköszönve szives rokonszenvét, és ezzel bucsut vett.

De idegei még mindig fel valának izgatva a fiuvali pillanatnyi érintkezés által. A lépcsőn lemenve, annyira reszketett, hogy az inas karjába kelle fogódnia.

Természeténél fogva nem volt félénk. - Mit jelenthetett tehát e sajátságos befolyás?

* * *

Lady Loring kocsija az utca bejáratánál várt, körülállva a szomszédság egész gyermekseregétől. Mohóságában megelőzte az inast és sajátkezüleg felrántotta a kocsi ajtót.

- Gyere be, az Istenért! - kiáltá. - Oh Stella nem képzelheted mennyire megijesztettél! De mi bajod - hisz magad is reszketsz, és ijedten nézesz ki! Miféle nyomorultak közül szabadtottalak ki? Itt van flaconom, térj magadhoz s aztán mondj el mindent körülményesen.

A friss levegő, barátnőjének megnyugtató jelenléte, csakhamar magához téríté Stellát. Képes volt a tábornok családjával való találkozását leirni s megfelelni mindazon kérdésekre, miket elbeszélése természetesen maga után vont. Lady Loring utolsó kérdése valamennyi közt a legfontosabb volt:

- És most mit szándékozol tenni Romaine-el?

- Irni fogok neki, amint hazaérünk.

Ez a felelet megijeszteni látszott Lady Loringot.

- De nem árulsz el? - mondá.

- Hogy érted ezt?

- Nem fogod tudatni Romaine-el, hogy én beszéltem neked a párbajról?

- Semmi esetre. Különbözn látni fogod a levelet, mielőtt elküldöm bankárjához.

Erre nézve meg lévén nyugtatva, Lady Loring Hynd őrnagyra tért át.

- Megmondhatjuk neki, mit tettél? - kérde ő méltósága.

- Hogyne, - viszonzá Stella; - okvetlenül megmondok mindent Loringnak és felkérem, lenne szives Hynd őrnagynak irni. Csak annyit kell mondania, hogy azonnal megtettem a szükséges lépéseket, a mint általad tudomásomra jutottak a szomorú körülmények, és hogy már tudattam is Romaine urral a tett lépések kedvező eredményét.

- Könnyű dolog ezt a levelet megírni, kedvesem - de nem oly könnyű előre látni, mit gondol majd rólad Hynd őrnagy.

- És mit tartozik rám Hynd őrnagy véleménye?

Lady Loring hamiskás mosolylyal nézett Stella szeme közé.

- Hasonló közönnnyel viseltetel azon kérdés iránt, vajjon mikép vélekedik majd Romaine ezen lépésedről?

Stella mélyen elpirult.

- Próbáld meg s légy komoly, Adelaide, ha Romaineről van köztünk szó, - mondá komolyan.

- Jó véleménye rólam élet feltétel reám nézve.

Egy órával később a nagyfontosságú levél, Romaine számára, megvolt írva. Stella a legnagyobb gonddal leirt mindent úgy a mint megtörtént - két szükséges kihagyással, persze. Először egy szóval sem tett említést mindarról mit az özvegy fia haláláról mondott s a hatásról, mit az eset fiatalabb fiára tett. A fiut egyszerűen féleszünek írta le, ki orvosi felügyeletre szorult. Másodszor, úgy adatott elő az egész, mintha Stella azt hinné, hogy Romainet csak közönséges könyörület vezérli e család iránti jóakarátában.

A levél a következő sorokkal végződött:

»Ha megrovást érdemlő bátorságot vettem magamnak, midőn kéretlenül képviselőjének toltam fel magamat, csak azzal menthetem e lépésemet, hogy jót akartam. Nekem úgy tetszett, mintha szivtelenség volna e szegény népek irányában és igazságtalan ön iránt, ha távolléte szükségtelen elodázásokra használnék azon jóakaratu szándékok kivételében, melyek valószínűleg már előlegesen kellőleg megfontoltattak. Ha eljárásomat megítélendi, kérem, ne feledje, hogy gondom volt rá, mikép nevét és terveit semmi tekintetben se kompromittáljam. Marillacné asszony csak mint nemes szivü egyént ismeri önt, ki névtelenül és ismeretlenül kíván rajta segíteni...

»Ha mindennek daczára nem helyeselné tettemet, megvallom, ez nagyon fájdalmasan esnék és mélyen megalázna; - oly őszintén vágytam hasznára lehetni, a midőn mások habozni látszottak. - Azon tényben kell keresnem vigasztalásomat, hogy ez alkalommal megismerkedtem a legszelidebb, legnemesebb nők egyikével, és szerencsétlen fiát tán sikerült oly jövendő veszélyektől megmenteni, miknek horderejét kellőleg megítélni nem áll tehetségemben.

»Ön be fogja fejezni azt, a mit én csak megkezdtem. Legyen elnéző és szives erányomban, ha netán akaratlanul megsértettem e dologban - s én mindig hálásan fogok megemlékezni a napról, a midőn elvállaltam Romaine ur alamizsna-osztójának szerepét.

Lady Loring két ízben átolvasta a befejező mondatokat.

- Remélem, hogy leveled vége kellőleg fog hatni reá, - mondá.

- Ha szives feleletet eredményez, - felelé Stella - megteszi a hatást, mit tőle remélek.

- Ha egyáltalán hatása lesz - viszonzá Lady Loring - ennél jóval többet fog eredményezni.

- Mit tehetne még ezenkívül?

- Kedvesem, visszahozhatja neked a szökevényt.

E reményelt szavak inkább megijesztették Stellát, semhogy felbátorították volna.

- Oh, Adelaide, bár én is úgy gondolkozhatnám, mint te!

- Küldd el a levelet rögtön, s majd megvállik, mit képes keresztül vinni!

TIZENHARMADIK FEJEZET. Benwell atya levelezése.

I.

Penrose Arthur Benwell atyához.

»Nagytiszteletü, kedves atyám.

»Midőn utoljára volt szerencsém látni, azon megbízást nyertem, tudatnám levél útján Romaine urral folytatott vallási párbeszédeim eredményét.

»A dolgok jelenlegi állásánál fogva, szükségtelen e részletekre így, levélileg különös súlyt fektetnünk. Elég ha mondom, hogy a művek, miket Romaine urnak olvasmányul ajánlottam, komoly hatást gyakoroltak reá. Egyes ellenvetéseit, tőlem telhetőleg igyekeztem érveléseim segélyével gyengíteni, és meg is ígérte, hogy komoly megfontolás alá veendi azokat, annak idejében. Szinte boldogabb vagyok a reményben, hogy sikerülend lelki nyugalmát helyreállítanom - vagyis nemesebb és méltóbb szavakkal mondva: hogy megtérítése sikerülend, - s ez leirhatatlanul kielégít. Nemcsak tisztelem és bámulom Romainet, de azt is merem mondani, hogy szeretem.

»A haladás e rövid tudósításából hiányzó részleteket személyesen lesz szerencsém előadni. Romaine ur nem kíván többé elrejtőzni barátai elől. Ma reggel levelet kapott, mely minden tervét halomra döntötte s rögtöni visszatérésre birta, Londonba. A levél tartalma, valamint írójának neve ismeretlen előttem, de Romaine ur érdekében örvendőve láttam, hogy olvasása boldoggá tette.

»Holnap este tiszteletemet remélem tehetni, fő tisztelendő ur lakásán.«

II.

Bitrake ur Benwell atyához.

»U r a m , - A kívánságára erélyesen folytatott nyomozás egyrészt már sikeresnek bizonyult.

»Szerencsém van önnel tudatni, hogy csakugyan vannak Winterfield ur életében események, melyek kétségtelenül érintkezésbe hozták egy Eyrecourt Stella nevezetü fiatal hölgygyel.

»Azonban ezen események természetét, horderejét és részleteit kipuhatolni nem oly könnyü dolog. Az óvatos tudósítások után ítélve, melyeket titkos megbizottam velem közöl, úgy látszik, fontos okok foroghattak fenn ezen esetben, a tények titokban tartása és a tanuk eltávolítására nézve. Nem azért említem ezt, mintha reményeit és belém helyezett megtisztelő bizalmát csökkenteni akarnám, hanem hogy előkészítsem az elkerülhetetlen késedelemre, mely az ügy természetének kifolyása.

»Mindazonáltal, sziveskedjék jó véleményét rólam fenntartani és adjon időt - a többiről kezeskedem.

(Vége az első könyvnek.)

MÁSODIK KÖNYV.

ELSŐ FEJEZET.

A pik-nik tánczestély.

A szokatlanul kemény tél után, a különösen szép tavasz sokat ígérőleg köszöntött be a londoni évad kilátásaira nézve.

Az idő szerinti társas multságok terén, az a kicsi sphära, - mely magát a »Társaság« nagy nevével ruházza fel, - rendkívüli érdeklődéssel nézett elébe egy Lady Loring által hirdetett multságnak, mely e furcsa névvel jelentetett be: Piknik-tánczestély.

A meghívók szokatlanul korai órát jelöltek ki, s tudva volt, hogy ezuttal a vendégek nem számíthatnak a szokásos, ódivatu, solid »souper«-ra... Szóval, Lady Loring bálja el lön híresztelve, mint merész protestáció a késői órák és nehéz éjjél utáni vacsorák ellen. A fiatalság igen kedvezőleg fogadta a kilátásba helyezett reformot; de a »Társaság« idősebb része egyelőre még tartózkodott az itélettől.

Lady Loring legmeghittebb belső baráti körében hire járt, hogy az étkezésre és frissítőkre nézve, szintén ujtás és meglepetés várja a vendégeket, mely ujtás kétségtelenül nagy próbára teendi a vendégek konservatív elveit.

Notmann kisasszony, a kulcsárné, ki az emlékezetes osztriga-omelette-ügy óta udvarias czélzásokat szokott tenni nyugdíjaztatására - hallván, hogy nem lesz vacsora, elhatározá, hogy haladéktalanul keresztül viszi tervezett visszavonulását.

- Ragaszkodásom a család iránt sokat elbir, - mondá, - de ha Lady Loring szántsándékkal bált ad vacsora nélkül, legjobb ha elrejttem szégyenben égő arczomat - s legislegjobb, ha a házon kívül rejttem el!

Notmann kisasszonyt egy egész társadalmi réteg képviselőjeképen tekintve, a tervezett kísérlet fogadtatása és eredménye legalább is kétesnek volt mondható.

A kitüzött estén a fogadási termekben megjelenő vendégek kellemes felfedezést tettek. Tökéletesen szabad választásukra bizatott, mi módon óhajtanak mulatni.

A salonokban tánczoltak, a képtárban kamarai zene és ének folyt. Kártyások és szenvedélyes sakkozók számára több félreeső, csendes szoba kínálkozott, hol kellő elvonultságban engedhették át magokat kedvencz időtöltésöknek. Olyanok, kik csak társalgásban gyönyörködtek, mindenfelé találtak kedvökre és inyökre való helyet, alkalmat és társat. És szerelmesek, - akár komolyan szeretők, akár csak kaczerködők - a gyéren világított pompás melegházi teremben fedezték fel amaz ideál kis rejtekhelyeket, fülkéket és grottákat, melyek oly mesterileg egyesítik egy tető alatt, a társaságbani részvétel lehetőségét, a discrét, titokzatos magány élvezetével.

De a frissítők új szervezése, előre láthatólag, nem osztozott azon általános helyeslésben, mit a termék elrendezése nyert. Mindjárt az első benyomás kedvezőtlen volt. Azonban Lady Loring sokkal jobban ismerte az emberi természetet, semhogy nyugodtan ne bizta volna a végleges eredményt két hatalmas szövetségesére: - a tapasztalásra és időre.

A téli kert kivételével, a vendégek semerre sem fordulhattak, anélkül hogy kis asztalokat ne fedeztek volna fel, gazdagon ékitve illatos szingazdag virággal és görnyedve száz meg száz finom fehér kis tányér alatt, melyek mindennemű »sadowiches«-el voltak megrakva. Itt minden izlés képviselve volt. Közönséges hajlamú emberek, kik tudni szeretik, mit esznek, a megszokott roastbeeft vagy a sódart választhatták, vékony kenyérszeletké közé szoritva, miknek ize és alakja egyaránt újdonság volt előttük.

Másokat, kiket nehezebb kielégíteni, ludmáj-pástétomból készült sandwich vonzott, vagy egy péppé vált csodás vegyülete a szarvas-gombának és poulardnak. Anchovis-ok és sardinák, ugyanazon angol ruházatban csábitották azokat, kik mesterséges szomjra vágytak - miután meggyőződtek róla, hogy a champagne frappé oly minőségű, mikép az évad végéig sajnálattal megemlegetik, más bálok efféle megpróbáltatásai közepette.

A mellett a fagylalt is mintegy varázsütésre mindenfelé kínálkozott az embernek s minden oly kifogyhatatlan mennyiségben s folyvást oly csinnal, oly elegáncziával állt a vendégek rendelkezésére, hogy bárhol voltak, vagy bármikép mulattak, ott voltak szemük előtt a fehér kis tányérek, hiva, csábitva őket a fogyasztásra.

Az emberek úgy és annyit ettek, mint még soha s végre még a megrögzött angol ellenszenv minden új iránt is diadalmasan le lett győzve. Az általános vélemény elhatárzá, hogy a piknik-tánczestély bámulatosan sikerült eszme és pompásan megfelelt a legtúlzottabb várakozásnak is.

A vendégek közül számosan azzal is bebizonyították a háziasszony iránti tiszteletüket, hogy a meghívón kijelölt korai órában érkeztek. Ezek közé tartozott Hynd őrnagy is.

Lady Loring megragadta az első alkalmat, hogy vele külön beszélhessen.

- Hallom, megharagudott kissé, - mondá, - midőn megtudta, hogy Eyrecourt kisasszony magára vállalta az önre bizott tudakozódást?

- Kissé merész eljárásnak tekintetem, Lady Loring, - viszonzá az őrnagy. - De minthogy a tábornok özvegye, a szó legkedvezőbb értelmében úri hölgynek bizonyult, Eyrecourt kisasszony regényes kalandja sikerültnek mondható. Azonban nem ajánlanám, hogy máskor is hasonlóképp járjon el.

- Remélem, tudja, hogy Romayne mikép fogta fel a dolgot.

- Még nem. Nagyon el lévén foglalva, még nem volt időm őt meglátogatni mióta a városban vagyok. De bocsánat, Lady Loring, ki az a csodaszép fiatal teremtés a halványsárga öltözetben. Ha nem csalódom, már láttam valamikor.

- Ez a csodaszép teremtés, őrnagy, a merész fiatal lány, kinek magaviseletét nem helyesli.

- Eyrecourt kisasszony?

- Az.

- Visszavonok minden szót, a mit mondtam, - kiáltá az őrnagy minden szégyenkezés nélkül. - Ilyen nő mindent tehet, a mi neki tetszik. Épen erre néz - kérem mutasson be.

Az őrnagy be lett mutatva és Lady Loring visszatért vendégeihez.

Ugy hiszem már azelőtt találkoztunk, Hynd őrnagy - szólta Stella.

Hangja azonnal kiegészíté az őrnagy emlékeiből hiányzó láncszemet. Eszébe jutván egyúttal, mily szemekkel nézte volt Eyrecourt kisasszony Romaynet, akkor a gőzhajó fedélzetén, végre érteni kezdé a leány különben megmagyarázhatlan vágyát, a tábornok családjának segédkezet nyújthatni.

- Igen, Boulogneból Folkestoneba menet a hajón, és velem volt barátom is. Ő és kegyed azóta bizonyosan már találkoztak?

Az őrnagy, pusztán formalitásképen kérdezte ezt. Ki nem fejezett gondolata azonban az volt: - Ismét egy, ki beleszeretett Romaynebe, és mint rendesen, valószínűleg ez is eredménytelenül.

- Remélem, megbocsátotta, hogy helyette elmentem Camp Hillba? - mondá Stella.

- Hálásnak kellene lennem érte, - viszonzá az őrnagy. - Legalább nem vesztegettetek idő e szegény emberek felsegélyezésében és bizonyára a kegyed rábeszélő hatalma győzött ott, hol én tán kudarcot vallottam volna. Ott volt Romaine is, felkereste-e őket a mióta Londonba visszatért?

- Nem. Ismeretlen óhajt maradni, és elég szives beérni velem, hogy egyelőre általam képviseltesse magát.

- Egyelőre? - ismétlé Hynd őrnagy.

A lány finom fehér arcán rózsás pír vonult el.

- Sikerült Marillacné asszonyt rábirni, hogy a fia számára általam felajánlott segílyt elfogadja. A szegény teremtés gondos felügyelet alatt s biztonságban van egy magán tébolydában. Erre nézve többet nem tehetek.

- Az anya semmit sem akart elfogadni?

- Semmit; a míg dolgozni birnak, sem a maga, sem a lánya számára nem fogad el semmit. Nem is mondhatom mily türelmesen, mily nemesen beszél nehéz sorsáról. De meglehet hogy egészsége megtörik - és megeshetik, hogy nem sokára kénytelen leszek Londont elhagyni. - Elakadt s a pír újra előzőnlé arcját. - Megtörténhetik, hogy az anya távollétem alatt betegszik meg, - folytatá, - és Romaine úr fel fogja önt kérni, hogy a míg oda vagyok, sziveskednék a családot időnként meglátogatni.

- A legszivesebben megteszem, Eyrecourt kisasszony. Van-e rá kilátás, hogy Romainet ma este itt lássam?

Ragyogó mosoly terült el a lány arcán, s elforditá fejét. Az őrnagy kíváncsisága felébredt - ő is azon irányba pillantott, Romaine e perczen lépett a terembe, élő válaszképen a tett kérdésre.

Mi volt a mágnes, mely az emberkerülő tudóst estélybe hozta? Hynd őrnagy szemei éber figyelemmel kísérték barátja minden mozdulatát, s midőn Romaine és Stella kezét fogtak egymással, a hatalmas mágnes elárulta magát Eyrecourt kisasszonyban.

Megemlékezvén a múltó zavarról, mit észrevett rajta, midőn lehető távozását Londonból felemlití, valamint Romaine tervét, hogy ő helyettesítse Stellát a tábornok családjánál, az őrnagy nem szivelvén a halasztást, katonai türelmetlenséggel rögtön végére járt a dolognak.

- Tévedtem, - gondolá magában, - megsebezhetetlen barátom végre is megadta magát. A mikor ez a pompás teremtés sárgában el fogja hagyni Londont, podgyászán Romaine Lewisné neve lesz olvasható.

- Ön egész más ember lett, Romaine! - mondá hamisan, - a mióta utóljára láttam.

Stella szeliden odább ment, magára hagyván a két barátot, hogy fesztelenül beszélhessenek együtt. Romaine azonban nem használta fel az alkalmat, hogy régi barátját bizalmában részesítse. Bármiféle viszonyban állt Eyrecourt kisasszonnyal, eddig még titokban tartotta, az világos volt.

- Egészségem kissé megjavult utolsó időben, - volt egyedüli felelete.

Az őrnagy suttogva kérdé:

- Nem tért vissza a.....

Romaine szavába vágott.

- Nem kívánom, hogy nyomorúságaim nyilvánosságra kerüljenek, - felelé, szintén suttogva és ingerülten. - Nézze a sok embert körülöttünk! Ha azt mondom, hogy jobban voltam utolsó időben, ö n n e k tudnia kellene, ez mit jelent.

- Van-e valami határozott ok e javulásra? - folytatá állhatatosan az őrnagy, minden áron bizonytságot akarván szerezni éles látása helyességére nézve.

- Semmi! - felelé Romaine élesen.

De Hynd őrnagyot az éles feleletek nem riasztották el.

- Eyrecourt kisasszony és én visszaemlékeztünk első találkozásunkra a gőzhajón, - folytatá. - Emlékszik, mily közömbös volt e gyönyörű lény iránt, mikor azt kérdeztem, ösmeri-e? Örvendek, hogy ma este jobb izlést tanusit. Nem bánám, ha én is annyira ismerném, hogy kezét foghassak vele, a hogy ön tette.

- Hynd! Ha fiatal ember bolondot hadar, fiatalsága menti ki. A maga korában, tul van azon éveken - még barátainak véleménye szerint is.

Romaine e szavakkal elfordult.

A javithatatlan őrnagy azonban, a rámért megfeddést azonnal visszatorolta, még pedig kellő életrealósággal.

- Emlékezzék rá, - mondá, - hogy én voltam első barátja, ki szerencsét kívánt.

Ezzel ő is elfordult - a pezsgő és sandwiches felé irányozva lépteit.

Ez alatt Stella felfedezte Penroset, ki elfeledve, a fényes társaságban egyedül állt egy sarokban. Neki elég volt hogy Romaine titkára egyuttal Romaine barátja is. Hires és magas állásu egyének mellett elhaladva, kik mind beszélni vágytak vele, a félnék, ideges, szomorú kis emberhez fordult és minden lehető megtett, hogy felbátorítsa és otthonossá tegye.

- Félek, Penrose ur, hogy ez nem igen vonzó jelenet az ön szemeiben.

E szives szavak után elhallgatott. Penrose zavartan, de bizonyos érdekléssel nézte őt, mit Stella eddig nem vett észre rajta.

- Vajjon szólt-e neki Romaine? - gondolá magában a szép leány.

- Sőt inkább, gyönyörű jelenet, Eyrecourt kisasszony, - felelé Penrose halk, nyugodt hangján.

- Romaine úrral jött ide? - kérdé Stella.

- Igenis; az ő tanácsára fogadtam el a szives meghívást, mellyel Lady Loring megtisztelt. Érzem, mily szomorú ellentétet képezek az ily fényes gyülekezethez - de azért ennél nagyobb áldozatra is kész vagyok Romaine úr kedvéért.

Stella nyájasan mosolygott. Jól esett neki, megindította ez az őszinte ragaszkodás azon férfihoz, kit szeretett. Oly beszéd tárgy után keresgélve, mely társát érdekelhetné, legyőzte az ellenszenvet, mit a ház szelleme és egyházi vezetője iránt érzett.

- Benwell atya is eljön ma este hozzánk? - kérdé.

- Minden esetre itt lesz, Eyrecourt kisasszony, ha ideje korán érkezik vissza Londonba.

- Hosszasan volt távol?

- Körülbelül egy hétig.

Nem tudva mit mondjon tovább, folytatta a Penrose iránti figyelmet és érdeket színlelt Benwell atyára nézve.

- Hosszu utat kell tennie, ha visszatér Londonba? - kérdezé.

- Igen - Devonshire messze van.

- Déli-Devonshireből jön?

- Nem, Észak-Devonshireből - Clovellyről.

A mosoly egyszerre eltűnt a lány arcáról. Nyugodtan, de mégis elárulva egy részét a felindulásnak, mely erőt vett rajta s a mohóságot, mellyel a feleletet várta, beszélt tovább.

- Ősmerem Clovelly szomszédságát, - mondá.

- Vajjon barátaim valamelyikét látogatta-é meg Benwell atya?

- Arra nem tudok válaszolni, Eyrecourt kisasszony. A főtisztelendő úr levelei egyenesen a szállodában adatnak át - csak annyit tudok, hogy Clovellyről érkezik ma.

Nyájas fejbólintással Stella Penrosetól el és más vendégekhez fordult, aztán visszapillantott rá és utolsó szives figyelme jeléül, oda szólt:

- Ha szereti a zenét, Penrose ur, azt tanácsolom, menjen a képtárba; egy Mozart-féle négyest fognak most játszani.

Penrose megköszönte a szives figyelmeztetést, meglepetéssel constatálva, mennyire megváltozott a lány modora, tekintete és hangja. Minden fény oda lett.

Stella visszatért a szobába hol a háziasszony vendégeit fogadta. Lady Loring e perczben egyedül volt s egy kereveten ült pihenve. Stella lehajolt hozzá és alig hallható suttogással szólt:

- Ha Benwell atya ma még eljön ide, próbáld meg, nem bírod-e kipuhatolni, mit keresett Clovellyben?

- Clovelly? - ismétlé Lady Loring. - Ez ama kis falu Winterfield háza mellett.

- Az.

MÁSODIK FEJEZET. A házassági kérdés.

Amint Stella Lady Loringnak felelt, egy élénk vendég kissé érezhetően ütött vállára legyezőjével.

A vendég egy igen kicsi asszony volt, állandóan mosolygó arczczal és pislogó kis szemekkel. A természet, mit rizspor és kendőzés lehetőleg javitgatott, bőkezűleg volt felmutatva elől hátul mélyen kivágott, ujjatlan ruhája által. Az öltözet, mely kis alakját érvényrejuttatá, bármily hiányos volt is mennyiségére nézve, minőségében tökélyre emelkedett. Kitünőbb színvegyülék, bámulatosabb szövetszépítő, tökéletesebb munka és szabás soha sem került ki Worth műtermeiből.

Világos haja a második Károly korabeli arczképekről reánk maradt divat szerint volt elrendezve, homlok-fürtözettel és hosszú fürtökkel.

Nem volt rajta semmi határozottan fiatal, de határozottan öreges sem, kivéve hangját, melynek sajátságos rekedtsége tán a be nem vallott hosszú évek folytonos beszédének volt be tudható. Megjegyzendő még, hogy eleve a mókuséra, tréfás játszisa pedig a macskafiára emlékeztetett.

Azonban bizonyos tiszteletteljes elnézéssel kell szólnunk e nőről, azon egyszerű oknál fogva, - mert Stella anyja.

Stella gyorsan megfordult a legyező-ütésre.

- Mama! - kiáltá, - hogy megijesztettél!

- Kedves gyermekem, - felelé Eyrecourtné ő nagysága, - maga természeténél fogva indolens és magának szüksége van egy kis megrázkódtatásra. Menjen azonnal a mellékszobába; Romaine ur keresi.

Stella egy lépést hátrált s kendőzetlen meglepetéssel szemlélte anyját.

- Lehetséges-e hogy ismeri őt, anyám? - kérdezé.

- Romaine ur nem jár a világba, különben már régen találkoztunk volna, - viszonzá Stella anyja. - Feltűnő egyéniség - meglepett, midőn kezét fogott magával. N e k e m ez épen elég volt. Egyszerűen bemutatam magamat, mint a maga anyját. Kicsit tartózkodó és feszes volt eleinte, de nagyon kedves, midőn megtudta ki vagyok. Megigértem, hogy meglelem magát. Egészen meg volt lepette. Ugy hiszem eleinte a maga testvérnénjének tartott. Cseppet sem hasonlítunk egymásra, - nemde Lady Loring? Egészen szegény jó atyjára üt Stella. Ő is indolens természetű volt. Édes gyermekem, szedje össze magát. Végre-valahára nagyszerű nyereség jutott osztályrészeül az élet nagy sorsjátékában. Ha férfi valaha szerelmes volt, Romaine ez a férfi. Nagy arcz-ismerő vagyok, Lady Loring s én az arczból olvasom ki a szenvedélyeket. Oh Stella! Milyen birtok! Vange-monostor! Egyszer arra jártam, mikor azon a környéken voltam látogatóban. Hatalmas! És azonfelül még egy óriási vagyon, (nyolczvan-ezer forint évenként, és a pompás villa Highgateben) nénye halála óta. És leányom mindennek urnője lehet, ha ügyesen kezeli kártyáit. Mily kárpótlás mindazok után, miket ama szörny Winterfield által szenvedtünk!

- Mama! Kérem, ne -

- Stella, n e m türom, hogy szavamba vágj, ha saját javadra beszélek hozzád. Nem ismerek kellemetlenebb lényt leányomnál, - bizonyos dolgokban, Lady Loring. És mégis szeretem. Tűzön, vizen mennék keresztül gyönyörű gyermekemért. Csak a múlt héten voltam jelen egy

menyegzőn és folyvást Stellára gondoltam. A templom zsúfolásig tele. Vagy százteritékü reggeli. A menyasszony csipkái - nos, azokat szó le nem írhatja! Tíz koszorúslány kékből ezüsttel. Eszembe juttatja a tíz szűzet. Csakhogy ezúttal mindenesetre több bohó volt ötnél. Azonban dicsőn néztek ki. Az érsek ivott a mátkapár egészségére. Oly malasztelt, kegyes volt. Nehányan közülünk sirtunk. Én leányomra gondoltam. Oh, ha megérném, hogy Stellát lássam egy ily menyegzőnek központja, főszemélyeképpen! Csakhogy én legalább is tizenkét koszorúslányt követelnék és agyonütném a kéket ezüsttel, a zöldsinnel arannyal. Azt fogja mondani, hogy nem mindenkinek áll jól. De a művészet azon is tud segíteni. Legalább azt állítják. Milyen ház volna ez, - kicsit kézzel fogható célzás, - mit, Lady Loring? - milyen ház volna ez egy ilyen nászra; a nagy salonban gyűlne össze a társaság és a képtárban volna a reggeli. Jól ismerem az érseket. Szivem, ő fog összeadni. De mért nem megyen a mellékszobába. Ah, ez a vele született indolencia. Ha csak az én erélyemmel birna, amint azt boldogult atyjának is mondani szoktam. Fog-e végre menni? Igen, édes Lady Loring, szivesen iszom egy pohár pezsgőt egy második amolyan szarvasgomba sandwicheshez. Ha nem megy azonnal, Stella, megfeledekzem az illendőség minden szabályáról, és amilyen hosszú, kidobom.

Stella engedett a szükségnek.

- Tartsd nyugton, ha lehet, - szólt suttogva Lady Loringhoz, a percnyi csendet felhasználva. Még Eyrecourtné ő nagysága sem volt képes beszélni, a mig pezsgőt ivott.

A mellékszobában Stella azonnal Romainere akadt. Fáradtan és ingerülten nézett ki, de azonnal felderült, a mint a szép lányt közeledni látta.

- Anyám beszelt önnel, - mondá Stella. - Félek, hogy.....

Romaine szavába vágott.

- Ő a kegyed anyja, - szólt szívélyesen. - Ne higgye, hogy elég háládatlan vagyok azt elfeledni.

A lány karjába füzte karját és ránézett. Egész lelke szemeiben összpontosult.

- Jőjjön egy csendesebb szobába, - suttogá.

Romaine elvezette. Egyikök sem vette észre Penroset, amint elhagyták a szobát.

A fiatal ember nem mozdult helyéről, a mióta Stella beszélt vele. Ott maradt, szerény zugában, gondolatokba merülten, sőt a mint azt arcza világosan elárulta volna mindenkinek, ki fáradságot vett volna magának, ránézni - e gondolatok nem lehettek kellemes természetűek. Szemei szomorúan követték Stella és Romaine távozó alakjait. Kimerült arcát vér futotta el. Mint a legtöbb ember, ki megszokta az egyedül létet, ő neki is szokása volt hangosan beszélni önmagával, ha erőt vett rajta az indulat.

- Nem, - mondá - midőn a bevallott szerelmesek az ajtón át eltűntek, - valóságos sértés, azt követelni tőlem hogy tegyem meg!

Az ellenkező irányban elfordult, kikerülte Lady Loring figyelmét a fogadási teremben, és elhagyta a házat.

Romaine és Stella, áthaladva a kártya- és a sakkszobákon, egy folyosóba léptek és onnan a melegházba.

Most ez egyszer a hely valóságos magány volt. Egy újonnan felkapott táncz zenéje, melynek elhaló hangja a felső tánczterem nyitott ablakain át, egész idáig eljutott, ellentállhatatlan vonzerőnek bizonyult. Azok, kik tudták a tánczot, mohón siettek magokat kitüntetni, és azok, kik csak hallomásból ismerték, hasonló mohósággal vágytak látására s ha lehet, tanulására.

Még e tizenkilencedik század végén is, a társaság ifjai és leányai képesek valamit komolyan venni - ha t. i. a fennforgó tárgy - egy új táncz.

Vajjon mit mondott volna Hynd őrnagy, ha Romaynet most látja, amint a téli kert egyik fülkéje felé fordul, melynek indiai nádfonatú padján éppen kettő számára van csak hely?

De az őrnagy megfélekedezett éveiről és családjáról és szinte egyike volt az új táncz nézőinek.

- Oh Romayne, tudja-é, mennyire meghatott anyámról tett szives megjegyzése? - mondá Stella. - Megmondjam-é?

Karját nyaka köré füzte és megcsókolta.

Romayne a szó legnemesebb értelmében, ujoncz volt a szerelem terén. A leány ajkainak ki-mondhatatlan lágy érintése, lehelletének fűszere megittasítá. Számtalan csókkal fizette ezt az egyet.

De Stella visszahúzódott; oly váratlanul s oly teljesen visszanyerte nyugalmát és hideg magatartását, hogy a férfi e gyors átmeneteleket felfogni képtelen. A gyöngéd odaadás mély érzelmeiből átsapott a frivolitás sekély felületességébe. Saját védelmét szem előtt tartva, egy pillanatig csaknem ép oly könnyelműnek mutatkozott, mint édes anyja.

- Mit mondana Penrose úr, ha most látná? - suttogá.

- Mért beszél Penroseről? Látta ma este?

- Láttam, még pedig úgy hatott rám e vidám környezetben, mint egy hal a szárazon. Minden lehetőt megtettem, hogy otthonossá váljék - mert tudom, hogy m a g a szereti.

- Édes Stellám!

- Nem! Ne többet! Most komolyan beszélek. Penrose úr sajátos érdekltséggel nézett engem - nem magyarázhatom meg, hogy - mint volt. Tán bizalmába fogadta őt - mindent tud?

- Oly híven ragaszkodik hozzám - oly melegen érdeklődik irántam, - viszonzá Romayne, - valóban szégyeltem vele is úgy bánni, mint valami idegennel. Londonba visszatérve, útközben beismertem, hogy a maga kedves levele hozott vissza, hogy személyesen kell megköszönöm rokonszenvét. Annyira megértett engem, hogy szóval is be kell vallanom, mily mélyen érzem jóságát. Penrose, a maga szelid modorában, megragadta kezemet, s azt mondta: - Én is értem kegyedet, - ennyi történt köztünk - ez az egész.

- És azóta sem tértek vissza e kérdésre?

- Egy szóval nem.

- Nem is említette, mit mondtunk egymásnak múlt héten a képtárban, midőn egyedül voltunk ott?

- Egy szót sem. Elég önkinzó természetű vagyok, hogy még most se bizzam magamban teljesen. Isten látja, hogy mitsem titkoltam el kegyed előtt, és mégis - Nem gondolok-e önzésben csak a magam boldogságára, Stella, holott igazság szerint csak a m a g á é r a kellene gondolnom? Jól tudja édes angyalom, milyen étellel kell szövetkeznie ha hozzám jön. Igazán meg van győződve róla, hogy eléggé szeret és elég bátor arra, hogy nőm lehessen?

Stella dédelgetőleg vállához támasztá fejét és igéző mosolyával pillantott fel reá.

- Hányszor kell ismételnem, mielőtt hinni tanul nekem? - kérdé édesen- rezgő, rokonszenves hangján. - Újból mondom: szeretem, szeretem, szeretem és elég bátorságot is érzek magamban, hogy neje legyek, és mi több, Lewis, ezt már akkor is tudtam és éreztem, mikor először láttam. Megnyugtattja-e ezen vallomásom örökké megújuló kételyeit? És megígéri, hogy soha többé nem fog kétkedni, sem bennem, sem önön magában?

Romayne mindent megígért és fogadalmát egy csókkal pecsételte meg, - mely ezúttal nem találkozott ellentállással.

- Mikorra a menyegző? - suttogá szerelmesen.

A lány sóhajtva emelé fel szép fejét.

- Ha őszintén feleljek, - mondá, - előbb anyámról kell szólanom, mielőtt magamról beszélhetek.

Romayne értelme és hozzá tudása szerint megadta magát a helyzetével járó követelményeknek.

- Úgy érti-e, hogy bevallotta anyjának mátkaságunkat? Ezen esetben a maga kötelessége, vagy az enyém - én e kérdésekre nézve roppant tudatlan vagyok, - hogy kívánságai után tudakozódjunk. - Én azt hiszem, hogy mindenekelőtt meg kell kérdezni, elfogad-e vejenek, s aztán maga, lelkem, menyegzőnk határidejét jelölhetné ki velem.

Stellának az esze csak Romayne izlésén járt, ki a csendet, az elvonultságot szerette mindenben - ellentétben anyja izléséhez, ki csak a látványosság, fény és lármás pompa barátja volt. Őszintén bevallotta, hogy e kérdésre nézve nyugtalan.

- Félek anyámtól tanácsot kérni, menyegzőnket illetően, - mondá.

Romayne meglepetten nézett rá.

- Azt hiszi, hogy Eyrecourtné ellenkezni találna kívánságainkkal? - kérdé.

Stella hasonló meglepetéssel, kérdé viszont:

- Ellenkezni? A világért sem. Bizonyosan tudom, hogy anyám el lesz ragadtatva.

- Akkor hát hol a bökkenő?

Már csak egy mód volt e kérdés végleges elintézésére és Stella bátran neki ment. Tüzetesen leírta, mit ért anyja egy nászünnepe alatt, beleszámítva az érseket, a tizenkét koszorúsleányt zöld és arany öltözékben és a száz terítékű reggelit Lord Loring képtárában.

Romayne annyira megijedt, hogy a szó szoros értelmében egy perczre a beszédre képtelenné vált. Ha azt mondjuk, hogy úgy nézett Stellára, mint a siralomházbeli halálra ítélt nézi a bírót, ki reggel belép hozzá, hogy felolvassa halálítéletét, az igazságtalanság a fogoly iránt. Mert e fogoly mozdulatlanul hallja a felolvasást és bátorságának bizonyítékául nászát a bitófával egy jó reggelivel üli meg, mit nem lesz már ideje megemészteni.

- Ha ép úgy gondolkozik, mint anyja, - kezdé Romayne, midőn visszanyerte némileg önuralmát, - az én véleményem nem fog útjában állni. - De nem beszélt tovább - élénk képzelme elébe festé az egész zürzavart - látta az érseket a tizenkét koszorúsleánynyal, hallotta a száz vendég zaját, a felköszöntőket, a szerencsekívánatokat.... hangja akarata ellenére elakadt -

Stella mohón beleszólt.

- Egyetlenem, nyugodjék meg, én nem osztom anyám nézetét, - mondá gyöngéden. - Fájdalom, egyáltalán igen kevés dologban rokonszenvezünk. Szerintem, a házassági frigyét minél kevesebb zajjal, minél kisebb, meghittebb körben kellene szentesíteni - csak a legislegközelebbi szív- vagy vérrokonság jelenlétében. Ha már mulatni kell, ha a bankettierozás, bál és zaj elmaradhatatlan, ám legyen meg, de csak a mikor az uj pár a mézeshetek után visszatérve, komolyan megkezdji a családi életet. Ezek furcsa eszmék egy fiatal nő részéről, nemde? - de hiába, azért mégis az én eszméim.

Romayne arcza felderült.

- Mily kevés nő bir a maga gyöngédségével és finom eszével! - kiáltá hévvel. - Édes anyjának meg kell adnia magát, ha meghallja, hogy mindketten egyetértünk nász-ünnepélyünk kérdésében?

Stella sokkal jobban ismerte anyját, semhogy vőlegénye reményében osztozhatott volna. Eyrecourtné ő nagyságának ragaszkodása saját kicsinyes eszméihez, kitartása ott, hol társadalmi érdekei forogtak kérdésben, kísérletei ezen eszmék elfogadtatására nézve másoknál, a szivósság, melylyel nézeteit úgy szólván ráerőszakolta az illetőkre, olyanok valának, hogy az ellentállás, ha csak a brutalitásig nem terjedt, teljesen sikertelen volt vele szemben.

Képes volt Romaynet és leányát, az emberi türelem végleges határáig megraklatni, azon meggyőződésben, hogy kötelessége minden hitetlent, ki a násznapra kérdéssel úgy gondolkozik mint ők, a régi, orthodox hitnek és véleménynek visszahódítani.

Stella, bár a lehető legkiméletebben beszélt anyjáról, mégis úgy igyekezett a dolgot előadni, hogy Romaynet kellőleg felvilágosítsa anyjának e sajátságára nézve.

Romayne más tervvel állt elő.

- Nem esküdhetnék-e egész csendben, - mondá, - Eyrecourtnénak esküvő után jelentve csak be házasságunkat?

A fatális kérdés e lényegesen férfias megoldása azonnal visszautasított. Stella sokkal jobb gyermek volt, semhogy eltúrta volna, hogy anyját a tiszteletlenségnek csak árnyéka is érje.

- Oh, - kiáltá, - csak gondolja meg, mennyire sértve érezné magát szegény anyám! Jelen ke llennie menyegzőmön.

Szerencsés compromiss ötlött Romayne eszébe.

- Mit mondana ahhoz, - indítványozá, - ha titokban előkészítenék mindent az esküvőre és édes anyjának csak egy-két nappal előbb szólnánk róla, a mikor már késő volna a meghívók szétküldésére? Ha anyjának rosszul esnék is a csalódás. - - -

- Nagyon megharagudnék, - jegyzé meg Stella.

- Legyen, tolja rám az egészset. Azonfelül még más két egyén is jelen lehet, kikkel Eyrecourtné bizonyosan mindig szívesen találkozik. Nem ellenzi Lord és Lady Loring jelenlétét?

- Ellenezni? Az egész világért nem akarnám nélkülözni őket esküvőmön.

- Hát még kit óhajt, Stella?

- Van-e valaki, a kit maga óhajt, Lewis?

- Akkor én is azt mondom - senki mást. Édes szerelmem! Hát mikor legyen? Ügyvédek rendbe hozhatják a szerződést tiz-tizennégy nap alatt. Mondjuk-e, hogy két hét múlva?

Karja átkarolta a lány karcsu derekát; ajkai a szép fehér vállra tapadtak. Stella nem volt az a nő, ki nemének közönséges kaczerkodásaiban keres menedéket.

- Igen, - felelé szeliden, - ha úgy kívánja.

Felállt és kibontakozott az ölelő karokból.

- Az én érdekemben, Lewis, nem maradhatunk tovább itten.

A mint beszélt, a zene a báli teremben megszűnt. Stella kiszaladt a téli kertből.

Az első személy, kivel találkozott, amint a fogadóterem felé tartott, Benwell atya volt.

HARMADIK FEJEZET.

A bál vége.

Ugy látszik, a hosszú utazás cseppet sem fárasztotta a papot. Ép oly vidám és udvarias volt mint mindig és oly atyai figyelmet tanusított Stella iránt, hogy reá nézve egyszerűen lehetetlen volt őt egy közönséges köszöntéssel lekenyerezni.

- Most érkezem Devonshireből, - szólt, - s minthogy a vonat, mint rendesen, késett, a későn érkezők közé tartozom. Nehány ismert kedves arcot nélkülözök e kellemes társaságban, például Romaine urét. Tán nincsen a vendégek között?

- Oh, igen.

- Vagy tán elment már?

- Tudtommal nem.

A hang, mellyel Stella válaszolt, figyelmezteté Benwell atyát, hogy jó lesz, ha nem folytatja e tárgyat. Egy másik névvel próbált tehát szerencsét.

- És Penrose Arthur? - kérdé.

- Úgy hiszem, Penrose úr már elhagyott bennünket.

Felelet közben Lady Loring felé nézett. A háziasszony körül volt véve a vendégek egész koszorújától. Mielőtt felszabadul azoktól, Benwell atya tán már el is megy. Stella elhatározza, hogy maga kísérli meg kitudását annak, mit Lady Loring közbenjárása folytán remélt ki-
puhatolni. Jobb ha maga megpróbálkozik, még ha kudarcot vall is, semhogy egyáltalán ne is próbáljon szerencsét.

- Megkérdeztem Penrose urat, Devonshire melyik részét látogatta meg, - mondá legnyájasabb modorával. - Magam is jól ismerem északi részét, főképp Clovelly szomszédságát.

A legkisebb változás sem volt észrevehető a pap arcán; atyai mosolya soha sem volt kitünőbb állapotban, mint e perczen.

- Nem gyönyörű egy hely-é? - kiáltá lelkesülten. - Clovelly Anglia legfeltünőbb és legszebb faluja. Rendkívüli élvezetet nyújtott e kis kirándulás - átkutattam az egész környéket, vizen és szárazon - higgye meg, egész megifjodva érzem magam.

Tréfálódzó játzsisággal huzta fel szemölcéit s kövér kezeit oly kiállhatatlan ártatlan gyönyörrel dörzsölte egymáshoz, hogy Stella a szó szoros értelmében meggyűlölte. Érezte, hogy önuralma megtagadja a szolgálatot. Valóban erős felindulás befolyása alatt lévén, gondolatai nem hódoltak meg többé a szokott fegyelemnek. Midőn Benwell atyán keresztül óhajtott látni, oly feladatot tűzött maga elé, mely iskolázottabb morális tulajdonokat követelt, mint a minőkkel ő rendelkezett. Saját kimondhatatlan boszuságára, annyira izgatott volt, hogy mi sem akart eszébe jutni - nem tudta miről szóljon tovább.

E kritikus perczen megjelent édes anyja, kit mohó vágya hozott elő, hogy Romaine meghódításáról újabb adatokat szerezzen.

- Kedves gyermekem, mily halaványan nézsz ki! - kiáltá Eyrecourtné asszony. - Gyere velem azonnal, egy pohár bort kell innod.

Ez az ügyes ajánlat, melynek ürügye alatt Stellát egy kis meghitt társalgásba remélte bonyolítani, ezuttal nem aratott sikert.

- Most nem, mama, köszönöm, - felelé Stella.

Benwell atya, ki épen szerényen vissza akart vonulni, megállt és a tiszteletteljes érdekltség kifejezésével nézte Eyrecourtné ő nagyságát.

- Édes anyja? - szólt, Stellához fordulva. - Megtisztelve érezném magam, ha bemutatni kegyeskednék.

Miután, nem épen a legszivesebben, a bemutatási szertartáson keresztül esett volna, Stella kissé hátralépett. Nem kívánt résztvenni a társalgásban, mely most következhetnék - azonban megvoltak a maga okai, a miért elég közel óhajtott maradni, hogy mégis meghallgassa azt.

Ezalatt Eyrecourtné ő nagysága, szokott könnyedségével kezdte meg kimerithetetlen csevegéseit egyikét. A személyek megkülönböztetése soha sem volt utjában; soha semmiféle meggyőződés nem nehezíté meg neki az »eszmecserét«. Mindig kész volt magát legkellemesebb oldaláról bemutatni bárkinek, (feltéve hogy jó társaságban találkozott vele,) akár protestáns, akár pápista volt is.

- Örvendek, hogy megismerkedhetem önnel, Benwell atya. - Bizonyára találkoztunk már, tudja, amaz érdekes estén, a hercegnél? Értem akkor, midőn a bibornokot fogadtuk, Rómából való megérkezése alkalmával. A kedves öreg úr - ha ugyan mer az ember ily meghitten beszélni egyházi fejedelemről, - mily szerényen viseli új kitüntetéseit. Valósággal patriarkális egyszerűség jellemzi, - mit mindenki észrevett. Láttá-e utolsó időben?

A gondolat, hogy a szerzet, melyhez tartozik, valami különös érdeklssel viseltethetnék egy bibornok iránt, (ha csak hasznát nem veszik valamiképen), titkon mulattatá Benwell atyát.

- Mily bölcs volt az Egyház, - gondolá, - midőn az egyházi aristokrátiát megalapítá. Még ez a bolond asszony is meghajol előtte.

Hangosan mondott válasza azonban felvett szerepének felelt meg, mely szerint a papság alárendelt tagjának vallotta magát.

- Hozzám hasonló, szerény papok, asszonyom, keveset találkoznak az Egyház fejedelmeivel, hercegek házánál. - Ezt a legillőbb alázatossággal mondva, a társalgást azonnal reá nézve érdekesebb utba terelte, még mielőtt Stella anyjának ideje lett volna, visszaemlékezéseit folytatni, az érdekes estre nézve, a hercegnél.

- Kedves leánya és én épen Clovellyről beszélgettünk, - folytatá. - Az imént érkeztem meg e gyönyörű helyről, hol pár igen kedves napot töltöttem. Valóban meglepetéssel láttam, hány pompás kastély és residenczia létezik e vidéken. Különösen feltűnt - bizonyosan nagyságod is ismeri - a szép Beaupark House.

Eyrecourtné asszony apró, villogó szemei egyszerre merev tekintetet öltöttek, de csak egy pillanatra. Azonban még e csekély változás is rossz jelentőséggel birt azon célra nézve, melyre a pap törekedett.

Tényleg keze ügyében látván a várt és óhajtott alkalmat, hogy Stella anyját kikémlelhesse, Benwell atya ép úgy okoskodott, mint egykor Notmann kisasszony kávéasztalánál. Világias, frivol és felületes egyének rendszeren szeretik a pletykát és nem szoktak megbízható titoktartók lenni. A szent férfiú ezen okoskodását minden bölcs emberismerőnek tapasztalása bőven támogathatta - de a jó atya egyet kifejejtett számításaiból: a különböző körülmények befolyását.

Még a bolond ember is bizonyos rutinera és simaságra tesz szert, a világgal való sűrű érintkezés folytán. Évek hosszú során át, Eyrecourtné asszony szép állást foglalt el a társaságban, határtalan önzésének kielégítését tűzve ki céljául, és annak elérésében támogatva ama ravasz ösztönök által, melyek legmélyebben gyökereznek és legbujábban gyarapodnak a kevés értelmű egyéneknél.

Amily érdemetlen és megbizhatatlan volt oly titkokra nézve, melyek másokat érdekeltek, ép oly megingathatatlan őre tudott lenni e fölületes teremtés, az őt magát illető titkoknak. Azon perczen, hogy a pap Beaupark Houseról szólva, közvetve Winterfieldre célzott, éber ösztöne felütötte fejét és mintegy szavakkal intette őt:

- Vigyázz, Stella kedvéért!

- Oh, hogyne! - kiáltá Eyrecourtné asszony. - Jól ismerem Beaupark House-t; - de..... szabad-e valamit meggyónnom? - tevé hozzá legédesbb mosolyával.

Benwell atya szokott tapintatával azonnal megértette hangját.

- Gyónás a báli teremben, még az én tapasztalatomban is új dolog, - viszonzá szinte legédesbb mosolyával.

- Mily szives öntől, hogy felbátorit! - folytatá Eyrecourtné asszony. - Nem, köszönöm, nem ülök le. Vallomásaim nem tartanak soká és valóban kell, hogy egy pohár bort adjak annak az én halavány leányomnak. A ki az emberi természetet úgy tanulmányozza, mint ön - mert azt szokták állítani, hogy a papok rendesen mind kitünő emberismerők - és szokva van valódi fájdalmak meggyóntatásához - annak tudnia kell, mennyire rabjai vagyunk mi, szegény asszonyok, saját szeszélyeinknek és hangulatunknak. Nem tudunk úgy ellentállni azoknak, mint a férfiak tudnak; és ennélfogva, ezek a kedves, jó férfiak elnézők irántunk s szemet hűnynek gyöngéinkre nézve. No hát, elhiszi-e, hogy Winterfield úr birtoka szeszélyeimnek egyike. Istenem, mily hanyagúl beszélek; azt kellett volna mondanom: birtoka szeszélyeim egyikét képviseli. Szóval, Benwell atya, ki nem állhatom Beaupark Houset és Clovellyt a világ legtúlbecsültebb helyének tartom. Nincs semmiféle okom erre, és mégis úgy van. Beismerem, hogy ez rendkívül ostoba tőlem - de olyan mint a görcs - nem tehetek róla. Nemde, megbocsájt érte? Nincs e földgömbnek oly helye, mely valamikép ne érdekelhetne - kivéve azt a gyűlöletes Devonshiret. Jaj beh sajnálom, hogy elment oda. Legközelebb ha szabad ideje van, fogadja meg tanácsomat és látogassa meg a kontinenst.

- Magam is rendkívül óhajtanám, csak hogy nem tudok francziául - viszonzá Benwell atya. - Engedje, hogy egy pohár bort hozzak Eyrecourt kisasszonynak.

Rendkívüli nyájassággal és nyugalommal beszélt. Miután Stellát udvariasan ellátta volna a kívánt pohár borral és az üres poharat ismét átvette volna, búcsút vett, még pedig, az embert különösen jellemző végső kérelemmel:

- A városban fog időzni egy darabig, nagyságod? - kérdé Eyrecourtné asszonytól.

- Oh, hogyne, az évad magaslatán vagyunk.

- Lehetek-é oly bátor, tiszteletemet tenni, hogy folytathassuk a Continensre vonatkozó társalgásunkat?

Ha megannyi szóval kimondta volna, nem adhatta volna tisztábban értésére Stella anyjának, hogy tökéletesen megértette és el van határozva, hogy még egyszer szerencsét próbál vele.

Eyrecourtné asszony, ügyes nagyvilági modorával, azonnal tudtára adta lakczimét és a szokott udvarias phrázisokkal fejezte ki örömét a kilátásba helyezett látogatás fölött.

- Ne feledje, Benwell atya, szerdán öt órai tea! - volt utolsó szava.

Alig távozott a pap, egy csendes sarokba vont a leányát.

- Ne félj Stella! Ez a ravasz öreg ember valamikép érdekelve van benne, hogy Winterfieldről kitudjon valamit. Tudod tán, hogy miért?

- Fogalmam sincs! Csak azt tudom, mama, hogy gyűlölöm!

- Csitt, csitt! Gyüld, a mennyire tetszik, de légy mindig udvarias iránta. Mondd csak, a téli kertben voltál Romayneel?

- Ott.

- Minden jól megy?

- Jól.

- Édes gyermekem! Az a kis bor mitsem használt neked! Ép oly sáppadt vagy, mint voltál. Az a pap az oka? Bohó gyerek! Bizd reám Benwell atyát és nyugodtan alhatsz!

NEGYEDIK FEJEZET. Éjnek idején.

Midőn Stella elhagyta a téli kertet, Romaine számára a bál elvesztette minden vonzerejét. Visszatért tehát szállodájába.

Penrose fenn virrasztva várta, hogy még beszélhessen vele.

Romaine izgatottság jeleit vette észre titkára arczán.

- Tán valami történt? - kérdé.

- Semmi, a mi előtte fontossággal bírna, - felelé Penrose szomorú, elnyomott hangon. - Csak szabadságot szeretnék kérni.

- Szívesen. Hosszabb időre?

Penrose habozott.

- Ön előtt új élet nyílt meg, - mondá. - Ha ezen új élet tapasztalásai boldogítók, - a mint szivből óhajtom és remélem, - jóllehet nem is lesz rám többé szüksége, - tán nem is találkozunk többet.

Hangja reszketett - képtelen volt többet mondani.

- Nem találkozunk többet? - ismétlé Romaine. - Édes Penrose, ha ön elfelejti, hány boldog órát köszönök szives társaságának, az én emlékezőtehetségem megbizhatóbb. Igazán tudja, milyen lesz ez az én új életem? Elmondjam-é, mit mondtam ma este Stellának?

Penrose kérő, mohó mozdulatot tett.

- Egy szót se! - kiáltá élénken. - Tegyen még egy szíveséggel többet - hagyjon úgy, amint most vagyok, elkészülten az okvetlenül bekövetkező változásra, anélkül, hogy titkát reám bizná, mely bővebb felvilágosítást nyujtana. Ne higgyen háládatlannak. Van okom, arra a mit az imént mondtam - de nem világosíthatom fel ezen okra nézve, - csak annyit mondhatok, hogy fontos ok. Iránta való áldozatkész ragaszkodásomat említette. Ha érdemem felül százszorosan meg akar jutalmazni szeretetemért, ne feledje el vallási beszélgetéseinket, és tartsa meg a könyveket, miknek elolvasását megígérte, mint oly barát ajándokát, ki teljes szivből szereti önt. Nincs oly kötelesség, mit jövőben magára vállalhat, mely összeférhetetlen volna lelkének magasabb érdekeivel. Emlékezzék meg olykor rólam. Ha elhagyom, visszatérek magányos, örömtelen életemhez. Szegény szivem csordúltig tele testvéri jóságával, mit e perczen, a midőn tán örökre búcsút mondok, még százszorta mélyebben érzek. És mi egyedüli vigasztalásom? Mi ad erőt nehéz sorsom elviselésére? A hit, mely lelkemet eltölti! Erre emlékezzék Romaine! Ha valaha a jövőben gond és bánat éri, erre emlékezzék Romaine, csak erre!

Romaine nem volt csupán meglepetve, de meg isbotránkozott e beszéden.

- Miért kell elhagynia? - kérdé.

- Legjobb önre és őrá nézve, - mondá Penrose, - ha visszavonulok és nem avatkozom új életébe.

Kézét nyujtá Romaine felé, ki nem fogadta el - nem akarta elbocsátani.

- Penrose! - kiáltá, - nem tudom megadását osztani. Mondjon valamit a jövőre nézve a mi biztosít és megnyugtatót. Viszont akarom látni és viszont fogom látni.

Penrose szomorúan mosolygott.

- Jól tudja, hogy életem útja teljesen feljebbvalóimtól függ, - viszonzá. - De ha Angliában vagyok s ha (a mitől Isten óvja) jövőben oly gond és bú találná érni melyben osztozhatom, melyen könnyíthetek - akkor tudassa velem. Nincs hatalmam határán belül oly dolog, mit önért meg ne tennék. Isten áldja és oltalmazza! Isten vele!

Magára erőszakolt nyugalma daczára, könnyek tolúltak szemébe és kisietett a szobából.

Romayne leült íróasztalához és kezeibe rejté arcját. Stella ragyogó képével szívében lépett volt e szobába. A bájos kép elenyészett - azt a fájdalmat, mely e perczen eltölté lelkét, azt a szeretett nő nem oszthatta meg vele. Gondolatai osztatlanúl a türelmes, bátor keresztényt kísérték, ki az imént elhagyta, azt a nemes, igaz férfit, kinek szeplőtelen integritását semmi-féle gonosz befolyás nem volt képes megmértelyezni.

Mily érthetetlen végzet vezet némely embereket oly rétegekbe, melyek teljesen méltatlanok reájok?

- Oh Penrose, ha szerzetednek tagjai mind hasonlóak volnának hozzád, mily könnyen volnék megtéríthető! - gondoló Romayne az éj első óráinak néma csendjében.

A könyvek, melyekről eltávozott barátja említést tett, mellette feküdtek az asztalon. Felnyitá egyikét s egy vörös ironnal jelzett lap lekötötte figyelmét. Érzékeny természete legbensőbb mélyében megrendült. Vallomása azon Hitnek, mely Penrose erejét és akaratát támogatta, megható, egyszerű, lélekhez szóló szavakban feküdt előtte.

Nem tudott ellentállni ösztönének, hogy e szavakat újból elolvassa és újból átgondolja.

* * *

Lámpáját rendbe hozta és egész lelkével könyvéhez fordult.

Mig Romayne olvasott, a bál Lord Loring házánál végére ért. Stella és Lady Loring egyedül valának s Romayneről beszélgettek, mielőtt szobáikba vonultak volna.

- Bocsáss meg, ha őszintén bevallom, - mondá Lady Loring. - De nekem úgy tetszik, mintha te és anyád nagyon is készek volnátok Benwell atyát meggyanusítani - főkép, miután nincs reá valódi ok. Ezer meg ezer ember látogatja meg Clovellyt és Beaupark House a környék legszebb és legkedveltebb pontja. Tán egy kis protestáns előítélet rejlik ezen új szeszélyed fenekén?

Stella nem felelt, gondolataiba látszott elmerülve lenni.

Lady Loring folytató:

- Azért kész vagyok magamat meggyőzetni. Csakhogy meg kell magyaráznod, mily érdek vezetheti Benwell atyát, hogy reád és Winterfieldre nézve kipuhatojja a régi dolgokat.....

Stella egyszerre felpillantott.

- Beszéljünk más valakiről, - mondá. - Megvallom, hogy nem szívelhetem Benwell atyát. A mint tudod, Romayne semmit sem titkolt előttem. Nem volna-é rendén, hogy példáját követve, szintén bevalljak neki mindent? Nem kellene-é elmondanom a Winterfield ügyet?

Lady Loring összerezett.

- Te meglepsz, Stella, - kiáltá. - Miféle jognál fogva kell Romaynenek ezt tudnia?

- Mily jognál fogva titkolom előtte e tényeket?

- Édes Stellám, ha bármely tekintetben megrovást érdemeltél volna ezen ügyben, én volnék az utolsó a világon, ki azt tanácsolnám, hogy titkolódzál vele. De te teljesen ártatlan vagy. Nincs férfi, de még az sem, ki nemsokára férjed lesz, - kinek jogában volna megtudni, mi mindent

szenvedtél ártatlanul. Gondolj a megalázásra, ha csak beszélned kellene a dologról Romainenél!

- Nem merek erre gondolni sem! - kiáltá Stella szenvedélyesen. - És mégis, ha kötelessé-
gem.....

- Kötelességed a lehető következményekre gondolni, - vágott szavába Lady Loring. - Nem tudod, hogy rágódnak néha az efféle dolgok egy férfi szívére. Jóllehet a legőszintebben óhajtana igazságos lenni erántad - de azért lehetnének oly perczei is, amidőn kételkednék benne, hogy az egész valót tudja. A férjes asszony tapasztalásából beszélek. Ne hozd magad férjeddal szemben e b e a kényes helyzetbe, ha boldog házasesetet kívánsz.

Stella még nem volt meggyőzve.

- Tegyük fel, hogy másként tudja meg, - mondá.

- Nem tudhat meg semmit. Ki nem állhatom Winterfieldet. De legyünk igazságosak. Nem bolond. Megvan társadalmi állása, melyre vigyáznia kell - és ez magában véve is elég, hogy ajkait elnémitsa. Mi másokat illet, jelenleg csak három ember van Angliában, aki elárulhatna. Remélem, bizhatsz anyádban, Lord Loringban és bennem?

Ily kérdésre szükségtelen volt felelni. Mielőtt Stella újra beszélhetett volna, Lord Loring hangja szólalt meg az ajtón kívül.

- Hogyan, még mindig beszélgetnek? - kiáltá. - Még sincsenek ágyban -

- Jöjjen be! - kiáltá neje. - Hadd halljuk, mint gondolkozik férjem ezen ügyről.

Lord Loring a legfeszültebb figyelemmel hallgatta a neki felterjesztett kérdést - aztán habozás nélkül neje pártjára állt.

- Ha kegyedé volna a hiba, ha még oly csekély mértékben is, - szólt Stellához, - Romainenek jogában állna bizalmát követelni. De mi, édes gyermekem, kik ismerjük, mi tudjuk, hogy kifogástalanul tiszta és ártatlan. Kegyed minden tekintetben méltó Romainehez s jól tudja, hogy mennyire szereti kegyedet. Ha megmondaná neki ezt a nyomorult történetet, legfeljebb sajnálni tudná. És hát minek sajnáltassa magát?

Ez a két megbocsájthatatlan szó befejezte a vitát. A tárgy elejtetett.

* * *

Még egy egyén a báli vendégek közül volt ébren ezen éjjeli órákban. Benwell atya kényelme-
sen háló köntösébe burkoltan, sokkal keményebben dolgozott levelezésén, semhogy ágyára gondolt volna.

Egynek kivételével, eddig irt levelei már mind czimezve és bélyegezve voltak. Nyitva hagyott levelének kiigazításával és megfontolásával volt jelenleg elfoglalva. Mint rendesen, a Szent Rend titkárának szolt Rómába és ekkép hangzott:

»Utolsó levelem idejekorán értesítette önt Romaine visszatértéről Londonba és Eyrecourt kisasszonyhoz. Engedjék meg a főtisztelendő atyák, hogy teljesen megnyug-
tassam őket, e szomorú körülmény daczára. Vange monostor birtokosa azért még nem nő. Ha a részemről türelem és kitartás elnyerik jutalmukat, Eyrecourt kisasszony soha sem lesz a neje.

»De azért nem akarom elhallgatni az igazságot. Azon bizonytalan jövőben, mely előttünk fekszik, senkiben sem bízhatom, senkire sem számíthatok, csak önmagamra. Penrose már nem megbízható többé; s az ügynök, kire számítottam, amint látszik, hiába fáradott.

»Előbb Penrose ügyét akarom elintézni.

»A mohó lelkesültség, melylyel e fiatal ember Romaine rábizott kitérítéséhez hozzáfogott, fájdalom, nem az Egyház érdekei iránti odaadásnak volt következménye, de azon kutya-hűségnek, melylyel Romainehez ragaszkodik. Be nem várva engedelmemet, Penrose valódi alakjában, mint pap mutatta be magát Romainenek. Mi több, nemcsak hogy megtagadta a szolgálatot, midőn felszólított, hogy a Romaine és Eyrecourt kisasszony közti viszony fejlődését figyelemmel kísérje - de szántszándékosan kitért a bizalomnak, melylyel Romaine megkínálta, azon félelem alapján, hogy parancsomra tán kénytelen lehetne e bizalommal visszaélni s mindent ismételni.

»Mi hasznát vehetjük ezen ember legyőzhetetlen becsületérzésének és hálájának? Jelenleg elhagyta Londont, hogy egy vidéki kerület egyházi teendőiben segítkezzen. Jövőre nézve jó lesz, ha komolyan fontolóra vesszük a kérdést, nem lehetne-e előnyünkre kizsákmányolni e fellengző lélek tulajdonait, valamely távol külföldi missióban? Azonban, minthogy befolyására még mindig szükségünk lehet, azt tanácsolnám, hogy jelenleg ne távolítsuk el igen messzire, legalább addig nem, míg Romaine kitérítése tényleg meg nem történt.

»Igy hát áttérek most ügynököm kudarczára s elsorolására azon lépéseimnek, melyek e kudarcz következményei valának.

»Úgy látszik, ügynököm utánjárása Clovellyben a Winterfield úr falusi birtoka melletti kis faluban ért véget. Tudván, hogy bizvást megnyughatom azon tudósításban, mely ezen urat valamiképp kompromittáló összeköttetésben tünteti fel Eyrecourt kisasszonnyal, elhatározám, hogy személyesen keresem fel Winterfield urat és magam fogok itélni a dolog mivolta fölött.

»Ügynököm értesítése szerint, azon egyén, ki végre megghiúsította minden eddigi kutatásainak eredményét, egy öreg katolikus pap, ki sok év óta lakik Clovellyben. Neve Newbliss és Devonshire katolikus nemessége nagyra van az öreg úrral. Hosszas tanakodás után, jó ajánló-levelet szereztem Newbliss kollegámhoz és Clovellybe utaztam, itteni ismerőimnek az utazás ürügyül gyöngékedésemet hozván fel.

»Newbliss atyában az Egyház egy tiszteletreméltó, hallgatag fiát ismertem meg, ki azonban oly gyöngye oldallal bírt, mely bárha végkép hasznavehetetlen volt azon ravasz egyéniségre nézve, kit a titkok kipuhatólásával megbiztam, nekem pompásan a malmomra hajtotta a vizet. Az én tiszteletes barátom tudós ember és különösen büszke tudományára. Én is tudományos ember vagyok. Ezen alakomban leltem meg leghamarább az útát rokonszenvéhez és aztán lassacskán felbiztattam és tápot nyújtottam büszkeségének. Az eredmény tisztán ki fog tűnni a felfedezések egész sorából, melylyel ezúttal szolgálhatok.

»1. Az események, melyek Winterfield urat Eyrecourt kisasszonnyal összeköttetésbe hozták, körülbelül két évvel ezelőtt történtek és Beaupark Houseban vették kezdetüket.

»2. Eyrecourt kisasszony és édesanyja, ezen időtájt Beaupark Houseban laktak, mint vendégek. A szomszédságban és környéken általános volt a vélemény, hogy Winterfield úr és Eyrecourt kisasszony mátkások, vagy legalább tervben van köztük a házasság.

»3. Nemsokára rá Eyrecourt kisasszony és édes anyja rögtöni és váratlan elutazásuk által lepték meg a környéket. Látszólag Londonba tértek vissza.

»4. Még nagyobb meglepetésre szolgáltatott alkalmat Winterfield úr, midőn rövid időre rá a Continensre távozott. Hogy a Continensen tulajdonképpen hová szándékozott menni, azt senki sem tudta meg. A házgondnok csakhamar elbocsájtotta Beaupark House valamennyi cselédjét s a ház tovább egy évnél egészen üres maradt.

»5. Egy év letelte után Winterfield úr szintén egész váratlanul, visszatért Beaupark Houseba, és soha senkinek sem mondta el, hol és miképp töltötte távollétének idejét.

»6. Winterfield úr a mai napig is nőtelen maradt.

»E megelőző felfedezések után, ideje volt megkísérteni, mennyire juthatnék magával Winterfield urral.

»A számos javak közé, miket ezen úri ember őseitől örökölt, egy nagyszerű könyvtár is számítandó, mit édes atya gyűjtött. Hogy egy tudós egy másik tudóst magával hoz, egy híres könyvtár megtekintésére, ez egészen természetes dolog. Miután a könyvgyűjteménynek be lettem mutatva, természetszerűen következett bemutatásom a könyvek birtokosánál.

»És most egy meglepő dolgot fogok mondani - mi több, magam is meg valék lepetve. Egész hosszú élettapasztalásom alatt nem emlékezem, hogy valaha találkoztam volna oly igézően szeretetreméltó és szép emberrel, mint a minő Winterfield úr. Természetes, génialis modor, különösen vonzó külső, nyájas kedély és bizonyos humoros negédesség, mit kiváló kellemetessé tesz szellemének rendkívüli műveltsége, - ezek jellemző tulajdonai, azon embernek, kitől Eyrecourt kisasszonyt (midőn esetleg nyilvánosan találkozott vele,) undorral és ijedten láttam visszahökkenni. A szó legszorosabb értelmében, teljes lehetetlen ezen emberre ránézni s elhinni róla, hogy valamely kegyetlen, vagy becstelen tette képes volna. Soha életemben titok oly kíváncsivá még nem tett.

»Tán hajlandók lesznek azt képzelni, hogy hamis benyomás által félrevezettettem, a mennyiben, mint Newbliss atya ismerőse, kiválóan szives fogadtatásban részesültem. Nem hivatkozom emberismeretemre - inkább Winterfield úr szegényebb sorsú szomszédainak meglepő és őszinte bizonyítékát hozom fel támogatásomra. Bármerre jártam, a faluban vagy azon kívül, mindenütt a hol nevét említettem, a bámulat és hála általános és osztatlan kifakadása felelt nekem. »A szegény embernek soha sem volt még ilyen barátja és ítélet napig sem lesz ilyen második«. Ekkép írta őt le egy szegény halászember, míg a jelenlévő férfiak és nők, egy-hangulag kiálták: »Ez már igaz!«

»És mégis, kutya van a kertben - azon egyszerű oknál fogva, mert valaminémű titok létezik Winterfield úr és Eyrecourt kisasszony közt.

»Hát én miképp használtam fel az alkalmat e boszantó körülmények közt? Újra meglepetést szerzek önöknek - felemlíttem Winterfield úr előtt Romaine nevét; és nyomára jöttem, hogy, mindeddig legalább, legtávolabbról sem ismerik egymást - és ez az egész.

»Romaine nevének felemlítése egészen természetesen adta elő magát, midőn a könyvtárt néztem. Bizonyos régi műveket fedeztem fel, melyek hasznára lehetnének, ha megkezdett munkáját a »Vallások eredetéről« folytatni szándékoznék. E megjegyzésemet hallván, Winterfield úr a legszívélyesebb szolgálatkészséggel válaszolt:

»Nem hasonlíthatom ugyan magamat kitünő atyámhoz, - mondá; - de legalább azon tiszteletet örököltem tőle, melylyel írók és nagy művek szerzői iránt viseltetett. Könyvtáram oly kincs, mit az irodalom érdekében híven őrzök. Kérem, mondja meg ezt az én nevemben Romaine úrnak.

»És önök most igen helyesen kérdik, - mit tartozik ez én rám, s mennyiben érdekel ez engem? Igen tisztelt tisztelendő barátom, - ez a jövőben alkalmat fog szolgáltatni nekem

arra, hogy Winterfieldet Romayne-el megismertessem. Látja, érti-e már a bonyodalmat, mely ebből következhetik? Ha más nehézséget, egyéb akadályt nem is gördithetek Eyrecourt kisasszony útjába, úgy hiszem, némi botrányos leleplezésre van kilátásunk, ha e két férfi egyszer szembesítettett egymással. És abban bizonyosan egyetért nézetemmel, hogy a botrányból könnyen kinőheti magát a házasságot meghiúsító akadály.

»Winterfield úr szívélyesen meghívott, látogatnám meg, ha legközelebb Londonban lesz. Akkor tán alkalmam lesz oly kérdések tételére is, miket most, ily rövid ismeretség után, nem mertem előhozni.

»Közben még egy másik, szintén értékes ismeretséget kötöttem, amióta megérkeztem. Bemutattattam Eyrecourt kisasszony édes anyjának; és meghítt teára szerdára. Jövő levellem tán már tudatni fogja, mit Penrose rég kipuhathatott volna, - vajjon megfogták-e már Romaynet, s házasságot ígért-e már vagy sem.

»Egyelőre, Isten önnel. Figyelmeztesse a nagytiszteletű atyákat azon egy kiváló tulajdonomra, mit a legtöbb angollal osztok: - soha sem tudom, ha vereséget szenvedtem.«

ÖTÖDIK FEJEZET. A mézes hetek.

Már hat hétnél több mult el. A fiatal pár még mindig a mézes-hetek boldogságát élvezte Vange monostoron.

Eyrecourtné ő nagysága, valamint azon barátai is, kik nézeteit osztották, igen zokon vették volt, hogy Stella menyegzője oly rendkívüli csendben, csaknem azt mondhatnék, titokban ment végbe. Mindenkit váratlanul lepett meg e hymen-hir, midőn az ujságokban megjelent. Előre látván, mily kellemetlen benyomást fog tenni eljárásuk némely helyt, Stella már eleve melegen pártolta a menyegző utáni gyors távozás eszméjét, Romayne birtokára. A meny-asszony akarata, mint rendesen, most is törvény lévén a vőlegény előtt, csakugyan haladéktalanul Vange monostorra vonultak vissza.

Egy balzsamos holdvilágos estén julius elején, Romaynené a Belvederén hagyta férjét, azon Belvederén, mit Hynd őrnagy leírásából ismerünk, - hogy néhány háztartási parancsot adjon a kulcsárnőnek. Félórával később, midőn vissza akart térni a háztetőre, az inasok egyike tudtára adá, hogy ura ép az imént jött le a Belvederről és dolgozó-szobájába ment.

A belső-csarnokon áthaladva, hogy férjét dolgozó-szobájában felkeresse, Stella egy felbontatlan s Romaynenek czimzett levelet vett észre egy kis asztalon. Férje valószínűleg félretette és elfeledte. A levéllel kezében lépett a szobába.

A szoba csak kis olvasó-lámpa által volt világítva, melynek ernyője annyira le volt bocsájtva, hogy a szoba sarkai egészen setétek maradtak. E setét sarkok egyikében, fejét keblére hajtva, ült Romayne. Meg sem mozdult midőn Stella ajtót nyitott, úgy hogy eleinte azt hitte, hogy férje alszik.

- Zavarlak, Lewis? - kérdé halkan.

- Nem, kedvesem.

Bizonyos változás volt hangjában, mely azonnal megkapta felesége figyelmét.

- Félek, hogy nem jól érzed magad; - szólt aggódva.

- Kicsit fáradt vagyok a hosszas kocsikázás után. Vissza akarsz menni a Belvederre?

- Nélküled nem. Magadban akarsz itt pihenni?

Ugy tetszett, mintha nem is hallaná a kérdést. Ott ült, lekonyúlt fővel, árnyszerü képmása egy vén embernek. Nyugtalanságában Stella hozzálépett s kezét dédelgetőleg fejére nyugtatá. Égő volt.

- Oh! - kiáltá, - te beteg vagy s titkolni akarod előttem.

Egy perczig férje néma maradt és zsebbevalóját elővéve, többször indulatosan letörölte vele arcját.

- Nincs semmi bajom, - mondá kellemetlen nevetéssel. Karját dereka köré fonta s térdére ülteté ifju nejét.

- Hát kezekben mi van? - kérdé, - levél?

- Igen, neked van czimezve s még nincs felbontva.

Kivette kezéből s hanyagul egy mellette álló pamlagra veté.

- Ne törődjél velem! Beszéljünk. - Elhallgatott s többször megcsókolta, mielőtt tovább beszélt volna. - Kedvesem, azt hiszem, már szörnyen unhatod Vange monostort?

- Oh nem! Mindenütt boldog lehetek veled, de legkivált itt, Vange-on. Nem is képzeled, mennyire érdekel ez a nemes régi lak, s mennyire bámulom nagyszerű, szomorú vidékét.

Romayne kétkedőleg rázta fejét.

- Vange nagyon egyhangú és unalmas, mondá makacsul, - és barátaid is vágni fognak már látásod után. Hallottál anyádról utóbbi időben?

- Nem. Csodálom, hogy nem irt.

- Nem bocsájtotta még meg, hogy oly csendesen egybekeltünk, - folytatá a férj. - Jobb lesz, ha visszatérünk Londonba és kibékülünk vele. Nem kívánod látni a highgate-i házat, mit nénem hagyott rám?

Stella sóhajtott. A szeretett férfi társasága neki elegendő társaság volt. Unni kezdte-e már nejét? - Vagy mi lelte?

- Elmegyek veled, a merre kívánod.

Szomorú megadás hangján mondta e szavakat és csendesen felállt férje térdéről.

Az is felkelt, felvéve a levelet, mit a pamlagra vetett volt.

- Nézzük meg, mit mondanak barátaink, - szólt. - Ez Lord Loring írása.

Amint az asztalhoz közeledett, melyen a lámpa állt, Stella észrevette, hogy szokatlan bágyadsággal mozog. Leült s felbontotta a levelet. Neje egész a gyanúig felcsigázott aggálylyal figyelt minden mozdulatára, de a lámpa-ellenző gátolta benne, hogy arcát tisztán kivehesse.

- Épen arról van szó, a mit az imént mondtam, - szólt Romayne. - Loringék tudni óhajtják, mikor látnak Londonban és anyád azt állítja, hogy úgy érzi magát, mint Schakespeare Lear királya, kit saját leányai eltagadtak. De itt van, olvasd át.

Átnyújtá neki a levelet. Átvevés közben sikerült a fiatal asszonynak a lámpa-ellenzőhöz hozzáérni, úgy hogy az félrebillenván, a lámpa teljes világa férjére esett. Az visszahökken ugyan, de mégsem elég gyorsan, hogy neje meg ne látta volna arcának kísérteties halaványságát. Stella nem csak Lady Loring által hallott róla, de férje saját, őszinte vallomásából tudta, mit jelentett tulajdonképpen az az ijesztő változás.

Pillanat alatt térden és lábainál volt.

- Oh, szerelmem! - kiáltá, - kegyetlenség tőled ezt feleségedtől eltitkolni! Ismét hallottad!

Szépsége e perczen sokkal ellentállhatatlanabb volt, semhogy Romayne megfeddhetné volna. Szeliden felemelte térdeltéből, és bevallotta az igazat.

- Igen, - szólt. - Alig hagytál el a Belvederen, midőn hallottam, ép úgy, mint egy másik hasonló holdvilágos estén, a midőn Hynd őrnagy volt itt velem. Tán hiba volt visszatérni e házba - de hát nem panaszkodom - sokáig ment voltam tőle - hála neked.

Stella hévvel átkarolta nyakát.

- Holnap elhagyjuk Vanget, - kiáltá.

A szavak határozottan és nyugodtan voltak mondva. De szíve azért fájdalmasan elszorult. Vange monostor élete legtisztább boldogságának színhelye volt. Mi sors vár rá, ha visszatér Londonba?

HATODIK FEJEZET.

A „Tiz holdas park”-i események.

Misem akadályozta Romayne és neje gyors elutazását Vange monostorról. A Highgate-i villa, - mely a házat környező földek terjedelmét jellemzőleg: »Tiz holdas park« nevet viselt, - kitűnő rendben tartatott az elhunyt Lady Berrick cselédsége által, mely most unokaöccse szolgálatában állt.

A megérkezése utáni reggelen, Stella pár sort irt anyjának, ki délután sietett a Tiz holdas parkban megjelenni, utjába ejtve leánya házat egy kerti mulatságra való mentében.

Gyönyörűségére a villát a modern izlés legmerészebb követelményeinek is megfelelőnek találta, a fényűzés és comfort minden elgondolható kellékével ellátva s e felfedezés nyomán, a fiatal pár megérkezésének tiszteletére rögtön nagyszerű ünnepélyt kezdett tervezni.

- Nem akarom magamat dicsérni, - mondá Eyrecourtné ő nagysága, - de ha valaha létezett elnéző asszony, én vagyok az és senki más. Legjobb lesz, Stella, ha nem beszélünk többet minden kritikán alúl álló menyegződről - mindössze öt ember, beleértve magunkat és Loringékat! Hallatlan! Egy szép nagy bál kiengeszteli majd a társaságot és ez jelenleg a legsürgősebb kérdés. Theát és kávé a maga dolgozó-szobájában szervierozhatnak, édes Romayne. Az udvari zenekar játszhat; a parkot színes lampionokkal kivilágítjuk, a sűrűben elrejtve tyroli énekesek felváltva katona-zenével; és ha jelenleg van a Londonban afrikai vagy más vadak, úntig elég hely van a parkban valami festői tábor számára, a vadak tánczára és egyéb előadására, mely pompás tüzijátékkal fejezhető be.

Szerencsére erős köhögési roham megakadályozta a tervezett ünnepély egyéb vonzó részleteinek elősorolásában. Stella észrevette, hogy a festéken és rizsponon keresztül is anyja különösen fáradtnak és betegnek néz ki. Ez ugyan nem volt szokatlan következménye Eyrecourtné szenvedélyes társadalmi raboskodásának; de a köhögés ezúttal új kórtünet volt, s nagy kimerültségre engedett következtetni.

- Félek, mama, hogy túlságosan kifárasztod magad, - mondá Stella. - Nagyon sokat jársz ki.

- Szó sincs róla, kedvesem; oly erős vagyok, akár egy ló. Múlt este erős léghúzámban vártam a kocsimra egy pompás magán-hangverseny után, (melyre a legelragadóbban frivol kis francia vigjáték következett,) s ott kissé meghültem. Egy pohár víz helyreállít rögtön.

- Köszönöm, Romayne; maga szörnyen komolyan és szigoruan néz ki; bálunk fel fogja vidítani. Ha csak egyszer jó, hatalmas au-to-da-fét akarna csinálni azokból a rettentő könyvekből, nem is sejti, mennyire megjavulna utána a kedélye. Édes Stellám, holnap eljövök ide luncholni, az út a városból ide ép egy kellemes sétakocsizás - azután magammal hozom látogatójegyzékemet s majd rendbe jövünk a meghívók s több effélék iránt. Oh, szent egek, mily későre jár! Csaknem egy órányi kocsikázás van előttem, mig az illető kerthez érek. Isten áldjon meg, édes tubiczám, Isten áldjon meg!

A kocsihoz menet azonban ismét erőt vett rajta a köhögési roham. De azért még mindig fel se vette s bár alig birt szóhoz jutni, lelkendezve kiáltá:

- Erős vagyok, akár egy ló, - se baj, - s úgy felszökdecselt kocsijába, mint valami fiatal leány.

- Édes anyád megöli magát, - szólt Romayne.

- Ha rávehetném, hogy maradjon nálunk egy darabig, - indítványozá Stella, - a nyugalom és pihenés csodákat mivelhetne nála. - Elleneznéd a tervet, Lewis?

- Szerelmem, én csak a bált és könyveim elégetését ellenzem. Ha anyád e két pontra nézve enged, házam teljesen rendelkezésére áll.

Tréfálódzott s kitűnően nézett ki, a mióta megvált a kínos emlékektől, melyek jelenleg Vange monostorhoz csatlakoztak. Csakugyan a távol Yorkshirében hagyta el a »hang-torturát?«

Stella visszariadt a gondolattól, hogy férjénél egyenesen kérdezősködjék ez iránt, de a legmerészebb reményekkel kecsegtette magát. Meglepetésére azonban, maga Romaine hozta fel a tábornok családját.

- Irtam Hyndnak, - kezdé, - s meghíttam ma ebédre, - ellenedre van-e?

- Már hogy volna!

- Tudni óhajtom, mi hirt hoz ama francia hölgyekről. Vállalkozott rá, hogy távolléted alatt felkeresi őket és megtudja mikép -

Képtelen volt ellenszenvét legyőzni s a szavakat kimondani. Stella azonnal megértette, mire céloz és helyette fejezte be a mondatot:

- Igen, - mondá Romaine, - hallani kívántam, mennyire van a fiuval, s van-e remény felgyógyulásához. Talán, - láthatólag reszketett, a mint a kérdést tette, - talán öröklött örülség?

Érezvén, mily fontos ez alkalommal az igazság eltitkolása, Stella egyszerűen azt felelte, hogy röstellte megkérdezni, vajjon volt-e már a családban örülségi eset.

- Felteszem, - tevé hozzá Stella, - hogy nem kívánja látni a fiut, hogy személyesen győződjek meg állapotáról?

- Felteszi? - kiáltá Romaine indulatosan. - Biztos lehet benne, mondhatom. Maga a gondolat, hogy láthatnám, megfagyasztja véretem. Oh! mikor fogok feledni! Mikor fogok feledni! Ki beszélt róla először? - kiáltá újból kitoró izgatottsággal, - maga, vagy én?

- Az én hibám volt, szivem; oly ártatlan, szelid és szép, hogy azt hittem, tán jól esnék és megnyugtató, ha látná. Bocsásson meg; soha sem fogunk többet beszélni róla... Tán vannak leirni való jegyzetei? Hisz tudja Lewis, hogy most én vagyok titkára.

És elvezette Romainet dolgozó-szobájába, könyveihez és munkájához.

Midőn Hynd őrnagy megérkezett, Stellának gondja volt rá, hogy elébb egyedül találkozzék vele.

- Minél kevesebbet beszéljen a tábornok özvegyéről és fiáról, - suttogá, amint vendégét üdvözölve, kezet nyújtott neki.

Az őrnagy azonnal elérte.

- Legyen nyugodt asszonyom, - szólt, - eléggé ismerem férjét, hogy tudjam, mikép érti ezt. Különbén csakis jó hirt hozok.

Mielőtt többet mondhatott volna, Romaine belépett s szívélyesen üdvözölte régi barátját. Ebéd után, mire a cselédség elhagyta az ebédlőt, az őrnagy elkezdett referálni.

- Kellemes meglepetésben fogom önöket részesíteni. - mondá. - Minden felelősségtől fel vagyunk mentve, a tábornok családját illetőleg. A hölgyek már utban vannak Franciaország felé.

Stellának azonnal eszébe jutott Camp-Hillban tett látogatásának egyik szomorú jelenete.

- Marillacné akkor egy fivérééről beszélt, ki nem helyeselte volt házasságát - mondá. - Megbocsájtott tán neki?

- Épen ezt cselekedte, asszonyom. - Igen természetesen, lealázásnak tartotta, hogy nővére férjhez ment oly emberhez, minő a tábornok volt. Csak nem rég jutott tudomására nővérenek özvegysége; s ő azonnal Angliába jött érte. Tegnap bucsuztam tőlök, amint együtt s boldogan visszatértek Franciaországba. Mindjárt gondoltam, mennyire fog örvideni, ha meghallja, hogy szegénynek szenvedései véget értek. Fivére elég gazdag, hogy mindnyájukat kellemesen fenntartsa, s a legjobb ember, kit képzelni lehet.

- Látta? - kérdé Stella mohón.

- A magán-tébolydában voltam vele.

- A fiu is visszatér Franciaországba?

- Nem. Egészen váratlanul leptük meg az intézetet és meggyőződünk róla, mily kitünően vezetetik. A fiu szenvedélyesen ragaszkodik az intézet tulajdonosához, egy vidám, szép öreg urhoz, ki angol játékaikra tanítja és egy ponit adott neki lovaglásra. A szegény teremtés sirva fakadt a gondolatra, hogy meg kell válnia a kedves helytől, anyja pedig sirva fakadt a gondolatra, hogy ott hagyja fiát. De hisz tudja, mi a jó anya - az nem ismer áldozatot, ha gyermeke jóléte forog kérdésben. A fiu tehát az intézetben marad - talán hogy a kitünő életmód mellett még fel is gyógyúl. Igazság, Romaine, nagybátyja felkért, köszönném meg önnek szivességét -

- Hynd! Csak meg nem mondta neki nevémet?

- Ne féljen! Mindenekelőtt uri emberrel van dolgunk. Midőn megmondtam hogy titoktartásra köteleztem magam még csak egy kérdést tett - azt kérdezte, gazdag ember-é? Nyíltan feleltem s bevallottam, hogy évenként száznyalczvanezer forinttal rendelkezik.

- Nos, és?

- No hát, a legtapintatosabb módon intézte el a dolgot. - »Ily gazdag embernek«, - mondá - fel nem ajánlhatom az eddigi költségek megtérítését és hálásan ismerjük el tartozásunkat ismeretlen barátunkkal szemben. Azonban, ezentúl én fogom a költségeket fedezni. Ezt természetesen én is helyeseltem. Időnként az anya is, én is hallani fogunk a fiúról. Vagy ha úgy akarja, Romaine, - most hogy a tábornok családja elhagyta Angliát, nem látom be, mért ne adhatna hirt az igazgató, egyenesen magának.

- Nem! - viszonzá Romaine határozottan. - Hadd maradjon minden úgy a mint van.

- Helyes. A tébolyda egészen közel van ide, Hampsteadben, azért gondoltam rá. Nem akarna-e egy kis zenével megörvendeztetni, asszonyom? - Ma nem? Akkor hát gyerünk tekézni, s mint-hogy a lehető legrosszabb tekéző vagyok, kérem, segítsen, hogy megverhessem ezt a tökélyt, azt a drágalátos férjét.

* * *

Másnap délután Eyrecourtné ő nagyságának komornája érkezett Tiz holdas parkba s levelet hozott Stellának úrnőjétől.

»Édes Stellám - kénytelen vagyok mára kimentetni magamat Mathilda által. A viláért sem tudom megérteni, mi lelt, de úgy látszik, rettentő rest lettem. Roppant nevetséges, beismerem - de valóban nem bírom elhagyni az ágyat. Meglehet, hogy egy kicsit mégis túlfárasztottam magamat tegnap. A kerti multság után az opera, és az opera után egy bál, s a bál után ez az unalmas köhögés egész éjjel... egész lánczolat, nemde? Ments ki kedvesem a félelmetes Romaine előtt s ha ma délután kikocsizol, gyere velem csevegni egy kicsit. Szerető anyád

Eyrecourt Emilia.«

»U. i. Tudod hogy füllent Mathilda. Ha beszélni talál rólam egy szavát se hidd el.«

Stella ijedten fordult a komornához.

- Nagyon beteg édes anyám? kérdé.

- Oly beteg, asszonyom, hogy kérve kértem, engedné meg hogy orvosért küldjék. De hisz ösmeri urnőmet - hallani sem akart róla... Tán nagyságod befolyása. -

- Azonnal fogatok, s magát is haza viszem magammal.

Mielőtt távozott volna, Stella megmutatta a levelet férjének. Rokonszenvesen és szívesen beszélt, de nem titkolta, hogy teljesen osztja neje félelmét.

- Menjen azonnal, - valának utolsó szavai, - s ha hasznomat veheti, küldjön értem rögtön.

Stella későn este érkezett vissza és igen szomorú híreket hozott.

Az előhívott orvos őszintén bevallotta neki, hogy az elhanyagolt köhögés és folytonos fáradtság igen komolylyá tették az esetet. Még nem mondhatja ugyan biztosan, vajjon imminens veszélyben van-e a beteg s eddig nem is találja szükségesnek, hogy Stella éjjel fennviraszson nála - de a következő huszonnégy óra határozni fog, s ekkor tisztán ki fogja mondhatni véleményét. Addig azonban, a beteg követelte, hogy Stella férjéhez térjen vissza.

Még az altató szerek befolyása alatt is, bár álmosan, egészen a régi maradt Eyrecourtné ő Nagysága.

- Te is nyugtalan vagy, Mathilda is ideges; nem tűrök két ilyen lényt ágyamnál. Jó éjszakát.

Stella lehajlott hozzá és megcsókolta.

- Három héttel a bál előtt küldendők szét a meghívók!... ne feledd - suttogá a beteg.

De másnap estig a betegség oly komoly szint öltött, hogy az orvosok féltetni kezdték életét. Férje teljes beleegyezésével, Stella éjjel-nappal anyja betegágya mellett maradt.

És ekkép, alig egy hónappal házassága után, Romaine ismét a magányos legény-ember életét vitte - könyveinek és tanulmányainak szentelve perczeit.

Azonban Eyrecourtné betegsége, minden előrelátást meghazudtolva, igen hosszadalmasnak bizonyult. Voltak időközök, a midőn erős természete diadalmaskodott a kór állapot pusztító hatalmán és ilyenkor Stella pár órára felkereshette férjét - bár minden perczen várhatta a visszahivatást anyjához, ha a tünetek ismét veszélyesebb fordulatot vesznek.

Mi természetesebb, mint hogy Romaine egyedül könyveinél és íróasztalánál keresett menhelyet és szórakozást. Házassága óta most nyitotta fel először a nagy mappát, melyben Penrose a tervezett történelmi munka első, bevezető fejezeteit gyűjtötte volt össze. Csaknem minden lapon szeme titkárának és barátjának ismert és kedves írásával találkozott. Határozatának egy újabb megpróbáltatása volt ez, hogy egyedül kelle dolgoznia; soha oly fájdalmasan nem érezte Penrose távozását, mint jelenleg. Keservesen nélkülözte a kellemes hangot, a nyugodt, rokonszenves jelenlétet és mindennél jobban a feltétlen, teljes érdeklődést munkája eránt.

Stella mindent elkövetett, a mire egy feleség képes, hogy a megürült helyet lehetőleg betöltse; és a férj szerelme e kedves törekvésben a gyönyörű nő egy újabb báját találta fel, mellyel még tetézte azon új élet boldogságát, mit csak ő tárt fel előtte s csak általa ismert meg. De hol van a nő, ki végképen bele tudja élni magát egy férfi tudományos kutatásaiba, és absorbeáló szellemi munkálataiba? A nő szeretheti, imádkozhatja, bámulhatja, sőt hihet is benne minden más férfi felett; de (s az egyes kivételek csak a szabály mellett bizonyítanak -) határozottan nincs helyén, midőn férje dolgozó-szobájába lép, a mig toll van annak kezében.

Gyakran keserű sóhajjal tette le a tollat, felkiáltva: »Bár itt volna Penrose!« - Más barátainak pedig szinte nem vehette hasznát a magányos esti órákban. Lord Loring társadalmi és politikai teendőivel volt elfoglalva és Hynd őrnagy, - mindig hű maradva elvéhez, hogy családjától szabadul amint szerit teheti, - ismét távol volt Londontól.

Egy napon, midőn anyósa még élet és halál közt vergődött, Romaine egyszerre megakadt munkájában, egy könyv hiánya következtében, melynek megszerzése elodázhatatlanul szükségessé vált, ha egyáltalán folytatni kívánta művét.

A Penrose által irt jegyzeteket elhányta volt s most nem tudta, hol keresse a kötetet, a British muzeumban-e, vagy a nagy könyvtárban Párisban.

Meglehet, hogy Penrose útbaigazíthatná, ha volt titkárának írnia. De nem ismervén Penrose lakcímét, eszébe jutott, hogy Loringék tán tudni fogják - s ezen eszme után indulva elhatározá, hogy Loringékhoz fordul.

HETEDIK FEJEZET.

Benwell atya és a könyv.

Romaynet Londonban első útja feleségéhez vezette, tudakozandó Eyrecourtné állapota felől. A tudósítás az eddigieknél valamivel kedvezőbb volt. A mint férjét átölelte, Stella fülébe súgta:

- Remélem, mihamarább visszatérhetek magához, szívem!

Lovait egy darabig pihentetni akarván, Romayne gyalog ment el Lord Loring palotájáig. Amint egy szomszéd utcán áthaladt, csaknem legázoltatott egy gyorsan vágtató egyfogatú kocsi által, mely egy urat vitt podgyászostúl.

Az úri ember Winterfield volt, útban a Derwent-szálloda felé.

Lady Loring teljes szolgálatkésztséggel átkutatta a jegytartó-kosarat, ekkép legbiztosabban remélvén célhoz juthatni, s Romayne kívánságát teljesíthetni. Penrose jegyet dobott ugyan Londonból való távozása alkalmával, de lakzime nem állt rajta.

Lord Loring, ki szintén nem volt a helyzetben, Romaynenek segédkezet nyújtani, a legjobb tanácscsal látta el, a mennyiben oly egyénhez utasította, ki biztosan értesítve lesz Penrose tartózkodási helyéről.

- Benwell atya este felé okvetlenül itt lesz, - mondá. - Ha azonnal irni akarsz Penrosenak, tedd meg s Benwell atya később ráírhatja a czimet. De mielőtt írnál, engedd, hogy megkérdezzek, biztosan tudod-e, hogy a könyv nincs meg könyvtáramban?

- Nem hiszem, - felelé Romayne, - azonban feljegyzem a czimét és itt hagyom levelemmel együtt.

Ugyanazon este udvarias levelet vett Benwell atyától, melyben ez tudtára adá, hogy a levél már útban van s a kívánt könyv nincsen meg Lord Loring könyvtárában. »Ha e ritka kötet megszerzése nehézségekkel találna járni,« - tevé hozzá a pap, - »csak óhajását kell kifejeznie és a legszivesebben fogom kölcsön kérni egy vidéken lakó barátomtól, kinek könyvtárában, tudom, hogy megvan.«

Posta-fordultával megérkezett Penrose nyájas, szolgálatkész válasza. Nagyon sajnálta, hogy személyesen nem segítheti Romaynet. De az nem áll hatalmában; (röviden mondva, Benwell atya egyszerüen megtiltotta neki, hogy a foglalkozást, mellyel meg volt bizva, elhagyja.) A könyvre nézve, lehetónek tartja ugyan, hogy a British muzeum katalógusaiban is feltalálható legyen - ő, a maga részéről, a párisi nemzeti könyvtárban találta meg.

E tudósítás azonnal ismét Londonba hozta Romaynet. Egyenesen Benwell atya szállására ment - a pap természetesen otthon volt, a látogatást várva. Fogadása a szerény udvariasság legtökéletesebb kimutatása volt. A legőszintébb barát részvételével tudakozódott »szegény Eyrecourtné ő nagysága állapota után.«

- Rövid idővel ezelőtt még szerencsém volt ő nagyságával theázni, - szólt; - rendkívül kellemesen és érdekesen társalgott - akkor lehetetlennek látszott a gondolat, hogy ily életvidor, élénk teremtés beteg is lehessen. És mily ügyesen eltitkolta az ön tervezett házasságát! Szabad-e ez alkalommal alázatos szerencsekívánataimat általadni?

Romayne sükségtelennek találta a papot arról értesíteni, hogy a titok nem is bizatott Eyrecourtnéra, csak egy-két nappal a menyegző napja előtt s ennélfogva nem is volt módjában oly titkot elárulni - mit nem tudott.

- Nőm és én egyetértettünk abbéli kívánságunkban, hogy menyegzőnk minél csendesebben menjen végbe, - felelé, miután a szokásos udvariassággal fogadta volna a pap szerencse-kívánatait.

- És Romaynené ő nagysága? - folytatá Benwell atya. - Ez szomorú megpróbáltatás reá nézve. Bizonyára édes anyja ápolásával van elfoglalva?

- Szüntelenül; egészen egyedül vagyok jelenleg. Hogy másról beszéljünk, szabad-e kérnem, hogy Penrose válaszát olvassa át? Épen ez mentségem, ha netán zavarom mai látogatásommal.

Benwell atya a legfigyelmesebben olvasta át a levelet. Daczára második természetévé vált önuralmának, élénk, figyelő szeme felragyogott, amint a levelet visszaadta.

A pap ügyesen szőtt terve, (ép úgy mint Bitrake ur kutatása) meghiusult. Még Eyrecourtné ő nagyságát sem tudta rávenni, hogy Romayne házassági tervét elárulja. Legyőzhetetlen fecsegése mindannyiszor kikerülte legügyesebben felállított tőreit. Még akkor is, midőn egész hideg vérrrel a théa-asztalnál ülve maradt, miután a többi vendég már mind eltávozott, - az éles látásu asszony a legbámulatraméltóbb nyugalommal, egyszerűen felállt és - ott hagyta.

- Egy nagy ebéd és két estély vár még ma reám s ez épen délutáni erősítő kis szunyókálásom ideje. - Bocsánat, ha elhagyom - s kérem jöjjön el ismét, mielőbb!

Midőn a fatális házassági jelentést Rómába küldte, be kelle ismernie, hogy a hirlapoknak köszöni a hirt. Elismerte a megalázást - elismerte a kudarcot, de korántsem a vereséget.

»Én Romayne gyöngeségére számítottam, - irta volt - és Eyrecourt kisasszony szinte Romayne gyöngeségére számított: és Eyrecourt kisasszony lett a nyertes, s nem én. Legyen hát. Majd eljön még az én időm is! Még pedig nem sokára.«

Ily módon békült ki helyzetével. És most, mikor visszaadta Romaynenek Penrose levelét, tudta, érezte - hogy ideje elérkezett!

- Eyrecourtné ő nagysága egészségi állapota aligha fogja megengedni, hogy ön jelenleg Párisba menjen a kérdéses könyvért.

- Természetes, hogy nem!

- Akkor tán a British Museumba fog küldeni valakit a jegyzékek áttekintése végett?

- Ezt már is megtettem volna, Benwell atya, ha eszembe nem jutnak a levelében tartalmazott szives czélzások vidéki barátját illetőleg. Még ha meg is van a könyv a British Muzeumban, még akkor is kénytelen volnék a nyilvános olvasóteremben dolgozni, hogy a szükséges részletet megszerezsem belőle. Pedig sokkal kellemesebb lenne reám nézve, ha kényemkedvem szerint dolgozhatnám a könyvből otthon, ha ugyan hiszi, hogy barátja rám bizná a kötetet.

- Sőt bizonyos vagyok benne, hogy rá bizza. Barátom Winterfield úr, Beaupark House-ról Észak-Devonban. Tán már hallott is róla?

- Soha. A név teljesen ismeretlen előttem.

- Akkor jöjjön s ismerje meg az embert személyesen. Jelenleg Londonban van és én rendelkezésre állok.

Félórával később Romayne be lön mutatva egy előkelő modoru, szeretetreméltó, feltünően előnyös kinézésű férfiunak, ki pipázgatva olvasta napi lapjait. Hosszú nargilehjának edénye mellette a földön állt egy felől, míg a másik oldalon egy csinos fehér-vörös bagoly-eb nyugodott, urának lábaihoz simulva.

Mielőtt látogatói két perczig vele lettek volna, már tudta, mi hozta őket hozzá s azonnal sürgönylapért küldött.

- Házgondnokom meg fogja lelni a könyvet és még ma délután a személy-vonattal elküldi lakására, - mondá Winterfield ur. - Egyuttal azt is megírom neki, hogy könyvtáram nyomtatott jegyzékét mellékelje a csomaghoz, azon esetre, ha netán még más könyvem is volna, melynek hasznát veheti.

E szavakkal már el is küldte a sürgönyt a hivatalba.

Romayne megkísérelte, köszönetének kifejezését, de Winterfield ur semmiféle köszönetről nem akart hallani.

- Tisztelt uram, - szólt oly nyájas mosolylyal, hogy egész arcza felderült belé, - ön nagy történelmi munka megírásával van elfoglalva és én, egy obscurus falusi úri ember vagyok, kinek annyira kedvez a szerencse, hogy egy új könyv létrejövételéhez hozzájárulhat. Tudhatja-e, nem várok-e egy udvariasan elismerő sort az előszóban? Én vagyok a lekötelezett a kettő közül s nem ön. Kérem, tekintsen ezentúl gyors lábú küldöncz-fiúnak - vagy ha jobban szereti, a történelem muzsájának. Szivarozik?

De Romayne izgatott idegzete nem tűrte a havannah illatos levelét. Benwell atya ellenben - ki minden jót méltányolni tudott, - a legszivesebben fogadta a kínált szivart.

- Benwell atya minden társadalmi erénnyel van felruházva, - folytatá Winterfield úr. - Rögtön meglesz a kávéja s a legnagyobb czukorszelencze, mely a szállodában feltalálható, rendelkezésére fog bocsájtani. Tökéletesen értem, hogy irodalmi munkálatai megrongálták idegzetét, - szólt Romaynehez, miután megrendelte a kávé. - Művének már csak czime is elveszi a lélekzetét a magam-féle tétlen embereknek. »A vallások eredete!« - mily hatalmas tárgy! Mily messzire kell visszapillantunk, hogy az emberi család első imádóit megleljük! Hol vannak a hieroglyphák, Romayne ur, melyek a legkorábbi tudósításokat fogják felmutatni? Afrika ismeretlen belsejében, vagy Yukatán rom-vároisaiban? Tudatlan ember létemre, szerény véleményem e kérdésben az, hogy az imádat első alakja csak a napimádás lehetett. Ne vegye rossz néven, Benwell atya - de bevallom, hogy bizonyos mértékben rokonszenvezem a napimádással. Különösen Keleten a nap feljötté kétségtelenül a legnagyobb látvány - látható symboluma egy jótékony istenségnek, mely életet, meleget és világosságot ad teremtése világának.

- Mindenesetre nagyszerű, - helybenhagyá Benwell atya, kávéját megédesítve.

- Azonban nem is hasonlítható a nemes látványhoz Rómában, midőn a Pápa, Szent Péter erkélyéről áldását osztja a keresztény világnak.

- Ez a felfogás az ön szempontjából, helyes - mondá Winterfield ur. - De azért tagadhatatlanul sok függ attól is, miféle ember a Pápa. Ha hatodik Sándor korában éltünk volna, akkor is nemes látványnak hirdette volna áldását?

- Mindenesetre - a kellő távolságról, - viszonzá Benwell atya erélylyel. - Ah, önök eretnekek, csak legrosszabb oldaláról ismerik ezt a szerencsétlen fölkentet! Higyje meg Winterfield ur, alapos okunk van hinni, hogy (titokban) a legőszintébb megbánás töltötte el szívét.

- Hogy ezt elhihessem, nagyon határozott bizonyítékokkal kellene birnom.

Ez a kérdés Romayne személyes tapasztalásának igen szomorú pontját érinté.

- Talán, - szólt, - nem is hisz a megbánásban.?

- Bocsánat, - felelé Winterfield - csak hogy nagy különbséget teszek az igaz és hamis megbánás közt. Hagyjuk ott hatodik Sándort, Benwell atya; ha támogató illusztrációra lesz szükség, én fogok szolgálni vele. Az igaz megbánás szerintem attól függ, vajjon egy embernek

tiszta fogalma van-e saját indokairól - s tapasztalásom arra tanított, hogy e tiszta fogalom nem oly gyakori dolog, mint hinni lehetne. Mondjuk, például, hogy nagy bünt követtem el - -

Romayne nem birt ellentállni a kisértésnek.

- Mondjuk, hogy embertársai egyikét megölte, - indítványozá.

- Legyen. Ha tudnám, hogy igazán valamely alávaló, önző személyes indokból meg akartam ölni és ha (mi nem következik) valóban képes vagyok bűnöm egész nagyságát átérezni - ez, szerintem, igazi megbánás. Bár gyilkos vagyok, ebben az esetben, mégis van bennem bizonyos morális érték. Azonban ha nem volt szándékom az embert megölni, - ha halála egyuttal az én szerencsétlenségem is, nem csak az övé - és ha (mi gyakran megtörténik,) mégis gyötör a megbánás, a valódi ok abban rejlik, hogy képtelen vagyok saját indokaimmal tisztába jönni, mielőtt a következményeket tekintetbe venném. Hamis megbánásom tudatlan áldozata leszek ekkép; és ha bátran kérdést intézek magamhoz, mi vakított el az eset valódi helyzetére nézve, be fogom látni, hogy az egész baj saját fontosságom hibás túlzásából ered, mely nem egyéb, mint merő önzés álruhában.

- Tökéletesen osztom nézetét, - mondá Benwell atya; - volt alkalmam már ugyanezt erősíteni a gyóntató-székből.

Winterfield úr kutyájára nézett és másról kezdett beszélni.

- Szereti a kutyákat, Romayne úr? - kérdé. - Látom, hogy ebem szemei világosan mondják, mennyire megszerette önt, és farkának játéka ép oly ékesszólón kéri, hogy vegye figyelembe őt.

Romayne szórakozottan simogatta a kutyát.

Új barátja öntudatlanul, egy új oldalról világította meg életének legsetétebb részét. Winterfield előkelő, kellemes modora, a nagylelkű készség, melylyel könyvtára kincseit egy idegen rendelkezésére bocsájtotta, már is ellentállhatatlan vonzerőt gyakoroltak Romayne érzékeny természetére. Ez az előnyös hatás erősen fokozódott a merész és velős felfogás által, mit oly tárgyra nézve hangoztatott, melyben oly közelről, és oly komolyan volt érdekelve.

- Gyakran kell látnom ezt az embert, - gondolá, míg a barátságos bagoly-eb hátát megveregette.

Benwell atya éles figyelmét ki nem kerülte az élénk változás, mely Romayne arcának kifejezéséből kitűnt, s még inkább a mohó, érdekelt tekintetből, melylyel fejét felemelve, a kutyától el, a kutya urára pillantott.

A pap észrevette a kínálkozó alkalmat és felhasználta.

- Soká marad még Tiz holdas parkon? - kérdé Romaynetól.

- Magam sem tudom. Jelenleg még semmiféle tervünk nincs.

- Ha nem csalódom, megboldogult nagynénje, Lady Berrick után örökölte a birtokot?

- Attól.

A felelet nem igen bátorító hangon adatott; Romayne nem különös érdekléssel viseltetett a Tiz holdas park iránt. De Benwell atya ragaszkodott a tárgyhoz.

- Csak a múltkor hallottam említeni, - folytatá, - hogy Lady Berrick igen szép képekkel birt. Most is ott vannak még a háznál?

- Természetesen. Nem élhetnék oly házban, hol szép képek nincsenek.

Benwell atya Winterfieldre nézett.

- Ismét egy kötelék ön és Romaine úr közt, - mondá, - eltekintve a kutyák iránti előszeretettől.

Ez azonnal létrehozta az óhajtott eredményt. Romaine mohó előzékenységgel meghívta Winterfieldet, képeinek megtekintésére.

- Nincsen ugyan sok, - szólt, - de a mim van, szép és érdemes a szemléletre. Mikor szerencsétet látogatásával?

- Minél hamarébb, annál jobb, - viszonzá Winterfield barátságosan. - Nem leszek terhére holnap - a déli napfény idejében?

- A mikor kívánja. Minden órában rendelkezésére állok.

Benwell atya többi kitünő tulajdona közé tartozott a művészi sakkozás is. Ha gondolatai e perczen szavakban kifejezést nyertek volna, ekkép hangzottak volna:

- »Sakkot a királynénak.«

NYOLCZADIK FEJEZET. A mézeshetek vége.

Másnap délben Winterfield egyedül érkezett meg Romaynenél. Benwell atya természetesen beleértetett a képek megtekintését célzó látogatásba, azonban kimentette magát és engedelmet kért, hogy látogatását máskorra halaszthassa. Az ő szempontjából nem volt többé semmi nyerni valója, ha jelen is van a két férfi második találkozásán, Stella távollétében. Romayne saját szájából tudta, - s ez mindenesetre a legbiztosabb forrás, - hogy Romaynené anyja ápolásával van elfoglalva és férje egyedül van.

- Eyrecourtné vagy jobban lesz, vagy meghal, - tanakodott magában a pap; - kitartással fogok tudakozódni egészségi állapota után s ekkép a legbiztosabban tudhatom meg, mikor tér vissza Romaynené Tiz holdas parkba és férjéhez. E visszatérés után semmiesetre sem mulasztom el, hogy Winterfieldet el ne kísérem, ha újból elmegy a képeket megnézni.

De a túl-subtilis értelem egyik főhibája, hogy sokkal feltétlenebbül bízik számításaiba, sem hogy az esetlegnek, az előre nem látott véletlennek megadná a maga jogát. Egyszer-kétszer megtörtént már Benwell atyával, hogy túlságos okos számításait halomra döntötte a véletlen.

A következő események szintén akkép alakultak, hogy a véletlen túljárt a ravasz pap eszén.

* * *

Bár a megboldogult Lady Berrick által gyűjtött képek nagyságra és számra nézve csak igen szerény követelményekkel léphettek fel, érték és műbecs tekintetében a művészet remekei valának. Nehány kivételt leszámítva, az elmúlt félszázad legkitünőbb és páratlan angol tájfestőinek valának művei. Tiz holdas parkban nem volt rendes képtár. Oly csekély volt a képek száma, hogy a legkedvezőbb világosságban helyeztethettek el, a villa különböző lakoszobáiban. Turner, Constable, Collins, Dauby, Calcott, Linnell - itt voltak mind - és Beaupark House ura a legosztatlanabb élvezettel ment egytől a másikhoz, háborítlanul gyönyörködve a legművészibb tájfestészetben, mit a világ valaha bámulhatott.

- Jobb lett volna, ha sohasem hí ide, - szólt Romaynehez, sajátóságos, eleven modorával. - Nem tudok végkép megválni e képektől, ha ma búcsúzom. Úgy fogja találni, hogy újra meg újra felkeresem, míg csak meg nem ún és el nem utasít. Nézze ezt a tengeri-tájt. Ki gondol itt ecsetre és festékre? Igazság és természet, költői érzés és páratlan alkotási erő egyesülnek itten. A legtökéletesebb, mit álmodni lehet - megcsókolhatnám e képet.

Épen Romayne dolgozó-szobájában voltak, midőn lelkesedése e furcsa kitérésének adott Winterfield kifejezést. Esetleg az író-asztalra esett tekintete. Néhány lap kézirat elboritva javításokkal és tétafoltokkal, magára vonta figyelmét.

- Ez a munkában lévő történelem? - kérdé. - Ön nem azon írók egyike, kik a javításokat gondolatban végzik - ön tollal kezében csiszol és javít.

Romayne meglepetten tekintett rá.

- Erősen gyanakszom, Winterfield ur, hogy másra is használta már tollát, nemcsak levélíráásra.

- Valóban nem; nem érdemlem jó véleményét ezen a téren. Azonban ha meglátogat Devonshireban, szerencsémnek fogom tekinteni, ha néhány érdekes eredeti kéziratot és korrekturát mutathatok, hires íróinktól, miket még édes apám gyűjtött. A czéh titkainak tudomását ezen irodalmi kincsek megvizsgálása útján sajátítottam el. Ha a közönség tudná, hogy minden író, ki e névre méltó, saját munkájának legszigorubb kritikusa, még mielőtt a műítészek kezei közé kerül, - több érdekléssel és némi meglepetéssel olvasnák az álmatlan éjek gyümölcsét. Az az ember, ki tegnap az alkotás leglelkesültebb tüzével dolgozott, ugyanaz, ki ma könnyörtelen

ítéletet ül a felett, mit maga hozott létre. Mily bűverő, mily hatalom rejlik a művészetben, mely ilyen kettős munkát követel mint ez!

Romayne nejeére gondolt - még pedig mosolyogva. Stella egyszer azt kérdezte tőle, körülbelül mennyi idejébe kerül egy oldalnyi kézirat megírása? A válasz csodálkozással és sajnálattal tölté el.

- Mért fárad oly rendkívüli módon? - szólt szelid szemrehányással. - Higyje meg, szerelmem, ép úgy tetszenék az embereknek munkája, ha csak felényi időt és fáradságot pazarolna rá.

A tárgy változtatása kedvéért, Romayne egy másik szobába vezette látogatóját.

- Van itt egy képem, - szólt, - mely egy újabb iskolához tartozik. Nehéz és lelkiismeretes munkáról beszélt az egyik művészet terén; ime itt áll előtte egy másik művészetben.

- Igen, igaza van, - viszonzá Winterfield, - itt van a helytelenül alkalmazott, nehéz munka, mely nem vezéreltetett józan kritika által és nem tudja hol és mikor kell megállni. Meg akarnám bámulni és helyébe sajnálni kezdem a szegény művészt. Nézze ezt a megejtett lombtalan fát a távlat közepén. Minden legkisebb kéregporczika, a leglelkiismeretesebben reprodukálva van s a hatás - a szinezett fényképe. A jó tájkép nem különböző részletek sorozata, - nem keresi, nem kívánja látni, minden fa egyes kis ágacskáját - a természetben az egészet látja s az egészet s az egésznek teljes benyomását akarja a képen feltalálni. Ez a vászon, a türelem és fáradság győzelmét képviseli, s ép úgy jött létre mint a műhímzés, mely tisztán egymáshoz sorolt, nagy műgonddal, de gépileg kidolgozott apró részletekből áll. A háládatlan megkönnyebbülés érzésével fordulok el e képtől, s kipihentetem szememet amaz élő virág piramisokon.

Ezt mondva tényleg az ablakhoz lépett, mely a házat környező kertre nyílt.

E perczen a távolból közelgő kocsirobaj hallatszott. Nyitott hintó tünt fel a kocsiuút kanyarulatánál. Winterfield az ablakhoz hitta Romaynet.

- Látogató - kezdé, - aztán egyszerre visszalépett és szót sem szólt többet.

Romayne kitekintett és felismerte feleségét.

- Engedelmet kérek egy perczre, - mondá, - Romaynené.

E reggelen, Eyrecourtné változékony állapotában ismét beállt ama megnyugtató, vagy legalább pihentető rövid javulási időszakok egyike, melyek megengedték, hogy Stella olykor néhány órát férjénél töltsön, mi mindig végtelen boldogságára szolgált.

Romayne sokkal gyorsabban hagyta el Winterfieldet, neje fogadtatására sietve, semhogy észrevette volna, hogy látogatója mintegy kővémeredten állt meg a sarokban hová az ablaktól visszalépve elvonult.

Stella már kiszállt a kocsiból mire férje odaért hogy lesegitse. A néhány lépcsőfokon, mely az előcsarnokba vezetett oly lassan és oly fáradságosan haladt fel, mintha valami nyomorék öregasszony volna. Arczának zománczos, halvány rózsás pirja, mely egyik főszépségét képezé, hamvas-szürke, halottias színre változott...

Meglátta Winterfieldet az ablakban.

Egy pillanatilag Romayne szóvalán ámulattal és ijedtséggel nézett nejeére. Az előcsarnokból nyíló legközelebbi szobába vezette és ott karjaiba zárta.

- Szerelmem! - kiáltá a leggyöngédebb sajnálkozással; - ez a folytonos ápolása édes anyádnak, végkép megtörte erődöt. - Ha önmagadra nem akarsz gondolni, gondolj reám - ez kötelességed. Az én kedvemért Stella, itt kell maradnod s pihened kell, különben teljesen kimerülsz. Most először zsarnok leszek - nem engedem, hogy egyhamar visszatérj a betegágyhoz.

Stella igyekezett magát összeszedni, még mosolyogni is próbált, de oly rosszul sikerült, hogy ennek tudatában, csókokban keresett menhelyet.

- Igaz, nagyon megérezem az átélt aggodalmat és virasztást, - mondá. - De anyám állapota valóban jobbra fordult, s ha ez csak így tart még egy ideig, a megnyugvás áldott érzete új erőt fog adni.

Elhallgatott s minden bátorságát összeszedte, hogy ki bírja mondani a következő szavakat - a közönséges és mégis oly iszonyú szavakat - miket előbb-utóbb kimondani kénytelen.

- Látogatója van, - szólt végre.

- Meglátta az ablaknál? Rendkívül kellemetes ember. Tudom, hogy tetszeni fog. Más körülmények közt bemutatnam volna. De ma nincs elég jól, hogy idegeneket láthasson.

Stella sokkal inkább el volt határozva rá, hogy minden áron elejét veszi a lehetőségnek hogy Winterfield valaha ismét átlépje küszöbét, semhogy most visszariadt volna a vele való találkozástól.

- Nem vagyok annyira beteg, mint gondolja, - szólt bátor elszántsággal. - Ha visszatér új barátjához, elkísérem; kissé fáradt vagyok, ez az egész.

Romayne aggályosan tanulmányozta arcát.

- Hadd hozzak egy pohár bort, - szólt.

Stella elfogadta az ajánlatot. Maga is szükségét érezte.

Midőn férje elfordult, hogy csengessen, neje végre kifejezést adott a kérdésnek, mely azon pillanat óta üldözte, hogy Winterfieldet az ablakban meglátta.

- Hogyan és hol ismerkedett meg ezen úri emberrel?

- Benwell atya által.

A válasz nem is volt meglepő reá nézve. - Lady Loring báli estéje óta, mindig gyanakodott a papra. Házasságának jövője - ezt most egyszerre megértette - egyedül attól függ, képes lesz-e a két férfi közti intimitást megakadályozni. És ez a tudat adott bátorságot neki Winterfield elé lépni.

Miként találkozók vele? A pillanat ösztöne, a veszély érzete, a legrövidebb módra utalt, mely őt borzasztó helyzetéből leghamarabb kimentheté: - úgy kell őt fogadni, mintha sohase látta volna! mint egy idegent.

Kiitta a pohár bort és Romayne karjába fűzte karját.

- Nem szabad még tovább is várakoztatni barátját - szólt; - gyerünk!

Amint áthaladt az előcsarnokon, gyanusan nézett a kapu felé. Tán megragadta ezalatt az alkalmat s elhagyta már a villát. Máskor, kétségtelenül eszébe jutott volna, hogy az ildomoság legegyszerűbb törvénye is rá kényszeríté Winterfieldet, hogy Romayne visszatértét bevárja. Saját világ-ösmerete megértetné vele, hogy bárminemű durva és goromba tett egy jó nevelésű világfi részéről elkerülhetlenül gyanúra adna okot, még pedig talán épen valamely kényes okra gyanakodnának - ezt az okot Stella véletlen megjelenésével hozva összefüggésbe...

Romayne föltárta az ajtót s a házaspár együtt lépett a szobába.

- Winterfield úr, engedje, hogy bemutassam nőmnek.

Meghajlottak egymás előtt, a szokott udvarias szavakkal üdvözlék egymást, de az emberfeletti erőfeszítés, melyen mindketten keresztülmentek, világosan kitűnt. Romayne szokatlan

feszélyt és ridegséget vett észre nejjén és csodálkozva jegyezte meg, mennyire különbözik Winterfield jelenlegi modora azon könnyed, kellemes bánásmódtól, mely annyira megnyerte volt tetszését. A mai napság oly ritka férfiak közé tartozott talán, kik nők jelenlétében zavartak és tartózkodók?

Hát Stella feltűnő magaviselete csak egészségi állapotának róható-e fel? Jóllehet, mindkét esetben helyesen magyarázta a meglepő tapasztalást. Házi úri szerepének megfelelőleg, természetesen segíteni igyekezett a feszült helyzetben.

- Winterfield úrnak annyira megtetszettek a képek, hogy gyakoribb látogatását volt szives megígérni, minél többször kívánván gyönyörködni bennök, - szólt Romaine nejjéhez. - És egyik kedvenc képe esetleg éppen a maga kedvence is.

Stella kísérletet tett, Winterfield arcába nézni, de szemei megtagadták a szolgálatot. Feléje fordult, szemlesütve, - ez volt az egész.

- Tán a tengeri-kép a dolgozó-szobában? - mondá halkán.

- Igenis, - felelé Winterfield, feszes udvariassággal; - úgy látszik, a művész legszebb művei közé tartozik.

Romaine leplezetlen bámulattal nézett látogatójára. Mily közömbös mindennapiságra változott Winterfield élénk lelkesültsége Stella jelenlétében!

Stella észrevette, hogy valami igen kellemetlen hatást tesz férjére s bár nem volt tisztában vele, mi az, de elejét igyekezett venni. Egy uj indítvánnyal állt elő.

Nem csak Winterfieldről akarta elfordítani férje figyelmét, de arra is alkalmat akart szolgáltatni, hogy pár percre elhagyja a szobát.

- A kis olajfestmény hálósobámban ugyanazon művésztől való, - mondá. - Winterfield úr tán szintén szivesen látná. Ha csengetni akarna, Lewis, elküldeném érte komornámát.

Romaine sohasem engedte meg többé cselédségének, hogy műremekeihez hozzá nyúljon, a mióta egy ügybuzgó szobaleány megmosta egyik antik fösszöntvényét. Csakugyan azon értelemben válaszolt, amint neje előre látta.

- Nem, nem! - kiáltá. - Elhozom a képet magam. - Vidáman fordult Winterfieldhez. - Készüljön el egy oly munka látására, mit újra »csókolni való«-nak fog találni. - Mosolygott és elhagyta a szobát.

A pillanatban, hogy az ajtó betévdött, Stella közelebb lépett Winterfieldhez. Gyönyörű arca eltorzult a megvetés és harag vegyes érzetében. Parancsoló, dühös suttogással szólt hozzá:

- Van-e még kimélete erányomban?

A férfi tekintete, amint a haragvó nő e kérdést intézte hozzá, a legfeltűnőbb ellentétben tüntette fel arcát Stelláéval. Sajnálkozó bánat volt szemeiben, gyöngéd elnézés és tisztelet hangzott ki hangjából, amint felelé:

- Többet mint merő kiméletet érzek irányában, Stella -

A nő haragosan szavába vágott.

- Hogy mer keresztnevemem szólítani?

Oly szelidséggel mentegetődött Winterfield, mely minden nő szívét meglágyította volna.

- Még mindig nem akarja elhinni, hogy soha sem csaltam meg? Az idő még sem engesztelte ki erányomban?

A nő még az eddiginél is megvetőbben nézett rá.

- Kiméljen meg mentegetőzéseitől, - szólt; - eleget hallottam belőlük két évvel ezelőtt. Megteszi azt, a mit kívánni fogok öntől?

- Hisz tudja hogy megteszem.

- Vessen véget férjemmel való ismeretségének. Vessen véget neki, - ismétlé indulatosan, - mától fogva, azonnal és örökre! Bizhatom önben, hogy megteszi?

- Azt hiszi, hogy átléptem volna e ház küszöbét, ha tudtam volna, hogy ő a kegyed férje?

E felelet alatt egyszerre átváltozott, arcát elfutotta a láng, hangja sértett önérzetében megszilárdult. De pillanat alatt hangja ismét megszilárdult és jóságos kék szemei szomorú odaadással nyugodtak a fiatal asszonyon.

- Bizvást megnyughatik benne, hogy még többet is fogok tenni, mint a mennyit kíván, - folytató. - Ön nagy hibát követett el.

- Miféle hibát?

- Midőn Romaine úr bemutatott egymásnak, úgy fogadott mint merő idegent és nem engedett más választást, mint hogy hasonlólag járjak el.

- Kivánom, hogy idegen legyen.

Legélesebb szavai sem voltak képesek Winterfield szelid modorát megváltoztatni. Ép oly szívesen és türelmesen beszélt, mint azelőtt.

- Elfelejtí, hogy kegyed és édes anyja két évvel ezelőtt vendégeim valának Beaupark Houseban.

Stella azonnal megértette, mire czéloz, sőt többet is. E perczben eszébe jutott, hogy Benwell atya meglátogatta Beaupark Houset. Tán hallott is ott tartózkodásukról. Néma ijedelemmel egymásba kulcsolá kezeit.

Winterfield szeliden megnyugtató.

- Ne féljen, ne engedjen rettegésének, - mondá. - Távolról sem valószínű, hogy Romaine úr valaha tudomást szerezzen róla, hogy ott voltak. Azonban, ha megtudja és kegyed tagadja, megteszek kegyedért olyat, a mit egy élő lényért se tennék: - szintén tagadni fogom. - Nyugodt lehet - nem fedezhet fel semmit. Legyen boldog - és feledjen el.

Most először mutatta Stella az elérékenyülés jelét - elfordítá fejét és fájdalmasan felsóhajtott. Bár elméje folyton-folyvást el volt telve azon parancsoló eszmékkel, hogy Benwell atya ellen intse őt, még annyira sem volt képes saját hangja felett uralkodni, hogy hallhatóan, érthetően megkérdezze: mikép ismerkedett meg a pappal. Férfias alázatossága, tiszteletének teljes, megindító őszintesége, akarata ellenére is Winterfield szószóló voltak nála.

Pillanatig némán állt, hogy ismét nyugalomra kényszerítse magát; de ekkor már Romaine is visszatért hozzájuk, a képpel kezében.

- Itt van ni! - szólt. - Semmi egyéb, csak egy gyermek-csoport, virágot szedve az erdőszélen. Mit gondol felőle?

- A mit a nagyobb munkáról gondoltam, - viszonzá Winterfield. - Órákig tudnám nézni. - Ez alatt órájára nézett. - Azonban az idő szigorú urunk s most rám parancsolja, hogy hosszú látogatásomnak végre véget vessek. Köszönöm, őszintén köszönöm szíveségét.

Winterfield mélyen meghajtá magát Stella előtt.

Romaine azt gondolta magában, hogy látogatója bátran élhetett volna az angol szokás szabádmával s kezet foghatott volna nejevel.

- Mikor jön el ismét a képeket nézni? - kérde Romayne előzékenyen. - Akar-e velünk ebédelni valamely nap, hogy meggyőződjék róla, mily kitűnően birják a lámpafényt?

- Fájdalom, kérem kell, hogy mentsen fel. Terveim tegnapi találkozásunk óta teljesen megváltoztak. Kénytelen vagyok Londont elhagyni!

Romayne semmi áron nem akart megválni tőle ily feltételek mellett.

- De tudatni fogja velem, ha ismét megérkezik? - mondá.

- Mindenesetre.

E rövid válasszal elsietett.

Romayne kicsit elgondolkozott, mielőtt visszatért volna nejéhez.

Stella modora új ismerőse fogadásában, bár nem volt épen egészen udvariatlan, mindazonáltal távolról sem volt bátorító. Mily rendkívüli, megmagyarázhatlan szeszély tette érzéketlenné egy oly határozottan kellemetes ember társadalmi vonzóságával szemben? Valóban nem csodálatos, ha Winterfield barátságos szeretetreméltósága lehűtetett azon feltűnő ridegség által, melylyel a ház asszonya üdvözlé!

Másrészt azonban be kelle tudni Stellának anyja miatti aggályát, valamint nem is lehetett megtagadni a részvétet megtámadott egészségétől sem. Bár férje visszariadt a gondolattól, hogy most nyomban szemrehányást tegyen neki barátja fogadtatása miatt - még sem volt képes önmaga előtt tagadni, hogy nejében ezuttal kellemetlenül csalódott.

Midőn visszatért a szobába, Stella falnak fordított arczzal feküdt a chaise-longueon. Sirt és nem merte elárulni férje előtt.

- Nem fogom zavarni, - szólt Romayne, és dolgozó-szobájába vonult vissza.

A ritka kötet, mit Winterfield oly szeretetreméltósággal rendelkezésére bocsátott, már szobájában asztalán várt reá.

Benwell atya mitsem vesztett azáltal, hogy nem volt jelen Winterfield Stellának való bemutatásánál. Őszintébb indulat nyilatkozatának volt szemtanuja, midőn Lord Loring képtárában látta találkozásukat. Azonban, ha Romaynet most saját szobájában olvasni s Stellát a magáiban titokban sirni látta volna, még az napi postával ünnepélyesen bejelentette volna Rómában, hogy sikerült neki a visszavonás és elidegenkedés első csiráját férj és nő közt elhinteni!

Hallelujah!

KILENCZEDIK FEJEZET. Benwell atya levelezése.

A Szt. Rend titkárának, Róma.

»Utolsó odavetett soraimban nem volt időm önt egyébről értesíteni, mint Romaynené váratlan megjelenéséről azon látogatás alkalmával, mit Winterfield férjénél tett. Ha jól emlékszik, akkor is intettem, nehogy túlságos fontosságot tulajdonítson azon körülménynek, hogy épen akkor távol valék. Jelen tudósításom bebizonyítandja a Főtisztelendő Atyáknak, mennyire biztosak kezeimben a gondomra bizott magas érdekek.

»Eddig a szükséges időközökben három látogatást tettem. Az elsőt Winterfieldnél, (mit röviden említettem is utolsó levelemben;) a másodikat Romaynenél; a harmadikat a betegnél: Eyrecourtné ő nagyságánál.

»Mind a három esetben fontos eredményre jutottam.

»Mindenekelőtt forduljunk Winterfieldhez. Szállodájában találtam, pipafüst fellegekbe burkoltan és kedvetlen, elégedetlen, setét hangulatban. Ugy téve, mintha ezt nem venném észre, a legártatlanabbul kérdést tettem, mikép tetszettek Romayne képei.

»- Irigylem tőle képeit, - volt egyedüli felelete.

»- És hogy tetszik Romaynené? - kérdém tovább.

»Letette pipáját és figyelmesen rám nézett. Hízelvek magamnak vele, hogy arcom ugyancsak nem mondott neki semmit. Újra nagyot szippantott pipájából és kutyájával kezdett játszani.

»- Hogy őszintén feleljek, - tört ki egyszerre kissé indulatosan, - be kell vallanom, hogy nem igen szives fogadtatásban részesültem Romaynené részéről.

»Itt egyszerre elakadt. Winterfield a legőszintébb, úgy szólván átlátszó ember. Szemein keresztül egyenesen a lelkébe nézünk. Azonnal felismertem, hogy csak egy részét (s tán igen csekély részét) mondta meg a valónak.

»- Megmagyarázhatja-e magának az ilyen fogadtatást? Tud rá okot?

»Röviden felelt:

»- Nem! -

»- Akkor tán én magyarázhatom meg, - folytatám. - Megmondta-e Romayne úr nejének, hogy ön általam lett bemutatva férjének?

»Winterfield újra fürkészőleg nézett szemem közé.

»- Jóllehet, Romayne úr megmondta, midőn lesietett nejét a lépcsőnél fogadni.

»- Ebben az esetben, Winterfield úr, a magyarázat oly világos, mint délben a nap. Romaynené szenvedélyes protestáns; és én, én katolikus pap vagyok.

»Oly mohósággal kapott e magyarázaton, mely még egy gyermeket sem csalt volna meg. Belátja az indokot? Felmentettem a fáradságtól, hogy Romaynené feltűnő magaviseletét indokolja!

»- Egy nő vallásos előítéletei, - folytatám a legbarátságosabb hangon, - komoly férfi előtt soha sem birhatnak fontossággal. Ön szivessége által komolyan lekötelezte Romayne urat, ő érdeklődik iránta és ismeretségét folytatni kívánja. Csak elmegy újból a Tizholdas parkba?

»Újra rövid felelettel igyekezett lerázni.

»- Nem hiszem, - szólt.

»Azt mondtam rá, hogy ezt nagyon sajnálnám. - Külömben, tevéem hozzá, mindig találkozhatik vele itt, ha épen Londonban időz.

»Nagy füstfelleget fújt a levegőbe, de nem válaszolt. Nékem azonban semmi kedvem sem volt hallgatással és füsttel kifizettetni magamat.

»- Vagy tán, - folytatám, - megtisztel kegyes megjelenésével szállásomon, hol szerény kis ebédnél szívesen látom az urakat?

»Ildomos úri ember létére, akarva, nem akarva felelni volt kénytelen.

»Rövid habozás után:

»- Ön igen szíves, - mondá, - de jobb szeretném, ha elmaradna az egész. Tán másról beszél-nénk, Benwell atya.

»Tehát másról beszélünk. Ép oly szeretetreméltó volt mint rendesen, de nem volt jókedvű.

»- Úgy hiszem, átrándulok Párisba, a hó vége előtt, - mondá.

»- Hosszabb időre? - kérdém.

»- Oh nem. Nyolcz vagy tiz nap mulva ismét itt talál.

»Midőn távozni készültem, saját jószántából visszatért a tiltott tárgyhoz. Komolyan mondá:

»- Két szivességre akarom felkérni. Az első az, hogy ne tudassa Romaine úrral jelenléteimet Londonban. A második - ne kívánjon tőlem semmiféle magyarázatot.

»Találkozásunk eredményét igen könnyű néhány mondatba foglalni.

»Egy lépéssel közelebb vitt a felfedezéshez. Erről meggyőződött Winterfield hangja, kifejezése, modora - Romaine iránti érzésének e gyors változása, indokát csak azon féltékenységben leli, melylyel azon férfi iránt viseltetik, ki Eyrecourt kisasszonyt nőül vette. Ama compromittáló körülmények, mik ügynököm minden kérdezősködése daczára, sem valának kideríthetők, egyszerűen mondva, valami szerelmi viszonyra vonatkoznak - és semmi másra.

»Emlékezzék meg mindarról, mit annak idejében Romaine sajátosságos hajlamairól és természetéről irtam, és aztán fesse ki magának, ha képes reá, milyen lesz az eredmény, ha egyszer képesítve látjuk magunkat, Vange monostor urát a valódi tényálladéokra nézve felvilágosítani!

»Mi a házaspár jelenlegi viszonyát illeti, legegyszerűbb, ha elmondom mi történt, midőn egy-két nappal később látogatást tettem Romainenél.

»Mily bölcsen cselekedtem, hogy Penroset kezem ügyében marasztottam. Szükségünk lesz még reá.

»Midőn Tiz holdas parkba érkeztem, Romainet dolgozó-szobájában találtam. Kézirata előtte feküdt ugyan, de nem dolgozott. Kimerülten, szenvedően nézett ki. Mai napig sem tudom, tulajdonképen miféle idegbajban szenved; csak arczáról olvashattam le, hogy utolsó találkozásunk óta ismét rosszabbra fordúlhatott baja.

»Első udvarias kérdéseim, természetesen, nejére vonatkoztak, ki még mindig anyja ápolásával van elfoglalva. Eyrecourtné ő nagysága, az orvosok kijelentése szerint, veszélyen kívül van. A jó asszony azonban, ki mellest mondva, mindig kész más embereknek orvosokat ajánlani, - folyton-folyvást erejéről ábrándozik s állítása szerint, sokkal hatalmasabb testalkatú, semhogy gyógykezelésre szorult volna. Orvosa teljesen leányára, Romainenéra kénytelen bizni az ügyet, hogy anyját az orvosszerek rendes szedésére rávegye.

»Ne higgye, hogy ok nélkül fárasztom e felületes részletek felemlítésével. Okunk lesz Eyrecourtnéra és leányára visszatérni.

»Még nem voltam öt perczig társaságában, midőn Romaine azt kérdezte tőlem: láttam-e Winterfieldet Tiz holdas parkban tett látogatása óta.

»Igenlőleg feleltem, s aztán bevártam a következő kérdést. Romaine teljesen megfelelt várakozásomnak, s kérdést tett, vajjon Winterfield elhagyta-e már Londont.

»Orvosi tekintélyek bizonyítéka szerint, vannak bizonyos esetek, a midőn még mindig előnyösnek tekinthető a betegen való érvágás. Hasonlólag vannak más esetek, a midőn az igazság bevallásának veszedelmes rendszere szinte hasznosnak bizonyulhat. Azt mondám tehát Romainenek:

»- Bizhatom-e benne, hogy titokban tartja, a mit mondok, ha őszintén felelek? Winterfield úr, sajnálatomra, nem szándékszik önnel való ismeretségét folytatni. Felkért, titkolnám el ön előtt jelenlétét Londonban.

»Romaine arcza legvilágosabban elárulta, hogy röstelli a dolgot és komolyan boszankodik.

»- Abból, amit ön mond, Benwell atya, egy szó sem fog kihatolni e szoba falain túl, - viszonzá. Megmondta-e Winterfield az okot, miért nem kívánja folytatni az ismeretséget?

»Még egyszer megmondtam az igazat, udvarias sajnálkozásom kíséretében:

»- Winterfield úr Romainené ő nagysága hideg fogadtatását említette.

»Romaine talpra ugrott és indulatosan járt fel s alá a szobában.

»- Elviselhetetlen egy eset! - mondá, mintegy hangosan gondolkozva.

»Az igazság megtette volt hatását. Azon ürügy alatt mintha nem hallottam volna szavait, azt kérdelem tőle:

»- Hozzám tetszett szólni?

»Most már szelidebb kifejezést használt.

»- Valóban nagyon szerencsétlen egy eset, - mondá. - Azonnal vissza kell küldenem az értékes könyvet, mit Winterfield úr nekem kölcsön adott. És ez nem is a legrosszabb. Még vannak más kötetek is könyvtárában, miknek felhasználása érdekemben állana. - Azonban most már szó sincs róla, hogy kölcsön kérhessem azokat. Főképp jelenleg, hol elvesztettem Penroset, azt reméltem, hogy Winterfieldben oly barátot találtam, ki munkámmal, terveimmel rokonszenvez. Oly vidító és vonzó valami van modorában és nézeteiben épen azzal a merészséggel bir, mely a magamféle embert kielégíti és érdekli. Kellemes jövőnek néztem elébe és azt fel kell áldoznom - és minek? Egy nő szeszélyének!

»A mi álláspontunkról tekintve a dolgot - okvetlen kénytelen valék Romaine hangulatát támogatni. Megkísérlettem, mi lesz, ha szerényen magamra veszek minden felelősséget. Eszébe juttattam, hogy tán én vagyok (egész ártatlanúl) Romaine e kellemetlen csalódásának oka.

»Meglepetten tekintett rám; nyilván nem értett. Ismételtem, a mit Winterfieldnek mondtam:

»Felemlítette ő nagysága előtt, hogy általa lett bemutatva Winter....

»De türelmetlenségében nem engedett kibeszélnem.

»- Igen felemlítettem, - szólt. - Hát aztán?

»- Bocsásson meg, ha arra figyelmeztetem, hogy ő nagysága protestáns előítéletekkel bir, - viszonzám. - Úgy hiszem, Winterfield úr, mint katolikus pap barátja, nem lehet szivesen látott vendége.

»Csaknem megharagudott ugyanazon magyarázat miatt, mely Winterfieldnek oly elfogadhatónak tetszett.

»- Ostobaság! - kiáltá. - Feleségem sokkal jobb nevelésű és emelkedett gondolkodású nő, semhogy előítéleteinek ily módon adna kifejezést. Winterfield egyénisége kelthetett benne valami megfoghatlan ellenszenvet - vagy -

»Elhallgatott és elgondolkozva fordult az ablakhoz. Bizonyára a gyanu kétes világa kezdett derengeni lelkében s ezt csak e perczben vette észre, bár még távolról sem volt tisztában vele. Én, tőlem telhetőleg igyekeztem az új irányban tovább terelni.

»- Miféle más ok létezhetnék ezenkívül? - kérdezém.

»Romaine indulatosan felém fordult:

»- Én nem tudom. Hát ön tudja?

»Udvarias intésre vetemedtem.

»- Tisztelt uram. Ha ön nem talál más okot, mikép találhatnék én? Amint mondja, csak valami megmagyarázhatlan ellenszenv keletkezése lehetett. Az ilyen dolgok elő szoktak fordulni idegenek közt. Úgy hiszem, nem tévedek, ha felteszem, hogy Romainené ő nagysága és Winterfield úr idegenek.

»Szemeiben egyszerre vészt jósló módon kezdett villámlani; az új eszme megfogamzott agyában.

»- Úgy találkoztak, mint idegenek, - mondá.

»Itt ismét elakadt és visszatért az ablakhoz.

»Éreztem, hogy el találok veszteni a bizalmában megszerzett tért, ha még tovább folytatom e tárgyat. Azonfelül volt rá okom, hogy Penroset is előhozzam még. Esetleg, épen az nap reggel kaptam volt tőle levelet s utóiratában legszivesebb üdvözlését küldi szeretett barátja és gazdájának.

»Átadtam tehát az üzenetet. Romaine azonnal hátranézett rám s arca átváltozott. Penrose nevének merő hallása enyhítőleg látszott hatni a borongásra és gyanura, mely egy pillanattal előbb lelkére nehezült.

»- Nem is képzelheti, mily nehezen nélkülözöm a szelid, kedves fiut; szólt szomoruan.

»- Mért nem ír neki? - indítványozám. - Bizonyosan nagyon örülne, ha ismét hírét venné.

»- Nem tudom, hová irjak.

»- Hát nem küldtem el lakczimét, midőn levelét általszolgáltattam?

»- Nem.

»- Akkor engedje, hogy azonnal jóvá tegyem feledékenységetem.

»Ott nyomban felirtam a czimét és bucsút vettem.

»Az ajtó felé haladva, egy mellék-asztalon észrevettem a katolikus könyveket, miket Penrose Romainenél hagyott. Egyikök nyitva volt s írón hevert mellette. Jó jelnek néztem ezt, de nem szóltam semmit.

»Romaine bucsúzásakor melegen megszorította kezemet.

»- Ön igen szives és barátságos volt, Benwell atya, - szólt. - Örvideni fogok, ha mielőbb meglátogat ismét.

»Ne említse kérem ott, hol tán ártalmamra válhatnék a szív lágyság e vallomását; de higgye el, megsajnálta a szegény embert. Mindent feláldozott házasságának és házasságában nyilván - csalódást talált. Mennyire juthatott, ha még velem is barátságos volt.

»Annak idejében természetesen szabadságot adok Penrosenak. Előre látja-e már tisztelt barátom, úgy mint én, a szelid, jó fiu gyors visszatértét régi foglalkozásához, a kitérés félbeszakított munkájának rohamos előmeneteleit; és a protestáns feleséget, ki hamis helyzetét, melybe Winterfield rossz fogadtatása által férjével szemben került, Penrosera való féltékenysége által még egyre súlyosbitja?

»Csak türelmet, tisztelendő társam! Az én jövődöbeli láthatáromon a Vange birtok már kissé közelebbnek látszik az Egyházhoz, mint eddig volt!

* * *

»Másnap elmentem Eyrecourtné ő nagysága hogyléte után tudakozódni. Kedvező választ nyertem. Három nappal később ismét elmentem és még kedvezőbb híretet hallottam. Tudtomra adatott egyúttal, hogy Romaynené már visszatért Tíz holdas parkba.

»Az életemben tapasztalt siker nagy részét higgadtságomnak köszönhetem. Sohasem sietek. Most sem siettem. Az idő gyakran alkalmakat is hoz magával - és az ilyen alkalmakra várni, mindig érdemes dolog.

»Hadd magyarázzam ki ezt érthetőbben.

»Eddig az esetleg meglepően kezemre játszott, mint például Eyrecourt kisasszony és Winterfield ur találkozásá alkalmával, a Loring-féle képtárban. Lehetetlen, hogy meg ne ért volna az idő egy második ily véletlen szerencse esetre.

»Azonfelül szükségesnek ismertem el, hogy elhamarkodott lépéseim által valahogy meg ne zavarjam a Romayne és Penrose közti barátságos viszony újjászületését.

»Itt van ni, ez már két ok, mért nem akartam sietni! Valamely szeles hajlamú ember, az én helyzetemben, valószínűleg már Romayne és Winterfield első találkozásá alkalmával is felemlítette volna Eyrecourt kisasszony férjhezmenetelét, ekkép mindkét férjiban gyanút keltve és lehetlenné téve minden további hasznos eredményt.

»Amint a dolgok állanak, minden perczben, a midön jónak látom, tudtára adhatom Romayne-nek, hogy felesége Devonshireben hetekig volt Winterfield vendége, holott most úgy tette magát, mintha előbbi házigazdáját először látná életében. Addig azonban alkalmat szolgáltatok Penrosenak, hogy egész ártatlanúl, merő jelenléte által is, tágítsa a férj és nő közt keletkezett elidegenkedést.

»Ezekből, remélem, láthatja, hogy nem hanyagságból vagy bátortalanságból történik, ha egyelőre pihenni látszom.

»Egy-két nappal később ismét megjelentem Eyrecourtné ő nagysága házánál, javulásának előmenetelei után tudakozandó. Most azonban, jegyemet beküldve, kérdést tettem, elfogad-e ő nagysága.

»Meggyónjam-e gyöngeségemet? Eyrecourtné tudja mindazt, minek tudására vágyom és már két izben kijátszotta kíváncsiságomat és kérdéseimet. E megalázó körülmények közt, papi szívós hajlamaim mintegy rákényszerítenek, hogy újból megmérkőzzem az ügyes asszonnyal.

»Felhivattam.

»A ház két salonja, az előli és hátsó, egygyé volt átalakítva. Eyrecourtné ő nagysága, kereken járó karosszékben, gyöngéden tolatott fel s alá a szobában, komornája által; két úri ember volt jelen. - Látogatók mint én. -

»Erős pirosítók, lengő fodrok és gazdag csipkefellegek daczára igen szomorú képet nyújtott. Testi része úgy nézett ki, mint egy holt asszony, kit kifestettek és galvanizáltak, míg szellemi része, megható ellentétet képezve, ép oly élénk volt, mint valaha.

»- Ugy örvendek, hogy viszontláthatom Benwell atya, és oly hálás vagyok irántam tanusított szives részvéteért. Egészen jól vagyok már, bár az orvos nem akarja elismerni. Nem furcsa-e, hogy így kereken tolatom magamat, mint valami gyermek gyalogkocsiban? Visszatérés a kiindulási ponthoz, így nevezem ezt. Lássá, ez természetem egyik törvénye; mozognom kell. Az orvos nem engedi, hogy házon kívül járjak-keljek, hát házon belül teszem. Mathilda a dadám és én vagyok a kis baba, ki ma-holnap tán már járni is megtanul. Fáradt már Mathilda? Nem? No: hát akkor járjunk még egyet, ha jó lány akar lenni. Mozgás, örökös mozgás, ez a természet törvénye. Oh nem, édes doktor, szó sincs róla. Nem a magam esze útján tettem ezt a felfedezést. Valami tudományos kitünőség említette egy felolvasás alkalmával. A legrútabb ember volt, kit valaha láttam. Most ismét vissza Mathilda. Engedje, hogy barátainak bemutassam, Benwell atya. A bemutatás ugyan divatját multa már, tudom, de én azon kevés nők közé tartozom, kik ellent tudnak állni a divat zsarnokoskodásának. Szeretem az embereket egymásnak bemutatni. Báró Drone János - Benwell atya. Benwell atya, Wybrow orvos úr. Oh, hogyne, hiréből már ismeri a doktort? Jellemezze-e hamarjában? Társadalmilag, személyére nézve, elragadó, - mint orvos, kiállhatatlan. Bocsássa meg szemtelenségemet, édes doktor; egészségem túláradásának egyik következménye ez. Forduljunk még egyet, Mathilda, de most kissé gyorsabban. Oh, bár csak vasúton ülnék már, mily jól esnék az a mozgás.

»Itt lélekzete elakadt. Visszahanyatlott székében és egy darabig némán legyezte magát.

»Most végre képes valék figyelmemet a két látogatóra fordítani. Báró Drone János, azt könnyű volt látni, nem állna útjában egy Eyrecourtnéval való meghittebb társalgásnak. Kitünő minta-képe volt a valódi angol falusi úri embernek - a kopasz fej, a barna-piros kövér arc, a hallgatási képesség kimeríthetlensége - misem hiányzott.

»De a híres orvos egészen másféle ember volt. Csak rá kelle nézнем és azonnal kárhoznak érzém, hogy az ő jelenlétében, merő fecsegéssel kelljen időmet eltölteni.

»Mindeddig levelezésemben őszintén beismertem ha hibáztam. Most is hibáztam - elfeledtem a véletlen nagy törvényét. A szeszélyes szerencse, hosszú időköz után, ismét felém fordult és mosolyogni készült rám, még pedig ugyanazon nő közbenjárása, vagyis akaratlan segélye folytán, ki már két ízben, - legyünk őszinték - lóvá tett. Mily jutalom szives részvéte! – Végre-valahára annyi szuszra tett szert megint, hogy újra beszélni kezdetett.

»- Szent Isten, milyen unalmasak! - mondá nekünk. - Mért nem mulattatják az olyan szegény foglyot, ki mint én a házhoz van kötve? Pihenjen egy kicsit Mathilda, különben legközelebb maga betegszik meg. Doktor, ez lesz utolsó orvosi látogatása?

»- Igérje meg nagyságod, hogy vigyázni fog magára és én be fogom vallani, hogy az orvosi látogatásoknak végére jutottunk. Ma már csak mint barát vagyok itt.

»- Maga a legjobb ember a világon! Tegyen még egy szivességet! Hozzon egy kis életet ebbe az unalomba. Mondjon el valami érdekes történetet betegeiről. Ezek a híres doktorok János báró, úgyszólván folytonos regényben töltik életüket. Wybrow doktor rendelő-szobája olyan mint az ön gyóntató széke, Benwell atya. A legérdekesebb bünök és gondok mondatnak el ottan s ő egyenesen bele néz a regények kohójába. Mi volt a mindennapi élet utolsó regénye, mely felkérte önt, hogy orvosi kezelés alá vegye? Nem vágyunk neveket és helyeket tudni - jó gyermekek vagyunk; csak szép mesét akarunk hallani.

»Wybrow orvos mosolyogva nézett rám.

»- Lehetetlen a hölgyekkel megértetni, - mondá, - hogy a magunk nemében, mi is afféle gyóntató atyák vagyunk. Az orvos első kötelessége asszonyom -

»- A beteg gyógyítása, természetesen, - vágott szavába Eyrecourtné leghetykébb modorával.

»Az orvos komolyan felelt.

»- Nem a. Ez csak második kötelessége. Első kötelességünk mindenk felett az, betegeink bizalmát megbecsülni. Mindazonáltal, - folytatá kedélyesebb hangon, - esetleg ma épen oly beteget láttam, és oly körülmények közt, miknek felemlítését, hivatásom becsülete nem tiltja. Nem tudom, asszonyom, vajon a történet színhelye kellemes lesz-e önnek, miután az nem más, mint egy tébolyda.

»Eyrecourtné kaczer kis sikoltást hallatott és tettetett indulatossággal fenyegette meg az orvost, legyezőjével.

»- Semmi szörnyüéseket! - kiáltá. - A tébolyda merő gondolata már irtózáttal tölt el. Oh pfui, pfui! nem hallgatók magára - nem is nézek magára. - Határozottan tiltakozom ellene hogy valómból kiforgasson ijesztő történeteivel. Mathilda! Tolj el a szoba tulsó oldalára. Élének képzeletem mindig életem átka volt. Biztosítom, hogy tényleg é r z e m a tébolyda undorító szagát. Egyenesen az ablak felé tartson Mathilda, a virágok közé kell temetnem orromat.

»Erre János báró végre a beleszólásra érzé inditva magát. Beszéde tisztán csak mondat kezdetekből állt, miket egy néma mosolylyal fejezett be.

»- Szavamra, mondom. Hogyan, orvos ur? A maga tapasztalásával bíró ember! Tébolydabeli irtózatok! Ily gyenge egészségü hölgy. Nem, valóban. Becsületemre mondom, nem értem. Valami vigat, oh, igen. De ily tárgy - Isten ments.

»Felállt hogy búcsúzzék. Wybrow orvos szeliden visszatartá.

»- Okom volt rá báró úr, - szólt - de nem fogom szükségtelen magyarázatokkal zaklatni. Van egy, előttem ismeretlen egyén, kit megszeretnék találni. Ön sokat jár társaságba, ha Londonban van; szabad-e kérdenem, nem találkozott-e esetleg egy Winterfield nevü úri emberrel?

»Az önuralmat mindeddig jellemem egyik legkiválóbb vonásainak tekintetem. Ezentúl sokkal alázasabb leszek.

»Midőn meghallám e nevet, a váratlan meglepetés annyira erőt vett rajtam, hogy áruló arczkifejezéssel ültem Wybrow orvos előtt, mint olyan ember, ki felelni tudna kérdésére.

»Ezalatt János báró szépen fontolóra vette a dolgot s tisztába jött magával az iránt, hogy soha sem hallott ily nevü emberről. Miután szokott ékesszóló módjával a fennforgó kérdésre nézve tudatlanságának kifejezést adott volna, elpályázott a másik szoba ablak fülkéjébe, és ott komoly érdeklődéssel szemlélte Eyrecourtné ő nagyságát, virágokba temetett orrával.

»Az orvos hozzám fordult.

»- Csalódom-e Benwell atya, ha úgy vélem, mikép kérdésemmel jobb helyen járnék önnel?

»Elismertem, hogy valóban ösmerek egy Winterfield nevezetü úri embert.

»Wybrow orvos azonnal felállt.

»- Van-é pár percnyi ideje? - kérdé. - Szükségtelen mondanom, hogy teljesen az orvos rendelkezésére bocsájtottam magamat.

»- Házam itt van a szomszédban és kocsim a kapú előtt áll, - folytatá. - Ha hajlandó volna tisztelt barátnőnkől, Eyrecourtnétől elbucszúzni, oly dolgot mondhatnék önnek, mit, úgy hiszem, tudnia kellene.

»Rögtön búcsút vettünk Eyrecourtné ő nagyságától - ki orrának színéből egy keveset virágain felejtett, - bátorítólag megveregette karomat legyezőjével, s azt mondta az orvosnak, hogy meg lesz bocsájtva neki, ha megígéri »hogya soha többet, sem teszi« - és öt perczzel később Wybrow orvos rendelő termében találtam magamat.

»Óráam int, hogy a mai póstával nem fejezhetem már be leveletem. Fogadja tehát szívesen a mit eddig irtam; bizton számíthat reá, hogy tudósításom folytatása egy két nap múlva kezeihez fog jutni.

* * *

»Az orvos igen óvatosan kezdte beszédét.

»- A Winterfield név, - szólt, - nem igen közönséges név, az igaz. Azonban mégsem lesz hiba, Benwell atya, ha nyomára igyekezünk jutni, vajjon az ő n Winterfieldje csakugyan az általam keresett ember-é. Csak névről ismeri-é, vagy régibb barátja?

»Természetesen azt feleltem, hogy régibb barátja vagyok.

»Wybrow orvos folytatá:

»- Meg fog-é bocsájtani, - kérdé, - ha egy indiskrét kérdéssel állok elő. Ha ismerni fogja a körülményeket, meg vagyok győződve róla, hogy meg fog érteni és egyuttal ki is menti jelenlegi eljárásomat. Van-é tudomása valamely - hogysis nevezzem hamarjában, - valamely regényes eseményről Winterfield multjában?

»Most az egyszer, - érezvén, hogy csakugyan közeledem a titok kulcsához, - valóban gondom volt rá, hogy arczom valahogy el ne áruljon. Nyugodtan feleltem tehát: Tudtommal Winterfield multjában van egy regényes esemény, mit titkolni szeret. - Itt úgyesen elhallgattam, oly arczkifejezést negélyezve, mintha mindent tudnék.

»Az orvos nem kívánt ennél többet hallani.

»- Leginkább csak arra nézve óhajtottam biztositva lenni, hogy jó helyen járok, ha önnel közlöm a dolgot. Már most megmondhatom, hogy semmi személyes érdek nem vezet Winterfield úr felkeresésében: egyszerűen egy régi barátom képviselőjeképen lépek fel. Ő a hampsteadi magántébolyda tulajdonosa - egy kitünő ember, kinek integritása kétséget sem szenved - különben nem lehetne barátom. Nemde, érti, mért mondom ezt?

»Tudvalevőleg, a magántébolydák tulajdonosai mai napság igen meggyanusított emberek s főkép Angliában általános bizalmatlanság tárgyai. Azonnal megértettem hová czéloz az orvos.

»Rögtön folytatá:

»- Tegnap este barátom meglátogatott s többek közt azt mondá, hogy igen különös betege van, oly rendkívüli eset, mely bizonyára engem is érdekelne. Az egyén, kire czélzott, egy francia fiú, kinek szellemi tehetségei gyermek-kora óta hiányosan fejlődtek. A baj, körülbelül tizen-négy éves korában, nagy ijedelem következtében komoly fordulatot vett. Midőn a tébolydába hozatott, nem volt hülye és nem is volt veszélyesen tébolyult; hogy egészen érthetően magyarázzam az esetet, hiányos értelmiségnek fogom elnevezni, mely olykor káros és meggondolatlan tettekben és apró tolvajlásokban nyilvánult, de soha sem tört ki még határozott örültségi roamba. Barátom kiválóan érdeklődött a fiatal gyerek iránt, megnyerte bizalmát a jóság és szeretet bizonyítékai által és annyira megedzette testi egészségét, hogy szellemi felgyógyulását is remélni kezdte, midőn oly baleset adta elő magát, mely a szép reménynek egész légvárát romba döntötte. A szegény teremtés lázbeteg lett s a láz csakhamar hagymázzá

fejlődött. Mindeddig még mitsem mondtam, mi önt érdekelhetné; de most végre különös ponthoz jutottam. A hagymáz azon stádiumában, a midőn egészséges elméjű embereknel rendszerint delirium szokott beállani, ez a bolond francia fiu tökéletesen okos és józan lett!

»E képtelen szavak hallatára oly kételkedőleg néztem a beszélőre, hogy Wybrow orvos azonnal megértette tekintetemből kiolvasható hitetlenségemet s elmosolyodott.

»- Én is épen ezt gondoltam, midőn először hallottam a dologról, - szólt. - Barátomat ez nem lepte meg, sem pedig sértve nem érezte magát. Miután meghítt volna, hogy látogassam meg betegét s ítéljek magam az esetről, az 1879-diki Cornhill Magazine áprilisi számára figyelmeztetett, melynek egy érdekes czikke: »A testi betegség mint szellemi inger« szinte ily esetekkel foglalkozik, s bár a czikk névtelenül jelent meg, a vállalat kitünő hire jól áll a munka megbízhatóságáról. Mindez annyira hatott rám, hogy személyesen átmentem Hampsteadbe és megvizsgáltam az esetet.

»- És meggyőződött a mondottak igazságáról? - kérdém.

»- Teljesen. Midőn tegnap meglátogattam, a szegény fiú ép oly józan volt, mint én vagy ön. Azonban ebben az esetben még egy újabb vonással is találkoztam, mely az imént említett cikkben nem fordul elő. Úgy látszik, az ifju teljesen elvesztette emlékező tehetségét - semmi-re sem emlékszik multjából s csak azon naptól fogva, hogy a láz jelentkezett, tud valamit önmagáról s környezetéről.

»Ez kellemetlen hír volt reám nézve; megcsalódtam. Már valami nagy eredményre vártam, mely a fiú vallomásának lett volna következménye.

»- De hát egészen jó lelkiismerettel nevezhetik-e józannak, ha elvesztette emlékező tehetségét? - kérdém habozva.

»- Ebben az esetben szükségtelen e kérdést vitatnunk, - felelé az orvos. - A fiú hézagos emlékezete csak multjára vonatkozik - t. i. csakis azon időre, a midőn értelme meg volt zavarodva. A rendkívüli józanság alatt, mely most jelentkezett nála, először veszi szabad hasznát szellemi tehetségeinek, és a mennyire én megítélhettem, egynek sincs hijjával. Új emlékező tehetsége, - ha ugyan így nevezhetem, - hiven megőrzi mindennek tudatát, mi betegsége óta körülötte és vele történt. Képzelteri, mennyire érdekel e phénomenális agy-kór-eset s nem fog csodálkozni rajta, hogy holnap délután, legszükségesebb orvosi teendőim befejeztével, ismét visszatérek Hampsteadbe. Azonban jogosan csodálkozhatik azon, hogy minek fárasztom önt oly részletekkel, melyek tisztán csak orvos előtt birhatnak érdekekkel.

»Tán csak nem akart felkérni, hogy kísérjem el a tébolydába? - Egészen röviden feleltem tehát, hogy az ilyen esetek minden tudományos ember előtt érdekesek. - Azonban, ha üteremet e perczen megtapintotta volna, bizonyosan megrémül, azon hitben, hogy én is lázbetegnek készülök.

»- Legyen elkészülve még egy másik meglepetésre is, - szólt Wybrow tovább. - Valamely érthetetlen esemény, vagy esemény-lánczolat folytán, Winterfield úr összeköttetésben áll ama káros tettekkel, vagy fondorlatokkal, miket a francia fiú véghezvitt, mielőtt barátom felügyelete alá került. Legalább ez a magyarázat egyedüli módja, melylyel számot adhatunk egy levélboritékról, mit a gyerek mellényének béllésébe bevarrva találtunk, s mely minden lakczim nélkül, tisztán csak Winterfield úrnak van czimezve.

«Képzelteri, milyen hatást tettek rám e szavak.

»- És most, - szólt az orvos, - érteni fogja azt is, mért fordúltam önhöz oly sajátságos kérdésekkel. Barátom és én is, mindketten sokat dolgozó emberek vagyunk. Igen keveset járunk »a világba«, - a mint a szentesített phrázis mondja; és sem ő, sem én, soha nem hallottuk a Winterfield nevet. Minthogy betegeim nagy része olyanokból áll, kik különösen e téren

mozognak, feltettem magamban, hogy kérdezősködni fogok, ekkép tán módot találva arra is, hogy a Winterfieldnek szóló levelet, ha lehetséges, a kellő kezekbe juttassam. Ön hallotta, mikép fogadta Eyrecourtné a tébolyda említését, holott ő bizonyosan szintén segítségemre lehetett volna ez ügyben. Azt is látta, hogy kihoztam sodrából János bárót. Rendkívüli szerencsének tartom tehát, Benwell atya, hogy épen önnel találkozhattam. El akar-e kísérni holnap a tébolydába? És nem tetézné-e szivességét az által is, hogy Winterfield urat is magával hozza?

»Ez utóbbi kívánságnak nem tehettem eleget - valóban nem állt hatalmamban eleget tenni, - miután Winterfield ép az nap reggel hagyta el Londont, Párisba menendő. Még ottani lakcímét sem tudatta velem.« »Jó; akkor hát önnek kell képviselnie barátját, - mondá Wybrow. - Az idő kérdése ez esetben igen fontos. Lesz-e oly szives, holnap délutáni öt óraker itt beszólni?

»Én, képzelhetőleg, pontosan betartottam az órát. - Együtt indultunk el a tébolyda felé.

»Nem szükséges, hogy részletesen elmondjam önnek, mi mindennek voltam szemtanuja Wybrow orvos közbenjárása következtében, a francia fiú beteg ágya mellett. Ott feküdt, a hagymáz legerősebb rohamában, időközönként a legjózanabb kérdéseket téve a neki nyújtott gyógyszereket illetőleg és tökéletesen megértve a feleleteket. Csak akkor vettem észre rajta ingerültséget, ha felszólítottuk, emlékezzék vissza a betegsége előtti időre, s ekkor francziául és indulatosan felelé:

»- Nem tudok emlékezni.

»De mindennél sokkal érdekesebbet akarok önnel tudatni, olyat, mi teljes, osztatlan figyelmet érdemel. A boriték és tartalma: Nagys. Winterfield Bernát úrnak czimezve, birtokomban van. A keresztnév, kellőleg azonosítván czimzettet az általam ismert Winterfield-el, a levél gondviselésemre bízott.

»A körülmények, melyek e levél felfedezésére vezettek, a tébolyda tulajdonosa által mondatk el nekem.

»Midőn a fiu a házhoz hozatott, két francia hölgy (anyja és nővére) kíséretében jött és azok felemlíték tapasztalataikat a beteggel, különös súlyt fektetve kóborlási hajlamára, mely olykor hónapszámra távol tartá hazulról, valamint mellényének furcsa őrizését is, midőn az utolsó alkalommal vándorlásából visszatért.

»Első éjjel a tébolydában nagyon izgatott lett, midőn idegen helyen találta magát. Álomitallal kelle őt megnyugtatni. Lefekvéskor, szándékosan nem akadályozták meg benne, hogy az anyja által érintett módon szokása szerint párnája alá rejtse mellényét.

»Midőn az álomital megtette hatását, az ápoló, minden nehézség nélkül elvette tőle a féltékenyen elrejtett tárgyat, a ház urának kötelessége lévén arról meggyőződni, hogy semmi olyas nem rejtetik el a betegek által, mi gonosz czélokra volna fordítható. A pecsét, mely a boritékot összetartotta volt, a vizsgálat alkalmával már feltörve találtatott.

»- Én magam nem törtem volna fel a pecsétet, - jegyzé meg a tébolyda tulajdonosa. - De az eset természetét tekintve, kötelességemnek tartottam a tartalom megvizsgálását. Winterfield ur oly magánügyeire vonatkoznak e papirok, melyekben ő mélyen érdekelve van és ezeknek régóta már kezei között kellett volna lenniök. Nem szükséges mondanom, hogy kötelezve érzem magamat az olvasottak titokban tartására, úgy mintha azok soha tudomásomra nem jutottak volna. Egy hasonló boriték, tiszta papiros tartalommal helyeztetett a fiu mellényébe, hogy szokott helyén találja, a midőn felébred. Az eredeti boriték pedig, tartalmával együtt (s a körülmények hűségese leírásával, mit assistensem s én magam aláirtunk,) egy második boritékba tétetett és saját pecséttemmel láttatott el. Minden lehető megtettem, hogy Winterfield Bernát urat kikutassam. Ugy látszik, nem él Londonban. Legalább a czimtárakban nem

valék képes meglegelni. Azon angol urnak is irtam, elmondva a történetet, kinek rendes tudósításokkal tartozom a fiu egészségéről. Ő sem tudott rajtam segíteni. Egy második levelemnek, mit a fiu rokonaihoz, a franczia hölgyekhez irtam, hasonló eredménye volt. S most már őszintén megvallom, hogy boldog volnék, ha valami becsületes úton végkép felszabadulhatnék e komoly felelősség terhe alúl.

»Mindez a fiú jelenlétében mondatott. Ott feküdt ágyában s úgy hallgatta, mintha valaki másnak a történetét beszélnek el. Nem birtam ellentállni a hasztalan kíváncsiságnak s kikérdeztem.

»Nem beszélvén francziáúl, bár folyékonyan olvasom e nyelvet, - felkértem Wybrow orvost és barátját, hogy szerepeljenek mint tolmácsaim.

»De kérdéseim teljesen eredménytelenek maradtak. A fiú ép oly keveset tudott e levélről mint én.

»Ne feledje el, hogy nem létezik képzelhető ok, a miért e fiúnak érdekében állana bennünket megcsalni. Midőn azt mondtam tehát:

»- Talán lopta a levelet? - egészen nyugodtan felelé:

»- Valószínűleg. Azt mondják itt nekem, hogy örült voltam; én magam nem emlékszem rá; de örült emberek furcsa dolgokat követnek el, azt tudom.

»Még egy kísérletet tettem:

»- Vagy tán azért vette el, hogy bajt okozzon valakinek?

»- Igen.

»- És feltörte a pecsétet és megnézte a papirokat?

»- Meglehet.

»- És aztán elrejtette és megőrizte azon hitben, hogy tán hasznát veheti valamikor? Vagy talán szégyelte tettét és vissza akarta adni a lopott jószágot, ha egyszer alkalmat rátalálna?

»- Az úr azt legjobban fogja tudni!

»Hasonló eredményt értünk el, midőn nyomára igyekeztünk jutni, hol volt hazulról való távolléte alatt, és miféle emberek viselték gondját a kóbor fiúnak.

»Egészen új dolog volt előtte, hogy egyáltalán távol volt. Látható érdekltséggel tudakolta tőlünk, hol, hová vándorolt, kinél volt, meddig maradt távol, és miféle embereket látott ezalatt!

»Igy végződtek utolsó kísérleteink, hogy világosságot hozzunk e megmagyarázhatatlan esetben. Utóljára azon kérdéshez jutottunk: mi módon juttassuk el e fontos iratokat lehető legkevesebb idővesztéssel Winterfield úr kezeibe.

»Természetesen felemlitettem jelenlegi távollétét s azt is, hogy párisi lakcziméről tudomásom nincs.

»- Winterfield úr elutazása előtt légyottot adott nekem, megjelölve, mikor keressem fel londoni szállodájában, - mondtam. - Valószínűleg én leszek első ismerőse, ki Párisból való visszatértekor látni fogja. Ha rám akarja bizni lepecsételt csomagját, a sajátságos körülmények érdekében, jogérvényes vevényt állitok ki róla Wybrow orvos jelenlétében, és bárminő írott ígéretet vagy bizonyítékot mellékelek, kívánságára, hogy én csak mint Winterfield úr helyettesítője és barátja szerepeltem itt. Vagy tán jobban szeretné, ha még egyéb bizonyítékokra is hivatkozhatnék?

»Az intézet tulajdonosa igen udvariasan felelt.

»- Dr. Wybrow barátja nem szorult bizonyítékokra, - viszonzá.

»- Bocsánat, - folytatám makacsul, - csak tegnap óta van szerencsém Wybrow orvos urat ösmerni. Engedje, hogy Lord Loringhoz utasítsam, ki régen ösmer már mint vallási tanácsadóját és barátját.

»Ez az utóbbi magyarázat döntött. Megirtam a szükséges biztosítékokat és jelenleg a kérdéses iratok itt fekszenek előttem - alig bírom elhinni magam is, hogy kezeim közt van végre a titok kulcsa, - mert hogy e lapok azt tartalmazzák, arról meg vagyok győződve.

»Ön emlékezni fog még, mikép bontattak fel és nyomattak rá ismét a pecsétek a római pósta-hivatalban a forradalmi időkben, midőn mindketten még fiatal emberek voltunk? Az akkor szerzett tudomány segélyével, a rendkívüli események, melyek egykor Winterfield urat és Eyrecourt kisasszonyt egymáshoz fűzték, végre felfedezve, nyíltan állnak szemem előtt.

»A fontos iratok hűséges másolata birtokunkban van, és az eredetiek, a tébolyda tulajdonos illetetlen pecsétével ellátva, úgy fekszenek itt, mintha soha kéz nem érintette volna azokat és mi sem történt volna velök.

»Nem kísérlem meg mentségemet. Mint én, ön is ösmeri vezető jeligenket:

»A cél szentesíti az eszközt.

»Nincs szándékomban elhamarkodni a nyert tudósítások használatát. Az első és legfontosabb jelenleg az, hogy Penrosenak kellő alkalom és idő szolgáltatassék Romayne teljes kitérítéséhez. Addig is, a fontos iratok másolatai, a Főtisztelendő Atyák rendelkezésére állanak.

»E célból ide zárom azokat.

A lopott iratok.

ELSŐ SZÁM:

Winterfield Emma, Winterfield Bernáthoz.

4. Belhaven.

»Mikép czimezzelek? Édes Bernát? vagy tisztelt uram? De hisz ez egyre megy. Életem kevés jó tetteit egygyel meg akarom toldani és a meghitt vagy illem-szabály szerinti hang mitsem nyomhat már oly nő előtt, ki halálos ágyán iratja e sorokat.

»Igen, újra baleset ért. Rövid idővel elválásunk után, úgy hiszem, hallottál a szörnyü esésről a circusban, mely koponyámat bezúzta? Ez alkalommal egy sebészi műtét és egy darabka ezüst, mely a csontot helyettesíté, helyreállított megint. Most ez egyszer a ló rúgott meg az istállóban és valami benső szakadás a következménye. Jóllehet már holnap halok meg, vagy jövő hétig is megélhetek. Akárhogy lesz, az orvos bevallotta nekem, hogy időm elérkezett.

»Egyre figyelj! Az iszákosság - e nyomorult bűn, mely szerelmedtől megrabolt és házadból száműzött - az iszákosság nem volt okozója ez utolsó balesetnek. Épen egy nappal mielőtt sorsom utólért, megfogadtam ünnepélyesen, hogy lemondok róla, még pedig az idevaló jó rektor, Fennick tisztelendő ur előtt. Ő az, ki rávett e vallomásra s ki ágyamnál ülve, papirra teszi.

»Emlékszel, mennyire gyűlöltem azelőtt a fekete csuhát; még a pap nevétől is irtóztam - s midőn tréfálódzva felajánlottad, hogy kedvemért a jegyző előtt is nőül veszesz, nem szavadnál fogtalak-e, komolyan véve az ajánlatot?

»Mi szegény circusnők és akrobaták a papokat csak legkegyetlenebb ellenségeinknek ismerjük, - kik befolyásukat arra használják, hogy az embereket tőlünk távol tartsák, s bennünket megfoszszanak kenyerünkötől. Ha fiatalabb koromban találkoztam volna Fennick tisztelendő úrral, mennyire más nő válhatott volna belőlem.

»De az ilyen megbánás most már hiábavaló és hasztalan! Őszintén fájjalom, Bernát, hogy annyit vétettem ellened s bűnbánó szívvvel kérek bocsánatot tőled mindazon rosszakért, a miket szereztem.

»Azt legalább el kell ismerned, ha mindjárt dicséretemre válik is, hogy részeges feleséged tudta és érezte, hogy méltatlan reád. Nem is fogadtam el az évi járulékot, mit saját jószándódból utalványoztál. Megbecsültem nevedet. Elválásunk idejétől számítva hét évig folytattam lovarnő pályámat és sohasem vetődtem utadba. Csak egyet nem tudtam - nem tudtalak feledni! Ha szerencsétlen szépségem elvette józanságodat, - én, részemről, egész odaadással szerettelek. Az előkelő úri ember, ki mindent feláldozott értem, több volt szememben, mint közönséges halandó: - a legmagasabb eszmény - de nem! Nem akarom bántani a jó embert, ki ezt írja, annak leírása által, mi voltál nekem. Azonfelül, mit is törődöl most már véleményemmel, érzelmeimmel?

»Ha csak beérted volna vele, hogy úgy maradj, a hogy elhagytalak - vagy ha nem láttam volna, hogy Eyrecourt kisasszonynak udvarolsz, midőn azt hívéd, hogy a halál felszabadított tőlem, akkor tán megélhettem és meg is haltam volna, nem bántva téged mással, azon egy nagy bűnön kívül, mit rajtad elkövettem, mikor beleegyeztem, hogy feleséged legyek.

»De értésemre jutott, hogy udvarolsz - nem tartozik ide, mikép tudtam meg. Cirkusunk azon időben Devonshireben volt - féltékeny dühöm örültté tett és egy gonosz vén udvarlóm lévén, - ki elég idős volt, hogy apám lehessen - értésére adtam, hogy kegyemhez csak úgy juthat, ha alkalmat nyújt, hogy megboszúlhassam magamat azon nőn, ki helyemet akarja elfoglalni. Szüntelenül költött, hogy folytonosan kémei által követtessen, itthon ép úgy mint külföldön; halálom hamis hírét a lapokban körözteté hogy annál biztosabban lépre kerítsen; kijátszotta ügyvédek kutatásait, midőn halálom elvitázhatatlan bizonyítékait keresték és - végre, mint utolsó - (és azon gonosz időben, szememben legfőbb szolgálata képen,) elvitt Brüsszelbe s az angol egyház ajtajában foglaltatott velem, helyet - úgy, hogy törvényes feleséged, jogérvényes házassági bizonyítványával kezében, volt az első lény kivel találkoztál, midőn a hamis Winterfieldnét vezetve karodon, az oltártól távoztál, hogy a menyegzői reggelihez siess.

»Szégyenemre, bűnbánólag bevallom: diadalmaskodtam a bajban, mit előidéztem!

»De megérdemeltem a szenvedést, és keservesen bűnhődtem, midőn megtudtam, hogy Eyrecourt kisasszony anyja és két barátja, elvették őt tőled - saját teljes beleegyezésével - ott, nyomban, az egyház ajtajában és vissza adták őt a társadalomnak, anélkül, hogy legkisebb folt maradt volna hirnevén. Mikép titkoltatott el a brüsseli házasság oly teljesen, azt soha sem tudtam kipuhatolni s midőn a titok felfedezésével fenyegettem őket, egy ügyvédtől levelet kaptam, melyben azt tanácsolta nekem, hogy saját érdekemben tartsam a számat. Azóta, az itteni jó rektor megmagyarázta nekem, hogy a házasság jogérvényesen semmisnek jelentetett ki, s hogy a körülmények téged Angolhon minden bírása előtt felmentenek. Most már teljesen értem, mikép titkolhatja el az előkelő és gazdag mindazt, mi a szegényt nyilvánosan pelengérré állítja.

»Még egy kötelességet kell teljesítenem s ez az utolsó.

»Ünnepélyesen, halálágyamon kijelentem, hogy tiszta indokból és halálomról meggyőződésed tudatával jártál el Eyrecourt kisasszony irányában. Nem csak én vétettem ellened kegyetlenül, de nyomorúlt, alávaló módon bántottak Eyrecourték is, valamint azon uraságok,

kik még fel is bátorították őket, hogy téged gazembernek nyilvánítsanak, ki szivtelen és szemtelen család segélyével akart céljához jutni.

»Szent meggyőződésem, hogy ezen emberek még többet is tettek volna, mint azt, hogy félremagyarázták nemes és becsületes megadásodat azon körülményekkel szemben, melyekbe helyeztelek. Tán kétnejségért még fel is adtak volna, ha szert tehettek volna rám, hogy ellened fellépjek.

»Vigasztalásomra szolgál, ha meggondolom, hogy igen csekély mérvben bár, de enyhíteni igyekeztem hibámat. Ama naptól fogva egész máig, távol tartottam magamat az ő útjoktól, valamint a tiédétől is.

»Azt mondják nekem, halálom kétségbevonhatatlan bizonyítékaival tartozom neked.

»Mikor az orvos halotti bizonyítványomat megirandja, fel fogja említeni ama jelt, mely által azonosítható leszek - (ha e sorok kezeidbe jutnak, a mint remélem,) a halálom és temetésem napja közötti idő alatt. A rektor, ki e levelet lepecsételendő a mint az utolsó lehellet elhagyta ajkamat, mindent meg fog tenni, hogy azonosságom kideríthető legyen, valamint háziasszonyom is szívesen felel majd minden kérdésre, mit hozzá intézni, szükségesnek fogsz látni.

»Most végre, nyugodt lehetsz - biztosítalak, hogy szabad léssz. Ha el leszek temetve és névtelen siromat a kis temetőben kijelölik neked - ismerem jó szivedet Bernát, s azon szent meggyőződéssel halok meg, - hogy megbocsájtasz nekem.

»Még egy dolog volt, mit kérni akartam tőled, egy szegény teremtetést illetőleg, ki e perczben itt van velem e szobában. De oh, olyan fáradt vagyok! Fennick úr majd megmondja mi volt. Valamikor, tán ha elvettél valamely finom hölgyet, ki méltó hozzád - jussak én is eszedbe, és mondd el magadban: sok rossz, de némi jó is volt szegény Emmában! Isten veled!

MÁSODIK SZÁM.

Fennick Károly tisztelendő úr, Winterfield Bernáthoz.

»A paplak. Belhaven.

»Tisztelt uram! - Szomorú kötelességemmé vált önt arról értesíteni, hogy Winterfield Emma asszony, ma reggeli öt óra előtt meghalt. Nem fogom magyarázni a megindító levelet, melyet önhöz intézett. Őszinte hitem, hogy a Mindenható elfogadta a szegény bűnös bűnbánó vezeklését. Megtört és a jóra áhítozó lelke eddig már a megkegyelmezettek közt van ama jobb világban - a siron túl.

»A megboldogult utolsó kívánságához képest, hogy ön még láthassa a halálban, a koporsó lehetőleg későn fog csak bezáratni. Az orvos, ki végbetegségében gyógyította, bizonyítványának másolatát átadta s ezt ide csatolom. Ebből látni fogja, hogy a személy azonosság meg van állapítva egy kis ezüst lap által, mely a koponya jobboldalának egy hiányzó csont részletét helyettesíti.

»Szükségtelen még újból megjegyeznem, hogy minden felvilágosítás melylyel szolgálhatok, szívesen áll rendelkezésére.

»A szegény lélek még egy kérelmét említi levelében. Kifejezést adok tehát én ezen utolsó kívánságának, mit kimerültsége következtében képtelen volt saját szavaiban előadni.

»Míg a szomszéd grófságban a cirkuselőadások folytak, egy nyilván elmezavarban szenvedő kóbor gyerek rajta kaptott, a mint a sátor alá igyekezett bújni, hogy megnézze, mi történik ott. Nem tudott magáról érthetően számot adni.

A megboldogult Winterfieldné, ki, amint hallám, fiatal éveit Franciaországban töltötte, felfedezte, hogy a fiú francia és boldogabb időkre való kedves visszaemlékezések nyomán, érdeklődni kezdett a szerencsétlen teremtés iránt, kinek azon naptól fogva egész halála órájáig gondját viselte, és a fiú hálásan látszott csatlakozni hozzá.

»Azt mondom: »Látszott csatlakozni hozzá,« mert a legyőzhetetlen tartózkodás mit tanusít, ha nem csalódom, kórállapotának egyik sajátja. Még jóltevőnöje sem bírta soha rávenni, hogy bizalmassá váljék iránta. Máskülömben azonban, befolyása a fiura igen üdvös volt, a mennyiben gonosz hajlamait, melyek időnkint mutatkoztak, meggátolta. Jóltevőjének halála még fokozta a fiúnak az imént említett tartózkodását. Mogorva és izgatott lett és a jó házgondnoknő, ki oly odaadással ápolta az elhúnytát, nem is titkolja, hogy fél a fiút még tovább is házá- nál tartani. A mig öntől hirt veszek, a paplakban fog elhelyeztetni a cselédek felügyelete alatt.

»Úgy hiszem, eddig már sejti, mily kérelmet kívánt intézni önhöz a megboldogult, néhány órával halála előtt. Azt remélte, hogy tán lesz oly kegyes, e hazátlan, gyámoltalan teremtést kellő orvosi felügyelet alá adni. Ha a kegyed támogatása elmarad, nem marad más hátra, mint- hogy e város dologházába adjam, honnét valószínűleg az állami tébolydába fog áthelyeztetni.

»Tudósításomat befejezve, vagyok, tisztelt uram, alázatos szolgálja,

»Fennick Károly.«

U. i. - Félek, hogy levelem és a hozzá csatolt melléklet csak némi halasztás után fog kezeihez jutni.

»Tegnap este, hazaérkeztemkor eszembe jutott, hogy Winterfieldné asszony nem említette lakczimét. Egyedüli mentségem e megbocsájthatatlan feledékenységért azon rendkívüli meg- hatottság és részvét, mely erőt vett rajtam, a mig ágya mellett írtam. - Azonnal visszatértem ugyan hozzá, hogy hibámat jóvá tegyem, de alva találván a beteget, nem mertem felköltetni; ma reggel pedig, midőn betegágyához siettem - már kiszenvedett. Levelében, Devonshirere czéloz, mi azon feltevésre indit, hogy tán azon grófságban vannak birtokai s ha nem csaló- dom, úgy beszélt önről, mint előkelő és vagyonos emberről.

»Miután a londoni czimtárban nem leltem meg nevét, az itteni városi könyvtárban fel fogom keresni a Devon grófság monographiáját, remélve, hogy az tartózkodási helyének felfedezését elősegitendi.

»Engedje, hogy saját megnyugtatóására, hozzá tegyem, mikép rajtam kívül senki sem fogja ol- vasni e sorokat. Biztonság kedvéért azonnal lepecsételtem e levelet és ráírom a borítékra nevét.«

* * *

Benwell atya jegyzete.

»Mikép jutott a fiú a lepecsételt csomaghoz, ezt valószínűleg soha sem fogjuk megtudni. A vallomás említése szerint a szobában volt, mig a rektor a haldokló nő vallomását papirra tette. Másnap, tán Fennick urat saját levelének megírásával látta elfoglalva és hülye agyában a két levél összetartozása tán parancsoló gondolattá vált. Annyit biztosan tudunk, hogy valami módon kétségtelenül megszökött a paplaktól, még pedig az iratok elsajátítása után és ép oly bizonyos, hogy sértetlenül visszatért Londonba, anyjához és nővéréhez.

»Azon tudósításokkal, miknek jelenleg birtokában vagyok, a kilátás ismét annyira tisztult, a mint azt csak óhajtani lehet. Romaine elválása nejtől és végrendeletének megmásítása az Egyház érdekében, most már tisztán csak idő kérdése látszik lenni.

(Vége a második könyvnek.)

(Vége az első kötetnek.)

MÁSODIK KÖTET.

HARMADIK KÖNYV.

ELSŐ FEJEZET.

A visszavonás magva kikel.

Tizennégy nappal Benwell atya felfedezése után, Stella egy reggel férjét dolgozószobájába követte.

- Hallott-e azóta Penrose urról? - kérdé.
- Hallottam. Holnap itt lesz.
- Hosszabb látogatásra?
- Remélem. Minél hosszabb lesz, annál jobban szeretem.

Stella a meglepetés és szemrehányás vegyes kifejezésével nézett szeme közé.

- Mért mondja azt? - szólt. - Mért vágyik rá oly nagyon - mikor itt vagyok mellette é n ?

Romayne mindaddig íróasztala mellett ült, fejét kezére támasztva és szemeit állhatatosan egy előtte fekvő nyitott könyvre szegezve. Neje ez utolsó kérdésére egyszerre feltekintett. Az oldalt levő magas ablakon át beözönlött a ragyogó reggeli fény és megvilágította arcát.

A leirhatatlan szenvedés kifejezése, melyre Stella még a hajón való első találkozásuk óta emlékezett, újra látható volt arcán, még pedig nem enyhítve és megszelidítve a mult idők megindító megadása által, de fokozva a makacs és kétségbeesett lázadás által, mely a magát és életét megunt embert árulta el.

A szegény asszony szive fájdalmasan elszorult. Szeliden, engesztelően mondá:

- Nem akarok panaszkodni.
- Féltékeny tán Penrosera? - kérdé férje keserű mosolylyal.

A nő kétségbeesetten őszinte volt.

- Félek Penrosetól! - felelé.

A gyanakvó meglepetés sajtáságos kifejezésével szemlélte nejét,

- Mért fél Penrosetól?

Nem volt tanácsos most, ily körülmények közt boszantani. A titokzatos »hangtortúra« mult éjjel ismét visszatért. A végzetes párbajnap régi, lelken folyvást rágódó megbánása elárulta magát az összefüggésnélküli kétségbeesett szavakban, mik a hajnali órákban rájött lázas álom alatt ajkairól ellebbentek.

A legmelegebb résztvétől eltelve, Stella mégis meg akarta állni a sarat Penrose közelgő uralmával szemben. Veszélyes módra tért, hogy kipuhatólja férje gondolkozását - nem felelt egyenesen.

- Nekem úgy tetszik, - szólt, - hogy megmondhatta volna, hogy Penrose ur katolikus pap.

Romayne ismét könyvére szegezte szemeit.

- Honnan tudja, hogy Penrose katolikus pap?
- Csak hozzá irt leveleinek címét kelle látnom.
- És mi van abban ijesztő, hogy ő pap. Loringék bálján még azt mondta nékem, hogy érdeklődik iránta, mert én szeretem.

- De akkor még nem tudtam, Lewis, hogy eltitkolta volt előttünk kilétét, hivatását. Nem tehetek róla, de nem tudok bizni oly emberben, ki ezt teszi.

Férje nevetett - de nem szívesen.

- Épen annyi joggal mondhatja, hogy nem bizik oly emberben, ki eltitkolja hogy író és anonym írja műveit. A mit Penrose tett, azt feljebbvalóinak parancsára tette, és mi több - nekem őszintén megmondta hogy pap. Ha valakit meg akar róni, csak engem róhat meg azért, hogy bizalmával vissza nem éltem.

Stella visszahökkent. Sértette őt a hang, melylyel most először hallotta szólni.

- Emlékszem oly időre, Lewis - szólt reszkető hangon, - a midőn elnézőbb lett volna tévedéseim iránt, még ha valóban tévedtem volna is.

Ez az egyszerű panasz Romaine természetének nemesb oldalához szólt.

- Nem akarom bántani, nem akarok szigorú lenni, Stella, - felelé. - De kissé bosszantó, ha hallanom kell, hogy nem bizik a legáldozatkészebb, legőszintébb barátban, kivel ember valaha birt. Mért ne szerethetném feleségemet és barátomat egyidejűleg? Nem képzelheti, mennyire nélkülözöm Penrose segítségét és rokonszenvét, midőn könyvemem dolgozom. Hangjának merő hallása olykor bátorítólag hatott reám. Jöjjön lelkem, adjon egy csókot - és, ahogy a gyerekek szokták mondani, legyünk jól megint.

Romaine felállt íróasztala mellől. Stella több mint fele uton elébe jött és egész szerelmét - s tán félelmének is egy részét, ajkaira nyomá.

A férj ép oly melegen viszonzta a csókot s aztán, mindkettejük szerencsétlenségére, visszavert az előbbeni tárgyra.

- Édes szerelmem, - mondá, - próbálja meg és szeresse barátomat az én kedvemért. Azonfelül pedig legyen türelmesebb a keresztény vallás oly felekezetével szemben is, mely nem épen a magáé.

Stella mosolygó ajkai egymásra szorultak; elfordult férjétől.

A női sziv érzékeny önzésével, Penrosét tolvajnak tekintette, ki elrabolta tőle azon rokonszenvet, mely nélküle osztatlanul és egészen az övé lett volna.

Amint elfordult, észrevette az íróasztalon a nyitott könyvet, számos írónnal irt jegyzettel a lap szélén. Mit olvasott Romaine, mi a n n y i r a érdekelhette? Ha férje hallgatott volna, nyíltan intézi hozzá e kérdést. De ő szintén sértve érezte magát nejének váratlan visszahökkenése által.

Ismét megszólalt s hangja hidegebb volt, mint valaha.

- Nem kísérlem meg előítéleteinek legyőzését, - viszonzá, - de egy dologra kénytelen vagyok magát komolyan felkérni. Ha Penrose barátom holnap megérkezik itten, ne bánjon vele úgy, mint ahogy Winterfield úrral bánt.

A fiatal nő arcza egy szempillantásra elhalványult - mintegy félelemtől, - de ez rögtön elmúlt. Ragyogó, bátor szemekkel nézett férje arcába.

- Mért hozza ezt újra elő? - kérdé. - Tán - elakadt, de csakhamar összeszedte magát, - tán Winterfield úr szintén meghitt barátainak egyike.

Romaine az ajtóig ment - mintha alig tudna uralkodni ingerültségén, ha rögtön felelne, - ott megállt, mást gondolt, és ismét neje felé fordult.

- Nem fogunk veszekedni, Stella, - szólt erőltetett nyugalommal; - csak annyit mondok: sajnálom, hogy nem méltányolja jobban türelmemet. A megfoghatatlan modor, melylyel

Winterfield urat fogadta, megrabolt engem egy oly ember barátságától, kit őszintén szerettem és ki munkámban komolyan támogathatott volna. Maga akkor beteg volt és Eyrecourtné állapotán aggódott. Én tiszteltem anyja iránti ragaszkodását. Sőt emlékszem, hogy midőn először elsietett ápolására, felemlítő: mikép lelkiismerete szemére veti, hogy egészsége és jókedve idejében gyakran meggondolatlanul elhanyagolta édes anyját és én bámultam megbánását és a vezeklési módot, mely anyja betegágyához vonzotta. Ezen okokból tartóztattam magamat, nehogy olyasmit találjak akkor mondani, mi sérthetné. De azért, mert akkor hallgattam, még mindig igaz marad, hogy magaviselete meglepett és kellemetlenül érintett. Ne tegye ezt többé! Bármikép vélekedik katolikus papokról, újra és ismételten kérem, ne éreztesse Penrose-al.

S ezzel elhagyta a szobát.

Stella ott állt és utána nézett, a mint betévedött az ajtó, mint aki előtt villám csapott le. Soha még nem nézett rá férje úgy, mint ahogy most nézett rá, midőn ez utolsó szavakat kimondá.

Nehéz sóhaj tört ki ajkán s felocsúdott kábultságából. Az a bizonytalan rettegés, melyet inkább hangja, mint a szavak értelme keltett fel benne, megmagyarázhatatlan módon elegyedett ama percnyi kíváncsisággal, mit az íróasztalán fekvő, jegyzetekkel ellátott könyv iránt érzett.

Megragadta a kötetet és a nyitott lapra tekintett.

Egy cikk vége volt, mely katolikus szempontból ékesszóló lelkesedéssel tábort járt a protestantizmus ellen. Reszkető kezekkel kereste a czimlapot. Azon a következő irott sorokat találta:

»Romayne Lewisnek, szerető barátja és szolgája Penrose Arthur.«

- Isten segits! - suttogá elhalványulva, - a pap már közénk tolakodott.

MÁSODIK FEJEZET. Egy keresztény jezsuita.

Másnap Penrose megérkezett Romaynenél az ígért látogatásra. A két férfi szeretetteljes találkozására Stella önuralmát oly próbára tette, minőt eddig még alig állt ki valaha. Meghajolt az elkerülhetlen előtt, és oly bátorsággal tűrte a megpróbáltatást, mint azon nőhöz illik, ki tudja, hogy boldogsága függ modorának külső nyájasságától, mit férjének barátja irányában tanusít.

Penrose fogadtatása, Stella részéről, a magas udvariasság szempontjából tekintve, egyszerűen kifogástalan volt. Midőn az első kínálkozó alkalmat felhasználva, a szobából távozott, Romayne hálásan sietett ajtót nyitni számára.

- Köszönöm! - suttogá oly meleg tekintettel, mely jutalmául volt szánva.

Stella csupán meghajtotta magát és saját szobájában keresett menhelyet.

Még apróságokban is, a nő természete lealacsonyítva érzi magát a beszéd és modor számtalan álszinüése által, mit a modern társadalom romlott szervezete ráró és kérlelhetlenül tőle követel. Ha komolyabb alakoskodásnak engedi át magát, legszentebb házi érdekeinek, oltalmazásának céljából, a baj természetesen a kérdés fontosságának arányával együtt nő.

Az álszinüség mely természetes önvédelmi fegyvere a gyengének az erősebbel szemben, akkor már nem igen szoritkozik többé azon határookra, miket az önbecsülés érzete és a jó nevelés szelid nyüge a jellemre s szenvedélyekre gyakorol. A nő, ily helyzetben, elvakultságában oly alávalóságokra képes vetemedni, melyektől, ha más egyénről hallaná, egyszerűen visszariadna, és elundorodna.

Stella már megkezdte az önmegalázás keserves munkáját, midőn Winterfieldnek titokban irt. Csak azért irt, hogy a veszélyre figyelmeztesse, ha Benwell atyába találná helyezni bizalmát - de mégis oly levél volt, mely az álszinüség tettében Winterfieldet büntársává avatta.

Ugyane reggel Penroset a barátság és szivélyesség oly külső jeleivel fogadta, melyekben csak régi, kedves barátokat szoktunk részesíteni. És most, szobájának zavartalan magányában, még mélyebb fokra szállt alá.

Egészen nyugodtan tanakodott magával, mi úton-módon juthatna tudomására a bizalmas baráti társalgásnak mely Romayne és Penrose közt kétségtelenül fejlődött, amint egyedül hagyá őket.

- Ő azon lesz, hogy férjemet ellenem fellázítsa, - gondolá, - és önvédelmem adja a jogot, hogy minden áron megtudjam, mily fegyvereket használ ellenem!

És e gondolatot mentségeül használva, kibékült egy oly tettel, mit határozottan megvetett volna, ha tudomására jut, hogy valamely más nő követte el.

Gyönyörű őszi nap volt, napsugaras, üde, kellemes szellőtől élénkitve. Stella feltette kalapját és kiment a kertbe, egy nagyot járni.

Mig a cselédszobák ablakaiból láthatták, egyre jobban távozott a háztól. De a kis gyümölcsös sarkán megfordult s egy tekervényes mellékútra tért, mely a kert tulsó oldalán visszavezetett a rétekre s a Romayne dolgozószobája előtti ültetvényekhez. Itt-ott kerti székek és padok voltak elhelyezve.

Becsülete még egy utolsó, percnyi habozásban életjelt adott, - aztán leült egy nádfonatú székre, épen oly helyen, hol tisztán kivehette a férfiak hangját a felette lévő nyitott ablakon keresztül.

Épen Penrose beszélt.

- Igen. Benwell atya szabadságot adott nekem; - mondá; - de nem azért jövök ide, hogy henyéljek. Meg kell engednie, hogy a lehető-legkellemesebb módon töltsen szabadság-időmet. Ismét titkára kívánok lenni.

Romayne felsóhajtott.

- Ah! ha tudná, mily keservesen nélkülöztem!

Stella lélekvesztett kíváncsisággal várta Penrose feleletét. Mit fog mondani? Ő róla fog-e beszélni? Nem, Penrose a szív természetes tapintatával birt s megvárta, hogy a férj hozza szőnyegre a tárgyat.

Penrose egyszerűen azt kérdezte:

- Jól halad munkája?

A felelet e kérdésre rövid volt és kellemetlen hangsúlyozással lett mondva,

- Rosszul! -

- Ezen nagyon csodálkozom, Romayne.

- Mért? Ön is oly ártatlanul reménykedett tán, mint én? Azt várta talán, hogy a házas élet tapasztalása segíteni fog könyvem megírásánál?

Penrose rövid szünet után kissé szomorúan felelé:

- Azt vártam házaseletétől, hogy legnemesbb, legmagasbb terveiben támogatni és bátorítani fogja. -

Stella elhalványult az elfojtott harag hatása alatt. Penrose a legőszintébb igazságot mondta. A szerencsétlen nő pedig azt hitte: hazudik, és szándékosan mondja ezt, hogy férje izgatott kedélyét neje ellen fellázítsa.

Reszketve várta Romayne válaszát.

De nem válaszolt.

Penrose más tárgyra tért át.

- Ön nem jól néz ki, - folytatá rövid vártatva - Félek, hogy egészsége is utját állta munkájának. Tán újra hallotta -

Romayne ideges izgatottságának egyik jellemző oldala volt, hogy nem bírta tűrni, ha bárki szóval említést tett az irtózatosságról.

- Igen, - vágott szavába keserűen; - igen, azóta többször hallottam. - Jobb kezem veresebb mint valaha s egy embertársam ártatlan vére festette olyanná. Egy újabb ábrándom, és reményem, mely házasságommal tönkrement!

- Romayne, nem szeretem, ha ily hangon beszél házasságáról!

- Oh, - igazán? Akkor hát beszéljünk másról - mondjuk könyvemről! Tán jobban fogok haladni vele, most hogy ön itt van. Nagyravágyásom, a kívánság, hogy nevet szerezzek magamnak a világban, soha sem volt oly erős bennem, mint épen most - nem tudom ugyan miért, ha csak egyéb csalódások nem okozzák - a midőn úgy találom, hogy nem vagyok képes egész odaadással dolgozni. Együtt teszünk majd egy újabb és utolsó kísérletet. Ha nem sikerül, tűzbe dobjuk kézirataimat és valamely más pályán próbálok szerencsét. A politikai tér nyitva áll előttem. A politikán át még a diplomatikus pályára is áttérhetek és tán azon juthatok érvényre. Jelenlegi kedélyállapotomban csodálatosan vonzó valami van azon lehetőségben, hogy népek sorsát befolyásolhatnám. Gyűlölöm a merő gondolatját, hogy társadalmi állá-

somért, - mint akármelyik bolondja e nagy világnak, - tisztán csak véletlen születésemnek és vagyonomnak tartozom hálával. Megvan-e ön elégedve az obscurus étellel, mit folytatni kénytelen? Nem irigyelte-e azt a papot (igaz, hogy az idősebb mint én vagyok,) ki nemrég mint a pápa követe küldetett Portugálba!

Penrose végre habozás nélkül kimondta véleményét.

- Ön rendkívüli egészségtelen kedélyállapotban van! - kiáltá.

Romayne ingerülten nevetett.

- És mikor voltam valaha egészséges kedélyállapotban? - kérdé.

Penrose figyelembe sem vette a közbeszólást.

- Ha egyáltalán jó befolyást akarok gyakorolni önre, - folytatá, - tudnom kell, mi lelte tulajdonképen? A legislegutolsó kérdés, melyre vetemedni óhajtottam volna, az, mit önhöz intézni jóformán kényszerítve látom magam, - még pedig ön maga kényszerít rá.

- És mi az?

- Valahányszor házasesetéről beszél, - mondá Penrose, - hangja mindig csalódást árul el. Megcsalódott tán várakozásaiban s van-e komoly oka a panaszra Romaynené ő nagysága ellen?

Stella felugrott s mohóságában, hogy minél tisztábban hallhassa férje válaszát, közelebb lépett az ablakhoz.

- Komoly okom! - ismétlő Romayne. - Már hogy fogamzott meg agyában ilyen eszme? Csak ingerlő apróságokra panaszkodhatom időnként. Még a legjobb nő sem lehet tökéletes. Szigorú követelmény volna, ha bármelyiktől tökélyt várnánk.

E válasz értelmezése teljesen a hangtól vált függővé, melyben adatott. Milyen volt ez esetben az indító szellem? Mily érzés kifolyása volt e válasz? Gúny? vagy elnézés?

Stella természetesen távolról sem sejtette az ügyes és alattomos izgatást, melylyel Benwell atya Romayne gyanúját élesztette, midőn az nejének feltűnő magaviseletére Winterfielddel szemben indokot keresett. Férje hangja e kedély hangulatát árulta el s teljesen új volt Stella előtt.

A fiatal nő, remény és félelem közt habozott, újra leült, alig várva, hogy többet halljon. Penrose legközelebbi szavai rendkívüli meglepetésére szolgáltak. A pap, a jezsuita, az alávaló egyházi kém, ki férj és nő közé tolakodott - tényleg a feleségnek fogta pártját!

- Romayne - mondá nyugodtan. - Azt kívánom, hogy boldog legyen!

- És mikép lehetnék boldog?

- Megkísérlem, megtudom-e önnek magyarázni! Én nejét igen jó nőnek tartom. Úgy hiszem, őszintén szereti önt. Van valami arczában, mi megnyer és mellette szól - még oly tapasztalatlan emberhez is, minő én vagyok. Ne türelmetlenkedjék vele! Mondjon le ama vonzó kísértésről, melylyel a gúny lelkét hatalmába keríti - oly könnyű dolog a gúnyolódás és gyakran igen kegyetlen. Tudom, hogy én csak tehetetlen szemlélő vagyok. A családi élet boldogsága soha sem lehet az én életem boldogsága. De figyelemmel kísértem minden rang- és rétegbeli embertársaimat - és ez lett az eredménye. A boldog férfiak legnagyobb része az apák és férjeből kerül ki. Igen; elismerem, hogy borzasztó aggodalmakon és gondokon mennek keresztül - de elmaradhatatlan kárpótlást és bátoritást találnak családjok szeretetében. Csak a múltkor találkoztam egy emberrel, ki nemcsak egész vagyont, de mi százszorta rosszabb, elvesztette egészségét is. De oly nyugodt megadással tűrte e veszteségeket, hogy meglepett. »Mi a titka e bölcs nyugalomnak?« - kérdém tőle. S az egyszerű ember azt felelé: -

»Mindent elviselhetek, a mig feleségem és gyermekeim megmaradnak.« - Gondolja meg ezt, s itéljen maga, mennyi boldogság várhat még reá házas életében!

E szavak úgy hatottak Stella magasabb természetére, mint ahogy a harmat hat a szomszédos földre. Oh mily nemes szavak valának ezek! S vajjon, mily fogadtatásban részesülnek majd férjénél?

- Előbb az ön eszével kellene gondolkoznom, Penrose, mielőtt megtehetném azt, a mit tőlem kíván. Létezik-e oly átváltozási eljárás, melynek nyomán természetet cserélhetnék önnel?

Ennyit mondott, és ezt is lehangolt, fáradt kifejezéssel mondá.

Penrose megértette barátját és részvételtjesen felelt.

- Ha van természetemben olyan, mi önre nézve követésre méltó lehetne, - viszonzá, - tudja, mily áldott befolyásnak köszönöm az önuralmat és nyugodt kedélyt. Emlékezzék vissza, mit mondtam önnek, midőn Londonban elhagytam hogy magányos életemhez visszatérjek. Azt mondtam, hogy hitemben találom azt az egy, mindent felül múló vigasztalást, mely nehéz sorsommal kiengesztel. És - ha a jövőben szomorúság találná érni - kérve kértem, emlékezzenek meg akkor szavaimról. Megemlékezett róluk?

- Nézze meg e könyvet, itt, íróasztalomon - nézze meg a könyveket az íróasztal közelében - nos, meg van elégedve?

- Nagyon is! És most szóljon - közelebb érzi-e magát azon hit felfogásához, melynek meghódítani igyekeztem önt?

Szünet állt be.

- Mondjuk, hogy közelebb érzem magamat hozzá, - szólt végre Romaine, habozva, - mondjuk, hogy némely ellenvetésem megcáfoltatott - de hát még mindig annyira óhajtja-e kitérésemet, még mindig katholizálásra akar birni, dacára annak, hogy nős vagyok?

- Sőt most még inkább, mint valaha, - felelé Penrose. - Mindig hittem és most is hiszem, hogy boldogságának lehetősége kitérésétől függ. Most, hogy tudom, annak a nyomán tudom, mit saját szememmel láttam e szobában - hogy nincsen kibékülve új életmódjával, - most végkép meg vagyok győződve róla, hogy hitem nem csal. Isten tanúm rá, hogy őszintén beszélek. Ne habozzon tovább! Térjen át hitünkre és legyen boldog!

- Nem feledkezett-e meg valamiről, Penrose!

- Mit feledtem volna el?

- Egy igen komoly pontot. Nőm protestáns, - tudja ezt?

- Hogyne tudnám. Egész társalgásunk alatt eszemben volt, Romaine.

- És mégis megmarad annál, amit az imént mondott?

- Egész szívemmel ismétlem! Térjen át hitünkre és legyen boldog! Legyen boldog és egyúttal jó férj is lesz. Ép úgy beszélek neje érdekében, mint az ön érdekében. Emberek, kik egymás társaságában boldogok, egymás kedvéért még vallási kérdésekben is engedékenyek lesznek egymás iránt. És idővel, talán még előnyösebb eredmény is következhetik. Tapasztalásom tanít rá, hogy egy jó férj példája szívesen követtetik a boldog feleség által. Ne gondolja, hogy akarata ellenére óhajtom rábeszélni! Csupán saját mentségemre és igazolásomra magyarázom, mily őszinte szeretet vezérel és mily meleg érdeklődés boldogsága iránt, adja ajkamra e szavakat. Az imént említette, hogy még mindig maradtak kétségei, sőt ellenvetései is. Ha legyőzhetem azokat, annál jobb. Ha nem sikerül, - ha nem képes lelkiismeretének tiszta meggyőződése szerint cselekedni - nem csak tanácslom - de esedezem - maradjon meg régi hiténél. Én leszek az első, ki elismeri, hogy helyesen cselekedett.

Ez a nemes tartózkodás - azt Stella igen jól tudta, - ellentállhatatlanul fogja vonzani Romayne természetét, kiváló előnyösen érintve férje méltánylási készségét, melylyel mindazon jó-tulajdonok iránt viseltetett, mikkel ő maga nem dicsekedhetett.

És újra, és ismét ártatlanul meggyanusította Penroset.

Tán saját érdekei kivánták, hogy a feleség pártját fogja?

A mint ennek merő gondolata megvillant agyában, láng borítá el arcját, felugrott s az ablak alá állva, bátran félbeszakítá a két férfi társalgását s felszólít Romaynenek.

- Lewis! - kiáltá, - mért marad a szobában ily gyönyörű napon? Bizonyosan Penrose úr is szívesen sétálna egy kicsit a kertben.

Penrose egyedül jelent meg az ablakban.

- Tökéletesen igaza van asszonyom - mondá, - rögtön lenn leszünk.

Pár perczzel később Stella elé jött az ültetvények közt - de Romayne nem volt vele.

- Hát férjem nem tart velünk? - kérdé.

- Követni fog, - felelé Penrose. - Úgy hiszem leveleket kell írnia.

Stella gyanúsán nézett rá. Megint vétett ellenében, gondolatban - mert azt hitte, hogy alattomoskodik férjével szemben, s az ő befolyásának köszönhető mostani távol maradása is.

Ha Penrose nemes természetét kellőleg méltányolni lett volna képes, jóllehet igazságosabban ítél felette. Esetleg épen ő volt, Penrose, ki engedelmet kért Romaynetől, hogy egy darabig egyedül beszélhessen feleségével.

Azt mondta barátjának:

- Ha csalódom a hatásra nézve, mit valláscseréje nejjére eszközölni fog, - engedje, hogy Romaynené ő nagysága saját ajkairól halljam azt. Egyedüli célom, igazságosnak lenni szóval és cselekedetben önnel és vele szemben. Soha sem bocsájtánám meg magamnak, ha a visszavonás és elidegenkedés csiráját hinteném el köztük, bármily ártatlan legyenek is szándékomban.

S Romayne megértette.

Stella speciális szerencsétlensége volt, hogy mindent félremagyarázott, mit Penrose tett vagy mondott - s azt azon egy mindenható oknál fogva: mert katolikus pap. Ő tehát ekkép értelmezte a jelen esetet, hogy Romayne, - a ki maga is már a hitváltoztatás végpontján áll - saját jószántából szolgáltatott alkalmat Penrosenak arra, hogy az rábeszélje őt, mikép helybenhagyásának nyilvánítása által a pap terveit elősegítse.

- No de gondom lesz rá, hogy csalódjának, - gondolá magában a fiatal asszony.

- Tán valami érdekes beszélgetésben zavartam meg az urakat? - kérdé egyenesen. - Miről beszéltek, midőn felszóltam önökhez? Férjem nagy történelmi munkájáról?

- Nem asszonyom; akkor nem beszélünk könyvekről.

- Szabad-e egy furcsa kérdést tennem, Penrose úr?

- Hogyne.

- Nagyon buzgó katolikus ön?

- Bocsánat - én pap vagyok. Hivatásom valószínűleg megfelel helyettem.

- Remélem, nem kísérletté meg férjem kitérítését?

Penrose megállt és figyelmesen rá nézett.

- Komolyan ellenezné férje kitérését? - kérdé.
- A mily komolyan nő egyáltalán ellenezheti, - felelé Stella.
- Vallási meggyőződés indokából, asszonyom?
- Nem. Tapasztalásból.

Penrose összerezzen.

- Szerénytelenség volna, - kezdé szeliden, - ha azt kérdezném, mily tapasztalásai lehetnek e téren?

- Sőt inkább. Szívesen elmondom tapasztalataimat, - viszonzá Stella. - Teljesen tudatlan vagyok az egyházi hajszállhasogató kérdésekben, és minden a mi dogma, előttem ismeretlen. Azonban annyit tudok: hogy egy jóakarátú, buzgó katolikus rövidítette meg apám életét és választott el egyetlen nővéremtől, kit szívből szerettem. Látom, hogy megütközik szavaimon s azt látszik hinni, hogy túlzok, nemde?

- Nagyon fáj hallanom, a mit mond, asszonyom - de még eddig nem merek véleményt és ítéletet alkotni róla.

- Szomorú történetem néhány szóval el van mondva, - folytatá Stella. - Midőn idősb nővérem még fiatal leány volt, egy nénénk, anyám nővére, jött hozzánk lakni. Külföldön ment volt férjhez és amint említém, buzgó katolika volt. Mindnyájunknak tudtán kívül, vallási beszélgetéseket folytatott nővéremmel - felhasználta és felizgatta a leány rajongó kedélyét - és véghezvitte kitérését. Később, más befolyások, miknek természetéről azonban tudomásom nincs, szintén hatottak nővéremre. Kijelentette szándékát, hogy kolostorba akar menni. Miután kiskorú volt, atyám auctoritásának merő életbeléptetése elegendő volt ennek megakadályozására. Ő volt atyám kedvencz gyermeke. Nem volt bátorsága őt erőnek-erejével visszatartani - csak annyit tehetett, a mit a leggyöngédebb, legszeretetteljesebb apa tehet, hogy gyermekét házához fűzze. - Még a sok év után, mi azóta lefolyt, sem vagyok képes nyugodtan felemlíteni az esetet. Nővérem megingathatatlan maradt; - kérlelhetlen volt. Néném, midőn felhivatott, hogy érvényesítse befolyását, a lány szívtelen makacsságát »hivatásának« nevezte. Szegény atyám szeretetteljes ellentállása megtört; és azon naptól fogva, hogy nővérem elhagyta, rohamosan közeledett időelőtti sirjához. De hadd legyek igazságos nővérem iránt. Nemcsak hogy soha meg nem bánta lépését, de oly boldognak érzi magát vallási kötelességének teljesítésében, hogy még anyját sem óhajtja soha látni - sem engem. Midőn utoljára a zárdában voltam, egyedül mentem oda - de soha sem megyek el többé. Nővérem nem bírta elnyomni a látható megkönnyebbülés jeleit, midőn tőle búcsút vettem. - Úgy hiszem, nem kell többet mondanom. - Az érveléseknek Penrose úr, azok után, a miket láttam és éreztem, nincs hatásuk reám. Nincs jogom várni és remélni, hogy az én boldogságom kérdése értékkel birjon szemei előtt és eljárását befolyásolhassa - de tán van jogom a kérésre, hogy mint úri ember, az igazat mondja meg nekem. Azon czéllal jött ön ide, hogy férjemet kitérítse?

Penrose pillanatnyi habozás nélkül bevallotta az igazat.

- Nem vagyok képes nézetét osztani, nővérenek hajlama és nyilvánvaló hivatását illetőleg - mondá, - de őszintén és nyíltan felelhetek és fogok felelni önnek, asszonyom. Az első órától fogva hogy férjét megismertem, legkedvesebb, legszentebb feladatom és czéлом lett, őt a katolikus hitre téríteni.

Mintha kigyó marta volna meg, úgy hökkent vissza tőle Stella, néma kétségbeesésében egymásba kulcsolva kezeit.

- Azonban mint kereszténynek, szent kötelességem úgy cselekedni másokkal szemben, amint óhajtom, hogy velem szemben cselekedjenek.

A fiatal nő egyszerre feléje fordult; gyönyörű arcza ragyogott a reménytől, s keskeny kis keze reszketett a mint karját megragadta.

- Beszéljen nyíltan! - kiáltá izgatottan.

A pap szó szerint engedelmeskedett.

- Barátom nevének boldogsága, asszonyom, az ő kedvéért szent előttem. Legyen ezentúl férje életének jó angyala. Lemondok a szép célról, hogy őt kitérítsem.

Penrose tiszteletteljesen ajkaihoz emelte a karján nyugvó kis kezét - aztán, midőn már leköötötte magát egy oly ígéret által, mely szent volt előtte, az egyház és papi befolyás szörnyű jelentősége még e bátor és magas röptű lelket is megingatta.

A mint elhagyta a megindult fiatal nőt, kételkedve mondá magában:

- Isten bocsássa meg, ha rosszul cselekedtem!

HARMADIK FEJEZET.

Winterfield visszatér.

Benwell atya kétszer is elment a Derwent-szállodába és mindannyiszor azt felelték neki, hogy még mindig nem érkezett hír Winterfield úr visszatértéről. Harmadszori kísérlete alkalmával azonban kitartása megjutalmaztatott.

Winterfield úr irt, és ugyané délután várták a szállodában, öt óra tájban.

Ekkor félöt volt, s Benwell atya elhatározta, hogy bevárja barátja megérkezését.

Oly mohón vágyott a rábizott csomag átadására, mintha sohasem tört volna fel egy pecsétet, és soha sem használt volna hamis utánzást, hogy az elárult hitet elrejtse. A mesteri ügyességgel újra lepecsételt levélcsoomag biztosan nyugodott hosszú fekete kabátja zsebében.

Saját jövődöbeli lépései némileg függővé váltak Winterfield eljárásától, azon vallomások olvasása után, miket a szerencsétlen nő, ki egykor neje volt, halálos ágyáról tett neki.

Megfogja-e e levelet mutatni Stellának, valamely titkos összejövétel alkalmával, megczáfolhatatlanul bebizonyítva neki, mily kegyetlenül igazságtalan volt irányában hajdan? És ezen esetben kívánatos volna-e, hogy a körülmények akkép kezeltessenek, hogy Romayne láttatlanul jelen legyen e találkozáson és maga jusson a valóság nyomára?

A második esetben - ha t. i. Winterfield tartózkodnék az őt végleg tisztázó okmányt Stellával közölni - a papra háramlanék a kényes kötelesség, hogy Romaynet felvilágosítsa.

Jelenlegi bizonytalanságában csak arra határozhatta magát, hogy minél előbb újra látogatást tegyen Tizholdas parkban, megtudandó: szépen halad-e Penrose Romayne kitérítésének mindenképp fontos ügyében.

Benwell atya lassan járt fel s alá a szobában, csendesen, figyelmes szemekkel nézve körül. Egy kis mellékasztal el volt borítva levelekkel, melyek Winterfield megérkezését várták. Mindig el lévén készülve az értesülések minden nemére, a pap még a levelek czimeit is szemügyre vette: tán ezek is mondhatnak neki valamit.

A különböző irások a szokott jellegkülönbségeket tüntették fel. Három levelet kivéve, valamennyi helybeli postabélyeggel birt. Kettő, Winterfield klubjába czimezve - külföldi bélyeggel volt ellátva; és egy, amint azt a megváltoztatott czimzésből látni lehetett, Beaupark-House-ról lett utána küldve a Derwent-szállodába.

Különösen ez az utóbbi levél ingerelte papunkat.

Az irás nyilván szép nőírás volt. És figyelemre méltó eset volt, hogy ismerősei közül ő látszott az egyedüli lenni, ki klubjának vagy szállodájának czimét nem ismerte.

A papot érdekelte az eset. Vajjon ki lehet ez? Benwell atya élesen kutató esze szívesen gyakorolta magát még az ily csekély rejtélyek lehető megoldásán is.

Nem sejtette, hogy ő maga is személyesen érdekelve van e levélkében; - mert e boríték Stella intését tartalmazta, melyben Winterfieldnek lelkére köti, hogy óvakodjék - Benwell atyától!

Már félhatra volt, midőn közelgő gyors léptek, váltak hallhatókká és Winterfield belépett a szobába.

- Ez aztán valóban barátságos! - kiáltá. - A legkellemetlenebb magányhoz, - a szállodai magányhoz véltem visszatérni és ime - Ön itt marad és velem ebédel? Így ez pompás lesz! Bizonyosan azt gondolta már, hogy letelepedtem Párisban. Tudja-e, mi tartóztatott oly soká? A világ legkedvesebb színháza - az Opera-Comique. Oly rendkívül szeretem a régi zene-

iskolát, Benwell atya - valóságos bolondja vagyok azoknak a kecses, elringató dallamoknak, melyek a Mozart utáni korból valók. Párisban csak ezt az egyféle zenét lehet teljesen élvezni. Elhiszi-e, hogy egy álló hétig bevártam, míg Nicolo kedves »Joconde« dalművét másodszer is hallhattam. Jóformán én voltam az egyedüli fiatal ember a földszinten. Köröskörül csupa öreg emberek voltak, kik a darab első előadására emlékeztek s most taktust ütöttek ránczos kezeikkel oly dalokhoz, melyek életük legboldogabb napjaival valának összefűzve. Mit hallok? Az én kutyám ez! Kénytelen voltam őt itt hagyni és ő megtudta, hogy visszajöttem!

Az ajtóhoz rohant és lekiáltott a lépcsőn, hogy bocsássák szabadon kutyáját. A kutya bolond örömmel rontott a szobába és urának tárt karjai közé ugrott. Winterfield melegen viszonzta az állat dédelgéseit és oly gyöngéden csókolgatta, mint valami szerelmes asszony, kedvenczét.

- Kedves, öreg barátom! - kiáltá ezalatt; - szégyen, hogy elhagytalak; nem is teszem többet, ne félj. Benwell atya, van-e önnek sok oly barátja, ki ennyire örülne látásának, mint ez? Nekem egy sincs, mondhatom. És aztán vannak bolondok, kik a kutyákról, mint nálunknál alárendeltebb természetű lényekről beszélnek! E n n e k a hű teremtésnek szeretete az enyém, bármit tegyek. - Minden ismert emberi lény véleményében tönkremehetek - ez csak oly hű maradna hozzám, mint valaha. És nézze meg testi tulajdonait. Például, milyen csunya dolog - nem mondom az ön füle, - de az enyém, gyűrött, ránczos és meztelen. Nézze meg helyébe az ő fülének gyönyörű, selymes takaróját! Mily silány a mi hallási és szaglási szervünk az övéhez képest. Büszkék vagyunk értelmünkre. Megtalálnok-é az utat visszafelé, ha egy kosárba zárva, idegen helyre vinnének 's ott szabadon bocsátanának? Ha mi ketten sietősen leszaladnánk a lépcsőn, melyikünk van jobban a nyaktörés ellen biztosítva - én az én két hórihorgas lábammal, vagy ő, alacsony négy lábával? Hol van a boldog halandó, ki este felgombolkozás nélkül fekszik le 's reggel begombolkozás nélkül kelhet fel? Itt van ni, itt, az ölemben, jól tudva, hogy róla beszélek és sokkal jobban szeretve, semhogy azt mondja magában: »Milyen bolond egy uram van!«

Benwell atya e szellemi rhapsodiát, mely az ember gyermekded, egyszerű jelleméről tanuskodott, - bizonyos benső türelmetlenséggel hallgatta, mely azonban egyszer sem árulta el magát mosolygó, nyájas arczatán.

Elhatározta volt, hogy nem mutatja meg az iratokat, míg oly valami körülmény nem adja elő magát, mely természetszerűen emlékeztetni látszik őt arra, hogy fontosabb ügye is van ez alkalommal.

Ha bárminemű mohóságot tanusít a levél felmutatása iránt, könnyen magára háríthatja a gyanút, hogy tartalmáról értesülve van.

De hát végre mikor fogja Winterfield már észrevenni a kis mellék-asztalt - mikor fog végre leveleinek felbontásához látni?

A kandalló órájának ketyegése feltartóztatlanul előlte az idő haladását és Winterfield kóbor gondolatai még mindig kutyájával valának elfoglalva.

Még Benwell atya jól iskolázott türelme is keserves próbára tétetett, midőn a jó falusi úri ember nemcsak a kutya nevét kezdé emlegetni, de még teljes terjedelmében el is mondta a körülményt, mely e névre alkalmat szolgáltatott.

- Mi Utas-nak nevezzük, 's el is mondom mindjárt, hogy miért, - szolt Winterfield kényelemben helyezve magát. - Mikor még csak olyan volt, mint az öklöm, e beauparki kertbe tévedt, még pedig oly fáradtan és kimerülten, hogy világosan kitünt, mikép igen messze útról érkezett. Kihirdettük, de soha senki sem reclamálta - és így hát itt van! Ha nem ellenzi, tisztelendő atyám, banquet-et adunk ma Utasnak - velünk fog ebédelni!

Tökéletesen megértve ura szavait, az eb örömeiben leugrott Winterfield térdeiről és egy perczel később tényleg elősegíté Benwell atya terveit.

Boldogságának kellő kifejezést kívánván adni, bohó ugrádozással járt körül a szobában 's a kis mellékasztallal kellemetlen érintkezésbe jöve, Winterfield figyelmét váratlanul leveleire terelte, a mennyiben a földre szórta azokat.

Benwell atya udvariasan felállt, hogy a földre hullott levelek felszedésében segédkezzék; de Utas rögtön megelőzte. Elnyomott dörmögéssel tudtára adta a papnak, hogy jó lesz ha nem ártja magát a más ember dolgába, - és egyenként fogai közé kapva a leveleket, szépen lerakta azokat urának lábainál. De még ekkor is Winterfield nem ment tovább, minthogy Utas fejét megveregette.

Benwell atya türelme ember feletti próbát állt ki.

- Kérem, - kiáltá udvariasan, - ne zavartassa magát általam. - A hirlapokat fogom átnézni, míg ön elolvassa leveleit.

Winterfield hanyagúl összeszedte a leveleket, maga mellé rakta az egész rakást az ebédli asztalra, 's a legfelsőt felvéve, felbontotta.

A sors az este határozottan Benwell atya ellen volt.

Az első levél, mit Winterfield felbontott, ismét új beszélgetési tárgyra terelte figyelmét, még mielőtt végigolvasta volna.

Benwell atya keze, mely már eltűnt kabátja zsebében, újból megjelent - és üresen.

- Ime, itt egy helyet ajánlanak a Parliamentben, - szólt Winterfield. - Mi a véleménye a képviselőségi rendszerről? Szerintem ez az egész rendszer utolsóját járja. Évről évre több pénzünket szavazzák ki zsebünkéből. Ott ülnek tehetetlenül, míg fél tuczat bamba hatalmaskodó a legnyomorultabb önérdék indokából, megakasztja a törvényhozás haladását. Hozzá még oly keveset törődnek a nemzeti becsülettel, hogy még arra sem gondolnak, mikép magok közt megállapítanak a törvényt, hogy ép oly megbecstelenítő úri emberre nézve, ha megvesztegetés útján parlamenti mandátumot vesz, mintha kártyán csal. Kijelentem, hogy szerintem a hamis játékos a kevésbé megvetésre méltó, a kettő közül; - ő legalább nem bátorítja fel alárendeltjeit, hogy a nemzet bizalmát megcsalják, elárulják. Szóval, édes Benwell atya, minden a világon lejárja magát - mért tenne az alsóház kivételt az általános szabálytól?

Felvette a levélcsomagon legfelül fekvő levelet. Amint czimére tekintett, arcza átváltozott. A mosoly letűnt ajkáról, a vidámság kihalt szemeiből. Utas, ki türelmetlenül ura térdeire nyugtatott mancsokkal, figyelmét magára igyekezett vonni, észrevette a változást és tiszteletteljesen visszavonulva, figyelmes ülő helyzetbe tette magát.

Benwell atya időnként egy-egy oldalpillantást vetett hirlapjáról el, Winterfieldre, és a kutya szerénységével, de nem hasonló hittal, várta az események fejlődését.

- Beuparkról küldetett utánam! - motyogá Winterfield. Felbontá a levelet, komoly figyelemmel végig olvasta, - elgondolkozott rajta - és újra elolvasta.

- Benwell atya! - szólalt fel egyszerre.

A pap letette a hirlapot.

Néhány perczig néma csend uralkodott, csak az óra egyhangú ketyegése volt hallható.

- Mi még nem igen régen ismerjük egymást, - folytatá Winterfield. - De találkozásaink mindeddig kellemesek valának, 's nekem úgy tetszik, hogy baráti kötelezettséggel tartozom önnek. Nem tartozom ugyan Egyházukhoz, azonban remélem elhiszi, ha mondom, hogy a tudatlan és fanatikus előítélet a katolikus papság ellen nem egyike hibáimnak.

Benwell atya némán meghajtotta magát.

- Ön említve van a levélben, mit az imént kaptam; - mondá Winterfield nyugodtan.

- Szabadságában áll-e levelezőjének nevét közölni velem? - kérde Benwell atya.

- Nem áll szabadságomban. Azonban az ön méltósága, valamint az enyém is követelik, hogy a levél lényeges tartalmával megismertessem. A levél írója int, hogy önrel való viszonyomban elővigyázatos legyek. Célja, (úgymond a levél,) az, hogy multam egynémely eseményét kikutassa; hogy mi indok vezeti önt, erre nézve levelezőmnem sikerült magának felvilágosítást szerezni. Őszintén és nyíltan beszélek önrel, de kérni fogom, hogy vegye tekintetbe egyuttal azt is, hogy részrehajlatlanul beszélek. Soha sem itélek el senkit kihallgatatlanul, és legkevésbbé oly embert, kit szerencsém volt saját házámban tisztelhetni.

Bizonyos egyszerű méltósággal beszélt, mely kitünően illett nemes megjelenéséhez.

Benwell atya hasonló méltósággal válaszolt. Szükségtelen mondanunk, hogy most már kitalálta, mikép Winterfield levelezője nem más, mint Romaine neje.

- Engedje, hogy a legmelegebben hálát mondjak önnek őszinteségeért, mely mindkettőnknek becsületére válik, - szólt. - Aligha várhatja tőlem, hogy - ha úgy merem kifejezni magam, - hogy leereszkedjem egész a mentegetődzésig oly vádra nézve, mely legalább velem szemben az anonymitás leple alá rejti magát. Jobbnak látom e levél célzását azonnal ténynyel visszautasítani, és ön ítélje meg ezután, vajjon még mindig érdemesnek tart-e azon barátságra, melyre az imént oly szívesen hivatkozott.

Ezen bevezetés után röviden előadta a körülményeket, melyek által a Winterfieldnek czimezett iratok birtokába jutott és aztán átnyujtá neki a csomagot, az érintetlen pecséttel.

- Itélje meg maga, - folytatá, - vajjon egy ember, ki minden áron ügyeinek és multjának titkát keresi, e levéllel szemben, mely teljesen hatalmába adatott, oly feltétlenül megfelelt volna-e a belé helyezett bizalomnak?

Felállt és kalapja után nyúlt, hogy azonnal elhagyhassa a szobát, ha becsülete a gyanu legkisebb árnya által profanizáltatnék.

Winterfield őszinte nemes és romlatlan természete a felajánlott bizonyítékot azonnal döntő érvnek ismerte el.

- Mielőtt feltörném e pecsétet, - szólt - hadd adjak önnek elégtételt. Üljön le ismét, Benwell atya, és bocsássa meg, ha kötelesség-érzetem netán arra vitt, hogy önérzetét kellemetlenül érintsem. Nincs ember, ki nálamnál jobban tudhatná, mily gyakran tévednek az emberek egymás megítélésében.

A két férfi barátságosan kezet szorított egymással. Alig van lelki megkönnyebbülés, mit mohóbban keresnének, mint azt, mely egy komoly magyarázat következménye szokott lenni.

Mintegy közös megállapodás szerint, oly könnyeden folytatták a társalgást, mintha mi sem történt volna.

Benwell atya adta rá a példát.

- Ön ténynyel hinni tud egy papnak! - kiáltá vidáman. - Idővel még jó katolikust csinálunk önből.

- Már arra ne igen számítson, - viszonzá Winterfield. - Tisztelem a férfiakat, kik az emberiségnek a quinina megbecsülhetlen áldását megszerezték, - nem is említve a tudomány és civilizáció megőrzését, a midőn mindenfelé csak annak megsemmisítésére törtek - de még sokkal többre becsülöm saját szellemi szabadságomat, mint szabad, önálló keresztény!

- Tán szabad gondolkozó, Winterfield úr?

- Nevezzen a minek tetszik, Benwell atya, azon kikötéssel hogy szabadon rendelkezhessem magammal, lelkemmel és gondolataimmal.

Mindketten nevettek. Benwell atya visszatért hírlapjaihoz, Winterfield pedig feltörte a pecsétet és kivette a borítékból az iratokat.

A vallomás volt esetleg az első lap, mely kezébe jutott. Már a kezdő sorok olvasásánál elhalványult. Tovább olvasott és szemei könnyekkel teltek meg.

Végre halk, megtört, akadozó hangon szólt a paphoz.

- Tudtán kívül, igen fájdalmas híreket hozott nekem. Bocsásson meg, ha felkérem, hogy hagyjon magamra.

Benwell atya néhány ügyesen választott, részvétteljes szó után, azonnal visszavonult. A kutya szeliden nyalogatta ura kezét, mely bágyadtan csügött alá a karosszék oldalán.

Később este, egy szolga levelet adott át a pap szállásán. Winterfield bejelenté, hogy sajnálatára, másnap ismét távozni kénytelen Londonból, azonban reméli, hogy harmadnapra már visszatérhet, s akkor szívesen látja vendégét estére.

Benwell atya igen helyesen sejté, hogy Winterfield valószínűleg azon városba utazott, hol felesége meghalt.

Czélja, midőn ezen útra kelt, nem az elhúnytnak nevével való azonosságának megállapítása volt, kérdéseket sem szándékozott a rektorhoz intézni, de igazolni kívánta szegény bűnös nevének hitét, melylyel az még utolsó órájában is az oly gyakran megsértett férfi irgalmához és kegyelméhez folyamodott.

Elhatározta, hogy azon »névtelen sirt« - melyre utolsó vallomásában oly szomoruan czéloz a megboldogúlt, - egy egyszerű kőkereszttel fogja jelölni, megadva emlékének azon nevet, mit életében bemocskolni és szentségteleníteni átalott. Midőn bevéssette az egyszerű feliratot, mely »Emma, Winterfield Bernát nevének« halálát jelenté s miután néma magábaszállásban, egy darabig a kis halmocskán térdelt volna, utazásának czélja el volt érte. Megköszönte a jó rektor szíveességét, gazdag ajándékokat hagyott a jó gazdasszonynak gyermekei számára, és megkönnyebbült szívvvel, mintegy ujjászületve visszatért Londonba.

Más emberek tán egyedül vitték volna véghez szomorú kis zarándoklásukat, Winterfield magával vitte kutyáját.

- Kell, hogy legyen mit szeretnem - főképp ily szomorú időben - mondá a rektornak.

NEGYEDIK FEJEZET. Benwell atya levelezése.

A Szt. Rend titkárának.

R ó m a .

»Mikor utoljára irtam, alig hittem, hogy oly hamar lesz ismét alkalmam háborgatására. Azonban szükség törvényt bontván, engedek a parancsoló körülményeknek.

»Utasítást kell kérnem nagytiszteletű generálisunktól Penrose Arthur ügyében.

»Ugy hiszem, annak idejében értesítettem önt szándékomról, hogy tervezett látogatásomat Tiz holdas parkban három négy napra elhalasztom, még pedig azért, hogy időt engedjek Winterfieldnek visszatérte után, Romaynenével való összeköttetésének folytatására, (ha ugyan arra határozná magát.)

»A dolog kényes természetét tekintve, igen természetes, hogy nem tudatta velem és bizalmasaimmal ez egyszer nem keresett fel. Ennélfogva csak találgatva mondhatom, hogy véleményem szerint, megőrizte Romaynenével szemben eddigi tartózkodását.

»Ma délután végre megtettem kötelességszerű látogatásomat Tiz holdas parkban.

»Mindenek előtt természetesen a ház úrnője után tudakozódtam s hallván hogy a kertben van, felkerestem ott. Beteges és aggályos kinézésűnek találtam és fagyos udvariassággal fogadott. Szerencsémre, Eyrecourtné lábadozó félben lévén, jelenleg Tiz holdas parkban időz s kerekeken járó székében a friss levegőt élvezte.

»A jó hölgy bőbeszédű nyelve csakhamar alkalmat szolgáltatott rá, hogy a lehető legártatlanabb módon felemlítem Winterfield lelkesült itéletét Romayne képeiről. Szükségtelen mondanom, hogy a név kimondásánál ránéztem Romayne feleségére. Elhalványult, valószínűleg abbéli félelmében, hogy tudomásom van Winterfieldnek irt leveléről, melyben inti, hogy ne bizzék bennem. Ha már tudta volna, hogy Winterfield nem megrovást, de sajnálatot és részvétet érdemel tőle a Brüsseli házasságot illetőleg, valószínűleg elpirult volna. Legalább így tanultam értelmezni a nőket, régiebb idők tapasztalásaira való visszaemlékezésemben.*

»Miután a hölgyek tervemnek megfeleltek volna, a házba mentem Romaynenél tisztelegni.

»Dolgozó-szobájában volt és kitűnő barátját és titkárát is ott találtam. Az első szívélyes üdvözlések után, Penrose magunkra hagyott. Modora világosan elárulta, hogy valami baj van.

»Mindazonáltal nem kérdezősködtem - vártam a jó szerencsét, hogy Romayne saját jószántából világosítson fel.

»- Remélem, jobb hangulatban van, a mióta kedvencz társa visszatért hozzá? - mondám.

»- Nagyon örvendek, hogy Penrose ismét mellettem van, - felelé. És aztán összevonta szemöldökét és kitekintett az ablakon a kertben lévő két nőre.

»Eszembe jutott, hogy tán Eyrecourtné az anyósok szokott kényes és kellemetlen állásával bír a családban. Nem neje anyjának szólt a vészfelleg homlokán - de nejének magának.

---

* Benwell atyát tapasztalatai ezen esetben nem vezették tévutra. Ha Stella hajadon maradt volna, Winterfield tán tisztázni igyekszik magát. Azonban, élénk becsületérzésében nem kívánta megzavarni Stella jó viszonyát férjével, annak bebizonyítása által, hogy soha sem volt érdemtelen a szeretetre, mely kettejüket egykor egymáshoz kötötte.

»- Felteszem, hogy tudja, hogy Penrose kitérítésem eszméjével foglalkozott? - mondá egyszerre, egészen váratlanul.

»Teljes őszinteséggel feleltem. Megmondtam, hogy tudom és helyeslem. - »Remélhetem-e, hogy Arthurnak sikerült önt meggyőzni? - tevém hozzá némi habozással.

»- Sikerülhetett volna neki, Benwell atya, ha jónak látta volna eszméje megvalósulásán tovább dolgozni.

»Ez a felelet, amint könnyen képzelhetik, rendkívül meglepett.

»- Valóban, annyira makacs, hogy Arthur kétségbeesésében abbahagyta kitérítését? - kérdezém.

»- Szó sincs róla! Roppant sokat gondolkoztam a tárgyról s kész voltam, fele uton elébe menni Penrosenak.

»- Akkor hát hol az akadály? - kiáltám elképedve.

Romayne az ablakon nejére mutatott.

»- Ott van az akadály! - felelé gúnyos megadás hangján.

»Ugy ismervén Arthur jellemét, a hogy megismerni többször alkalmam nyílt, végre megértettem, mi történt. Egy pillanatig komolyan elfutott a harag. Ily körülmények közt legtanácsosabb volt semmit sem szólni mindaddig, míg példás mérséklettel vagyok képes beszélni.

»Az én állásombeli embernek nem illik a haragos fellobbanás.

»Romayne tehát folytatá.

»- Midőn utoljára meglátogatott, Benwell atya, nőmről beszélgettünk. Akkor csak annyit tudott, hogy Romaynené részéről tapasztalt fogadtatása következtében, Winterfield úr elhatározta, hogy soha többé nem lépi át házam küszöbét. A »szoknya uralomról« szerzendő tanulságos adatok szaporítása képen, elmondhatom most önnek, hogy feleségem megtiltotta Penrosenak, megkezdett kitérítésem folytatását. Közös megegyezés alapján, a tárgy soha sem említettik többé köztünk.

»Hangjának keserű gúnyja itt egyszerre megszűnt. Mohón, aggályosan folytatá:

»- Remélem, nem haragszik e miatt Arthurra?

»Ezalatt haragos fellobbanásom végkép eltűnt. Nyugodtan feleltem - és bizonyos tekintetben igaz is volt feleletem:

»- Sokkal jobban ismerem Arthurt, semhogy haragudhatnám rá.

»Romaynenek jól esett ezt hallani.

»- Csak azért voltam terhére ez utóbbi családi incidens felemlítésével, - folytatá, - mert Penrose iránti elnézésére nézve óhajtottam biztosítást szerezni. Érteni kezdem már az egyházi fegyelmet és hierarchiát Benwell atya! Ön kedves kis barátomnak feljebbvalója, és azonkívül is auctoritást gyakorol felette. Higyje meg, ő a legjobb, legőszintébb barát! Nem az ő hibája. Romaynenének veti alá magát, - saját benső meggyőződése ellenére, azon őszinte hitben, hogy házasságunk érdekeit mozditja elő ezen eljárása által.

»Nem hiszem, hogy tévesen értelmezném Romayne lelki állapotát s ekkép önt is tévutra vezetném, ha azt mondom: hogy nejének e második meggondolatlan és ügyetlen betolakodása a Romayne és barátja közt létező viszonyba, épen azon eredményt fogja szülni, mit Romaynené ki akart kerülni s melytől rettegett.

»Figyeljen szavaimra, melyek Romayne lelkiállapota legélesebb megfigyelésének eredményei: érzékeny önbecsülésének ezen újabb bántalmazása meg fogja gyorsítani kitérítését.

»Meg fogja érteni a mondottakból, hogy részemről nem marad más hátra, mint hogy személyesen betöltsem a helyet, melyről Penrose visszavonult. Romayne előtt természetesen egy hanggal sem árultam el ebbéli szándékomat.

»Ha tervem sikerül, neki magának kell felkérnie, hogy fejezzem be a Penrose által megkezdett kitérítési munkát; azonfelül nem is tehető semmi mindaddig, míg Penrose látogatása végére nem ért.

»Mi Romayne titkos ingerültségét illeti, annak bizvást időt engedhetünk; úgy ki fog az fejlődni, neje folytonos ügyetlenségeinek befolyása alatt, hogy magunk sem kívánhatunk jobbat.

»Igy hát gondom volt rá, a társalgást irodalmi működésére terelni. De jelenlegi hangulata nem előnyös az efféle komoly tanulmányokat igénylő munkára. Még Penrose segítségével sem képes óhajtása szerint haladni munkájával; és mégis észrevettem, hogy a vágy, a világban nevet vivni ki magának, hatalmasabban működik lelkében, mint valaha. A nagyravágyás pedig emésztő egy érzélem!

»Mindez, tisztelendő barátom, kitünően a malmunkra hajtá a vizet!

»Bátor voltam azon kedvezményt kikérni, hogy Penroset egy pillanatra egyedül láthassam! kérésemre szívélyes választ nyervén, a legbarátságosabban bucsúztunk egymástól, Romayne és én.

»Ha épen kedvem tartja, a legtöbb emberrel meg tudom magamat szerettetni s Vange monostor ura nem képez kivételt.

»Mellesleg mondva, megmondtam-e, hogy a jószág értékre nézve kissé hanyatlott az utolsó időben? Jelenleg nem jövedelmez többet hatvanezer forintnál évenként. No, a mi kezelésünk alatt, ha majd visszakerült az Egyházhoz, jobban fel fog virúlni.

»Találkozásom Penroseal két perc alatt véget ért. Minden bevezetést mellőzve, karonfogtam és kivezettem az első kertbe.

»- Mindent hallottam, - mondám, - és nem tagadhatom, hogy rendkívül csalódtam önben. Azonban, ismerem jellemét és hajlamát és ennél fogva szelidebben itélek. Oly tulajdonokkal bir, édes Arthur, melyek egy kicsit tán utjában vannak köztünk. Kénytelen leszek, eljárását felsőbb helyen bejelenteni, de számíthat rá, hogy lehetőleg előnyösen fogom előadni. Fogjunk kezét fiam, és a míg még együtt vagyunk, legyünk ép oly jó barátok, mint voltunk.

»Képzelterti, hogy ezen elnéző beszédem alatt, szemem előtt lebegett a lehetőség, hogy az Romayne tudomására kerüljön, s a kedvező benyomást fokozza, mit már is tettem nála. Hiszi-e, de tényleg valóban úgy tetszik nekem, mintha abban a perczen magam is őszintén hittem volna a mit mondtam!

»A szegény fiú hálásan kezét csókolt, midőn kézszorításomat felajánlottam neki és felindulásában képtelen volt egy szót kimondani. Azt kell hinnem hogy gyöngé előszeretettel viseltetem Arthur iránt! Szóljon mellette egy jó szót, ha eljárásának megvizsgálására kerül a sor, de kérem, ne említse ezen kis gyengeségemet és ne higgye, hogy csak legtávolabbról is osztom Arthur bohó és gyöngé megadását Romaynené előítéleteivel szemben.

»Ha valaha tisztelettel és kimélettel viseltetem volna iránta (pedig nem emlékszem semmi efféle szeretetreméltó felindulásra,) Romaynené levele Winterfieldhez a leghathatósabban megsemmisítette volna azt. A csalárd és álszinü asszony szemeimben mindig rendkívül visszatetsző egy valami volt.

»E sorok bezárta előtt, megnyugtathatom a Főtisztelendő Atyákat arra nézve, hogy előbbi habozásom Romaine kitérítésének személyes vezetését illetőleg, nem létezik többé.

»Igen, még előrehaladott korom, szokásaim és állásom daczára is, kész vagyok rá s beletörődtem a gondolatba, hogy az embernek, ki korra nézve fiam lehetne, mindennapias érveléseit meghallgassam és előítéleteit leromboljam.

»Penrose elutazásakor gondosan megfontolt levelet küldök Romainenek, kapcsolatban egy könyvvel, melytől igen kedvező hatást várok. E könyv nem más, mint Wisemann nagy műve. »Visszaemlékezések a pápákra.« E kiválóan kellemes olvasmány Romaine élénk képzelőtehetségét kellőleg fel fogja tüzelni, úgy az egyházi nagyság pompás és élénk leírása által, valamint a magasabb papság rendkívüli befolyásának és hatalmának hűséges ábrázolása által.

»Nem meglepő-e váratlan lelkesülésem? És csakugyan nem érti-e, hová czéloz az?

»Az egész, édes barátom, azt jelenti, hogy Romaineeli helyzetünket egészen új világításban látom. Bocsásson meg, ha egyelőre nem mondok többet; de jobbnak tartom, ha mindaddig hallgatok, míg merész állításom az események által igazoltatott.

ÖTÖDIK FEJEZET.

Winterfield Bernát levelezése.

I.

Romaynené asszony Winterfield urhoz.

»Nem kapta-e meg leveletem? Azt is úgy czimeztem, mint ezt, - Beupark Houseba, - nem lévén tudomásom londoni lakcziméről.

»Benwell atya tegnap újra látogatást tett Tiz Holdas parkban. Előbb velem és anyámmal találkozott és sikerült neki az ön nevét felemlíteni. Szokott ügyességével tette és tán észre se vettem volna, ha ezalatt merően rám néz. Remélem - és imádkozom érte hogy úgy legyen - hogy csak képzelődés részemről az egész, de nekem ugy tetszett, mintha éreztetni akarná velem, hogy hatalmába kerített, s bármikor akarja, minden perczen elárulhat férjemnek.

»Semmi néven nevezhető jogom nincs önhöz, és Isten látja, mily kevés okom van önben bizni. Azonban azt hiszem, hogy őszinte volt hozzám, midőn utoljára beszélünk együtt itt e házban. E hitemre hivatkozva kérem, tudassa velem: belopódzott-e már bizalmába Benwell atya, vagy legalább nem mondott-e neki olyasmit, nem tett-e célzást oly valamire, mi engem kezébe szolgált?

II.

Winterfield Bernát, Romaynené asszonyhoz.

»Mindkét levelét vettem.

»Alapos okom van hinni, hogy teljesen tévuton jár Benwell atya jellemének megítélésében. Azonban, szomorú tapasztalás útján tudom, mily makacsúl ragaszkodik véleményeihez, ha egyszer ítél, és ezért sietek kegyedet minden további aggodalomtól felmenteni, a mennyiben az én tölem függ és velem összefüggésben áll.

»Nem mondtam egy szót, legtávolabbról, a legkisebb célzással sem tettem oly említést, mely Benwell atya tudomására hozhatná multunk azon eseményeit, melyekre levelében czéloz. Titka szent titok előttem és valamint eddig hiven megőriztetett, úgy fog megőriztetni továbbra is.

»Levelének egy mondata mélyen bántott és fáj. Újra ismétli a mult kegyetlen szavait. Azt mondja: »Isten látja, mily kevés okom van önben bizni.«

»Részemről, nekem is vannak okaim, mért nem igazolom magamat kegyed előtt - kivéve, bizonyos feltételek mellett.

»Ha valaha veszély, fájdalom vagy gond fenyegetnék - és Isten mentse, hogy az valaha megtörténjék! - s oly helyzetben volna, hogy bátran fordulhatna egy őszinte baráthoz vagy fivérhez, - ígérem, hogy még kegyednek is be fogom bizonyítani, mily kegyetlen igazságtalanság volt, hogy valaha kételkedett bennem, s hogy nincs e világon férfi kiben feltétlenebbül bizhatna, mint legőszintébb hive.

»Lakczimemet (ha Londonban vagyok) e lap tetején olvashatja.

III.

Wybrow orvos, Winterfield Bernáthoz.

»Tisztelt uram! - Vettem levelét, melyben azon óhajtásának ad kifejezést hogy legközelebbi látogatásom alkalmával a hamsteady tébolydában elkísérhessen oda, hogy megláthassa a francia fiut, ki oly sajátságos módon hozatott összeköttetésbe a levéllel, mit Benwell atya adott át önnek.

»Ajánlata későn jutott kezeimhez. A szegény teremtés zaklatott élete véget ért. A láz kimerítette minden erejét és nem birt többé magához térni. Szegény anyja a végső percekig ápolta. Szivből sajnálom a kitünő asszonyt, de nem titkolhatom el ön előtt, hogy a fiu halála szerencse családjára nézve. Egy hasonló rendkívüli esetben, melyről az imént olvastam, a beteg kiépült ugyan a lázból, de örültsége a visszanyert egészséggel csak annál rohamosabban tört ki.

»Kiváló nagyrabecsüléssel.

Dr. Wybrow József.

HATODIK FEJEZET. A legszomorúbb szó.

Tíz nappal később, hogy Benwell atya Rómába irt levele elindult, Penrose, reggel Tíz-holdas parkban Romaine dolgozó-szobájában ült és szorgalmasan irt - míg ura és gazdája a szoba túlsó végén ült s fáradtan nézett egy tiszta lap papirost s a használatlan tollat, mely mellette hevert.

Egyszerre felugrott s felkapva papirost és tollat, mindkettőt indulatosan a tűzbe dobta.

- Ne fárasztasz magát tovább azzal az irással - szólt Penrosehoz. - Álmannak vége. Dobja bele kézirataimat a papirkosárba és soha többé ne beszéljen nekem irodalmi munkásságról.

- Minden embernek, ki irodalommal foglalkozik, olykor keresztül kell esnie az ilyen bátortalansági perczen, melyek némely esetekben kétségbeesési rohamokká is válnak, - felelé Penrose. - Ne gondoljon munkájára. Küldjön el lováért és bizzék a friss levegőben és mozgásban, majd helyre hozzák kedélyét.

Romaine alig hallgatott e szavakra. A kandalló feletti tükör felé fordult és arcát tanulmányozta figyelmesen, hosszasan.

- Mind rosszabbul nézek ki, - mondá komolyan, mintegy önmagához szólva.

Igaz volt. Elsoványodott; arcza beesett, ránczos és halavány lett; - alakja meggörnyedt, mint a vén emberé. Rosszabbul rosszabbra vált kinézése, a mióta Vange monostort elhagyta.

- Hiába áltatom magamat! - kiáltá egyszerre ingerülten, Penrose felé fordulva. - Bizonyos tekintetben engem terhel a felelősség a francia fiú haláláért - bármennyire tagadják is magok mind! Hogyis ne? Hangja még mindig fülemben cseng, üldöz szüntelen - és fivére vérének foltja még mindig kezemen van. Meg vagyok babonázva. Hisz-é boszorkányokban - ama kegyetlen vén asszonyokban, kik viaszképeket készítettek azon emberekről, kik bántották és aztán tükkel szurkálták szerencsétlen áldozataik képmását, a tükkel jelölve meg egyúttal, mennyit fogytak azok nap nap után, míg véglegelletüket kiadták? Mai napság már nem hiszik az ilyet; de azért soha be nem lehetett bizonyítani, hogy nem igaz!

Itt megakadt, Penroséra nézett és egyszerre megváltoztatta hangját:

- Arthur! - kiáltá, - mi baja? rossz éjjele volt? Tán valami történt?

Most először tapasztalta Romaine, hogy Penrose az ő kérdésére kitérőleg felelt.

- Nincs-e okom az aggodalomra, - viszonzá Penrose, - ha ily módon hallom önt beszélni, ahogy most beszélt? A szegény francia fiú lázban halt meg. Újból figyelmeztetnem kell-e önt azon elvitázhatatlan tényre, hogy életének legboldogabb napjait önnek és jó nejeinek köszönheté?

Romaine még mindig ránézett, de anélkül, hogy szavaira figyelt volna.

- Remélem, nem teszi fel rólam, hogy megcsalom és meggyőződéseim ellen beszélek? - folytatá Penrose.

- Nem; másra gondoltam. Azon tanakodtam, vajjon csakugyan oly jól ismerem-e önt, mint gondoltam. Tévtudon járok, ha azt hiszem, hogy ön nem nagyravágyó ember?

- Egyedüli nagyravágyásom, hogy érdemtelen, istenfélő életet éljek s embertársaimnak tehetségem szerint hasznára lehessenek. Beéri e felelettel?

Romaine habozni látszott.

- Sajátságosnak látszik... - kezdé akadozva.

- Mi látszik sajátosságosnak?

- Nem azt mondom, hogy sajátosságos, hogy ön pap, - magyarázgatá Romaine - Csak azon csodálkozom, hogy az ön egyszerű gondolkozási módjával bíró ember, épen a Jezsuitarendhez csatlakozott.

- Ezt tökéletesen értem, - viszonzá Penrose. - De emlékeztetnem kell önt arra, hogy a körülmények gyakran ellentállhatatlanul befolyásolják az embert hivatása megválasztásánál. Velem is így történt. Egy római-katolikus családnak vagyok tagja. Közel lakhelyünkhez Jezuita-kollégium volt és annak egyik tanára, - ki azóta meg is halt, - közel rokonságban állt hozzánk. - Elakadt és halkabban folytatá. - Midőn még serdülő fiatal ember voltam, egy keserű csalódáson mentem keresztül, mely jellememet örökre és teljesen megváltoztatta. A kollégiumban kerestem menedéket és ott fel is találtam a szükséges türelmet és lelki békét. Oh, barátom, ön is elégedettebb ember lehetett volna, ha -

Ismét elakadt. Meleg érdeklődése a férj iránt csaknem belevitte, hogy megfeledezzék a feleségnek adott ígéretről.

Romaine kezét nyujtá feléje.

- Remélem, meggondolatlanságomban nem sértettem meg? - mondá.

Penrose elfogadta a baráti jobbot és bensőségteljesen megszorította. Beszélni akart, de egyszerre összerázkódott, mint a ki éles fájalmakat szenved.

- Nem igen jól érzem magamat ma reggel, - szolt; - úgy hiszem, jót fog tenni, ha egyet fordulok a kertben.

A modor, melylyel Penrose távozott, igazolni látszott Romaine gyanúját. Kétséget sem szenvedett, hogy valami történt, mit barátja vele tudatni habozott.

Ismét leült íróasztalához és olvasni próbált. Az idő mult és ő még mindig egyedül hagyatott. Midőn az ajtó végre megnyilt, csak Stella volt, a ki belépett.

- Látta Penroset? - kérdé férje.

Az elidegenülés kettejük közt utolsó időben egyre határozottabb szint öltött. Romaine kimutatta neheztelését nevének közbenjárása fölött Penroseali ügyeiben, még pedig ama néma, megvető megadás és türés negélyezése által, mely a legkeservebb büntetés, mit férfi oly nőre mérhet, ki őt szereti.

Stella büszke és magába zárt megadással túrt - legszerencsétlenebb módja a tiltakozásnak, mit egy, Romaine jellemével bíró férfival szemben követhetett.

Azonban, midőn ez alkalommal férje dolgozószobájában megjelent, arczáról oly változás volt olvasható, mit Romaine azonnal észrevett. Bánatos, szomorú szemekkel nézett férjére. Mielőtt még az első kérdésre felelhetett volna, Romaine már egy másodikat tett hozzá.

- Komolyan beteg Penrose?

- Nem, Lewis. De aggódik.

- Mi felett?

- Miattad és saját maga miatt.

- El akar hagyni bennünket?

- El.

- De ismét vissza fog térni?

Stella széket tolt magának férje mellé.

- Igazán sajnálom, édes Lewis, - mondá. - Még reám nézve is szomorú e megválás. Ha megengedi, hogy kimondjam, bevallom, hogy őszintén tisztelem ezt a jó Penroset.

Más körülmények között a részvét e nyilatkozata oly ember iránt, ki legszentebb törekvéseit feláldozta Stella boldogsága érdekében - tán éles feleletre szolgáltatott volna alkalmat. De most Romaine komolyan aggódni kezdett és a mellékérdékekről megfeledezett.

- Úgy beszél, mintha Arthurnak szándéka volna Angliát elhagyni, - mondá.

- Ma délután hagyja el Angliát, - felelé Stella, - s Rómába utazik - egyelőre...

- Mért mondja ezt inkább magának mint nekem? - kérdezé Romaine.

- Nem bízik erejébe, hogy magának elmondhassa. Felkért, késziteném elő...

Bátorsága cserbenhagyta őt is. Elakadt.

Romaine kezével türelmetlenül íróasztalára csapott.

- Beszéljen! - kiáltá. - Ha Róma nem végcélja utjának, hát mi az?

Stella nem habozott többé.

- Rómába megy, - szólt, - hogy felhatalmazását és utasításait átvegye és megismerkedjék azon hittérítőkkal, kik társai lesznek. A legközelebbi hajóval távoznak, mely Leghornról Közép-Amerikába indul, és a veszedelmes kötelesség, mely megbízásukat képezi, nem más, mint-hogy újra megalapítsák ott a jezsuita hittérítő társaságot, mely évekket ezelőtt a vadak által megsemmisítették. Templomukat romba dőlve fogják találni és nyomát sem lelik többé azon háznak, vagy kunyhóknak, melyekben meggyilkolt pap elődjeik laktak. Az sem titkoltatott el előttük, hogy hasonló sors érheti őket is. A kereszt katonái ők és elmennek, - szívesen elmennek, hogy életük kockáztatásával az indiánok lelki üdvösségét megmentseék.

Romaine felállt s az ajtóhoz ment. Ott megfordult.

- Hol van Arthur? - kérde Stellától, reszkető hangon.

Stella szeliden visszatartá.

- Még egy dologra kért fel, - mondá, - még más mondani valóm is van, - kérem hallgasson meg, - esdekelt a szép nő. - Egyetlen, nagy bánata az, hogy ma g á t ó l válnia kell. Ettől eltekintve, egész szívvél szenteli magát a szörnyű szolgálatnak, mely neki kijutott. Már régen előre látta e parancsot, és régen készül reá. Ezek, Lewis, az ő saját szavai.

Az ajtón kopogtattak. Az inas jelenté, hogy a kocsi már vár.

Az inas távoztával, Penrose belépett.

- Szólt vele az én érdekemben? - kérde Stellától.

A fiatal asszony csak egy kéz-mozdulattal volt képes felelni.

Penrose halvány mosolylyal fordúlt Romainehez.

- A legszomorítóbb szót kell kimondanom, - mondá. - Isten áldja! -

Romaine halványan, reszketve ragadta meg kezét.

- Benwell atya munkája ez? - kérde.

- Nem! - viszonzá Penrose határozottan. - Állásánál és helyzeténél fogva az lehetett volna, de ő igen jó és szives volt hozzám. A mióta ismerem, most először riadt vissza a felelősségtől. Az én érdekemben Rómára bízta az ügyet. És Róma szólt. Oh barátom, több mint barátom, testvérem a szeretetben - -!

Hangja megtagadta a szolgálatot. Oly erőfeszítéssel, mely az ő szeretetteljes szive mellett valósággal hősiessé volt, összeszedte minden erejét.

- Rövidítsük meg ezen utolsó perczekeket és vegyünk erőt magunkon, a mennyire lehet, -; mondá. - Minden alkalommal irni fogunk egymásnak. És ki tudhatja? Tán még vissza is térek önökhöz. Isten az ő szolgálóit már hasonló és nagyobb veszélyekben is megóvta, mint azok lesznek, melyeknek most elébe megyek. Az én irgalmas Istenem áldja meg! Oh Romaine, mily boldog napokat töltöttünk együtt!

Ellentárási erejének vég erőlködésével küzdött magával. A legnemesebb bánat könyei homályosíták el a nyájas szemeket, melyek mindig változatlan szeretettel tekintettek szívének választott testvér barátjára.

Megcsókolta Romainet.

- Vezessen ki! - szólt az inához, a mint elvakultan, az előcsarnokba vánszorgott.

De a kegyelet ezen utolsó tette nem maradt az inasra. Stella testvéri gyöngédséggel megragadta kezét és kikísérte.

- Hálásan fogok önre emlékezni, a míg élek, - szólt hozzá, midőn a kocsi-ajtó betévéődött.

Penrose az ablakból még egyszer intett kezével és a kocsi elrobogott.

Stella visszatért férje dolgozó-szobájába.

A könyvek megkönnyebbülése megtagadta Romainetól. Midőn Penrose elhagyta, egy karosszékre rogyott. Megkövesülten, némán ült ott, száraz, maguk elé bámuló szemekkel.

A percben, hogy rá nézett, Stella elfeledte elidegenülésük nyomorult napjait. Letérdelt melléje és férje lekonyult fejét keblére nyugtatá. Szive oly tele volt; gyöngédségének meleg áramlata volt néma szószólója férjénél. És Romaine érezte. Hideg újjai hálásan szoriták meg kezét, de nem szólt semmit.

Hosszú időköz után a bánat első kifejezése bebizonyítja, hogy még mindig egyenlő fájdalommal gondol Penrosára.

- Minden áldás elhagy engem, - mondá. - Legjobb barátomat vesztettem el.

Még évekkel ezután is Stella megemlékezett a szavakról s a hangról, melylyel mondattak.

HETEDIK FEJEZET.

Az önuralmat nélküli nem.

Pár nap lefolyása után Benwell atya, Romaine személyes meghívása folytán, ismét látogatást tett Tiz holdas parkban. A pap ugyanazon karosszékét foglalta el a dolgozó szoba kandallója mellett, mely Penrose szokásos helye volt.

- Valóban szives öntől, hogy oly hamar felkeres, levelem vétele után - mondá Romaine. - Nem is mondhatom, mennyire meghatóttak az ön sorai; oly szivesen ír Penroséről. Szégyenemre be kell vallanom, hogy fogalmam sem volt róla, mily melegen ragaszkodik hozzá.

- Tulajdonképen magam sem igen tudtam, Romaine úr, mindaddig, míg a mi kedves Arthurunk elhagyott bennünket.

- Ha befolyását felhasználná, Benwell atya, nem gondolja, hogy rávehetné....

- Hogy missiójától visszavonuljon. Oh, Romaine úr, hát nem ismeri Arthur jellemét? Még az ő szelidsége is szilárd alapon nyugszik. A keresztyénség első szent mátyrjainak rajongása emésztí e nemes természetet. Az efféle missió volt életének álma; épen az általunk rettegett veszélyek teszik azt kedvessé előtte. Ki merné rábeszélni Arthurt, hogy hagyja cserben a kedves és áldozatkész társakat, kik tárt karokkal fogadták? Ép oly könnyen rávehetném azt a szobrot amott a kertben, hogy szálljon le talapzatáról s csatlakozzék hozzánk, itt e szobában. - Ne változtatnók meg a szomorú beszéd tárgyat? Megkapta a könyvet, mit levelemmel együtt elküldtem?

Romaine felvette íróasztaláról a könyvet. Mielőtt még válaszolhatott volna, valaki az ajtó túlsó oldalán hangosan felszólt:

- Be szabad jönnöm? - és azzal, a feleletet be sem várva, az ajtó feltárult és belépett Eyrecourtné ő nagysága, szépen kifestve, suhogó, gazdag pongyolaruhában, és illatokat árasztva minden mozdulatánál.

Meglepetten nézett fel a papra és gyűrűs kezeit kaczer ijedelemmel emelte ég felé.

- Oh, istenem! Fogalmam sem volt, hogy ön itt van Benwell atya. Ezer bocsánatot kérek. Bámulatraméltó, kedves Romaine, nem úgy néz ki, mintha látásomnak épen nagyon örven-deznék. Szent egek! Tán csak nem zavartam meg valami egyházi gyóntatást? Vagy igen?

Benwell atya (a nyájas atyai mosolyt teljes rendben tartva arczán,) karosszékét átengedte Eyrecourtnénak. Betegségének utóhatása még mindig fejének és kezeinek gyakorta visszatérő reszketésében volt észlelhető.

Erősen gyanakodott a papra, s azon határozott szándékkal lépett a szobába, hogy félbeszakítja a hittérítés üdvözítő munkáját, ha netán Benwell atya áhítoznék Penrose helyének és szerepének betöltésére.

Subtilis értelmessége által vezetettve, Benwell atya azonnal keresztül látott tervén, amint az felnyitotta az ajtót és meglepetést negélyezett.

Eyrecourtné ő nagysága nyájasan meghajtá magát és elfogadta a kínált helyet. A pap még édesebben mosolygott és felajánlotta egy kis zsámoly elhozatalát.

- Mennyire örvendek, - szólt szívélyesen Benwell atya, - hogy szokott rendes kedélyhangulatában találom! Pompásan néz ki! De nem volt-e kicsit gonosz észrevétel, hogy gyónásban zavar bennünket? Mintha Romaine úr a mi e i n k hez tartoznék? Maga Erzsébet királynő sem mondhatott volna élesebb dolgot egy szegény katolikus papnak!

- Maga okos teremtés! - kiáltá Eyrecourtné. - Mily könnyen keresztüllát az olyan egyszerű asszonyon, minő én vagyok! Itt van ni - megengedem, hogy kezet csókoljon, és amint a gyermekek szokták mondani: béküljünk ki szépen! Tudja-e Benwell atya, hogy egyszerre egy rendkívül különös óhajlás szállt meg. - Kérem, ne haragudjék érte, de azt kívánom, bár inkább zsidó volna!

- Szabad-é kérdenem, miért? - kérdezé Benwell atya oly apostoli szelidséggel és kenetteljeséggel, mely Róma legdicőbb napjaira emlékeztetett.

Eyrecourtné ő nagysága, egy tizenöt éves leányka habozó bizonytalanságával, megmagyarázni igyekezett eszméjét.

- Valóban, oly tudatlan vagyok, hogy alig tudom kifejezni magamat. De tudós emberek azt mondták nekem, hogy a zsidóknak különös sajátsága - hadd mondjam, szeretetreméltó sajátsága - hogy soha sem foglalkoznak hittériséssel. Oly szép és kedves volna öntől, ha példájukat követné, a midőn elég boldogok vagyunk önt itt nálunk üdvözölhetni. Elénk képzelmem mindig kettős szerepben festi önt elém. Mindenütt másutt legyen Benwell atya - de itt Tiz holdas parkban, legyen - mondjuk, Ábrahám, a patriárka!

Benwell atya jól ápolt kezeit udvarias tiltakozással emelte ég felé:

- Édes nagyságos asszonyom! Kérem, nyugtassa meg elénk képzelmemét. Egy szó sem mondatott köztünk, már mint Romayne úr között és köztem, mi csak legtávolabbról is vallásra czélozna - -

- Bocsánatot kérek, - vágott szavába Eyrecourtné ő nagysága! - félek, hogy nem vagyok képes szavait helyesen értelmezni. Néma vőm úgy néz ki, mintha meg akarna fojtani és ez természetesen kissé szórakozottá tesz. Mit is akart mondani?

- Azt akartam mondani, nagyságos asszonyom, hogy minden ok nélkül ijesztgeti és nyugtalanítja magát. Egy szó sem mondatott hitfelekezeti és efféle kérdésekről....

Eyrecourtné a madár természetes élénkségével emelte fel fejét.

- De azért még megtörténhetik, - a mi nincs, az lehet! - mondá ravasz mosolylyal.

Benwell atya néma taglejtéssel tiltakozott és Romayne elvesztette türelmét.

- Asszonyom! - kiáltá szigorúan.

- Nem vagyok siket, édes Romayne - és nem is engedem magam megfélemlitetni az által, mit legtalálóbban, roszkor alkalmazott zsarnoki kifakadásnak nevezhetnék. Benwell atya legszebb példáját adja a keresztény türelemnek - kérem, kövesse azt!

De Romayne nem akarta követni.

- Beszéljen akármily tárgyról, ha úgy tetszik, de kérem, - és ismételten kérem, hogy ne kényszerítsen keményebb kitételek használatára, - tehát kérem, kimélje meg Benwell atyát, s kiméljen meg engem is, véleményének további kifejezésétől vallási kérdésekre nézve.

Egy vő előadhatja kívánságát és egy anyós épen oly jogosan megtagadhatja e kívánság teljesítését. Eyrecourtné ő nagysága tehát élt jogával és megtagadta Romayne kérését.

- Nem, Romayne, ez nem járja. Sirathatom szerencsétlen természetét, már leányom érdekében is, - de én azért tudom, mit akarok, és ön ki nem hoz a sodromból. A mi nagytiszteletű barátunk és én kitünően értjük egymást. Elnéző lesz egy érzékeny nő eránt, ki saját családjában a legsomorúbb tapasztalatok áldozata volt, a hittéris terén. Legidősebb leányom, Benwell atya, egy rajongó, szerencsétlen teremtés, - kitért és kolostorba ment. Mikor utoljára láttam (mindig kiválóan szép volt és férjem a szó szoros értelmében imádta,) - a mint mondom - midőn utoljára láttam, vörös orra volt, és mi még sokkal visszatetszőbb - dupla állal birt!

Felbigyesztett ajakkal, szemlesütve fogadott s elég szemtelen volt szemembe mondani, hogy imádkozni fog értem. Én nem vagyok egy dühös, örült vén ember, hosszú fehér szakállal és én nem átkozom leányomat és nem rohanok ki a zimankós éjszakába azután, menydörgés és villám közt, de azért tudom, mit érzett Lear király és én is küzdöttem ideges rohamokkal, ép úgy mint ő. Az emberi természet rendkívüli ismerete mellett, tudom, hogy rokonszenvez velem és megbocsát. Penrose ur, amint lányom mondta, kiváló gyöngédséggel járt el irányában és teljesen gentlemannek bizonyult. Én ugyanazon kéréssel fordulok elnézéséhez. Már maga a kilátás, hogy ez a mi kedves barátunk itt katholicizálhatna....

Romayne indulata ismét kitört.

- Ha valami katholicizálásra birhat, - kiáltá, - az ön beleszólása fog rábirni.

- Merő ellentmondási vágyból, édes Romayne!

- Épen nem, asszonyom. Ha katolikus válnék belőlem, zárdába menekülhetnék az asszonyok elől.

Eyrecourtné ő nagysága a leggyakorlottabb ügyességgel, azonnal visszaadta a vágást.

- Maradjon meg protestánsnak, kedvesem, és menjen el a klubba. Ott van az ön természetes menedéke az asszonyok elől - egy zárda az, kellemes kis ebédekkel és minden elképzelhető hirlappal és havifüzetekkel.

E nyil elröptése után felállt és szokott nyájas, udvarias modorával fordult a paphoz.

- Nagyon köszönöm szives türelmét, Benwell atya. Remélem és hiszem, hogy meg nem sértettem?

- Sőt ellenkezőleg, nagyságod jó szolgálatot tett nekem. Jókor jött intése nélkül t a l á n vallási kérdésekre tereltem volna a társalgást. Ezentúl vigyázni fogok magamra.

- Mily szives öntől. Remélem, találkozunk ismét, és a mostaniaknál kellemesb körülmények között; a zárdára való udvarias célzás után, úgy gondolom, hogy látogatásom itt vömnél végére ért. Kérem, ne feledje az öt órai theákat házamnál.

Amint az ajtóhoz közeledett, az kívülről megnyílt és Stella belépett.

- Mért vagy itt, mama? - kérdé leánya meglepetten.

- Igaz, miért, kedvesem? Jobb lesz, ha vélem hagyod el a szobát. Szeretetremlő Romayne-ünk legújabb eszméje az, hogy zárdában keres menhelyet terhére vált társaságunk elől. Nem látod, Benwell atyát?

Stella hidegen viszonzta a pap hajlongását és Romayne nézett. Kétes, de fájdalmas előérzet súgta neki, mi történt itt.

Eyrecourtné azonban folytatta a magyarázatot, megértetni igyekeztve leányával, mily hálával tartozik a papnak.

- Valóban köszönettel tartozunk Benwell atyának, kedvesem. Rendkívül udvarias és szives volt és.....

Romayne minden teketória nélkül szavába vágott.

- Tegye meg a szivességet, - szólt nejéhez, - és vegye rá Eyrecourtné ő nagyságát, hogy valamely más szobában folytassa elbeszélését.

Stella alig értette, mit mondott édes anyja, vagy férje. Érezte, hogy a pap szemei feszült figyelemmel kísérik.

Minden más körülmény közt Benwell atya, a jó nevelés és világ-ismeret törvényeit követte volna, visszavonulva a lázadó házi tüzhelytől. De úgy, a mint a dolgok álltak, jól tudta, hogy minél komolyabban ingerlik Romainet az ő jelenlétében, annál jobb szolgálatot tesznek a nők az ő magánérdekeinek. Ezen szempontból kiindulva félreállt és némán figyelt Stellára.

Winterfield megnyugtató válaszána daczára, Stella ösztönszerűleg gyanakodott a jezsuitára és ennél fogva félt is tőle. E leskelődő szemek megigézték és ő bensőleg reszketett. Szokott tapintata cserbenhagyta - közvetve mintegy mentegetődzőleg fordult a férfihoz, kit gyűlölt és kitől rettegett.

- Bármit mondott anyám önnek, Benwell atya, ne feledje, hogy tudtomon kívül történt.

Romaine szólni akart, de a pap megelőzte.

- Édes asszonyom, misem mondatott, olyas, mi részéről visszavonást igényelne.

- Meghiszem azt! kiáltá Eyrecourtné ő nagysága. - Valóban Stella, nem értem, hová gondolsz! Mért ne mondhatnám Benwell atyának azt, a mit te Penrosanak mondtál? Te Penroseban, mint barátodban biztál. Csak annyit mondhatok neked - meg vagyok győződve, hogy Benwell atyába is bizhatsz.

Romaine ismét szólni próbált és Benwell atya megelőzte ebbeli szándékának kivitelében.

- Szabad-e remélnem, - mondá a pap finom, gúnyoros mosolylyal, - hogy Romainené ő nagysága is osztja kitünő anyja véleményét?

Bármennyire félt a paptól, hangjának és tekintetének kifejezése több volt, mint a mennyit Stella túrni képes volt. Mielőtt leküzdhetette volna szenvedélyes indulatát, a meggondolatlan szavak elhagyták ajkait:

- Nem ismerem eléggé, Benwell atya, hogy véleményt merjek mondani.

E felelettel anyja karjába füzte karját és elhagyta a szobát.

Azon pillanatban, hogy magukra maradtak, Romaine, reszketve a haragtól, a paphoz fordult.

Benwell atya, elnézően megmosolyogva a háziasszony kifakadását, békítő szándékkal megragadta Romaine kezét.

- Kérem, ne, - igazán, ne ingereltesse magát!

De Romainet nem lehetett oly könnyen megnyugtadni. Haragja annál mélyebben felizgatta, miután oly hosszasan kelle idegeit aránylagos nyugalomra kényszeríteni - mi különben elég rosszul sikerült neki anyósával szemben.

- Végre-valahára beszélni fogok és akarok! - kiáltá. - Benwell atya, remélem érti és tudja, hogy mi sem kényszerithetett volna oly hosszas hallgatásra, ha nem a nők iránti lovagiaságnak kötelessége, melyre házam hölgyei, oly megbocsájthatatlan módon számítottak kiméletlen nyilatkozataikban. Szavak nem fejezhetik ki, mennyire szégyellem a történeteket. Csak bámulatraméltó türelméhez és mérsékletéhez folyamodhatom, kérve, fogadná el legőszintébb sajnálatom kifejezését és bocsánatkérésemet azok nevében is, a kik vétettek.

- Egy szót sem többet, Romaine ur! Ha kimélni akar, őszintén kérem, ne beszéljünk többet a dologról! Kérem, üljön le és csillapodjék.

De Romainere e békés és megbocsájtó indulat semmikép sem tudott hatni.

- Sohasem várhatom többé öntől, hogy átlépje ismét házam küszöbét! - kiáltá.

- Édes uram, eljövök én és meglátogatom, bármikorra kitűzi nekem a napot - minél előbb, annál jobb. Jőjjön no! Nevessünk egy jót az egész bohóságon. Nem mondom tisztelet

hiányból, de szegény jó Eyrecourtné mulatságosabb volt, mint valaha. Kilátásom van holnap a mi kitűnő érsekünkkel találkozni s valóban el kell neki mondanom, mennyire sértve érezte magát a jó asszonyosság, midőn katolikus leánya azzal biztatta, hogy imádkozni fog érte. Alig található ennél humorosabb jelenet, még Moliere-ben is. És az a dupla áll és a vörös orr, - mindennek azok a szörnyű pápisták az okai. Szent Isten, még mindig komolyan veszi a dolgot? Mennyire óhajtom, bár birna érzékkel a humoros iránt! Jobban mulatna e világon, higye meg. Mikor jőjtek el megint elmondani, hogy tetszett érsekemnek kis történetem az apácza anyjáról?

Ellentállhatatlan szívéllyességgel nyújtott kezét Romaynenek. Romayne hálásan elfogadta, de még mindig a pap békítésén járt az esze.

- Engedje meg, hogy elébb tiszteletemet tehessem önnél, - mondá. Jelenleg s a történetek után nem vagyok azon hangulatban, hogy oly nyíltan és kimerítően beszélhetnék önnel, mint eleinte szándékomban volt. Egy-két nap múlva....

- Mondjuk, holnapután, - jegyzé meg, vendég szerető hajlamának engedve, Benwell atya. - Tegyen nekem egy nagy szívességet. Jőjjön el és ebédeljen nálam holnapután. Hat órakor, ha úgy tetszik - s kitűnő fehér borom van, mit egyuttal bemutatok - a hivek egyikének ajándoka. Megteszi? Ez kedves! És igérje meg, hogy nem gondol többet kis családi komédiánkra. Szórakozzék. Nézzen bele Wisemann könyvébe: »Visszaemlékezések a pápákra.« Isten áldja - Isten áldja!

A szolga, ki ajtót nyitott a papnak, kellemesen meg volt lepetve a pápista különös jókedve által.

- Bizon', derék egy ember, - mondá társainak az esteli alatt, - egy forintot csusztatott a mar-komba és egy népdalt dudolva ment el.

NYOLCZADIK FEJEZET.
Benwell atya levelezése.

A Szent Rend titkárának.

R ó m a .

I.

»Bejelentem szives sorainak vételét, melyekben felemlíti, hogy Főtisztelendő Atyáink bátorsága tetemesen alábbszállt hat heti hallgatásom következtében.

»Ezt nagyon sajnálom - és még nagyobb sajnálattal hallom, hogy mélyen tisztelt társaim az Úrban megbánák az adott felhatalmazást, melylyel a Vange birtok visszaszerzését az Egyház számára megkísérlettem. Engedje, hogy alázattal beismerjem, mikép a körülmények eddig csakugyan igazolták e felfogást.

»Egy tökéletesen tisztán álló nagy birtok, egy képzeletdús, vérmes ember birtokában, kit semmiféle közel rokon nem befolyásol, kedvező körülmények közt, könnyen urat cserélhet, ha ezen ember áttér a katolikus vallásra. Igaz, hogy ellenvetésül felhozhatják, hogy ez az ember még nincs kitérítve. Azt is, hogy azóta megnősült és örököse lehet ma-holnap.

»És minderre azt mondom, engedélyezzenek még egy hetet - és akkor az első ellenvetésre megfelelek. Addig meghajlom a magasabb bölcsesség előtt és nem merek egy szót sem szólni saját nézetem és tetteim védelmére.

II.

»Az engedélyezett hét a mai nappal letelt. A legmélyebb alázattal irok. Azonban védelmemre már is van mit mondanom.

»Tegnap, Romaine Lewis úr, Vange monostor ura, a római katolikus Szent Egyház kötelékébe felvétellett.

»Ide zárok egy pontos hírlapi tudósítást a kitérítési szertartásokról.

»Legyen kegyes, velem sürgöny útján tudatni, vajjon a Főtisztelendő Atyák kívánják-e tervem további folytatását, vagy sem.«

KILENCZEDIK FEJEZET.

Eyrecourtné ő nagysága felfedezése.

A levelek lehulltak Tizholdas park szép, öreg fáiról és a fagyos, viharos időjárással beköszöntött a tél.

Változatlan lehangoltság ütötte fel tanyáját a háznál. Romaine folyvást távol volt, Londonban, Benwell atya vezetése alatt, tisztán új vallása ápolásának és lelki üdvössége iránti kötelességeinek élve.

A dolgozó-szobában a könyvek, irományok halmaza eltűnt. - Utálatosan pedáns rend uralkodott a használatból kijött kis teremben. Romaine kéziratának egy része elégettetett, egy másik része fiókokba és szekrényekbe záratott - a »Vallások eredetét« tárgyaló történelmi tanulmány kezdete, számos hasonló sorsra jutott terv végzetével találkozott: - ez idő szerinti abbahagyott munkák számát szaporította.

Eyrecourtné ő nagysága, - miután felületesen, és csak látszólagos szívélyességgel kibékült volna vejével - időnként meg-meglátogatta leányát, anyai szeretetét még ilyen áldozatok árán is be akarván bizonyítani.

Folytonosan ásitott; ilyenkor megszámlálhatlan regényt lapozott végig, és szüntelenül levelezett barátaival. A hosszú, unalmas estéken olykor megesett, hogy a hajdan oly eleven hölgy nyíltan hangoztatta sajnálatát a felett, hogy nem született férfinak, kinek minden korban megmarad a három nagy vigasztalás: az ivás, pipázás és káromkodás.

Szörnyű egyhangú élet volt és semmi jel sem mutatott arra, hogy kedvezőbb befolyások idővel tán változtatni fognának rajta. Bármily hálás is volt Stella anyja iránt a neki áldozott időért, semmi áron sem akart rábeszélésének engedni, hogy Londonba menve, ott a társaságban keressen szórakozást.

Eyrecourtné ő nagysága szomorú, de némi jogosúlt igazsággal mondta, hogy leányában nincsen ruganyosság.

Egy szürke, kellemetlen reggelen anya és leány együtt ültek a kandallónál és fáradtan néztek a tegnapi és tegnapelőttihez hasonló, hosszú nap elé.

- Hát az a te drága férjed ez idő szerint hol mulat? kérdé Eyrecourtné, könyvéről felpillantva.

- Lewis Londonban van, - felelé Stella egykedvűen.

- Természetesen Iskáriót Judás társaságában?

Stellát annyira elfoglalták saját érzései s leginkább saját unalma, hogy első perczen fel nem érte észszel a célzást.

- Benwell atyát érted? - kérdezé.

- Ne emlitsd a nevét, kedvesem. Szántszándékkal kereszteltem át Júdás nevére, hogy az övét kikerüljem. Már magában véve a neve is lealáz. Hogy túljárt az eszemen, hogy zsebre dugott az a csuszó-mászó féreg, engem, ki úgy ismeri a világot. Oly kedves, oly rokonszenves volt az undok papja, - akkor, a nagy csata alkalmával oly jól esett az ellentét, mit veled és férjeddal képezett - biz Isten, megfeledeztem minden gyanúmról, amint ránéztem. Ah, mi nők gyámoltalan teremtések vagyunk - így, magunk közt, szégyen nélkül megvallhatjuk. Ha egy férfinak kellemes hangja és szép modora van, - van-e köztünk sok olyan, ki ellent tudna neki állani? Még Romaine is megvesztegetett - persze nagy vagyona segélyével, mi némileg kimentí bohóságomat. Most már nem marad más hátra, Stella, mint hogy kedvében járj, és szeszélyeit türd. Tégy úgy, mint az az utálatos pap; és bizzál szépségedben, bár nem maradt már belőle

anyai, mint kívánhatnók, hogy a magad előnyére forduljon a koczka. Fogalmad van-e róla, mikor jön haza a kitérített? - Én renegátusnak nevezem legszivesebben. Hallottam, amint tegnap, mert péntek volt, bőjti ebédet rendelt magának, - csupa halat. Hozzá csatlakoztál-e a dessert alkalmával, szentségtelen húsétekkel támogatva ebédedet? Mit szólt hozzá?

- Mit már nem egyszer mondott s amit hallani reám nézve nem épen kellemes. Azt mondta, hogy hála Benwell atyának, lelki nyugalma ismét vissza kezd térni. Igen kegyes, szelid és elnéző volt irányomban - de úgy nézett ki és úgy hatott rám, mintha egész más világban élne, mint én. Tudtomra adta, hogy egy hétre, vallásos visszavonultságban, a Menhelyben óhajt élni. Én nem kérdeztem tőle, mi az, de bármi legyen, úgy hiszem most ott van.

- Nem emlékszel kedvesem, nővéredre? Épen úgy kezdte. Ő is visszavonult. Menhelyet keresett. Ma-holnap Romaine is vörös orral és dupla állal fog előkerülni, felajánlva, hogy majd imádkozik értünk! Emlékszel arra az én francia komornámra, Stella - az az asszony, kit azért küldtem el, mert ha megharagudott, úgy fújt és köpködött, mint a macska? Azt kezdem hinni, hogy rosszul bántam a szegény teremtéssel. Ha Romaineről és »Menhelyéről« hallok, nagy kedvem jön nekem is a fújásra és köpdösésre. No, hagyjuk ezt és olvassunk tovább, itt van az első kötet - elolvastam.

- És mi az, mama?

- Egy rendkívüli munka, Stella, Anglia jelenlegi könnyű irodalmában - regény ez, mely tényleg egy érdekes történetet tárgyal. Nemde, hihetetlen? Én is mondom. Próbáld elolvasni. Még egy második rendkívüli érdeme is van. Nem asszony irta.

Stella engedelmesen átvette az első kötetet, egymásután végig lapozott pár oldalt és fáradtan ölébe ejtve a csodaszerű regényt.

- Nem tudok rá figyelni, - szólt, - saját gondolataim annyira elfoglalnak, hogy nem értem, mit olvasok.

- Romainere gondolsz? - kérde édes anyja.

- Nem. Ha most férjemre gondolok, csaknem azt kívánom, bár én is úgy bizhatnám papokban és Menhelyekben. Azon meggyőződés kezd erőt venni rajtam, mama, hogy legkeserűbb óráim még csak jönni fognak. Nem emlékszem, hogy fiatalabb éveimben valaha kinoztattam volna efféle előérzetektől. Mondd csak mama, emlékszel-e, hogy valaha előérzetekről szóltam volna neked?

- Ha ilyesmire vetemedtél volna, szerelmem, - és bocsáss meg, ha őszintén beszélek, - én egyszerűen azt mondtam volna rá: »Stella, a májad nincsen rendben!« és felnyitottam volna kis gyógyszeráramat. Most csak azt tanácsolhatom, küldj el a kocsíért, fogass be, menjünk el valami hangversenyre, ebédeljünk a Clarendonban és fejezzük be a napot a színházban.

Ez a jellemző ajánlat egészen célzott tévesztett Stellánál. Ő ellentállás nélkül átengedte magát saját gondolatai hatalmának.

- Csak azt kívánom, bár megmondtam volna Lewisnek, - szólt halkán, mintegy önmagával beszélve.

- Mit ha megmondtál volna, kedvesem?

- Azt, mi történt velem és Winterfielddel.

Eyrecourtné ő nagysága szintelen szemei nagyra nyitak meglepetésében.

- Komolyan mondod ezt? kiáltá élesen.

- Komolyan, még pedig igen komolyan.

- És tényleg elég naiv vagy azt hinni, hogy olyan ember, mint Romayne, az ő jellemével, az ő gondolkozási módjával, nőül vett volna, ha a brüsseli egybekelésről tudomása van?

- Mért ne?

- Mért ne! Elhinné-e Romayne, van-e férfi, aki elhinné, hogy te csakugyan elváltál Winterfieldtől nyomban, ott a templomajtóban? Tekintetbe véve, hogy férjezett nő vagy, ártatlanságod édes gyermekem, valóságos tünemény! Igazán szerencse, hogy náladnál bölcsebb emberekre volt bizva titkod megőrzése.

- Ne beszélj oly elbizakodottan, mama. Lewis még mindig nyomára jöhet.

- Ez is egyike előérzeteidnek?

- Az.

- És szabad-e kérdenem, mi módon jusson nyomára? Van-e rá lehetőség?

- Félek, hogy Benwell atya utján. Igen, tudom már mit akarsz mondani! És mégis úgy lesz! Te csak csúszó-mászó vén rókáknak tartod - és nem félsz tőle úgy, mint én. Semmi sem hiteti el velem, hogy tisztán csak vallása iránti buzgalma az egyedüli indok, mely őt ráviszi, hogy oly teljesen Romaynenek szentelje magát. Valami nyomorult terve és célja van és szemeiből kiolvastam, hogy én is érdekelve vagyok benne!

Eyre Courtné ő nagysága hangos nevetésbe tört ki.

- Mi van ezen nevetni való? - kérde Stella, kissé sértődötten.

- Kijelentem, kedvesem, hogy csakugyan boszantó kezd már lenni a te hihetetlen tudatlanságod nagyvilági dolgokban. Egyszer-mindenkorra tanuld meg azt, hogy bármikor nem tudod megmagyarázni magadnak egy pap feltűnő, vagy érthetetlen magaviseletét, (és e részben én, kedves gyermekem, nem válogatom meg, miféle felekezethez tartozik,) sohasem fogsz tévuton járni, ha fondorlatainak célját - a pénzben fogod keresni. Ha Romayne methodistává, vagy más valamivé vált volna, a főtisztelendő ur - bárki lett légyen az, - ki lelki üdvösségének gondozását magára vállalta, - el nem feledte volna azt, a mit te, kis liba elfeledtél, hogy t. i. áttért új hűve gazdag ember. Gondolatai az építendő kápolnával, a missioval, árvaházzal, vagy egyéb pénzt szükségelő intézménnyel lettek volna elfoglalva és, - és ép oly kevéssé nyomorult szándékkal, mint a milyennel most én felpiszkálom e tüzet, - azzal fejezte volna be hadjáratát, hogy aláírási ívvel állt volna elő - ép úgy, mint ahogy a mi undok Benwell atyánk fogja elárulni a rejtély nyitját, a két kicsi szóban: Kérem, irjon alá. Talán még valami más előérzeted is van, melyre nézve anyád őszinte véleményét akarnád hallani.

Stella megadásteli arccal vette fel ismét könyvét.

- Valószínűleg igazad van, - mondá. - Folytassuk regényünket.

De mielőtt az első lap végére ért volna, gondolatai ismét messze kóboroltak a szerencsétlen történettől. Ama »másik előérzetre gondolt,« mely anyja utolsó gúnyoros kérdezősködésének tárgyát képezte volt. Ama megmagyarázhatatlan félelem, mely erőt vett rajta, midőn Camp-Hillban tett látogatása alkalmával, esetleg megérintette a francia fiut, gyakran nyugtalanítá emlékét. Még halálának híre sem volt képes képzelődését megnyugtatni, mely mindig valami kétes, előre nem látható bajjal hozta kapcsolatba e fiut s a minek bekövetkezésétől folyvást rettegett.

Pedig az efféle babonás sejtelem egészen új volt előtte s még eddig soha sem emlékezett ilyenre. Őszintén szégyelte az egészszet s mégsem tudott megmenekülni tőle.

A könyvet ismét ölébe bocsájtá - aztán fáradtan félretette, felállt, az ablakhoz lépett s kitekintett az időt megnézni.

Csaknem ugyanazon perczen Eyrecourtné ő nagyságának szobaleánya megzavarta úrnőjét a regény második kötetének olvasásában, levelet hozván neki.

- Nekem szól? - kérde Stella, hátranézve az ablakból.

- Nem, nagyságod, Eyrecourtné ő nagyságának.

A levél Lady Loring egy szolgája által hozatott a házhoz. Átadásakor valószínűleg még külön utasításokat is adott a leánynak, mert az most sokat mondólag ajkára tette ujját s egy jelentőségteljes tekintettel nyujtotta át a levelet úrnőjének.

Lady Loring ekkép irt:

»Ha Stellával talál lenni, midőn e levelet veszi, kérem ne mondjon semmi olyast, mi elárulhatná, hogy én vagyok levelezője. Szegényke, elejétől fogva bizalmatlankodott Benwell atya iránt, és köztünk legyen mondva, ma már azt kezdem hinni, hogy erre nézve nem is volt oly bohó, mint a minőnek mi néztük.

»Benwell atya egészen váratlanul elhagyott bennünket - természetesen, igen jól előkészített mentség után, mely kielégítette ugyan Lord Loringot - de engemet épen nem. Nem különös éleslátásom következtében, de annak a nyomán, amit az imént hallottam egy katolikus barátunk által. Most sül ki, édesem, hogy Benwell atya Jezsuita-barát és oly magas állást foglal a rendben, hogy rangjának eltitkolása, amíg házunknál tartózkodott, csak valami fontos okból történhetett. Nyugtalanítani kezd a gondolat, mily komoly indok vihette rá, hogy ily alárendelt állásban mutassa be magát.

»Igaz, hogy legtávolabbról sincs rá okom, hogy e meglepő felfedezést Stella fájdalmas és kellemetlen sejtelmeivel kapcsolatba hozzam - és mégis van az egészben valami alattomoság, mi nemcsak hogy nyugtalanít, de különösen kíváncsivá tesz tudni, mit gondol az egésről Stella anyja.

»Jőjjön el, és beszéljük meg a dolgot tüzetesen, amint csak szerit teheti.«

Eyrecourtné ő nagysága csendesesen mosolygott magában, amint a levelet zsebébe csúsztatá.

Lady Loring levelére is ama csalhatatlan megfejtési rendszert alkalmazta, mit leányának csak az imént megmagyarázott. Eyrecourtné a pap magaviseletének titkát egy percnyi habozás nélkül megfejtette. Lord Loring »chek«-je, vagyis Lord Loring adakozási aláírása Benwell atya zsebében, mely mellesleg mondva oly összeget képviselt, hogy ő lordsága szándékosan fel sem említette nejének - ez volt a rejtély kulcsa, mi különben oly világos, mint a nap délben!

De most más kérdés marad hátra: jól cselekszik-e, ha Lady Loringot ép úgy felvilágosítja, mint ahogy Stellát felvilágosította?

Erre Eyrecourtné ő nagysága tagadólag válaszolt magának.

Mint a római katolikus vallás buzgó hivei és Romaine régi barátai, Loringék természetesen örvendtek kitérítésén. Azonban mint Romaine nejének régi barátai, a tapintatosság parancsolta, hogy ebbeli örömiüknek tulságosan nyílt kifejezést ne adjanak. Érezvén, hogy a pap indokainak megvitatása a legtermészetesebben az áttérés kényes ügyére terelné a társalgást, Eyrecourtné, okos asszony létére, elhatározta, hogy elejti a kérdést.

E határozat következménye pedig az volt, hogy Stellát mi sem készítette elő a most már igen közel álló katasztrófára.

Eyrecourtné ő nagysága az ablakhoz lépett Stellához.

- Kedvesem, - szólt, - az idő szépen kitisztult. Kocsikázzunk-e még villásreggeli előtt?

- Ha úgy akarsz, mama, menjünk.

Ezt mondva, anyja felé fordult. A felderülő ég enyhe s egyszersmind átható világa előzőnlé az egész alakot. Eyrecourtné most is, mint rendesen, ránézett, de ez egyszer elkomolyodott; mohón éles tekintettel, figyelmesen tanulmányozta leánya arcát.

- Valami különös változást látsz talán rajtam? - kérde Stella, bádgyadt mosolylyal.

Felelet helyett Eyrecourtné ő nagysága leánya derekát szeretetteljes gyöngédséggel karolta át, mely teljesen elütött jelleme minden efféle szokott nyilatkozatától. A világias, felületes anya szemei gyöngéden tapadtak leánya arcához.

- Stella! - szólt szeliden, halkan - aztán elakadt - most először életében nem találva szót érzése, gondolata kifejezésére.

Rövid szünet után újra megszólalt:

- Igen, - látok rajtad változást, - suttogá, - egy érdekes változást, mely valamit mondott nekem. Kitaláltad-e, mi az?

Stella szép arcát pillanatra ragyogó pir borítá, aztán ismét elhalványult. Fejét némán anyja kebelére hajtá.

A nagyvilági, felületes, önző Eyrecourtné természete utoljára is egy nő természete volt s a női élet legnagyobb megpróbáltatása és diadala most úgy tűnén fel előtte, mint a mely nem sokára saját gyermekének diadala és megpróbáltatása is lesz, - oly hurokat rezgetett meg e megkérgesedett szív belsejében, melyek még tiszták és érintetlenek maradtak.

- Szegény szerelmem, - szólt, - megmondtad a jó hirt férjednek?

- Nem.

- Mért nem?

- Nem törődik ő most semmivel, amit én mondhatnék neki.

- Bolondság, Stella! Egy szóval visszacsábíthatod magadhoz - és te habozol e szót kimondani. Én mondom meg neki.

Stella hevesen elvonta magát anyja ölelő karjaiból.

- Ha ezt teszed - kiáltá - nem mondhatom, mily gyöngédtelennek és kegyetlennek foglak tartani. Igérd meg, nem, becsület szavadra fogadd meg, hogy egy szót sem fogsz szólani és rám bizod e dolgot!

- Megmondod neki, bizonyosan, ha rád bizom? Igéred?

- Igen - a mikor jónak látom. Igérd meg, hogy hallgatsz!

- Csendesen, csendesen, szívem; ne izgasd fel magadat; igérem. Adjál egy csókot. Bizony isten magam is izgatott vagyok! - kiáltá, visszaesve szokott modorába. - Milyen csapás az én hiúságomnak, Stella! - A kilátás nemsokára nagyanyává válni! Igazán, be kell csengetnem Matildát - beveszek pár csepp veres-lavendulát. Fogadd tanácsomat kedvesem, és kitesszük még a pap szűrét a házból. Ha Romaine visszatér nevetséges visszavonulásából - bőjtölése és ön-sanyargatása után - akkor lesz az ideje őt észére téríteni - akkor mondj el neki mindent és igyekezzél őt újra lebilincselni. Megfontolod tanácsomat?

- Igen; majd gondolkozom felette.

- Még egy szót, mielőtt Matilda belépne. Ne feledd el, mily rendkívüli fontosságú volna, ha Vange monostornak fi-örököszt adnál. Ily esetekben a legveszélytelenebbül kijátszhatod a férfiak tudatlanságát. Mondd meg neki, hogy a legbiztosabban tudod, hogy fiú lesz!

TIZEDIK FEJEZET.

A mag el van vetve.

London nagy nyugati külvárosának egyik távol eső negyedében elhelyezve, a »Menhely«-nek nevezett ház, jól gondozott kert közepén állt, mely minden oldalról magas téglafal által volt bekerítve.

A nagy, aranyozott keresztet kivéve a kápolna tetején, külsőleg semmi sem árulta el a vallási czélt, melyre a római katolikus papság (a »hivők« bőkezű segélyével) az épületet szánta és használta.

De az áttért, ki e küszöb átlépésére szabadalmat nyert, a protestáns Angliát a kerítés-falon kívül hagyta és úgy szólván egy új országban találta magát.

A Menhelyen belül az Egyház atyai gondoskodása teljesen hatalmába kerítette; zárdai egyszerűséggel vette őt körül, egyszerű kis hálósobájában, és szemkápráztató egyházi pompával lepte meg, valahányszor vallási kötelességei a kápolnába vezették.

A legkitünőbb izlés - mely a jelenkor zárdáinak és templomainak elrendezésében és díszítésében oly ritkán található mai nap, - itt minden lépten-nyomon szembetűnt s a ház minden részében a vallás szolgálatában volt alkalmazva.

A Menhelyben még a legszigorúbb fegyelem sem birt rút, visszatetsző külsővel. Lakói hótisztaságú, finom asztalterítők mellett bőjtöltek és a félig üres gyomrok alázatos szolgálói, a kezelt kések és villák, ragyogóra voltak csiszolva. A vezeklő, ki az oltár lépcsőit csókolá - (a mint a szentesített keleti phrázis mondja) »nem evett piszkot.«

Barátok, bőkezű barátok, kiknek meghatározott napokon meg volt engedve, hogy a Menhely lakóit meglátogassák, - a fogadási teremben oly »Szent családok« másolatát látták, melyek valósággal műbecscsel bíró kincsek valának; - és - bár szándékosan szerény mintázatúan és tompa színűen volt választva, mégis oly sűrű, süppedékes keleti szőnyegen jártak, mely igen kellemetesen hatott szemre és lábra egyaránt, a mennyiben remek kivitelű ajtatos jelvényeket tüntetett fel és neszfogó volt.

A Menhely saját artézi kútjával rendelkezett; senki a háznál nem ivott tisztátalanságot vizében. A folyosókon, enyhe tömjén illat volt észlelhető. A hely megnyugtató, titokzatos csendjét nemhogy megzavarták volna, sőt nevelték a halk, elnyomott léptek, a csendesen, zajtalanul nyiló- és betévődő ajtók nesze. Az állati élet még egy macska által sem volt képviselve a konyhában.

És mégis, valamely megfoghatatlan, megmagyarázhatatlan befolyás által áthatva, a ház nem volt unalmas. Élénk képzeletű eretnekek nem igazság nélkül hasonlították egy elbűvölt kastélyhoz.

Szóval, a katolikus rendszer, a legtökéletesebben kimutatta itt mély tudományát az emberi természet gyöngéinek terén, valamint kifogyhatatlan ügyességét a céljai eléréséhez szükséges eszközök megválasztásában.

Azon reggel, a midőn Eyrecourtné ő nagysága és leánya emlékezetes párbeszédüket tarták Tiz holdas park kandallója mellett, Benwell atya belépett a Menhely egyik magán-szobájába, mely a papság használatára volt fenntartva.

Az alázatos szolgáló, türelmesen várva a rendeleteket, elküldetett, hogy a Menhely egy Mortleman nevű lakóját előhívja.

Benwell atya szokott nyugalmasan vidám arcza ezuttal kissé meg lett zavarva bizonyos aggályos kifejezés által. Többször türelmetlenül az ajtóra nézett, és még észre sem vette, vagy figyelmére sem méltatta az utolsó egyházi nyomtatványokat, melyek hivatólag mosolyogtak feléje az asztalról.

Nemsokára megjelent Mortleman ur egy, még fiatal és sokat ígérő áttért alakjában. Szemeinek vad tüze és arczának idő előtti kiaszottsága az agybetegség ama sajátságos fokát jelzé, mely fanatizmussal kezdődik és nem ritkán vallási örületben végződik.

A modor, melylyel a papot üdvözlé, szolgálisan alázatos volt. A szó szoros értelmében csúszott-mászott a híres jezsuita előtt.

Benwell atya figyelmére sem méltatta az alázatosság e jeleit.

- Üljön le, fiam, - szólt leereszkedőleg:

Mortleman úr úgy nézett ki, mintha jobban szeretett volna térdre bocsájtkozni - de azért engedett a meghívásnak és leült.

- Úgy hiszem, ön pár nap óta Romaine úr társa a szabad órák alatt? - kezdé a pap nyugodt hangon.

- Igenis atyám.

- Vett már észre rajta unalmat, vagy egyáltalán olyan jelt, mely oda mutat, hogy únja a tartózkodást e háznál?

- Legtávolabbról sem! Már is érzi a Menhely áldó befolyását; néhány igen kedves órát töltöttünk együtt.

- Van-é mondani valója?

Mortleman ur keresztbe tette kezeit keblén, és mélyen meghajtá magát.

- Magamról kell elmondanom, atyám, hogy a képzelődés bünébe estem. Azt képzeltem, hogy Romaine úr, úgy mint én, nem nő.

- Én mondtam-é önnek, hogy nőtelen?

- Nem, atyám.

- Akkor nem vétkezett. Csak igen megbocsájtható tévedést követett el. Mikép történt ez?

- Rögtön elmondom, atyám. Romaine úr egy könyvről beszélt velem, melyet ön volt oly szives neki küldeni. Különösen érdekelve volt a benn foglalt angolnak, Acton bibornoknak élettörténete által. A fokozatok, melyeken át ő Eminenciája az Egyház hercegei közé jutott, barátomban, ha nem csalódom, egy új hivatás érzetét ébresztették fel. Azt kérdezte tőlem, a szent rend, vagy egyáltalán a papi pályára szántam-é magamat? Azt feleltem, hogy vágyam csakugyan az volna, ha t. i. méltónak talátnám reá. - Úgy tetszett, mintha ez mélyen meghatná. Természetesen erre én is egy kérdést kockáztattam - azt kérdeztem, ő is ily szándékkal jött-é ide. Rendkívül fájdalmasan hatott meg modora és válasza. Mélyen felsóhajtott, s azt felelte: »Nincsen ily szép remény előttem, én házias ember vagyok.« - Kérem, atyám, mondja meg, hibáztam-é?

Benwell atya egy pillanatig elgondolkozott.

- Még mást is mondott Romaine úr? kérdezé.

- Nem, atyám.

- Megkísérlette-é a tárgyra való visszatérést?

- Jobbnak láttam, hallgatni.

Benwell atya kezet nyujtott a fiatal embernek.

- Édes fiatal barátom, - szólt, - nemcsak hogy nem tett semmi rosszat, de még a legdicséretre-méltóbb tartózkodást is tanusította. Nem tartóztatom tovább kötelességeitől. Menjen el Romaine urhoz és mondja meg neki, hogy beszélni óhajtok vele.

Mortleman úr fél térdre bocsájtkozott és áldást kért.

Benwell atya fölemelte a hagyományos két újját és megadta az áldást.

Az emberi boldogság könnyen elérhető, ha helyesen értelmezzük saját vágyainkat. Mortleman úr mint a legboldogabb ember vonult vissza.

Magára hagyatva, Benwell atya szokott modorától elütő indulatos, gyors léptekkel kezdett fel s alá járni a szobában. Az arczában észlelhető nyugtalan kifejezés most az izgatottság jeleinek adott helyet.

- Megkísérlem ma! - motyogott és megállva, kétkedőleg nézett körül. - Nem! nem itt, - szólt aztán határozottan, - nagyon is hamar beszélni találnának róla. Minden tekintetben biztosabb lesz otthon, nálam.

Összeszedte magát, arcának hevült kifejezését, komoly nyájassággá változtatá és visszatért ülőhelyéhez.

Romaine rányitotta az ajtót. Az áttérés és a Menhelyben folytatott életmód kettős befolyása máris megváltoztatta őt. Szokott ideges, izgatott kinézése végkép eltűnt, és helyébe szelid, enyhült nyugalom hatotta át egész lényét. Most már minden baja és gondja a pap kezében nyugodott.

Még testi mozdulataiban is bizonyos semleges rendszeresség volt és mosolyából malasztelt vidámság és lelki béke szólt.

- Édes barátom, - szólt Benwell atya barátságosan kezet szorítva vele, - ön elég jó volt szerény tanácsomat követni, midőn e házba tért. Engedje, hogy ismét én tanácsoljak, és fogadja most is szívesen intésemet, hogy már elég soká volt itt. Ha épen akarja, bizonyos időköz után visszatérhet ismét. Azonban elébb fontos mondani valóm van, és arra, engedelmevel, szerény házam vendégszeretétét ajánlom fel.

Volt oly idő, a midőn Romaine e váratlan eltávolítás okát kérdezte volna. Most szó nélkül elfogadta szellemi vezetője tanácsát.

Benwell atya megtette a szükséges jelentéseket a feljebbvalóknál, és Romaine elbucúzott a Menhelyben talált új barátaitól. A nagy jézsuita és a nagybirtokos illő alázatossággal, szerény egyfogatú kocsiban hagyták el a helyet.

- Remélem, nem kellemetlen önre nézve e távozás? - mondá Benwell atya.

- Csak kíváncsi vagyok tudni, - felelé Romaine, mi mondani valója van.

TIZENEGYEDIK FEJEZET.

Aratás ideje.

Az utczákon végig robogva, Benwell atya oly állhatatossággal beszélgetett a napi ujdonságokról, mintha semmi más nem volna az eszében. Társa szellemét a várakozás és nyugtalanság izgató állapotában hagyni egy ideig, bizonyos alkalmakkal, ügyesen előkészítő befolyásnak bizonyulhatott a Romaine jellemével bíró embernél.

Sőt, mikor Benwell atya szállására értek, még akkor is habozott a pap s nem vette fel azonnal a tervben lévő társalgást.

Előzékeny kérdéseket tett, mint ahogy vendéglátó, jól nevelt emberhez illik.

- Korán reggeliznek a Menhelyben, - mondá. - Mivel szolgálhatok?

- Semmit sem kérek, köszönöm, - viszonzá Romaine, erőszakosan legyőzve a szokott türelmetlenséget, mit minden szükségtelen elodázás felébresztett benne.

- Engedelmet kérek, hosszú párbeszéd áll előttünk, ha nem csalódom. Testi szükségletünkkel, édes Romaine (bocsásson meg, ha ezuttal barátságosan mellőzöm a feszes czimezést,) amint mondom, testi szükségleteinkkel nem szabad tréfálnunk. Egy pohárka az én hires tokajimból és egy kétszersült egyikünknek sem fog ártani.

Csengetett és kiadta a szükséges rendeleteket a megjelent szolgának.

- Ismét egy ködös, nedves nap, - folytatá vidáman. - Remélem, nem adja meg az árát rheumatizmusban az Angliában töltött télnek. Ah, ez a dicső ország túlságosan tökéletes volna, ha Róma páratlan éghajlatával birna!

A bor és kétszersült behozatott. - Benwell atya megtölté a pohárkákat és barátságosan meghajtá magát vendége előtt.

- Nemde, efféle nem kapni a Menhelyben, - kiáltá derülten. - Úgy hallom azonban, hogy kitűnő vízzel rendelkeznek, mi a maga nemében, itt London kellő közepén, szintén fényüzési cikk. És most édes, Romaine, mindenk előtt bocsánatát kell kikérnem. Ön valószínűleg kissé kiméletlennek tekint érte, hogy így, minden magyarázat nélkül felpakoltam és elszököttem visszavonultságából?

- Azt gondoltam, bizonyosan fontos oka van rá, atyám, és ez elég volt nekem.

- Köszönöm; igazságos irántam; saját, leglényegesebb érdekében cselekedtem így. Vannak nyugodt, nehézkes véralkatú emberek, kikre a Menhely bölcsen egyhangú fegyelme egészséges befolyást gyakorol - értem, oly befolyást, mit előnnyel lehet meghosszabbítani és folytatni is. De ön nem tartozik ezekhez. Hosszadalmas elvonultság és egyhangú életmód, szellemileg és erkölcsileg egyaránt kártékonyak a magaféle lánglelkű, nagyravágyó emberre nézve. Annak idejében nem említettem ebbeli nézeteimet, mert kimélni akartam az intézet kitűnő igazgatóját, ki vakon bizik a fegyelme alatt álló intézmény csálhatatlanságában. Legyen hát! a Menhely megtette azt a jót, mit az ön esetében egyáltalán tehetett. Már most kötelességünk azon gondolkozni, mikép értékeljük szellemi tevékenységét, mely, helyes fejlődés mellett, egyike legértékesebb tulajdonainak. De, lefelőbb, engedje, hogy megkérdezzem: visszanyerte-e teljes mérvben lelki nyugalmát?

- Egészen más embernek érzem magamat, Benwell atya.

- Ennek örülök! És ideg-baja - nem kérdem mi az, csak tudni óhajtom, vajjon ezen irányban is javulást, enyhülést tapasztal-e?

- De még mily javulást, mily áldott enyhülést! - kiáltá Romaine, rég letűnt napok újra ébredő lelkesültségével. - Minden gondolatom és meggyőződésem teljesen átalakult, mit tisztán önnek köszönhetek.

- És a mi kedves Penroseunknak, - közbe szólt Benwell atya, ki jobban, mint bárki más, értett a mesterséghez, mikép kell az igazságos érzület előnyös álarczát felvenni, ha alkalom nyílik reá. - Nem szabad elfelednünk Arthurt.

- Elfeledni Arthurt? - ismétlé Romaine. - Egy nap sem múlik a nélkül, hogy reá ne gondolnék. Benső átalakulásomnak egyik jóltevő eredménye, hogy most nem gondolok keserőséggel vesztésére. Bámulattal gondolok Penrosra, mint olyanra, kinek dicső életében és pályájában, minden fenyegető veszélye daczára, szívesen osztoznám!

Beszédközben arcza egészséges pirra gyúlt és szemeibe visszatért a régi fény.

A római Egyház absorbeálási tehetsége már is magához vonta Romaine jellemének rokonszenvező oldalát, mely egyúttal legkifejlettebb vonásainak volt egyike.

Penrose iránti szeretete - mit eddig csak az ember saját erényei ébresztettek benne, - már szűkebbre vonta korlátait és a pap megpróbáltatásai és szabadalmi iránti rokonszenvre is kiterjedt.

Valóban az orvos, kivel régente tanácskozott, igen helyesen magyarázta Romaine esetét és tanácsa, az eredményt tekintve, tökéletesen megfelelt a baj természetének.

Ez a rendkívüli, absorbeáló vallási fölény és uralom végre is megtalálták az utat lelkéhez, miután a feleség egyszerű, de őszinte odaadása, a pap subtilisabb cselszövényei következtében, kudarcot vallott.

Más emberek, Benwell atya tervével szemük előtt, azonnal felhasználták volna az alkalmat, mit Romaine rajongása nekik nyújtott... A bölcs jezsuita azonban hiven ragaszkodott ki próbált elvéhez: hogy semmit sem tanácsos elhamarkodni.

- Nem, - szólt, - az ön élete ne legyen hasonló szeretett barátunk életéhez. A pálya, melyre az Egyház Penrosot szánta, nem önnek való pálya. Önre más feladat vár, és ön különb igényekkel léphet fel velünk szemben.

Romaine ránézett szellemi tanácsadójára, arczán pillanatnyi változás volt észlelhető; visszaesés a mult idő gúnyoros keserűségébe.

- Elfeledte, hogy legjobb esetben csak laikus vagyok és lehetek? - kérdé. - Mily igényeim lehetnek, ha csak nem az Egyház hiveinek közönséges igényei, melyekkel a papságtól minden jót várunk?

Pillanatig elhallgatott, aztán egyszerre folytatta, mint a kit új eszme ragadott meg. -

- De igen! - kiáltá. - Talán mégis van egy külön igényem is - az, hogy legyen megengedve nekem kötelességem teljesítése.

- Mily tekintetben, édes Romaine?

- Bizonyosan kitalálhatja? Gazdag ember vagyok; heverő pénzem van, mit kötelességem és kiváltságos jogom, az Egyház szükségleteinek és jótékonyágának felajánlani. És amíg erről beszélünk, egyúttal bevallhatom, mikép kissé meglepett, hogy mindeddig még soha sem tett említést e tárgyról. Még soha sem jelezte a módot, melylyel a legüdvösebben és legneme-sebben vehetem hasznát pénzemnek. Feledékenység volt-é ez az ön részéről?

Benwell atya fejét rázta.

- Nem, - felelé; - becsülettel, ezt nem állíthatom.

- Akkor hát hallgatásának valami oka volt.
- Természetesen.
- S nem tudhatnám-é azt az okot?

Benwell atya felállt s a kandallóhoz ment.

Megjegyzendő, hogy különböző módon lehet felállni s a kandallóhoz menni, s a szemlélő a modor, tekintet és arczkifejezés által nyeri a hatást, mit reá gyakorolni óhajtának. Jóllehet fázunk és csak melegedni óhajtunk. Vagy pedig nyugtalanok vagyunk és okot keresünk a mozgásra és helyzetünk változtatására. Vagy szerénységünk zavarba ejtetik és e zavart kívánjuk eltitkolni...

Benwell atya tetőtől talpig a szerény zavar hatását tette, és e zavart igyekezett a legudvariasabban elrejtteni.

- Édes barátom, - mondá, - félek, hogy kellemetlenül érintem érzelmeit.

Romayne őszinte convertita volt, azonban még mindig maradtak benne oly ösztönök, melyeknek következtében megneheztelt e kiméletért, mely mint a kimélet ellenkezője hatott rá, még így is, amidőn oly embertől eredt, kit tisztelt és bámult.

- Ön akkor sérti érzelmeimet, - viszonzá kissé élesen, - ha nem őszinte és nyílt irányomban.
- Akkor csak ugyan őszinte leszek önnel szemben, - felelé Benwell atya. - Az Egyház, - mely általam mint méltatlan tolmácsa által beszél önhöz, kissé kényes helyzetben van, ha pénzkérdésekkel fordul önhöz.

- Mért?

- Az Egyház, Romayne, tartózkodik jótékonyság révén elfogadni oly pénzt, mely jövedelmét képezi saját birtokainak, mik erőszakos elkobzás útján jutottak egy laikus kezeibe. Nem! - kiáltá, - nem engedve szóhoz jutni Romaynet, ki azonnal megértette a Vange monostorra való célzást. - Nem, kérem kell, hogy hallgasson ki. Egyszerűen és őszintén adom elő az ügyet úgy a mint van, mert ön maga kívánta. Egyuttal meg kell még jegyezni, hogy a századok lefolytával, a törvény szemében az idő szentesítette a kiméletlen rablást, mit nyolczadik Henrik lelkiismeretlenül véghez vitt. - Ön jogszerűen és törvényesen örökölte őseitől Vange monostort. Az Egyház nem oly okatlan, hogy tisztán erkölcsi jogot érvényesítsen egy ország törvényével szemben. Érti az ellene elkövetett méltatlanságot, de megadja magát.

Kinyitotta a lapos mahagon szekrényt és lassacskán kivetkőzött tekintélyéből. Az ember lépett a pap helyébe.

- Mint Vange ura, - szólt, - tán érdeklődni fog nézni egy kis történelmi ritkaságot, mit elég szerencsések valánk megőrizni. A Vange-féle birtoklevelek ezek, édes Romayne, melyeknek erejénél fogva a szerzetesek a magok idejében azon birtokot birták, mely most az ön tulajdonát képezi. Nem parancsol még egy pohárka bort?

Romayne megnézte az okmányokat és olvasatlanul félretette azokat.

Benwell atya felköltötte büszkeségét, igazságérzetét és a prédaságig menő, vad bőkezűségi ösztöneit.

Ő, ki mindig megvetette a pénzt, - kivéve azon egy esetet, a midőn mint nemes és könyörületes tettek eszköze lépett fel, - ő, oly vagyoni birtokában van, melyhez erkölcsileg nincs joga, még pedig anélkül, hogy saját lelke előtt mentségül szolgáltak volna valamely édes, vagy kegyeletes emlékek, mik e helyhez fűződnek.

- Remélem, nem sértettem meg? - kérdé Benwell atya.

- Megszégyenített, rám piritott, - viszonzá Romyne melegen. - Azon nap, a midőn Egyházaiba léptem, meg kellett volna emlékeznem Vangeról. De jobb későn, mint soha. Nem akarok a törvény mögé bújni, elismerem az Egyház erkölcsi jogát. Azonnal visszaszolgáltatom a vagyont, melynek akaratlan bitorlója vagyok.

Benwell atya megragadta Romyne mindkét kezét és melegen megszorítá.

- Büszke vagyok önre! - mondá. - Mindnyájan büszkék leszünk önre, ha megirom Rómába, mi történt ma köztünk. De nem, Romyne - ennek nem szabad megtörténnie. Bámulom önt, rokonszenvezem érzelmével - és visszautasítom ajánlatát, az Egyház nevében mondom - visszautasítom nagylelkű adományát.

- Várjon egy kicsit, Benwell atya! Nem ismeri anyagi helyzetemet. Nem érdelem bámulatát. A Vange birtok elvesztése alig lesz reám nézve anyagi veszteség. Nagy vagyont örököltem nénémától. Jövedelmem azon birtok után sokkal nagyobb, mint a yorkshirei jószág után.

- És mégis, Romyne, nem szabad meg lennie.

- Bocsásson meg, úgy kell lennie. Több pénzem van Vange nélkül is, mint a mennyit elkölt-hetek. Azonfelül kinos emlékek is fűződnek a házhoz, melyek tartóztatni fognak, hogy valaha ismét átlépjem küszöbét.

Még ez a vallomás sem volt képes Benwell atya határozatát megingatni. Makacsúl keresztbe fonta karjait és makacsúl toppantott lábával a puha szőnyegen.

- Nem! - kiáltá! - Bármily nagylelkű szószólója lesz is szándokának, válaszom mégis az marad: - Nem!

Romyne a maga részéről csak annál határozottabban ragaszkodott eszméjéhez.

- A birtok egészen az enyém, - sürgeté. - Nincs a világon semmiféle közeli rokonom. Nincsenek gyermekeim. Nőm, ha előtte talállok meghalni, gazdagon el lesz látva. Tisztán makacsság az ön részéről - bocsássa meg őszinteségemet, - ha megmarad szavánál.

- Tisztán kötelesség, édes Romyne. Ha engednék szives sürgetésének, okot szolgáltatnék a papság szándokainak legaljasabb félremagyarázására. Megdorgálnék, még pedig jogosan és szándékolt értekezésem önnel, pillanatnyi habozás nélkül megszakíttatnék. Ha kimélni akar, kérem, ejtsük el a kérdést.

Romyne még e komoly felszólításnak sem akart engedni.

- Jól van, - szól; - van azért oly okirat, mit nem lehet széttépni. Nem állhatja utamat, ha más végrendeletet csinállok. Vange monostort az Egyháznak adományozom, és ön lesz egyik gyámja. Ez ellen csak nem lehet kifogása.

Még a szigorú Benwell atya is zavarban volt most már, mi módon adjon még kifejezést becsületes protestációjának. Csak szomorúan és alázatosan tudta kérni Romyne, hogy az ő kedvéért változtassa meg a társalgás tárgyát.

- Kérem, hagyjuk abba, édes Romyne, ön nagyon bánt. Miről is beszélünk az előtt, mielőtt erről a szerencsétlen thémáról kezdtünk beszélni?

Ujra megtöltötte a poharakat, még egyszer megkínálta Romyne a kétszersülttel és láthatólag, komolyan izgatott volt.

E szokatlan kifejezést észrevéve, Romyne sajnálni kezdte, hogy nem fejezte ki szándokát gyöngédebben kitűnő és érzékeny barátja előtt.

Azonban, ha beláthatott volna a pap lelkébe, hamar kibékült volna kiméletlennek tetsző eljárásával.

Midőn szállásán ily vendégszerető módon fogadta Romaynet, tisztán csak a Vange-birtok lebegett szeme előtt. Megnyerte az Egyház számára terve koronáját - és hogy igazságosak legyünk, anélkül, hogy önmagára gondolt volna; - mint Romayne, ő sem gondolt a pénzzel, a pénz kedvéért.

Most még csak a diadal végleges biztosítása volt hátra. Ellentállt a kisértésnek, hogy a jószág birtokjogát már Romayne életében elfogadja. A birtok visszaszolgáltatása ily alakban, a míg örökösök születése is a lehetőségek közé tartozott, csak nyilvános botrányra adott volna alkalmat. Míg ellenben a végrendeleti átíratás (főképp örökös hiányával,) magtámadhatatlan bizonyítékot szolgáltatott volna Romayne őszinte ragaszkodásáról, melylyel azon Egyház iránt viseltetik, melynek benső meggyőződésből lett tagja.

De még ezen előnyös kilátások mellett is, ellenséges befolyások és események a végrendelet megmásítását és visszavonását eredményezheték, ha csak valamely komoly akadály nem gördítették Romaynenek e lehető jövődöbeli vélemény változtatása elé.

Benwell atya már régen tisztában volt magával ezen akadály választását illetőleg. Ez egyszer őszinte izgatottság vett erőt rajta, mert maga legjobban ismerte a veszélyeket, melyek ezen akadály felmutatásával együtt járnak.

Ravasz és fáradhatlan felbátorítás utján sikerült neki Romayneból katolikust csinálni, és őt az önkényt adott ígéretre vinni, hogy a Vange birtokot visszaszolgáltatja az Egyház kezeibe. Ugyan e ravasz és ügyes bátorítás nyomán, a megalázás még egy tette volt hátra Romayne részéről - oly tett, mely lehető következményeiben nemcsak komolylyá, de még veszélyessé is válhatott, - és ebbe is bele kell még ugratni az új hívőt.

De még a jezsuita aczél idegzete is megrendült kissé a reá várakozó feladat szemléletében.

* * *

Romayne mélyen elgondolkozva ült a kandallónál és a tűzbe bámúlt.

Benwell atya fel s alá járva a szobában, végre megszakitá a csendet.

- M i r ő l is akartam önnel szólni? - mondá. - Nemde jövőjéről beszéltünk és szép tehetségeinek kellő felhasználásáról?

- Ön igen szives, Benwell atya. Ez a tárgy igen kevésbé érdekel. Jövendóm tisztán áll előttem - családias elvonultság, vallásos kötelességek teljesítése által nemesítve.

Járásközben, Benwell atya megállt e válaszra és kezét szívélyesen Romayne vállára nyugtatá.

- M i nem engedjük meg az igazi katolikusknak, ki jobb tettekre érdemes, hogy családi elvonultságban töltse életét, - mondá. - Az Egyház, Romayne, fel akarja önt használni. Én sohasem hizelegtem senkinek életében; de azért szemben is megmondhatom, a mit háta megett több ízben mondtam. Az ön erősen kifejtett becsületérzésével bíró ember, oly ember, ki az ön értelmével, magas röptű szellemével, és személyes vonzó, lebilincselő tulajdonaival bíró, nem az az egyén, kit módunkban volna használatlanul vesztegeltetni. Legyen őszinte hozzám, barátom, öntse ki szívét nekem, és én viszont őszinte leszek ön eránt. Hadd járjak jó példával elő. Auctoritásom erejénél fogva mondom önnek: szép jövő áll előtte.

Romayne arcza fellángolt e szavak hallatára.

- Mily jövő? - kérdé mohón. - Szabadságomban áll-e a választás? Figyelmeztetnem kell-e önt, hogy a nős ember nem csak önmagára gondolhat?

- Tegyük fel, hogy esetleg n e m volna nős ember?

- Hogy érti ezt?

- Romaine, én utat igyekszem törni magamnak azon megátalkodott tartózkodásán keresztül, mely jellemének egyik hátránya. Ha nem bír erőt venni magán és nem bírja meggyónni nekem titkos töprengéseit és titkolt, eddig soha ki nem fejezett megbánását, miket e földön senki másnak meg nem vallhat - akkor jobb lesz, ha azonnal véget vetünk e társalgásnak. Ön menedéket talált a katolikus Egyház kebelében. Nincs-e lelke mélyén bizonyos vágyódás oly valami után, mi jelenlegi állásán túlragná?

Szünet állt be. Romaine arcának lángja elenyészett ismét - néma maradt.

- Ön nincs a gyóntató székben, - jegyzé meg Benwell atya, lehangoltan megadva magát a szomorú körülményeknek. - Semmi sem kötelezi önt e kérdésekre való válaszra.

Romaine összeszedte magát és felocsúdott elmerültségéből. Halkan, kedvetlenül beszélt:

- Félek felelni; - mondá.

E látszólag bátortalanító válasz megadta Benwell atyának ama bizalmat és a biztos győzelem határozott tudatát, mit eddigelé még teljesen nélkülözött. Egyre mélyebbre és mélyebbre hatolt be Romaine lelkébe és gondolatmenetébe, még pedig ama subtilis ügyességgel, melylyel a sok évi gyakorlat az emberismeret nehéz tudománya terén nemcsak felruházta őt, de mesterré avatta.

- Talán nem sikerült magamat teljesen megértetni, - szólt biztatólag. - Megkísérlem, megmagyarázhatom-e, hogy értem ezt. Ön nem gyáva lelkű ember, Romaine. Amit hisz, azt bensőséggel hiszi. A benyomások nem mosódnak el felületesen az ön lelkéről. Szükséges és természetes következményképen, a mióta kitérítése megtörtént, teljes és osztatlan lélekkel csatlakozik a hithez, mely eltölti. Helyesen értelmezem-e jellemét?

- A mennyire én magam ismerem - igen.

Benwell atya folytatá:

- Ne felejtse, a mit most mondtam, - folytatá, - és ön meg fogja érteni, mért tekintem kötelességemnek e kérdés sürgetését és ismétlését, - bár még eddig nem felelt rá. Ön a katolikus hitben lelte meg ama lelki békét, mit más módon nem volt képes megtalálni. Ha közönséges emberrel lett volna dolgom, nem vártam volna ennél szerencsésebb eredményt és beértem volna vele. De ö n t most újra kérdelem: nem ragadta-e meg szívét ezen áldott befolyás neme-sebb és mélyebb értelemben? Igaz szívvél mondhatja-é nekem: Meg vagyok elégedve azzal, a mit elértem; és nem is kívánok egyebet?

- Nem mondhatom igaz szívvél; - felelé Romaine, szemlesütve.

Most elérkezett az idő hogy nyíltan szóljon - és Benwell atya nem közeledett többé céljához a szóhalmaz felesleges leple alatt.

- Rövid idővel ezelőtt, - szólt, - ön úgy beszélt Penroseról mint a kinek feladatában és sorsában osztozni óhajtana. A pálya, mely őt az indián hittérítők sorába vezeté, amint már egyszer említettem, - tisztán az ő jellemének és tehetségeinek megfelelő munkakört biztosít neki. De a pálya, mely őt a papság szent rendjébe iktatta be, mindenki előtt nyitva áll, ki ama égi hivatást érzi magában, mely Penroseban rajongó, és önfeláldozó társat szerzett nekünk.

- Nem, Benwell atya! Nem áll nyitva mindenki előtt.

- Azt mondom, hogy igen!

- E l ő t t e m nem áll nyitva!

- Azt mondom, hogy nyitva áll! Sőt még többet - r á p a r a n c s o l o m, kívánom, hogy ezentúl minden mellékes és tisztán emberi kötelekektől függő akadályokat elűzzön gondolataiból. Sokkal alantabb álló dolgok ezek, semhogy figyelmére méltathatná oly ember, ki a papi pálya

szent hivatását érzi magában. Adja ide kezét, Romaine! Azt mondja-e lelkiismerete, hogy ön az az ember?

Romaine felugrott. Lelke mélyéig fel volt indulva e felszólítás ünnepélyessége által.

- Nem rázhatom le az akadályokat, melyek fogva tartanak! - kiáltá szenvedélyesen. - Az én helyzetemben lévő emberre nézve tanácsa tökéletesen hasznavehetetlen. A kötelékek, melyek lebilincselnek, meghaladják egy pap rokonszenvének hatalmát.

- Semmi sem haladja meg egy pap rokonszenvének hatalmát!

- Benwell atya, én házas ember vagyok!

Benwell atya keresztbe fonta keblén karjait, eltántoríthatatlan határozottsággal egyenesen Romaine arczába nézett és végre rá mérte a merész csapást, melyre hónapok óta készült.

- Szedje össze bátorságát, - mondá keményen. - Ön ép oly kevésbé házas, mint én vagyok!!

TIZENKETTEDIK FEJEZET.

Úton Rómába.

Legkisebb nesz sem volt hallható a szobában. Romaine ott állt és némán, mintha villám csapott volna le rá, nézett a papra.

- Hallotta, mit mondtam? kérdé Benwell atya.

- Hallottam.

- Megértette, hogy igaz az, mit mondtam, és elhiheti?

Romaine nem felelt - de várt, mint a ki még többet kíván hallani.

Benwell atya igen jól értette a jelen percz horderejét és veszélyét. Tudta, hogy pillanatig sem szabad visszariadnia a felelősségtől, mit magára vállalt.

- Látom, mennyire meglepem, - kiáltá; - de épen az ön érdekében, őszinte nyíltság lett kötelességemmé. Romaine, a nő, akit feleségül vett, már egy másik férfi neje! Ne kérdezze mikép tudom - elég, ha mondom, hogy tudom. A legelvitázhatatlanabb bizonyítékokkal fogom támogatni szavaimat, amint magához tért. Jöjjön! Pihenjen kicsit e karosszékben.

Megragadta Romaine karját, a zsölyéhez vezette, és egy kis bort itatott vele.

Egy darabig vártak. Végre Romaine, mélyen felsóhajtva, felpillantott.

- A nő, kit feleségül vettem, már egy másik férfi neje. - Lassan, halkan ismételte magának a szavakat, és aztán Benwell atyára nézett. - Ki ez a férfi? - kérdé.

- Én mutattam be önt neki, midőn ép oly kevésbé volt tudomásom e körülményről, mint önnek, - felelé a pap. - Az a férfi nem más, mint Winterfield Bernát.

Romaine félig felemelkedett helyéről. Pillanatnyi harag villant meg szemeiben, de csakhamar ismét kihalt, eloltva a fájdalom és szégyen nemesebb és hatalmasabb érzése által.

Eszébe jutott Winterfield bemutatása Stellának.

- Férje! - motyogá ismét, önmagához beszélve. - És megengedte, hogy bemutassam neki; és úgy fogadta, mint az idegent. - Elhallgatott és hosszasan elgondolkozott. - Kérem, uram, az említett bizonyítékokat, - tevé hozzá egyszerre, önmegalázással. - Nem kívánok tudni semmiféle részleteket. Elég lesz, ha biztosan és kétséget nem szenvedő módon meggyőződöm róla, hogy megcsalattam és meggyaláztattam.

Benwell atya felzárta íróasztalát és két okmányt tett Romaine elé.

Komolyan, kérlelhetlenül végére járt maga elé szabott kötelességének, anélkül, hogy a kisebb és mellékes kérdéseket figyelembe vette volna.

Még nem jött meg a rokonszenvező részvétnyilatkozatok ideje.

- Az első okmány Eyrecourt kisasszony és Winterfield úr házassági bizonyítványa, a mely házasság, (amint látni fogja) Brüsszelben kötött, az angol káplán segélyével, három tanú előtt. Nézze meg a neveket.

A menyasszony anyja volt az első tanú. A következő két név Lord Loringé és nejéé volt.

- Ezek is benne vannak az összeesküvésben, hogy engem kijátszanak? - mondá Romaine, visszahelyezve az okmányt az asztalra.

- Ezen írott bizonyítékot - folytatá Benwell atya, - egy Brüsszelben élő pályatársam segítségével szereztem meg. Szívesen szolgálok nevével és lacczimével, ha netán még kérdéseket óhajt intézni hozzá.

- Szükségtelen. Mit tartalmaz ez a másik irat.

- Ez a második irat, a gyorsíró közleményének kivonata (mely a lapokban megjelent tudósításokból kihagyatott) egy angol törvényszék előtt lefolyt perről, melynek birtokába londoni ügyvédem által jutottam.

- Hát ehhez mi közöm van?

Megadásteli szenvedés hangján tette e kérdést, - mint a ki kész a legkegyetlenebb martyromságot elviselni, mely egyáltalán rá mérhető.

- Két szóval felelek, - viszonzá Benwell atya. - Igazságos akarván lenni Eyrecourt kisasszony iránt, kénytelen vagyok önnek a mentséget felmutatni, melynek alapján férjhez mehetett önhöz.

Romayne szigorúan, de meglepetten nézett fel a papra.

- Mentséget! - ismétlé.

- Igen, a mentséget. Az említett törvényszéki végzés Eyrecourt kisasszony és Winterfield úr házasságát semmisnek jelenti - minthogy Winterfield azon időben más nőnek törvényes férje volt. Kérem igyekezzék megérteni, amit mondok. Oly röviden és oly érthetően fogom előadni a dolgot, amint lehet. Jövője és előtte álló pályája érdekében, kezdettől végig, tökéletesen értenie kell ezt a vértlázító esetet.

E bevezető szavak után elmondta hallgatójának Winterfield első házasságának történetét, mitsem változtatva rajta, mitsem titkolva belőle, és teljes igazságot szolgáltatva Winterfieldnek, mint a ki soha, egy percig sem akart rosszat cselekedni és mások aljas cselszövénye útján, a legártatlanabbul keveredett az egész csunya ügybe.

Ha a tiszta igazság malmára hajtotta a vizet, - a mi ezúttal oly teljes mértékben megtörtént - és terveinek megfelelt, nem létezett ember, ki Benwell atyánál nagyobb mértékben értett volna a mesterséghez, hogy minden tartózkodást levetkőzve, szivét lelkét végkép felmutassa az emberiség erkölcsi bámulatának.

- Ön sértve érezte magát és én meg valék lepetve, - folytatá, - midőn Winterfield egyszerre elejtette ismeretségét. Most azonban tudjuk, hogy eljárása a becsületes ember természetes eljárása volt.

Elhallgatott s megvárta, mily hatást tett. Azonban Romayne nem volt oly hangulatban, hogy Winterfield vagy bárki más iránt igazságos legyen. Büszkesége halálosan meg volt sebezve; becsületérzése, gyöngédsége, magas jelleme egyaránt szenvedett a ráért meggyaláztatás alatt.

- És el ne feledje, - mondá Benwell atya, állhatatosan ragaszkodva a tárgyhoz, - hogy szegény emberi természetünknek joga van mindenhez, mi mentség és kifogás dolgában igazságosan engedélyezhető neki. Egészen természetes, ha Eyrecourt kisasszony megfogadta barátai tanácsát, még természetesebb, ha a maga részéről is titokban óhajtotta tartani ön előtt a Brüsszelben történt eseményeket. Egy érzékeny, nemes nő, ki ily lealázó és egyúttal hamis helyzetbe hozatik, nem ítélné meg rendes szigorral, ha nem helyesen cselekszik is. Kötelességem ezt mondani - sőt még többet. A szereplő egyéneket mind jól ismerve és ezután ítélve róluk, valóban nem kétlem, hogy Eyrecourt kisasszony és Winterfield csakugyan a templom ajtónál váltak meg.

Romayne oly megvető s egyszersmind oly tántorithatatlanul hitetlen pillantással válaszolt e szavakra, mely a legvilágosabban igazolta a végzetes tanácsot, melylyel Stellát barátai rávették, hogy férje előtt eltitkolja az igazat.

Benwell atya jónak látta hallgatni. Becsületesen és őszintén adta elő az ügyet: még legelkeseredettebb ellensége sem tagadhatta ezt.

Romayne felvette a második okmányt, belenézett és az undor kifejezésével visszadobta az asztalra.

- Ön épen most azt mondta nekem, hogy egy másik férfi nejét vettem feleségül, és ime, itt a bíró ítélete, mely Eyrecourt kisasszonyt felmenti a Winterfielddel való frigy alól. Szabad-e kérnem, hogy magyarázza ki magát?

- Hogyne. Legelőször is hadd figyelmeztessenem, hogy hittel és megadással tartozik vallásának tanai és elvei iránt, miket az Egyház, isteni hatalmának jogánál fogva, századokon keresztül megállapított és fenntartott. Elismeri ezt?

- Elismerem.

- Akkor hallgasson ide. A mi Egyházunkban, Romayne, a házasság több mint csupán vallásos intézmény - a mi vallásunk szerint a házasság sakramentum. Nem ismerünk el oly emberi törvényt, mely e sakramentumot szentségtelenithetné. Ime két példa arra, a mit mondok. Midőn a nagy Napóleon hatalmának tetőpontján állott, hetedik Pius megtagadta a császár Mária Louizával való második házassága érvényesítését, a mig életben volt Jozephine, kit a francia senátus választott el férjétől. Másrészt meg, a királyi házassági bizonyítvány daczára, az Egyház érvényesnek ismerte el Fitzherbertné házasságát negyedik Györggyel, és igazságot szolgáltatva emlékének, kijelenti, hogy a király törvényes felesége volt. Szóval a házasság hogy egyáltalán házasság legyen, tisztán vallásos szertartásnak kell hogy szolgáljon, - és ha egyszer ezen igénynek megfelelt, egyedül csak a halál által bontható fel. Emlékszik mit mondtam önnek Winterfield urról?

- Igen, első házassága a jegyző előtt kötött.

- Jó angolul mondvá, Romayne, Winterfield úr és a czirkus-lovarnő merő szóbeli ígéretet tettek egymásnak, egy laikus hivatalnok előtt. Ez nemcsak hogy nem házasság, de sőt szentségtörő profanációja egy szent szertartásnak. Oly parlamenti végzések, melyek efféle eljárást helyeselnek, egyszerűen jog és vallás sértő végzések. Az Egyház, a vallás jogainak védelmére, ezt fennen hirdeti.

- Most már értem, - mondá Romayne. - E szerint Winterfield úr házassága Brüsszelben...

- Mit az angol törvény - közbeszólt Benwell atya - semmisnek mondott ki, tekintettel a jegyző előtt kötött házasságra, - mindazonáltal teljes erejében érvényes, az Egyház magasabb törvénye előtt. Winterfield úr Eyrecourt kisasszony férje, amig mind a kettő él. Felszentelt pap végezte a házassági szertartást, egy felszentelt épületben és az ekkép végzett protestáns esküvők a katolikus Egyház által érvényeseknek ismertetnek el. Ezen körülmények közt a szertartás, mely később önt Eyrecourt kisasszonynyal egybekötötte, - bár sem önt, sem a papot nem érheti semmi vád - merő gúny és komédia volt... kell-e még többet mondanom?... Magára hagyjam-e egy időre?

- Nem! Nem tudom mit gondolhatnék, nem tudom, mily tette vetemedhetném, ha magamra hágy ma!

Benwell atya leült Romayne mellé.

- Nehéz, fájdalmas kötelességem volt önnek bánatot okozni, önt megalázni, - szólt. - Nem nehezten érte? - És meghatóttan nyujtá feléje kezét.

Romayne, ha nem is háládatosságból, de igazságérzetből, elfogadta e kezét.

- Hasznára lehetek-é tanácsommal? - kérde Benwell atya.

- Ki adhat tanácsot az én helyzetemben lévő embernek? - ellenveté Romayne keserűen.

- Legalább azt indítványozhatom, hogy vegyen időt magának és fontolja meg, gondolja át kellőleg helyzetét.

- Időt - időt vegyek magamnak! - Ön úgy beszél, mintha helyzetem elviselhető volna.

- Minden elviselhető, Romayne.

- Jóllehet, önnek úgy tetszik, Benwell atya. De hát levetközte-é emberi létét és érzését, midőn a pap fekete ruhájába öltözött?

- Levetköztem, édes fiam, emberi létünk és érzéseink azon gyöngeségeit, melyek a nők áldozataivá tesznek bennünket. Ön helyzetéről beszél. Legrosszabb oldaláról fogom szemei elé állítani, ha úgy akarja.

- Mily célból?

- Hogy felfogását tisztázzam és valósággal megértse és tudja, milyen jelenlegi helyzete. Az angol törvény ítélete szerint Romaynené az ön neje. Azon elvek szerint, miket szenteknek vall az Egyház, melyhez ön tartozik, ő nem Romaynené - hanem Winterfieldné - ki önnel tiltott viszonyban él. Ha megbánta kitérését...

- Nem bántam meg, Benwell atya.

- Ha lemond azon szent és magasztos vágyakról, melyeket csak az imént vallott be nekem - ám legyen, térjen vissza a családi élet ölébe. De addig, a míg e hölgygyel együtt él, ne kívánja tőlünk, hogy Egyházunk tagjának ismerjük el.

Romayne hallgatott. A legszenvedélyesebb érzések, mik e párbeszéd alatt felköltettek benne, lassankint nyugodt megadássá változtak. Gyöngédség, könnyörület, a régi szerelem utat találtak szívéhez és meglágyították. A pap merész szavai célát tévesztettek és ellenkező hatást tettek.

Feltüntették Romayne emlékében Stella képét azon első napokban, midőn ismerni kezdte. Mily édes, áldásos befolyással volt akkor reá; mily odaadással, mily igaz ragaszkodással szerette őt a szép nő!

- Adjon még egy pohár bort! - kiáltá, - szédülök, gyengének érzem magamat. Nevessen ki, Benwell atya, - de oly nagyon szerettem őt!

A pap betöltötte a bort.

- Mélyen érzem fájdalmát, - mondá, - higgye meg, őszintén sajnálom.

Nem egészen hazugság volt ez. A részvét e kifakadásában némi igazság is rejlett. Benwell atya nem volt egészen kegyetlen. Messzelátó értelme, merész álszinűsége egyenesen és kiméletlenül az elébe tűzött cél felé vezették. De ha e cél egyszer elérte - és jegyezzük meg, nemcsak a saját érdekében elérte, - még mindig maradtak benne részvét fellobbanások, melyek olykor a felszínre törekedtek és miknek ilyenkor őszintén kifejezést adott. A magas értelmiségű ember, - bármennyire vissza él is vele, bármily érdemtelen is reá, - égi adománnyal bir. Ha jóvátételmentlen és semmi által nem egyensúlyozott gonoszságot keresünk, azt csak ostoba emberben találhatjuk meg.

- Hadd említsek még egy körülményt, - folytatá Benwell atya, - mi jelenleg tán enyhülést szerezhet önnek. Jelenlegi kedélyállapotában nem térhet vissza a Menhelybe.

- Lehetetlen volna!

- Itt, e házban rendeztettem be számára szobát. Itt, mentten minden zavaró befolyástól, nyugodtan idomíthatja jövődjének képét, amint az benső szükségletének leginkább megfelel. Ha highgatei házával összeköttetésbe kíván lépni....

- Ne is beszéljen róla!

Benwell atya sóhajtott.

- Ah, értem! - mondá szomorúan. - A ház, mely Winterfield úr látogatásával összefügg -

Romayne ismét szavába vágott, de most csak egy heves mozdulattal. A kéz, mely intett volt neki, ökölbe szorúlt, amint az asztalra bocsájtkozott. Szemei az összevont szemöldökök alatt a földre szegződtek.

Winterfield nevére, oly megmételvező emlékek árasztották el lelkét, melyek minden jobb indulatot tönkretettek benne. Újra meg újra megátkozta a csalfaságot, melynek áldozatául esett. Ujra meg újra az az utálatos kétely szállta meg szivét, melyet az állítólagos válás a templom ajtónál keltett fel benne, s mely titkos gyötrelmével pillanatig sem hagyta el s mintegy szavakkal, azon érvelésével zaklatta: Megcsalt egy dologban, mért ne csalhatott volna meg egy másikban?

- Érintkezhetem-é itt ügyvédemmel? - kérdé egyszerre.

- Édes Romayne, mindenkit láthat, kit meghívni jónak lát.

- Nem soká leszek terhére, Benwell atya, nem maradok hosszasan.

- Ne hamarkodjon el semmit, édes fiam, kérem, ne hamarkodjon el semmit.

Romayne nem figyelt ezen intésre. Visszarettenve a végtelen horderejű határozattól, mely reá várt, szelleme ösztönszerűleg menedéket keresett a környezet-változás kilátásában.

- Elhagyom Angliát, - szólt türelmetlenül.

- De nem egyedül, - inté Benwell atya.

- Ki lenne társam, kísérom?

- Én leszek, - felelé a pap.

Romayne fáradt szemei kissé felderültek. Kétségbeesett helyzetében, Benwell atya volt az egyetlen barát, kiből bizhatott. Penrose messze távol volt; Loringék megcsalásában segítettek, és Hynd őrnagy nyíltan megsajnálta és megvetette, mint a papi fortélyok áldozatát.

- Minden órában velem jöhet? - kérdé. - Nincsen semmi, mi Angliában tartja önt?

- Kötelességeimet, Romayne, már más kezekre bízam.

- Akkor hát előre látta ezt?

- Előre láttam. Utazása akár hosszú, akár rövid legyen, nem fog egyedül utazni.

- Még nem gondolhatok semmire, lelkem sivár és fejem kábult, - vallá be Romayne szomorúan. - Nem tudom még merre, hová fogok menni.

- Én tudom, hová kellene mennie, és hová fog menni! - mondá Benwell atya nyomatékosan.

- Hová?

- Rómába.

Romayne megértette e rövid válasz valódi értelmét. Lelkét a félelem és álmélkodás kétes, sajátságos érzése szállta meg. Mig őt a kételyek még egyre kinozták, úgy tetszett, mintha Benwell atya valami megmagyarázhatlan minden-tudóság folytán már eleve kijelölte volna jövődjének útját.

Előre látta-e a jezsuita az eseményeket? Nem; csak lehetőségeket látott előre azon nap, amidőn eszébe ötlött, hogy Romayne lelkiismeretének bírósága előtt, Romayne házassága katolikus szempontból tekintve, megtámadható lehetne.

Eddig még tisztelendő társainak szerényen csak úgy írta le állását és helyzetét, Romayne-el szemben, hogy új színben kezdi látni. Jövő levele már merészen ki fogja magyarázni, mikép értette ezt.

A diadal megvolt! Ő győzött. E reggel ő és vendége egy szót sem váltottak többé egymással.

* * *

Posta-idő előtt, ugyanazon nap, Benwell atya ekkép írta meg utolsó tudósítását a Szent-Rend titkárának, Rómába:

»Romayne felszabadult a családi kötelek alól, melyek fogva tartották. Vange monostort végrendeletileg az Egyháznak hagyományozza és elismeri hivatottságát a papi pályára. Két hét multával már Rómában remélünk lenni.«

(Vége a harmadik könyvnek.)

A TÖRTÉNET UTÁN.

ELSŐ FEJEZET.

Kivonatok Winterfield Bernát naplójából.

I. Winterfield védelmezi magát.

»Beaupark House 17. Junius 18.

»Te és én, Beemster öcsém, ritkán találkozunk. De alkalmilag hallok rólad közös barátaink útján.

»Utoljára Sir Filip nagy ebédje alkalmával hallottam rólad, vagy egy héttel ezelőtt. Egy úri ember, szintén vendége a háznak, esetleg kimondta nevemet. Saját jószántadból felvetted a tárgyat és következőleg beszéltél rólam:

»Sajnálom, hogy családom jelenlegi fejről ekkép kelljen nyilatkoznom, de Bernát valósággal nem alkalmas az állásra, melyet elfoglal. A legszelidebben mondván, magát és rokonait is már több ízben kompromittálta. Mint fiatal ember, azzal kezdte, hogy egy obscurus lovarnót vett nőül. Aztán valami más aljasságba keveredett, vagy másként fogatta meg magát, de ezt szerencsésen előttünk titkolnia sikerült neki. Csak a következményekből sejthetjük, mily szégyennel járhatott a dolog, a mennyiben csaknem két évig száműzte magát Angliából. És most, hogy az egészet illően tetézzé, még Romaine Lewis és nejeének nyomorult ügyébe elegyedett.

»Ha bárki más ekkép beszélt volna rólam, egyszerűen gonosz bolondnak tartottam volna, kit legföljebb ellök az ember az utjából, de máskép figyelembe sem veszek.

»De veled máskép áll a dolog. Ha fi-ivadék nélkül halok meg, a Beaupark birtokot, mint legközelebbi rokonom, te öröklöd.

»Nincs szándékomban megengedni, hogy ily helyzetben lévő ember engem és azokat, kik szívemhez közel állanak, kénye-kedve szerint rágalmazzon, a nélkül, hogy azonnal ellent ne mondjak neki. Megbocsájthatlan hieszteléseidet, mint családtagtól jövőket, igazaknak fogják tartani. Inkább, semhogy ez úgy legyen, tartózkodás nélkül felfedezem előtted életem legszomorúbb élményeit.

»Nincsen semmi olyan, mit szégyenlenem kellene, s ha eddig bizonyos eseményeket titokban tartottam, az mások érdekében történt, de nem a magaméban. Most azonban jobban értem a dolgot. Egy nő hirneve, - ha jó és tiszteletreméltó nő - nem könnyen kompromittálható az igazság kimondása által. Az egyén, kire e sorok megírásánál gondolok, tudja mit akarok tenni és eljárásomat helyesli.

»E sorokkal egyetemben a legtökéletesebben őszinte vallomásokat veszed, mikkel egyáltalán rendelkezem, miután saját naplómnak idevonatkozó s kivágott részletei képezik azokat. Ott, hol elkerülhetlenül szükséges, más egyének írott bizonyítékai által támogatom nyilatkozataimat.

»Soha sem létezett köztünk különös rokonszenv. Azonban úri ember nevelésében részesültél s irataim elolvasása után, remélem, hogy igazságos leszesz irántam és mások iránt, még azon esetben is, ha azt találnád, hogy a kényes és veszélyes körülmények alatt nem jártunk el kellő elővigyázattal és gyöngédséggel.

MÁSODIK FEJEZET. Winterfield naplójának kivonatai.

Április 11-dike 1859. Eyrecourtné és leánya elhagyták ma Beaupark Houset, hogy innen Londonba menjenek. Csakugyan benyomást tettem volna a gyönyörű Stella szívére? Nyomorult helyzetemben, - nem tudva, szabad vagyok-é vagy sem, - visszariadtam a nyílt vallomástól hogy szeretem.

12-dike. - Babonás kezdek lenni! A Times mai gyászrovatában azon szerencsétlen nő halálát jelentik, kit elég örült valék nőmmé tenni. Miután hét esztendeig mitsem hallottam felőle - végre szabad vagyok! Londonba kövessém-é Eyrecourtékat és nyilatkozzam-é? - De nem! Nem bízom eléggé saját vonzó erőmben, semhogy ily kísérletet merjek tenni. Jobb lesz, ha megelőzőleg, titoktartás ígérete mellett, Eyrecourtnénak írok.

14-dike. A legelragadóbb választ kaptam angyalom anyjától, mely nagy sietségben íratott. Épen Párisba akarnak indulni. Stella nyugtalan és elégedetlen, változást, szórakozást keres; és Eyrecourtné igen érthetően kimondja: »Ön hozta ki sodrából leányomat; mért nem szólt, amíg még Beaupark Houseban voltunk?« Párisból ismét tudósítani fog. Szegény jó Newbliss atya mindig mondta, hogy a lány jó szemmel néz és soh'sem tudta megérteni, ép oly kevéssé mint Eyrecourtné, hogy miért nem nyilatkozom. De mikép vallhattam volna be nekik, mily undok bilincsek tartottak kötve akkoriban?

18-dika. Páris. – Elfogadott! Nincsen szó, mely boldogságomat leírja!

19-dike. - Ügyvédemtől jött levél, telve szörszálhasogató suptilitásokkal és elodázásokkal. Nincs türelmem azokat e helyen ismételni. Holnap Belgiumba indulunk. Nem Angliába térendők vissza - Stella oly kevéssé vágyik el a Continensről, hogy valószínűleg nem is Angliában fogunk egybekelni. De újra Páris folytonos multságait, fényét és zaját és Belgium régi városait kívánja látni. Anyja igen nehezen válik meg Páristól. A lelegevenebb korabeli asszony, kivel valaha találkoztam.

Május 7-dike. Brüssel. - Áldásomat az ódon belga városoknak. Eyrecourtné oly mohósággal vágyik el belőlük, hogy egész erejével támogatja kivánságomat menyegzőnk siettetését illetőleg és még abba is beleegyezik, habár nagy áldozatába kerül, hogy esküvőnk itt Brüsselben, teljes csendben menjen végbe a legszerényebb módon. Csak azt kötötte ki magának, hogy Lord és Lady Loring (régi barátai) jelen lehessenek. Azok holnap érkeznek és két nappal később esküszünk.

* * *

(Itt mellékletek folytatják az események előadását. A mellékletek Winterfield első nejének halálos ágyán íratott vallomásából és a belhaveni rektor magyarázó leveléből állanak. Az olvasó által már ismert iratok kellőleg betöltvén az eseményekben előálló hézagot, a naplóbeli kivonatok ekkép folytatódnak.)

* * *

Május 19-dike. Bingen, a Rajnán. - Végre-valahára levelek érkeztek Devonshireből, melyek nyomoruságomat keveset enyhítik. A brüsseli iszonyu szerencsétlenség legalább titok fog maradni, a mennyiben az tőlem függ. Beaupark House bezáratott, a cselédek elküldettek, miután külföldön szándékozom maradni. -

Newbliss atyának magánlevelet irtam, tudtára adva, hogy a házasság dugába dőlt; a szegény öreg ember szívélyes, vigasztaló levéllel válaszolt. Eddig minden biztosnak látszik. Remélem, az idő megtanít szomorú sorsom elviselésére. De nehéz lesz e leczkét megtanulni. És tán

elérkezik még a nap, a midőn Stella és barátai tudni fogják, mily kegyetlen igazságtalanságot követtek el irányomban.

November 18-dika. London. - A régi seb, ismét megújult. Esetlegesen, egy képtárban, találkoztam vele. Halotthalavány lett és azonnal távozott. Oh Stella! Stella!

Augusztus 12-dike, London, 1861. - Újra láttam és még sokkal nehezebb csapást kell elviselnem. Egy kellemes új ismerősemet mentem meglátogatni: Romaine Lewis urat. Felesége kocsin érkezett meg épen, amíg az ablakon néztem ki. Stellát ismertem fel benne!

Két év után végre felhasználta a szabadságot, mit a törvény neki adott. Nem szabad ezen panaszkodnom - de még azon sem, hogy úgy bánt velem, mint egy idegennel, midőn férje ártatlanul bemutatott egymásnak. De midőn aztán pár perczre egyedül maradtunk - nem! le nem írhatom a kegyetlen szavakat, miket nekem mondott! Miért vagyok oly örült, hogy még ma is csak úgy szeretem, mint valaha?!

November 16-dika. Beaupark. - Stella házaselete nem ígérkezik igen boldognak. A mai lapok férjének a római katolikus hitre való áttérését jelentik. Őszintén mondom, hogy szívből sajnálom a szegény asszonyt, tudva, mennyit szenvedett már saját családjában az efféle áttérések folytán. De őt, a férjét meg annyira gyűlölöm, hogy gyöngeségének e bizonyítéka valósággal vigasztalásomra szolgál.

Januárus 27-dike. Beaupark 1862. - Stellától levél, még pedig oly meglepő és szomorú, hogy nem maradhatok távol tőle annak elolvasása után. Férje, minden előleges intés nélkül, elhagyta. Rómába ment, hogy próba-idejét kiszolgálja s pappá avattassa magát. A mai vonattal Londonba indulok.

Januárus 27-dike. London. - Amily rövid, útközben újra meg újra átolvastam Stella levelét. A befejezett mondatok hangja még mindig keresett hidegséggel irattak. Miután arról értesít, hogy anyjával Londonban tartózkodik, ekkép végzi sorait:

»Ne tartson tőle, hogy gondjaimnak terhét vállaira kívánom átszállítani. Azon szerencsétlen nap óta, amidőn Tiz holdas parkban találkoztunk, türelmet és sajnálatot tanusított irányomban.

Nem várok, hogy előbb megkérdezzem, vajjon őszinte-é - rajta áll most ezt bebizonyítani. Azonban néhány kérdést kell tennem, melyre senki sem válaszolhat, csak ön. A többire nézve tán elhagyatott, támasz nélküli helyzetem mellettem fog önnél szólni, hogy félre ne magyarázza eljárásomat.«

Meggyökerezett bizalmatlanság szól minden sorából! Ha bármely más nő bánt volna így velem, levelét tűzbe dobom és bizonyára nem mozdulok ki kényelmes otthonomból.

Januárus 26-dika. - Egy napot kihagytam naplómól. A tegnapi események szörnyen kimerítették lélekerőmet.

27-dikén este érkeztem meg a Derwent szállodában és azonnal pár sort küldtem Stellához, kérdezve mikor fogadhat.

Valóban sajtáságos, mily apróságok képesek nőkre benyomást tenni! Válaszó soraiban az első barátságos szavakat találtam, miket brüsseli elválásunk óta tőle hallottam. És ezen nyájásabb érzések kifejezése azon legyőzhetetlen meglepetéséből és hálájából erednek, mit váratlan feljövetelem idézett elő benne, miután nem várta, hogy miatta Devonshireből Londonba utazhatnám.

Különben azt indítványozta, hogy másnap reggel ő fog felkeresni a szállodában. Ugy látszik, ő és anyja különböző nézetben vannak Romaine úr neje iránti viselkedését illetően, és először egyedül óhajtana velem értekezni, anélkül, hogy Eyrecourtné beleszólása által befolyásoltatnék.

Az éjjel bizony keveset aludtam! Az éj legnagyobb részét szivarozva és szobámban fel és alá járva töltöttem. Egyedüli szórakozásom Utas volt; annyira kért, vinném el magammal, hogy nem bírtam ellentállni. A kutya mindig szobámban hál. Meglepetése szokatlan és rendkívüli nyugtalanságom felett, (mely végre valóságos izgalommá fajult) szemeiben, vonításában és töredékes ugatásában oly érthetően nyilvánult, mintha megannyi szóval fejezte volna ki. Vajjon, ki volt az első, ki a kutyát néma teremtsénekként nevezte? Ugy hiszem, férfi lehetett, még pedig, kutyaszempontból tekintve a dolgot, nem éppen szeretetreméltó férfi.

28-dikán reggel, tíz óra után, belépett salonomba.

Személyes megjelenésében szomorú változást vettem észre, mely valószínűleg az utóbbi idők gondjainak és szenvedéseinek következménye. Arcvonalai nélkülöztek a szokott finomságot és arczszíne elvesztette üdéségét és átlátszó tisztaságát. Még ruházata is - más nőben bizonyosan fel sem tűnik az efféle mellékes részlet - bő, gondozatlan és pongyola hatást tett.

A perc felindulásában megfeszültem a köztünk bekövetkezett hosszas elidegenülésről; félig felemeltem kezemet, hogy az övét megragadjam - s aztán visszahökkenem. Csalódtam-é, midőn azt véltem észrevenni, hogy ő is hasonló impulzusnak engedett és ép úgy ellentállt annak, mint én?

Jóllehet zavarát úgy rejtette el, hogy feltűnő odaadással dédelgette a kutyát.

- Szégyellem, hogy miattam ennyi fáradságot vett magának és e zord téli időben elutazott, hogy -

Jelenlegi helyzetében lehetetlenség volt megengednem, hogy e közömbös hangot vegye fel velem szemben.

- Én őszintén osztozom bánatában, - mondtam, - és őszintén óhajtok segítségére lenni, ha tehetségemben áll.

Most először tekintett rám. Hitt-é nekem, vagy még mindig kételkedett-é bennem? Mielőtt elhatározni időm lett volna, levelet vett elő zsebéből, felnyitá és átnyujtá nekem.

- A nők gyakran túloznak bajaik felfogásában, - szökött. - Tán helytelen megpróbáltatása lesz türelmének, de mégis óhajtánám, ha személyesen győződne meg róla, hogy nem tüntetem fel helyzetemet túlzott színben. E levél, Romaine úr saját szavaival helyezi azt szemem elé. Olvassa el, kivéve ott, hol a lap lefelé van fordítva.

Férfjének búcsu-levelét adta kezembe.

Hangja, nyelvezete kiválóan gyöngéd és tiszteletteljes volt, de felfogásom szerint, távolról sem palástolta a férfi fanatikus kegyetlenségét, melylyel határozatát nejevel tudatja.

Lényegében körülbelül ezt tartalmazta:

»Felfedezte a Brüsszelben kötött frigyet, mit neje szándékosan eltitkolt előtte, midőn őt nőül vette. Később is folytatta e titkolódzást, még pedig oly körülmények közt, melyek lehetetlennek teszik, hogy valaha még bizalommal viselkedésük iránta.« (Ez valószínűleg amaz elhibázott tetteire céloz, amidőn Tíz holdas parkban mint teljesen idegen embert fogadott.) Családi életének e nyomorúságos hajótörésében, az Egyház, melyhez jelenleg tartozik, nemcsak isteni vigasztalásával gyámolítja, de felajánlja neki még azon minden földi kitüntetéssel felülmúló dicsőséget is, hogy a vallás ügyének szolgálhasson a papság szent kötelékében. Rómába való távozása előtt ezúttal utolsó istenhözszókat mond neki e világon, megbocsájtva a számos

sértést és bántalmat, melyben részesíté. Az ő érdekében engedelmet kér, hogy még néhány szót mondhasson. Először is világi értelemben, minden tekintetben igazságos óhajt lenni irányában. Tíz holdas parkot ezennel ajándokul ajánlja fel neki, élethossziglan, szükségletéhez mért jövedelemmel. Másodszor pedig őszintén kívánja, hogy indokait félre ne magyarázza. Bármilyen volt is véleménye neje nézve, nem támaszkodott arra, hogy az, egyedül véve, kellőleg kimentse eljárását, midőn elhagyja. Minden személyes érzéstől eltekintve, vallási kértelyek gyötörték, (házasságára nézve,) melyek nem engedtek más utat azon válásnál, melyre eltökélte magát. Rövideden, meg is akarja magyarázni kételyeit, levelének bezárta előtt felhozva a főben járó indokokat, mik ezeket támogatják s a magas ítéletet, mely felfogását helybenhagyja.

Itt a lap lefelé volt hajtva s a magyarázatok eltitkoltattak előttem.

Stella halvány arczára gyenge pir lopódzott, amint visszaadtam a levelet.

- Szükségtelen, hogy a többit is elolvassa, - mondá izgatottan. - Most már saját kezeirása nyomán tudja, hogy elhagyott, és (ha ilyen dolog mellette szól ítéletében) azt is tudja, hogy bőkezűen gondoskodott elhagyott nejeről.

Felelni akartam, de Stella arczomról olvasta le a megvetést és gyűlöletet, mit férje iránt érzek, és nem engedett szóhoz jutnom.

- Bármiképp vélekedik eljárásáról, - folytatá, - kérve kérem, ne említse előttem. Szabad-e véleményét kikérnem egy másik dologra nézve, mely tisztán csak engem illet s melyről alaposan ítélni lehet, miután elolvasta e levelet? Régmúlt időkben -

A szegény lélek, zavartan és izgalmasan pirúlva, elakadt.

- Mért beszél e régmúlt időkről? - jegyzém meg szeliden.

- Kell, hogy megemlékezzem azokról. Ama régmúlt időkben, úgy hiszem, mondva lett önnek is, hogy atyám végrendelete igen szépen gondoskodott anyámról és rólam. Tudja, hogy szépen megélhetünk vagyunkból?

Mátkaságunk idejében több ízben hallottam róla, mikor épen a házassági szerződés volt munkában. Anya és leány, külön-külön pár ezer forintnyi jövedelemmel rendelkezett. A pontos számra nem tudtam emlékezni.

Miután erre nézve feleltem volna, vártam, hogy mit fog tovább mondani.

De egészen elhallgatott, a legkinosabb zavar tükröződött arczán és modorában.

- Ne törődjék semmivel, - mondá végre hosszabb szünet után, nagy nehezen leküzdve izgatottságát. - Nehéz bajok értek; feledékeny vagyok - és szórakozott -

Erőltette magát, hogy mondatát befejezze, de nem bírván uralkodni magán, a kutyát szólította magához. Szemei könnyekkel voltak tele, s ily módon igyekezett azokat előttem elrejteni.

Rendesen nem igen értek mások észjárásának értelmezéséhez, de úgy hiszem, jól fogtam fel Stelláét. Most, hogy szemtől szemben álltunk egymással, az irántami bizalom ösztöne egy percze felülkerekedett elővigyázatán és büszkeségén; félig szégyelte, félig hajlandó volt ezen ösztönét követni.

Nem haboztam tovább. Az idő bizonyára elérkezett végre, amidőn minden gyöngédtelenség nélkül részemről, elvitázhatatlan módon bebizonyíthattam, hogy soha sem voltam méltatlan reá!

- Emlékszik válaszomra, mit Benwell atyára vonatkozó levelére irtam? - kérdém.

- Hogyne; minden szavára.

- Megigérttem, hogy, ha valaha szüksége találna lenni reám, be fogom önnek bizonyítani, hogy soha sem voltam méltatlan bizalmára. Jelenlegi helyzetében szinte kötelességemmé vált ígéretem teljesítése. Megvárjam-é, míg nyugodtabb lesz, vagy azonnal folytassam mondandómat?

- Azonnal!

- Ha akkor, amidőn anyja és barátai eltávolították önt tőlem, - folytattam, - ha akkor csak pillanatnyi habozást és bizonytalanságot árult volna el -

A fiatal nő összeborzadt. Ugy látszik, szerencsétlen nőm képe, amint gonoszul szembeszállt velünk a templomajtóban, szavaimra felmerült emlékében.

- Oh, csak arról ne beszéljen! - kiáltá, - kiméljen meg, kérve kérem!

Felzártam a kis írószekrényt, melyben a belhaveri rektor által küldött irományokat tartom és az asztalra helyeztem azokat, melynél Stella ült. »Minél nyiltabban és minél rövidebben beszélek most, annál jobb lesz mindkettőnkre nézve, - gondolám magamban. - Mióta Brüsszelben elváltunk egymástól, - mondtam, - feleségem meghalt. Itt van halála s orvosi bizonyítványának leírása.

Stella nem akarta átvenni.

- Nem értek az efféle dolgokhoz, - viszonzá bádgyadtan. - És ez mi?

Nőm halálos ágyán irt vallomását vette fel.

- Olvassa el, - mondtam.

Megijedt és elhalványult.

- Mit fog ez mondani nekem? - kérdé reszkető ajakkal, halkán.

- Azt fogja mondani Stella, hogy hamis látszatok egykor arra vitték, hogy egy ártatlan embert meggyanusítson.

Ezt mondva, egy mögötte, a szoba tulsó végén lévő ablakhoz léptem, úgy, hogy nem láthatott, a mig olvasott.

Egy időre - oh mennyivel hosszabbnak tünt fel nekem, mint valóságban volt! - hallottam, hogy megmozdul. Amint elfordultam az ablaktól, hozzám szaladt és lábaimnál térdre rogyott. Megkísérlettem őt felemelni; kérve kértem, hogy higgye el mily szívesen bocsájtottam meg neki már réges-régen. Megragadta kezeimet, s arcát befedte velök - arcza nedves volt forró könyeitől.

- Oh, hogy szégyellek szemébe nézni, - mondá. - Mily nyomorult és gyáva voltam!

Soha életemben nem voltam olyan izgatott. Nem tudom mit mondtam, mit cselekedtem volna, ha kedves kutyám ki nem segít a kínos helyzetből.

De fájának szeretetteljes féltékenységével, ő is oda szaladt hozzám, midőn látta hogy Stella teszi, s nyalni igyekezett kezeimet, miket Stella még mindig idegesen szorongatott. Utas mancsait Stella vállaira rakta és kettőnk közé próbált furakodni. Remélem, hogy sikeresen negélyeztem bizonyos józan nyugodtságot, mit valóságban legtávolabbról sem éreztem. - Gyerünk, gyerünk, - mondtam, - ne költse fel Utas féltékenységét.

Megengedte, hogy térdeltéből felemeljem. Ah, ha engemet csókolhatott volna - de ez lehetetlen volt; megcsókolta a kutya fejét, és aztán hozzám fordult és beszélt.

Nem jegyzem fel itten szavait. De amíg élek, nem kell tartanom tőle, hogy elfeledjem a mondottakat.

Visszavezettem helyére. A belhaveri rektor hozzám intézett levele még mindig olvasatlanul feküdt az asztalon. Némi jelentőséggel bírt, mint bizonyítéka annak, hogy szerencsétlen nőm vallomása való és nem hamisított, s Stelltát a legelvitázhatlanabb módon akartam a dolog valódiságáról meggyőződtetni.

Azonban, épen e percben s a jelen helyzetben, nem akartam tüstént felhozni.

- Most már tudja, hogy van egy barátja, ki segítheti és tanácsával támogathatja, - kezdém.

- Nem, - közbeszólt; - több a barátnál, mondjuk, hogy fivérem.

Elmondtam.

- Valamit kérdezni akart tőlem, - folytatám, - de ez ideig nem adta elő kérdését.

Azonnal megértett.

- Meg akartam önnek mondani, - szólt, - hogy visszautasító levelet irtam Romayne ur ügyvédének. Tíz holdas parkot örökre elhagytam és soha sem fogok egy fillért is elfogadni Romayne ur pénzéből. Anyám, - bár tudja, hogy van miből tisztességesen megélnünk, - azt állítja, hogy megbocsájthatatlan büszkeséggel és ostobasággal jártam el. Meg akartam kérdezni, vajjon ön is ép úgy kárhoztat-é Bernát, mint anyám?

Mondhatom, hogy én is megbocsájthatatlanul büszke és ostoba valék. Most először szólított keresztnevemen, a régi, boldog idő óta, mely soha sem térhet vissza. Bármely befolyás alatt cselekedtem, bámultam és becsültem őt elhatározása, lemondása végett és ott nyomban kifejezést adtam elragadtatásomnak.

Ugy látszik, e kis bátorítás jól esett neki. Annyira lecsillapodott, hogy a rektor levelét mertem felemlíteni.

Hallani sem akart róla.

- Oh Bernát, hát még sem tanultam volna bizalmat ön iránt? Tegye el ezen iratokat. Csak egy dolog van, mit tudni óhajtok. Ki adta azokat kezébe? A rektor maga?

- Nem.

- Akkor hát hogy jutottak birtokába?

- Benwell atya által.

Mínta villanyfolyam érte volna, felugrott helyéről.

- Tudtam! - kiáltá magán kívül. - A pap tette tönkre házasságomat és ő ezen levelekből merítette tudományát, mielőtt az ön kezeibe szolgáltatta, volna azokat.

Ismét székebe rogyott vissza.

- Ez volt az első és legfontosabb kérdés, mit önhöz intézni kívántam, - mondá halkán, megtört hangon. - Megkaptam a választ, nincs több kérdezni valóm.

Lehetetlen, hogy ne tévedett légyen Benwell atyára nézve? Igyekeztem ezt kimagyarázni és vele megértetni.

Elmondtam, hogy nagy tiszteletű barátom illetlen, tökéletesen ép pecséttel szolgáltatta kezeimbe a leveleket. De Stella lenézőleg nevetett.

- Hát oly kevésbé ismerem, - kérde, - hogy még azt is kétlem, képes-é egy pecsétet feltörni és azt ismét hasonlóval pótolni?

Ez a felfogási mód egészen új volt előttem; ez meglepett, de azért még meg nem győzött. Soha sem tagadom meg barátaimat, még akkor sem, ha csak rövid idő óta fogadtam őket

barátságomba, - és még mindig menteni igyekeztem Benwell atyát. De az egyetlen eredmény, mit elértem, az volt, hogy megmásítottam vele első szándékát, hogy nem intéz hozzám több kérdést. Egész ártatlanul, új kíváncsiságot ébresztettem fel benne. Tudni akarta, mi módon ismerkedtem meg a pappal, és mikép sikerült neki oly tudósítások birtokába jutni, melyek tisztán csak az én szememnek valának szánva.

Csak egy módja volt kívánsága teljesítésének.

Épen nem könnyű dolog a magam féle emberre nézve, eseményeket kellő rendszerességük szerint előadni; - de nem volt mit tennem, el kelle mondanom a rektor iratai ellopásának és felfedeztetésüknek hosszú történetét.

A mennyiben Benwell atya is érdekelve volt, a mondottak csak gyanúja támogatására szolgáltak. A többire nézve legjobban érdeklődött minden legcsekélyebb adat iránt, mely a francia fiúra vonatkozott.

- Most már szörnyű érdeklődéssel tölt el minden csekélység, mely a szerencsétlen francia teremtséssel összefüggésben áll, - mondá izgatottan.

- Hát ismerte, - kérdém őszinte meglepetéssel.

- Őt is, anyját is ismertem, - másszor majd elmondom, mikép, hol és hogyan. Úgy hiszem, már akkor is egy megmagyarázhatatlan előérzet súgta, hogy a fiú valami titkos és gonosz befolyással lesz reám. Tény, hogy amidőn véletlenül hozzáértem, úgy reszkettem belé, mintha kígyóhoz nyultam volna. Babonásnak fog hinni; de abból, amit az imént hallottam öntől, kétségbevonhatatlanul kitűnik, hogy közvetve ő és senki más oka azon szerencsétlenségnek, mely engem ért. De mikép jutott hozzá, hogy az iratokat ellopja? Megkérdezte a rektortól, midőn Belhavenben időzött?

- Én semmit sem kérdeztem a rektortól, de ő kötelességének tartotta velem részletesen tudatni mindent, mi a lopással kapcsolatban áll.

Közelebb vont a székét az enyémhez. - Kérem, mondjon el minden szót, mi reá vonatkozik, - kérte mohón.

Kissé visszatetszőnek éreztem kívánsága teljesítését.

- Tán nem való nekem e dolgok meghallgatása? - kérdé.

Ez őszinteségre kényszerített vele szemben.

- Ha ismétlem, amit a rektor mondott, - felelém, - nőmről kell beszélnem.

Stella megragadta kezemet.

- Ön megsajnálta és megbocsájtott neki, - viszonzá. - Beszéljen róla Bernát és az Istenre kérem, ne higye, hogy szívem könyörtelenebb az önénél.

Megcsókoltam kezemben nyugvó kezét. Ennyit még »fivére« is tehet.

- A baj azon hálás ragaszkodásban vette kezdetét, - mondám, - mit a szerencsétlen gyermek nőm iránt érzett. Semmi áron sem akarta elhagyni nőm betegágya szélét, midőn az vallomását tollba mondta a rektornak. Minthogy a fiú egy árva szót sem értett angolul, úgy látszott, hogy semmiféle veszély nem lehet benne, ha akaratát teljesítik. De minél tovább tartott az írás, annál kíváncsibbá vált. Kérdései terhére voltak a rektornak, és, hogy nyugta legyen tőle, nőm végre azt mondta neki, hogy végrendeletét iratja. Épen eleget tudott a végrendelet értelméről, mindazok után, miket különböző alkalommal az ilyen kérdésekről hallott, hogy a végrendelet szót pénzajándékokkal kapcsolatba hozza; és így az adott magyarázat ki is elégítette, és meg is nyugtatta.

- És a rektor megértette, miről volt szó? - kérdé Stella.

- Meg. Mint sok más hasonló állású angol, bár nem beszélt folyékonyan francziául, minden nehézség nélkül olvasta a nyelvet és kitűnően értette, ha beszélni hallotta. Nőm halála után megkönyörült a fiún és pár napra gazdasszonyának gondjára bízta. E nő élete első felét Martinique szigetén töltötte és ekkép képes volt saját nyelvén társalogni a baráttalan szegény teremttel. Midőn eltűnt, ő volt az egyetlen, ki némileg felvilágosítást tudott adni arra nézve, mily indok vihette őt az iratok elsajátítására. Ugyanaz nap, hogy a házhoz jött, a gazdasszony rajta kapta, midőn az iroda ajtó kulcslyukán keresztül próbált benézni a szobába. Bizonyosan meglátta, hová helyeztetett a vallomás és az ó-dívatú kékes papiros, melyre íratott, elősegítette annak felismerésében. Másnap reggel, a rektor távolléte alatt, a gazdasszony szobájába hozta a kéziratot és felkérte, fordítaná le neki francziára, hogy legalább megtudhassa, mennyi pénzt hagytak rá a »végrendeletben.« A gazdasszony szigorúan megdorgálta, ráparancsolt, hogy az iratokat azonnal tegye vissza az íróasztalba, honnan elővette és intette, hogy bevádolja a rektornál, ha még egyszer rosszul viseli magát. Javulást ígért és a szelid természetű nő szivesen hitt neki. Két nappal később, a kis szekrény elzárt ajtaja, melyben a kéziratok biztonságba lettek helyezve, nyitva találtatott és a papirok, valamint a fiú is, együtt eltűntek.

- Mit gondol, megmutatta-e a vallomást még más embereknek? - kérdé Stella. - Annyit esetleg tudok, hogy anyja előtt eltitkolta.

- A gazdasszony dorgálása után, - viszonzám, - véleményem szerint ravaszabbnak tartom, semhogy még más idegennek is megmutatta volna. Sokkal valószínűbb, hogy angolul kívánt megtanulni annyira, hogy képes legyen maga elolvasni azt, a mi iránt érdeklődött.

Egy darabig egyikünk sem szólt. Stella gondolkozott és én őt néztem. Egyszerre felemelte fejét. Szemei komoly kifejezéssel szegződtek reám.

- Rendkívül sajtáságos, - mondá.

- Mi sajtáságos?

- Loringékra gondoltam. Ők megerősítettek ön iránti kételyeimben. Ők tanácsolták, hogy titkoljam el a Bruxellesben történeteket. És mi több, ők szinte érdekelve vannak abban, hogy férjem elhagyott. Ő Benwell atyával legelőször az ő házukban találkozott. Ezen időtől fogva tisztán szem előtt látom az egymást követő eseményeket azon perczig, míg a pap és a franczia fiú találkoztak és bekövetkezett a nyomorult vég, mely belőlem egy elhagyatott, megcsalt nőt csinált.

Feje ismét lekonyult és a következő szavakat már csak suttogva, mintegy önmagához beszélve ejté ki.

- Még mindig fiatal asszony vagyok. - Oh Istenem, mi lesz jövődöm?

Ez önkínzó gondolkozási mód rendkívül meghatott. Eszébe juttatám, hogy vannak hű, áldozatkész barátai.

- Egy sincs, - felelé, - csak ön.

- Rég nem látta Lady Loringot? - kérdém.

- Ő és férje igen szívélyesen irtak, házukat felajánlva, hogy tegyem otthonommá ezentúl. Nincs jogomban őket elítélni, ők bizonyosan jót akartak. De a történetek után, nem mehetek vissza hozzájuk.

- Ezt sajnálattal hallom, - mondám.

- Loringékra vonatkozólag mondja ezt? - kérdé Stella.

- Nem is ismerem Loringékat. Én senkire sem tudok gondolni, csak magára.

Még mindig ránéztem és tartok tőle, hogy szemeim jóval többet mondtak szavaimnál. Ha azelőtt kétkedett volna is benne, most ugyan határozottan tudhatta, hogy ép úgy szeretem, mint valaha. Ez inkább nyugtalanítani látszott őt, de nem jött zavarba.

Ügyetlen kísérletet tettem magamat kimenteni.

- Fivérének bizonyosan jogában áll őszintén beszélni, - mondtam.

Ezt helyben hagyta. Mindazonáltal felállt, hogy távozzék, egy-két barátságos szóval igyekezőn tudtomra adni, (legalább így remélem,) hogy az egyszer megbocsájtott.

- Eljön-e holnap bennünket meglátogatni? - szólt. - Ép oly nagylelkűen megtud-e bocsájtani anyámnak, a hogy nekem megbocsájtott? Gondom lesz rá, Bernát, hogy végre igazságos legyen irányában.

Bucsúzólag kezet nyújtott. Mit felelhettem? Ha akaraterős ember vagyok, eszembe jut, hogy legjobb lesz rám nézve, ha nem sokat látom. De biz én csak gyenge egy teremtese vagyok az Istennek.

Elfogadtam a következő napra szóló meghívását.

Január 30-dika. - Most jöttem haza látogatásomból.

Gondolataim leirhatatlan zavarban és bizonytalanságban vannak; és ennek az anyja az oka. Bár inkább el se mentem volna hozzájuk. Rossz ember vagyok-e vajjon, s csak most először jutok-e ennek tudomására?

Eyrecourtné egyedül fogadott, midőn a salonba léptem. A világiasan könnyű modorból itélve, melylyel fogadtatásomra ültéből felemelkedett, leányának szerencsétlensége nem volt igen kijózanító hatással a felületes nőre.

- Kedves Winterfield, - szólt, - infámis rosszúl viseltem magamat. Nem mondom, hogy a látszat ellene volt; csak azt mondom, hogy nem kellett vón' e látszatban biznom. Ön a sértett fél, kérem, bocsásson meg. Még tovább is folytassuk e tárgyat, vagy kezet fogjunk-e és ne beszéljünk többet róla?

Természetesen kezet fogtam. Eyrecourtné észrevette, hogy Stella után nézek.

- Foglaljon helyet, - monda, - és legyen elég jó ezúttal beérni vele, ha az enyimnél nem részesül vonzóbb társaságban. Ha csak rendbe nem hozom a dolgot, - ön és leányom - oh, a legjobb szándékkal! - igen ferde helyzetbe találnak jutni. Ma nem fogja látni Stellát. Egészen lehetetlen - és én megmondom, hogy miért nem. Én vagyok az öreg világias anya; én nem törődöm vele, mit mondok. Ártatlan leányom inkább meghalna, mielőtt bevallaná azt, a mit mondani szándékozom. Szolgálhatok valamivel? Luncholt már?

Kértem, hogy folytassa mondani valóját. Nagyon meglepett, - nem, bevallom, szörnyen megijesztett.

- Jó, legyen, - folytatá. - Meglehet meg lesz lepetve, ha kimondom, de nincs szándékom megengedni, hogy a dolgok úgy menjenek tovább, ahogy megkezdődtek. Az én hóbertos vőmnek vissza kell térnie feleségéhez.

Ez meglepett és képzelem, hogy meglátszott rajtam.

- Várjon egy kicsit, - monda Eyrecourtné, ezen nincs mért megijedni. Romaine egy gyöngé bolond és Benwell atya mohó kezeit természetesen mindkét zsebében tartja. De, ha nem csalódom még ebben is, Romaineben is megmaradt még egy kis szégyenérzet és még az emberi érzet egy szikrája is. A modor után itélve, melylyel nejjével bánt, jogosan fogja mondani, hogy ez csak igen hozzávető feltevés lehet. Elismerem. De mindazonáltal, merészen ezen eshetőségekhez folyamodtam. Már elment Rómába és aligha kell hozzá tennem, hogy

nem hagyott itt lakcímet - gondja lesz Benwell atyának, hogy meg ne lellessük. Mindez cseppet sem bánt. Egyike azon előnyöknek, melyekkel a társaséletben való részvétel jár az, hogy szép ismeretségeim vannak mindenütt, kik mindig szolgálatomra állanak, feltéve, hogy nem kérek tőlük pénzt kölcsön. Irtam Romainnek, leveletem egy Rómában élő barátom levelébe zárva. Bárhol legyen vőm, levelem kezeihez fog jutni.

Eddig elég nyugodtan hallgattam a mondottakat, természetesen azon hitben lévén, hogy Eyrecourtné saját érveléseinek és önámításainak csalthatatlanságába bízott. Még magam előtt is szégyenkezve vallom be, hogy megkönnyebbülésemre szolgált azon titkos meggyőződés, mikép oly fanatikussal szemben - minő Romaine, reményeinek teljesülése úgy áll, mint százhoz egy.

E nemtelen gondolkozási mód azonban tüstént csökkentetett Eyrecourtné következő szavai által.

- Ne higgye, hogy elég örült volnék, vele az érvelést megkísérlem, - folytatá. - Levelem az első lapon kezdődik és végződik is egyszersmind. Nejének oly joga van hozzá, melynek új házasság ellentállni nem tud. Hadd legyen igazságos iránta is. Nem tudott erről semmit, midőn távozott. Levelem - lányom mit sem tud róla, hogy megírtam - nyíltan megmondja neki, miből áll e jog.

Elakadt. Szemei elborultak, hangja szelidebb lett - egészen más volt, mint a frivol Eyrecourtné, akit ismerek.

- Nehány hónap múlva, Winterfield, - mondá, - szegény Stellám anya lesz. Levelem visszahívja Romainet nejéhez - és g y e r m e k é h e z .

Eyrecourtné elhallgatott, nyilván valamiféle véleménynyilvánítást várva tőlem. De pár perczig valósággal képtelen voltam a beszédre. Stella anyjának soha sem volt valami magas fogalma tehetségéről. De most, ez alkalommal úgy látszott, mintha ismerős körének legostobább emberének ítélne.

- Talán kicsit nagyot hall, Winterfield? - kérdé, sajátos szemhunyorogtatással.

- Tudtommal nem.

- Hát megértett?

- Tökéletesen.

- Akkor hát mért nem tud valamit mondani? Egy férfi véleményét akarom hallani, kilátásainkra, helyzetünkre nézve. Szent Isten, hogy fészkelődik! Képzelve magát Romaine helyébe, és feleljen kérdéseimre. Ha ön hagyta volna el Stellát...

- Én soha sem hagytam volna el Stellát, asszonyom.

- Legyen esze. Nem tudhatja mit tett volna. Ismétlem, képzelje magát egy gyöngé, babonás, képzelődő, önhitt, fanatikus bolondnak. Érti most már? No hát akkor mondja meg, képes volna-e feleségétől távol maradni, ha első szülött gyermekének nevében hívnák önt vissza hozzá? Ellent tudna ennek állni?

- Semmi esetre sem!

Igyekeztem bizonyos nyugodtságot negélyezni, de bizony nem könnyű dolog volt higgadtan beszélni. Önző, irigy, lenéző gondolatok, - szóval, nem bírom elég szigorral bélyegezni a fordulatot, mit érzéseim vettek. Soha sem gyűlöltem emberi lényt oly vadúl, mint e perczen Romainet. »Üsse meg az Isten nyila, még vissza talál jönni!« Ez volt legbensőbb érzelmeim szóbeli kifejezése.

E közben Eyrecourtné is ki lőn elégitve és szokott élénkségével tért át egy másik tárgyra.

- Hogy nyíltan beszéljek, Winterfield, bizonyosan belátja ön is, hogy nem szabad Stellát vizionálni, kivéve az én jelenlétemben, ha csak a rágalom nyelvére nem akarnak kerülni. Leányom magaviseletének oly feddhetetlennek kell lennie, hogy férje - ha csak tudhatná, mennyire utálom ezt az embert! - mondom, hogy férje csak legtávolabbról is mentséget és okot találhasson benne a távolmaradásra. Ha időt és alkalmat engedünk annak az undok, öreg jezsuitának, Romayneből papot csinál, még mielőtt tudnók, mi lesz belőlünk. E pápisták merészsége minden képzelmet meghalad. Emlékszik, mikor püspököket és érsekeket szenteltek fel itten, egy fityinget sem törődve törvényeinkkel? Benwell atya is követi e példát s ismét más törvényeinket játsza ki - értem, házassági törvényeinket. Annyira fel vagyok háborodva, hogy nem vagyok képes magamat szokott következetességgel kifejezni. Elmondta-é Stella, hogy tényleg megtántoritotta saját házasságának érvényes volta iránti hitét? Ah, értem; szegényke elhallgatta ezt, még pedig alapos oknál fogva.

Eszembe jutott a levél lehajtott lapja. Eyrecourtné a legszivesebben tudtomra adta, amit leánya gyöngédsége előttem elrejtene igyekezett, s elmondta a képtelen, esztelen badarságot, mely jegyző előtti házasságomat nevének vallási kételyeivel kapcsolatba hozta.

- Igen, - folytatá; - ezek a pápisták mind egyformák. Leányom, - nem szelid Stellát értem, - de azt a természetellenes teremtményt ott a zárdában, ki saját édes anyja fölé tette magát. - Elmondta-é valaha, hogy elég szemtelen volt azt mondani, hogy imádkozni fog értem? - És most mondja meg, Winterfield, nem cselekednék-é, mint okos emberhez illik, ha szépen visszatérne megyéjébe, s ott maradna, a mig mi jelenlegi helyzetünkben vagyunk? Ha melengető készülékeket, kellő bundamennyiséget, és szórakoztatására hirlapokat és folyóiratokat visz magával a coupéba, utoljára sem olyan nagy dolog az út. Aztán Beaupark - az a kedves, kedves Beaupark, oly rendkívül kellemes egy hely télen, és maga, maga irigylésre méltó teremtés, oly kedvence az egész vidéknek! Oh menjen el! Menjen haza, Winterfield!

Felálltam és kalapom után nyultam. Ő megveregette vállamat. Akár megfojthattam volna e percben! Pedig - igaza volt!

- Ki fog menteni Stella előtt? - mondám, búcsúzva.

- Maga jó, kedves ember! Többet fogok tenni mint kimenteni, dicsőnekét fogom énekelni, ahogy a költők mondják.

Elpalástolhatatlan örömeben, hogy megszabadult tőlem, a legtúlzottabb beszédekre vetemedett.

- Úgy érzek iránta, mintha édes anyja volnék, - folytatá, amig kezet fogtunk; - valóban, - akár meg is csókoltatnám magamat általa.

A legparányibb csókolható helyecske sem volt Eyrecourtné arcán, mely ne lett volna festve, kendőzve, rizsporozva. Ellentálltam a kísértésnek, és kinyitottam az ajtót.

De még volt egy utolsó kérésem, mit eltitkolni képtelen valék.

- Tudatni fogja-é velem, ha hirt kap Rómából? kérdezém.

- A legszivesebben, - felelé Eyrecourtné, készségesen. - Isten áldja magát, édesem - mégis csak a legjobb barát marad! - Isten áldja!

Amíg e sorokat írom, legényem bőröndömet pakolja. Utas tudja már, mit jelent ez. Kutyám örül - annyi bizonyos, hogy elszabadul Londonból. Úgy hiszem, szép vitorlahajót bérek és megpróbálom, elég szórakozást nyújtana-é egy utazás a föld körül. Adná az ég, hogy sohase láttam volna Stellát.

* * *

Február 10-dike. - Végre hirt vettem Eyrecourtnétól.

Romayne nem is olvasta a levelet, mit anyósa hozzá intézett - tényleg, Benwell atya által küldetett vissza neki. Eyrecourtné, természetesen a legnagyobb düh befolyása alatt ir. Egyetlen vigasztalása e vérig sértő bánásmód mellett az, hogy leánya mitsem tud az egésről. Int - persze szükségtelenül - hogy valahogy el ne áruljam titkát és Benwell atya levelének másolatát küldi.

»Tisztelt asszonyom! - Romayne úr nem olvashat semmit, mi figyelmét a papi pályára való előkészületeitől elvonhatná, vagy pedig emlékében visszaidézheti összeköttetéseit oly elmúlt tévedéseivel, mikről mindörökre lemondott. Ha levele érkezik, bölcs szokása mindenek előtt az aláírást megnézni. Nagyságod levelét olvasatlanul adta át nekem, azon kéréssel, hogy azt kezeibe visszaszolgáltassam. Az ő jelenlétében, azonnal lepecsételtem. Sem ő, sem én nem tudjuk, de nem is kívánjuk tudni, mily tárgyban fordult hozzá s ezennel tiszteletteljesen tanácsoljuk, hogy ne is írjon többé.«

Ekkép ir a jezsuita. Eleget éltem, ha csak megérem azt, hogy ezt az embert saját kezüleg ásott verembe esni lássam!

Február 11-dike. - Nagyon megcsalódtam reményeimben, hogy tegnap nem kaptam hirt Stelláról. De a mai regg kiengesztelt; levelet hozott tőle.

Nem jól érzi magát és anyjának magaviselete rendkívül nyugtalanítja. Eyrecourtné asszony olykor fellázad az igazágtalanság ellen, és ilyenkor hevessége szörnyen elragadja; elhagyott leányát minden áron a törvény védelme alá akarja helyezni; a házassági jogok helyreállítását, vagy törvényes válást akar keresztülvinni.

Máskor meg a legnyomorútabb reménytelenség állapotába süllyed; kijelenti, hogy Stella szomorú helyzetében képtelen a társaság szeme elé kerülni, és azt tanácsolja, hogy a Continensen vonuljanak valamely félreeső zugba, hol olcsón élhetnek meg. Ez utóbbi indítványt Stella nem csak készséggel, sőt mohón fogadja.

Bebizonyítja ezt az utóirat által, melyben tanácsomat kéri; valószínűleg azon boldog napokra emlékezve, a midőn Párisban udvaroltam neki s a sok idegen jó barát és ismerős szállodánkban felkeresett.

Az utóirat azon ürügygyel szolgált, mit oly türelmetlenül vártam. Tökéletesen jól tudtam, hogy jobb volna reám nézve, ha nem látnám, és az első vonattal mégis egyenesen Londonba indultam, azon egyedüli célból, hogy viszontlássam.

Február 12-dike. - Az anyát és leányát együtt találtam a salonban. Esetleg épen Eyrecourtné lehangolt napjainak egyikére találtam. Apró szemeit hunyorgatva, tragikus szemrehányással igyekezett rám tekinteni: festett hajú fejét rázva, vontatott hangon mondá:

- Oh Winterfield, nem hittem volna, hogy ilyet tegyen! Stella, hozd elő illat-üvegcsémet!

De Stella nem akarta megérteni az intést. Csaknem könyeket csalt a szemembe rendkívüli szívélyessége által, mely főképp modorából kitünt. Ha anyja nem lett volna a szobában! - de anyja ott volt a szobában; nem volt mást mit tennem, mint hogy belefogtam ügyeim előadásába, mintha csak a család ügyvéde lettem volna.

Eyrecourtné azonnal rendreutasította Stellát, a mért tanácsomat kérte volt, kijelentve, hogy eszeágában sincs Londont elhagyni.

- Hogy is szabadulhatnék házamtól? - kérdé ingerülten, holott igen jól tudtam, hogy »háza« nem volt más, csak egy más egyéntől bérelt, bútorozott szállás, mit rövid felmondás után is elhagyhatott.

Azonban mitsem szóltam és egyenesen Stellához fordultam:

- Két-három helyet ajánlhatnék, mely tán megnyerhetné tetszését; - folytatám. - A legközelebbi hely egy öreg franczia és nejének birtoka. Nincsenek gyermekeik és rendesen nem adnak ki szállásokat; azonban okom van hinni, hogy szívesen fogadnák barátaimat, ha szabad szobáik nincsenek már elfoglalva. Páris közelében, St. Germainben laknak.

Az utolsó szavakat mondva, Eyrecourtnéra néztem - csaknem oly ravasz valék, mint maga Benwell atya. Páris megfelelt várakozásomnak - a kisértés meghaladta a jó dáma ellentállási erejét. Nemcsak hogy rögtön belement a tervbe, de még ki is jelentette mennyi lakbért volna hajlandó fizetni.

A mint kimentem, Stella sűgva köszönetét mondott.

- Nevem ugyan nincs említve, de az ujságokban már hiresztelni kezdik szerencsétlenségemet, - mondá. - Jóindulatú barátaim tömegesen felkeresnek és sajnálatuknak adnak kifejezést. Meghalok, ha nem segít, hogy eljuthassak idegenek közé.

Ma éjjel, a vegyes vonattal Párisba indulok.

Február 13-dika. Páris. - Este van. Az imént tértem vissza St. Germainből. Hála ravaszágomnak, minden el van intézve. Már azt kezdem hinni, hogy született jezsuita vagyok; valami utálatos sympáthia létezhetett köztem és Benwell atya közt.

Jó barátaim: Raymond asszony és férje, igen szívesen fogadják angol barátnőimet. Raymondné hajdan gazdag őseitől öröklött szép házának tág első emelete, egy rövid hét alatt, teljesen fel lesz szerelve Eyrecourtné és leánya fogadtatására.

Egyetlen nehézségünk a pénzbeli kérdés volt. Raymond úr, ki szerény állami nyugdíjból él, hallani sem akart lakberről; és nem is tudta, mit kérjen, én pedig oly kevéssé értek e kérdéshez, hogy szintén nem lehettem segítségére. Így hát egy hozzáértő ügynökhöz fordultunk, ki a szállás értékére nézve ítéletet mondott. Az általa megállapított lakbér igen méltányos volt, de jóval meghaladta az Eyrecourtné által említett összeget. Azonban oly rég és oly jól ismertem Raymondékat, hogy épen nem kelle megsértésüktől tartanom, ha egy kis kompromiszt ajánlok fel nekik. T. i. én fizettem ki az összeget, mely az Eyrecourtné által meghatározott lakbért meghaladta s ekkép általános megalégedésre intéztük el az ügyet.

A ház mögötti nagy kertbe mentünk, és ott egy második kétszinű tettet követtem el.

Egy szép, rejtett kis zugban felfedeztem egy játékszerféle épületecskét, mit a francziák »pavillon«-nak neveznek - mely három jól berendezett kis szobácskát tartalmazott. Újra alkuba bocsátkoztam kedves barátaimmal és a kedves kis házikó bérlője lettem.

Raymondné mosolygott.

- Fogadni merek, - szólt hozzám, lehetőleg igyekeztél angol tudományának feltüntetésében, - hogy a hölgyek egyike a varázsos fiatalág legszebb éveiben van.

A jó asszony nem sejti, mily reménytelen egy szerelem az enyém. De azért kell, hogy olykor lássam Stellát - nem kívánok és - nem remélek többet. Soha, soha sem éreztem annyira mint most, mily magányos életre vagyok kárhóztatva!

* * *

Márczius 1-seje. London. - Stella és anyja ma reggel keltek útra St. Germainbe, anélkül, hogy megengedték volna, amint azt titkon reméltem hogy kísérijük legyenek.

Eyrecourtné újra visszatért a régi nótára - a »nem illik« nála roppant szerepet játszik és ő mindig meghajol a világ legostobább követelményei előtt. Ha ez lett volna az egyedüli akadály, túlszerezem rajta magamat és nyomukban Franciaországba utazom. Hol volna az

illetlenség, ha mint Stella barátja és fivére, látom is olykor, főképp ha nem lakom vele egy házban s ha anyja és Raymondné környezik és vigyáznak rá?

Nem! - a mi engem St.-Germaintól távol tart, az Stella maga!

- Szívesen irok önnek gyakran, - mondá, - de kérem, az én érdekemben kérem, ne kísérjen el Franciaországba.

Tekintete és hangja engedelmességre készítetett. Bármily ostoba legyek, (azok után, mik köztem és anyja közt történtek) ha nem csalódom, elértetem, mire czélt.

- Hát soha sem fogom többé viszontlátni? - kérdezém.

- Tán szívtelennek, hálátlannak itél? - viszonzá. - Kétkedik benne, hogy boldog, több mint boldog leszek, ha viszontláthatom, midőn.....

Elfordult tőlem és nem mondott többet.

Ideje volt búcsúzni. Anyjának felügyelete alatt voltunk; kezet fogtunk - ez volt az egész.

Matilda, Eyrecourtné komornája, lekisért a lépcsőn, hogy ajtót nyisson. Azt hiszem, meglátszhatott rajtam, mit éreztem - azaz nyomorútan nézhettem ki. A jó teremtés megkísérlette, nem tud-e felvidítani.

- Ne nyugtalankodjék miattok uram, - mondá; - megszoktam az utazást és majd gondjukat viselem.

Nagyon megbízható nő, ki évek óta hiven csatlakozik a családhoz, és mindig jó cseléd volt. Nehány aranyat csúsztatam kezébe és megkérdeztem, nem akarna-e nekem irni időnként, ha épen szerit ejtheti.

Lehetnek emberek, a kik azt fogják találni, hogy e tett részemről nagy önértet hiányra mutat; de annyit mondhatok, hogy egészen természetesen jött nekem. Nem vagyok nagyon tekintélyes ember; s ha valaki jót akar, nem kértem, gazdagabb vagy szegényebb, előkelőbb vagy egyszerűbb származású-e nálamnál az illető egyén. Véleményem szerint ugyanazon magaslatra állít bennünket a kölcsönös rokonszenv. Matilda annyira ismerte múltunk történetét, hogy előre látta, mikép Stella hozzám intézett levelei okvetlenül számos visszavonást és titkolódzást fognak tartalmazni.

- É n, az i g a z a t fogom megírni, uram, úgy a mint van, arról biztosíthatom, - súgta nekem - és én hittem neki.

Ha szívem beteg, csak nőt adjatok barátomnak; akár úrnő, vagy csak komorna, egyaránt fogom értékelni.

M á r c z . 2 . C o w e s . Egy vitorlahajóra alkudozom, annak birtokosával.

Tennem kell valamit, el kell valamerre mennem. Beauparkba nem térhetek vissza, erről szó sem lehet. Nyugodt kedélyű és lelkű emberek élvezetet találhatnak vidéki szomszédaiknak társaságában. Én nyomorult egy teremtés vagyok, kinek lelke folyton folyvást izgatott. Kitűnő családapák, kik szűk látkörű politikai nézeteikkel mulattatnak; ép oly kitűnő családanyák, kik leányaikkal kellő alkalmakat szolgáltatnak, - ez az, mi Devonshire társaséletében reám vár. Nem! Elmegyek a középtengerre hajózáni és magammal viszek egy oly barátot, kinek társaságát soha meg nem unom - t. i. kutyámat.

Végre megvan szép kis hajóm. Csak most tért vissza Madeirából. A hajó legénysége csak néhány napi pihenést kér, mire persze rá kell állnom. Ez alatt megvizsgálják a hajót és ráraják a szükséges ballasztot.

Márczius 3-dike. Ma Stellának irtam, egy lajstromot mellékelve, melyen gondosan feljegyeztem a helyeket, hol levelei kezeimhez juthatnak, s hű szövetségeseimnek, a komornának a lajstrom leiratát küldtem el. Gibraltártól Nápolyba hajózunk, onnan a státiók Civita-Vechia, Genua, Marseilles. Mind e helyekről igen könnyen és rövid idő alatt juthatok el St.-Germainbe.

Márcz. 7-dike. Tengeren. Esti félhét az óra. Az imént mentünk el az eddistoni világítótorony mellett - mily pompás a tenger és mily nyugodt!

* * *

Nápoly. Május 10-dike. Utunk elején igen szépnek ígérkezett, de a szép ígélet üres szó maradt. Viharok, szélcsendek, hosszabb tartózkodás Cadixban a hajó helyreállítása érdekében, nagyon elhalasztották ideérkezésünket. Mindennemű megpróbáltatások közepette kis yachtom rendkívül jól viselte magát. Erősebb és szebb kis hajó sohasem építettett.

Most már késő a pósta-hivatal felkeresésére. A legelső holnap az lesz, hogy leveleim után küldök a szárazföldre. Hogy aztán mit teszek: az tisztán a St.-Germainből vett hirektől függ. Ha tovább találnék e vidéken maradni, akkor Rómát választom tartózkodásom helyéül. Rómát soha sem unhatja meg az ember, de Nápolyt mindig ki nem állhattam és most sem fogom megszeretni.

Május 11-dike. - Terveim végkép megváltoztak. Haragszom, fel vagyok háborodva. Minél tovább jutok el Franciaországtól, annál jobb lesz reám nézve s annál jobban fogok neki örülni.

Stellától is, a komoradtól is kaptam leveleket. Mindkét levél tudtomra adja, hogy a gyermek megszületett és fiú. Tán azt várják, hogy érdeklődjem e gyermek iránt? Mielőtt kikerül még a pólyából, már esküdt ellenségem.

Stella elég szívélyesen ír. Azonban levelének egy sora sem hí meg St.-Germainbe, sem pedig nem utal ily meghívásra a jövőben. Anyjáról igen röviden szól; egyszerűen jelenti, hogy Eyrecourtné jól van s nagyban élvezi már Páris örömeit. A levél három negyede a gyermekkel foglalkozik; - neki, úgy látszik, ez a fő. Mikor én neki irtam, ekkép irtam alá magamat: »Igaz és örök hive.« Stella ekkép írja alá magát: »Őszinte tisztelője.« Igaz, apróság az egész, de azért, őszintén mondván, mélyen érzem.

Mathilda hiven teljesíti ígéletét; Mathilda levele megmagyarázza az egész levelet.

»A gyermek születése óta, - írja, - Romainené egyszer sem említette az ön nevét; semmiről sem képes beszélni, mint a kis babáról, semmire sem képes gondolni, mint a gyermekre. Úgy hiszem, kellő elnézéssel itélek az ő szomorú helyzetebeli nőről. De azért azt hiszem, hogy nem nagyon háládatos dolog Winterfield úr iránt, ki oly szives volt hozzá, ki annyit fáradozott az érdekében, és ki nem kíván egyebet, minthogy napjában pár órát ártatlanul társaságában tölthessen. Jóllehet, hogy vén lány létemre tudatlanul Irok anyákról és kis babákról. Azonban megvannak nekem is érzelmeim, és (bár sohasem szívelhettem Romaine urat) önért, uram, igazán mélyen érzek, ha ugyan megbocsájtja ez őszinte nyilatkozatot. Véleményem szerint, ez az új, örült szenvedély a kis baba iránt, csakhamar véget fog érni. Már most vélemény-különbségnek a tárgya. Jó úrnőm, ki világot látott nő és egyúttal jó szívvel is meg van áldva, azt állítja, hogy Romaine urat tudósítani kell fiának és örökösének születéséről. Eyrecourtné ő nagysága, igen helyesen mondja, hogy a gyűlöletes öreg pap a gyermek kárára hatalmába fogja keríteni Romaine úr pénzét, ha csak annak idejében lépések nem tétetnek, hogy az atyát megszegyenítve rábirják, hogy fia jogainak eleget tegyen. De Romainené ő nagysága büszke, mint maga Lucifer; hallani sem akart róla, hogy az első lépéseket tegye. »A férfi, ki engem elhagyott, - szokta mondani, - nem bir olyan szívvel, mit a

feleség vagy gyermek jogai megindíthatnának.« Úrnőm nem ért egyet velem. Már eddig is kellemetlen jelenetek adták elő magukat és a kedves öreg franczia úr és neje a feleselők kibékítésén fáradoznak. Ön mosolyogni fog, ha elmondom, hogy bonbonsokat kínálnak mint megnyugtató adományt. Úrnőm elfogadja a kínált édességet és már többször színházban volt Párisban Raymond úrral és nejevel.

Ha végül megengedi, hogy egy jó tanácsccsal fejezzem be leveletem, azt mondanám: próbálja meg, mily hatással lesz R.-néra az ön távolléte és teljes némasága.«

Igen okosan irt levél. Minden esetre követni fogom Mathilda tanácsát. Stella sohasem emliti nevemet, míg nem múlik oly nap, hogy folyvást rá ne gondolnék.

Remélem, egy férfi, ha akar, elnémíthatja szívét. Megkísérlem és szívem kénytelen lesz a hálátlant elfeledni.

A legénység háromnapos szünidőt kap Nápolyban és aztán útra kelünk Alexandria felé. Ott a yacht bevárja visszatérésemet; még eddig nem láttam a Nilus forrásait, nem ismerkedtem meg Nubia gyönyörű egérszínű nőivel. Egy sátor a sivatagban és a természet valamely setét leánya, ki háztartásomat vigye, ime, ez kellemes szórakozás lesz oly ember számára, ki szívből megundorodott Európa üres civilizációjától!

Azzal kezdem, hogy megnöveszttem szakállomat.

* * *

Civita-Vecchia, Február 28-dika 1863. - Végre itt vagyok megint Olaszhon partján, csaknem kilencz hónapi távollét után.

Mi hasznát vettem utazásaimnak? Barnábbá, vékonyabbá váltam; türelmesebbé tettem és megszerettették velem a könnyű dohányt. De elfeledtették-e velem Stellát? Segítettek-e szívemet legyőzni? Legtávolabbról sem. Inkább mint valaha vágyom látására. Ha naplómban lapozok, valóban szégyenlem nyugtalanságomat és türelmetlenségemet. Mily nyomorult hiúság részemről azt várni tőle, hogy rám gondoljon, mikor az anyai gondok és örömek első idejét éli, főképp, a midőn neki, szegény léleknek kétszeresen szentek azok, élete egyetlen vigasztalását azokban keresve és találva! Visszavonok mindent, amit róla irtam és szívem mélyéből megbocsájtok a kis babának.

Roma. Márcz. 1-seje. Leveleim már bankáromnál vártak.

A legutolsó St.-Germaini hírek teljesen kielégítenek. Utolsó, Cairóból irt levelemnek vételét jelentve - (Cairóba érve, megszegtem elhamarkodott szavamat,) Stella végre rászánja magát a rég várt meghívásra:

»Kérem, édes Bernát, igyekezzék hozzánk visszatérni, fiam első születés napjára, márcz. huszonhetedikére.«

E szavak után ugyancsak nem félhet tőle, hogy elkésem a kitűzött naptól. Utas - eddig, a kutya valóban jól kiérdemelte a nevét, - kénytelen lesz kis vitorlahajómtól (mit bolondul szeret,) elbúcsúzni, és tovább utazni vasuton, (mit gyűlöl). Most már nem kell félnem vihartól - isten veled tenger, egy időre!

Már megsürgönyöztem a keletről való szerencsés megérkezésemet. Azonban nem szabad tulságosan siettetnem elutazásomat Rómából - különben Stella anyjának nem teszek eleget.

Eyrecourtné igen komolyan ír nekem, kérve, hogy azon esetre, ha Olaszországnak térnék vissza haza, igyekezzem neki hirt adni Romayneről. Különösen tudni óhajtana, pappá szentelték-e már?

Annak is nyomára kell jutnom, ha lehet, mi lesz vele külömben - oly szerencsétlennek érzi-e magát, mint azt megérdemli, megcsalódott-e várakozásaiban s már ez okból is, van-e rá kilátás, hogy észre térjen ismét - és mindenek felett: vele van-e még Rómában Benwell atya vagy sem.

Ha nem csalódom, Eyrecourtné még mindig nem mondott le azon szándékáról, hogy Romaynenel fia születését tudassa.

Úgy hiszem, legjobb lesz, ha egyenesen bankáromhoz folyamodom tudósítás végett. Húsz év óta Rómában lakik, de sokkal elfoglaltabb ember, semhogy az efféle semmittevő, mint én, a munka órákban közelébe juthasson; ennél fogva holnapra meghívtam ebédre.

Márcz. 2-dika. E perczen távozott vendégem. Félek, Eyrecourtnénak nagyon rossz órát szerzek, ha elmondom mindazt, mit tudatnom kell vele.

A mint Romayne nevét kimondtam, bankárom meglepetten rám tekintett.

- Erről ez emberről beszélnek most legtöbbet Rómában, - mondá, - bámulom, hogy rég nem hallott róla.

- Pap?

- Természetesen! És mi több, a felszenteléshez szükséges előzmények, legmagasbb parancs szerint, az ő érdekében feltűnően megrövidítették. A pápa rendkívüli módon érdeklődik iránta és mi a népet illeti, az olaszok már elkeresztelték a »fiatal bibornoknak.« - Ne oszsa ön is számos honfitársa téves véleményét, kik azt hiszik, hogy leginkább vagyónának köszönheti a magas állást, mit már eddig is elfoglal. Gazdagsága csak mellékes tulajdonainak egyike. A való az, hogy két ellentétes tulajdonsággal bir, mely mindkettő az Egyházra nézve rendkívüli értékes, és igen-igen ritkán található együtt egy emberben. Már eddig is nagy hirnévre és népszerűsége tette szert, mint kiválóan ékesszóló szónok -

- Szónok! - kiáltám. - És népszerűség, hirnév! Mikép érthetik őt az olaszok?

A bankár nyilván nem értett.

- Mért ne értenének meg egy embert, ki saját nyelvükön szól hozzájuk? - mondá. - Romayne már ide érkeztek tudott olaszúl és azóta a folytonos gyakorlat útján olaszúl tanult gondolkodni is. A mig a római évad tart, felváltva olaszúl és angolul szónokol. De a két ellentétes kitűnő tulajdonságról beszéltem, melylyel e rendkívüli ember bir. A szószekekről a legsikeresebben tudja előadni az Egyház politikai érdekeit és szükségleteit. Úgy hallom, hogy szelleme hosszas és tárgyilagos gyakorlatokon ment keresztül, a mennyiben éveken át történelmi kutatásokkal foglalkozott. Tény, hogy egy igen kényes ügyben, hol egyház és kormány nem tudtak megegyezni, oly memorandumot irt, mely a titkár-bibornok ítélete szerint valódi mestermű, melyben a múlt tapasztalatai a jelen szükségleteihez alkalmaztatnak. Megérhetjük, hogy Romayne az új kitéritett bibornok lesz.

- Személyesen ismeri? - kérdezém, önkénytelen érdeklődve a dolog iránt.

- Nincs Rómában angol, ki személyesen ismerné, - felelt a bankár. - Valami regényes eseményről beszélnek, mely nemcsak életének irányát megváltoztatta, de Angliát is meggyűlöltette vele, s melynek következtében visszaborzad a saját nemzetiségbeli emberekkel való találkozástól. Akár igaz ez, akár nem, annyi bizonyos, hogy az angolok itt Rómában hozzáférhetetlennek találják. Úgy hallom, hogy még leveleket sem fogad el Angliából. Ha látni óhajtja, azt kell tennie, a mit én tettem: - templomba kell mennie és a szószéken megláthatja. Angolul, ha nem csalódom, ez évadban utoljára jövő szerdán fog szónokolni. Eljőjjek-e érte s elkísérjem-e a templomba?

Ha hajlamomnak engedek, határozottan visszautasítom az ajánlatot. Épen nem vágyom Romaynet látni; sőt, e helyen bevallhatom őszintén, hogy szörnyű ellenszenvet érzek iránta. Azonban nem akarom hálátlansággal viszonzni a bankár szivességét; és fogadtatásom St.-Germainben nagy részt attól függ, mikép járok el Eyrecourtné megbizásában.

Elintéztük tehát egymás közt, hogy a bankár elvisz a nagy szónok előadására, - én feltévéen magamban, hogy nem hallgatom végig, de módot találok a megszökésre, amint szerit tehetem.

Azonban még mielőtt látnám, egy dologra nézve, tisztában vagyok véleményemmel, főkép a hallottak után: Stella felfogása férje jellemét illetőleg teljesen helyes. A férfi, ki őt elhagyta, nem bir szivvel, mit feleség vagy gyermek valaha megindithatna. Örökre el vannak egymástól választva.

Márcz. 2-dika. Épen most láttam a szállodatulajdonost, kinek segélyével képes leszek Eyrecourtné egy másik kérdésére megfelelni. Egyik unokaöcscse a jezsuiták II Gesú nevű intézetében van alkalmazva. A fiatal ember meg fogja számomra tudni, Rómában van-e még Benwell atya.

Márcz. 4-dike. Ez egyszer végre jó híreket adhatok Eyrecourtnénak. Benwell atya régen elhagyta már Rómát és visszatért Angliába szokott kötelességeihez. Ha ezentúl még befolyást gyakorol Romaynere, csupán levél útján teheti.

Márcz. 5-dike. - Visszaérkeztem Romayne prédikációjából. Ez a kettős esküszegő - mert nem hagyta el vallását és feleségét is? - nem tudott meggyőzni szavainak szelleme által, de oly teljesen megrázkódtatta idegzetemet, hogy azonnal haza érkezésem után, - a bankár legnagyobb mulattatására - egy üveg hütött pezsgőt rendeltem a számunkra.

Róma rosszul világított utczáin végigrobogva, a Piazza Nuova szomszédságában, egy kicsi templom elé kocsiztunk. Nálamnál több képzelettel megáldott emberre nézve, a látvány, mely a templomba való beléptünkör élénkbe tárult, sokkal nagyobb hatású lett volna, semhogy szavakkal kifejezhető lenne, lefestésre tán alkalmasabb lévén.

Egy hosszú fekete redőzet előtt égő egyetlen viaszgyertyának pislogó fénye terjesztette titokzatos világosságát, különösen feltüntetve a keresztre feszített Krisztus életnagyságú márvány alakját. E rémes jelvény előtt, szinte fekete posztóval bevont állványt vettünk észre. Nem voltunk képesek az ajtónál beljebb jutni a templomba. Az egész tér álló, ülő, térdelő alakokkal volt megtöltve, titokzatosak és árnyyszerűek s a távolabb sarkokban az áthathatlan setétséggel úgy összefolyva, hogy teljesen kivehetetlenekké váltak. Az egyedüli hangok, az orgona halk, lassú, panaszos akkordjai valának, időnként elvegyülve a tompa nessel, mit a fanatikus hívők szenvedélyes mell-verdesése idézett elő. Egyszerre elnémult az orgona és a bűnbánók hallható mea-culpája szinte megszűnt.

A most bekövetkezett nesztelen csendben egy feketébe öltözött férfi lépett a fekete állványra s a gyülekezettel szemben megállt. Haja idő előtt megderesedett, arcza a mögötte lévő keresztre feszített üdvözítő kisérteties fehérségével birt. A viaszgyertya fénye, megvilágítva őt, a mint lassan megfordítá fejét, rémes árnyakat vetett beesett arczára és égő szemeiben tükröződni látszott.

Eleinte halk, reszkető hangon mondta el szónoklatának tárgyát. Egy héttel ennekelőtte, két figyelemre méltó egyéniség halt meg Rómában ugyanazon nap. Egyikök példás vallásosságu nő volt, kinek halotti szentmiséjét ugyan-e templomban ünnepelték volt. A második nagy bűnös volt, emberöléssel vádolva, ki börtönében halt meg, a papok segélyét visszautasította, s utolsó lehelletéig hitetlen bűnösnek maradt meg. A prédikáció az átszellemült nő lelkét mennybe, örök jutalmának örömei közé követte, és oly elragadó, megindító és magasztos módon irta le találkozását az őt már megelőzött kedveseivel, hogy a közelünkben lévő nők, sőt férfiak is, könyekbe törtek ki. De egészen más volt a hatás, midőn a pap, ugyanazon mindent legyőző őszinteségű hitnek hangján, melylyel a menny örömeit irta volt le, festeni

kezdé a meg nem tért ember szörnyű sorsát rideg halálos ágyától lefelé a pokol fenekéig. Az örökké való kinok iszonyú babonája kétszeresen borzasztóvá vált a pap lelkesült szavaiban. Leirta a bűnös tett által férjtől és atyától megfosztott anya és fiú bosszúálló hangját, mely szüntelen az emberölő füleiben cseng. »Én, ki veletek beszélek, most is hallom a hangokat« - kiáltá. - »Gyilkos! gyilkos! hol vagy?« - Látom őt, látom a gyilkost, ki az átkozottak álmatlan seregébe löketett - látom, amint csorognak róla az örökkön örökké égő lángok, amint vonaglik a kinok közt, melyekre nincs irgalom, melyek véget soha sem találnak!

A képzelet ezen iszonyú erőlködése akkor érte tetőpontját, midőn térdre roskadva, szivszagató zokogás és kiáltások közt imádkozott, a fehér márványkeresztre mutatva kísérteties kezével, - hogy ő és mindazok, a kik hallják, bűnbánó bűnösök halálával múlhassanak ki, megváltva a Megváltó istenileg engesztelő neve által.

Az asszonyok görcsös, ideges kiáltásai töltötték be a templomot. Nem birtam tovább kiállani! Kirohantam az utcára és lelkem újra kitágult, a mint felpillantottam az ég fellegetlen szépségére, a csillagok békés ragyogására.

És ez az ember Romaine volt! Utoljára gyönyörű műkincsei közt találkoztam vele; rajongó kedvelője volt az irodalomnak; vendégszerető ura egy, minden képzelhető kényelemmel ellátott háznak, melynek minden zuga múgondról és izlésről tanuskodott.

Most láttam, mivé tette Róma.

- Igen, - mondá társam, - a régi Egyház nemcsak kikutatja az embereket, kik legalkalmasabbak és kiknek legjobb hasznát veszi, de még oly tulajdonokat is képes bennök fejleszteni, melyekről saját maguknak fogalmuk sem volt. A reformációnak hála, a múlt századok papi botrányaiért százszorosán kárpótol ezer meg ezer istenszolgájának példás élete. Ha egy új Luther Márton kelne fel, aligha találna már kellő anyagot, az általa véghez vitt forradalomra és valószínűleg nyugodtan visszatérne a római egyház tiszteletreméltó juhászának védelme alá.

Minden megjegyzés nélkül hallgattam a mondottakat. Hogy őszinte legyek, Stellára gondoltam.

Márcz. 6-dika. - Civita-Vecchiában voltam, s kis búcsúestélyt adtam a tiszteknek és legénységnek, mielőtt visszaviszik a hajót Angliába.

Búcsú-szavaimban felemlítettem, hogy szándékom a hajót megvenni és vendégeim ennek a révén még hallani fognak rólam.

E nyilatkozatom a leglelkesültebb örömmel fogadtatott. Valóban megszerettem ezen embereket s nem hiszem, hogy merő hiúság volna részemről, ha azt mondom, hogy a kapitánytól le az utolsó matrózig, őszintén viszonzozák ez érzést. Jövöm, mindazok után a mik történtek, valószínűleg a vándorélet lesz, - ha csak.... Nem! Gondolhatok ugyan olykor e boldogabb kilátásra, de jobb lesz, ha nem öntöm szavakba gondolataimat. Szép hajóm van; pénzem több mint a mennyi kell és szeretem a tengert. Ez aztán jó három ok a hajó megvételére.

Este, hazatértemkor, levelet találtam Stellától.

Azonnal irt, sürgönyöm vétele után, hogy anyjához hasonló kérést intézzen hozzám. Most, hogy Rómában vagyok, ő is híreket óhajt egy jezsuita papról. Külföldön jár, mint hittérítő és neve Penrose.

»Ha viszontlátom, szóval elmondom, mily nagy köszönettel tartozom neki,« - írja Stella. - »Addig, csak annyit mondok, hogy Benwell atya tökéletes ellentéte és én az asszonyok leghálátlanabbja volnék, ha nem érdeklődném jóléte iránt.«

Ez sajátságos és felfogásom szerint nem igen kielégítő. Kicsoda Penrose és mit tett, mi a hála ily erős kitételeire indokot szolgáltatna? Ha valaki valaha azt mondta volna, hogy Stella egy jezsuita iránt barátsággal viseltethetnék, félek, hogy gorombasággal feleltem volna. De akármit van, be kell várnom a bővebb magyarázatot és újra házi gazdám öcscséhez kell folyamodnom.

Márcz. 7-dike. Félek, hogy igen kevés kilátás van rá, hogy Penrose úr kitűnő tulajdonait a személyes ismeretség nyomán értékelni tanuljam. Több ezer mértföldnyire van Európától és helyzete oly veszélyes, mely szerencsés visszatérésének lehetőségét rendkívül kétséssé teszi.

A hittérítő missió, melyhez tartozik, eredetileg Közép-Amerikába volt szánva. Még mielőtt elindultak a papok, lázadások és kilátásba helyezett forradalmak híre érkezett onnan Rómába. E lesújtó körülmények közt a pápai szék, rendeltetési helyét Arizonába helyezte át, mit az Egyesült Államok csak nemrég vettek meg. Itt, Santa Cruce völgyében, először kétszázaddal ezelőtt kísérlettek meg a jezsuiták az indiánok megtérítését és - belebuktak. Templomuk, házaik merő romhalmazok és a borzasztó apache-indiánok e termékeny völgyet elhagyatott magánnyá változtatták nevök és jelenlétük rémuralma által. E baljóslatú hely felé zárando-kolt Penrose társaival és most életök veszélyeztetésével igyekeznek rajta, hogy e vérengző vadak szívét a keresztyénség szelidítő hatásának megnyerjék. Még eddig mítsem lehetett rólok hallani, és még hónapokig nem remélhetők megbízható hírek.

Mit fog Stella ehhez mondani? Bármint van, érteni kezdem Penrose iránti érdeklődését. Ő tagja egy merész hős-csapatnak. Már magam is nyugtalanul várok híreket felőle.

A holnapi nap az én naptáromban emlékezetes nap lesz. Holnap hagyom el Rómát, hogy St.-Germainbe menjek.

Ha még egyebet is meg lehet tudni Eyrecourtné és leánya számára, úgy rendelkeztem, hogy minden hír azonnal eljusson hozzám. Bankárom megígérte, hogy azonnal megírja, ha Romaine életében vagy kilátásaiban valami változás adná elő magát; mig házigazdám az Arizonából érkező hírek továbbításáról fog gondoskodni.

* * *

St.-Germain. Márcz. 14-dike. Tegnap érkeztem meg. Az utazás fáradtsága és a boldog izgalom, mit Stella látása okozott, képtelenné tettek, hogy lefekvés előtt szokott feljegyzéseimet végezzem e lapokban.

Szépsége ellentállhatatlanabb mint valaha. Alakja, (mely, ha jól emlékezem, kissé túlnyulánk volt,) megtelt. Bájos arcza elvesztette gondterhes, fájdalmas kifejezését és visszanyerte vadrózsa-szerű, átlátszó színeit; újra látom szemeiben azt a tiszta derűtséget, mely évekkal ezelőtt lebilincselte.

Jóllehet a gyermek vigasztaló hatásának köszönhető, - támogatva az idő gyógyereje és a nyugodt, békés élet által, mit jelenleg folytat - de annyi bizonyos: - soha oly kedvező változást nem remélhettem volna, mint az, mit egy évi távollét után benne találtam.

Mi a kis babát illeti, vidám, jókedvű kis teremtes, és az én szemeimben egy nagy tulajdonsággal bir: cseppet sem hasonlít atyjához.

Midőn először térdemre vettem a gyermeket és hosszasan rá néztem, észrevettem, mily komoly meglepetéssel nézett fel arczomba édes anyja. A kicsike és én bizonyosan jól fogunk kijönni egymással.

Úgy látszik, még Eyrecourtné is jobb színben van a francia ég és diéta alatt. Jobb felszinnel bir a festék felrakására, pergő nyelve vigabban darál mint valaha, és annyira visszanyerte életvidorságát, hogy Raymondne asszony és férje állítása szerint, kétségtelen, hogy francia vér pezseg ereiben. Mindnyájan - Mathildát is beleértve - oly őszintén megörültek látásomnak, hogy valóban olyan volt, mintha haza érkezném. Mi Utast illeti, jövőendő jóléte érdekében gondoskodnom kellend róla, hogy ne foglalkozzék az egész ház etetésével, mert még pórul talál járni a sok lúdmáj-pástétommal.

Stella szerint mai napom St.-Germainben, körülbelül a szokott itteni élet képét nyújtotta.

Reggel, a szokásos csésze kávéval kezdjük. Tizenegykor három-szobás pavillonomból előhivatatom, ama mesterileg összeállított, kitűnő kis villásreggelikre, melyek csak Francia és Skótszországban találhatók. Erre három órai szünidő következik, mely alatt a gyermeket sétálni viszik és elaltatják, míg a társaság tetszés szerint foglalkozik. Három órakor mindnyájan elindulunk - a gyengébbek kocsin, a többiek gyalog, hogy a közeleső erdőket bejárjuk. Hatkor az ebédnél ismét összegyűlünk. Fekete kávé idejére néhány szomszéd cseppen be esetleg egy-két játzsma whistre és tizkor már mindenki álmos és jó éjt kíván egymásnak.

Ez a napotai program, mely olykor egy nagyobb kirándulás, vagy egy Párisban tett látogatás által szokott némi változatosságot nyerni. Természetemnél fogva a nyugodt családi élet embere vagyok. Csak ha lelkem izgatott, akkor nem tudok helyben maradni és szórakozásra, mozgalomra vágyom. St.-Germaine nyugodt életét kétségtelenül meg kellene szeretnem - hisz egy egész évi utazáson keresztül erre vártam, ezt reméltem! Mit kívánhatok még ezenkívül?

Természetesen, semmit. - És mégis, mégis - mégis! Stella most inkább mint valaha, megnehezítette nekem a »fivér« szerepét. Szépségének teljes visszatérte bájolóbbá teszi napról napra. Mindenki szerencsét kíván neki és anyjának - és hogy hat e szépség r e á m ?

Jobb lesz, ha nem is gondolok keserű sorsomra. De tehetek-e róla, ha örökké nyomja szívemet? Elűzhetem-e emlékeimből a meg nem érdemelt szerencsétlenségeket, melyek szépségének legteljesebb virágában ragadták ki karjaim közül a nőt, kit jobban szeretek életemnél?

De meg kell lennie - meg k e l l k i s é r t e n e m a f e l e d é s t .

A régi jó mondás legyen jeligém: »Érd be azzal, a mit birsch.«

M á r c z . 15-dike. Reggeli nyolcz óra s valóban nem tudom, mitévő legyek magammal. Megkávéztam s átnéztem kissé naplóm.

Észreveszem, hogy igen rossz szokást kezdek felvenni: igen sokat foglalkozom önmagammal. A napló írás rendkívül növeli az emberben ezen önző hajlamot. De majd segítünk ezen! E naptól fogva bezárom e könyvet és fel sem nyitom többé, ha csak oly események nem adják elő magukat, melyek magukban véve, tőlem eltekintve, megérdemlik a feljegyzést.

Mi engem illet és boldogtalan érzelmeimet, e lapokban nem lesz többé róluk szó.

* * *

J u n i u s 7-dike. - A várt alkalom e könyv felnyitására végre elérkezett.

Romaynetől oly fontos hírek érkeztek, melyek valóban feljegyzésre méltók. A pápa kamarásának neveztetett ki. Biztos forrásból hallom, hogy az első üresedés alkalmával pápai követnek fog kineveztetni. E jövődöbéli és jelen kitüntetések mindinkább lehetetlenné teszik, hogy feleségéhez és gyermekéhez visszatérjen.

J u n i u s 8-dika. Romaynet illetőleg, Eyrecourtné teljesen osztani látszik véleményemet.

Ma délelőtt, Párisban lévén egy délelőtti hangversenyen, ott esetleg régi barátjával Wybrow orvossal találkozott. A híres orvos túlfárasztotta magát és utban van Olaszhon felé, hol pár havi pihenést és szórakozást fog keresni.

A hangverseny után együtt a Bois de Boulogneba mentek kocsikázni és Eyrecourtné szokott őszinteségével nyilatkozott Stelláról és a gyerekekről. Wybrow tökéletesen egyetértett Eyrecourtnéval arra nézve, hogy igen drága időt vesztegettek már eddig is, a mennyiben nem tudatták Romayne-al fia és örökösének születését, és azonnal megígérte, bármily akadályokat gördítenek is elébe, hogy személyesen fogja bejelenteni Romaynenek az eseményt, amint Rómába érkezik.

J u n . 9-dike, - Raymondné asszony bizalmasan beszélt velem egy igen kényes tárgyról.

Fogadásom tartja, hogy ne irjak magamról - azonban e magánlapokon mégis feljegyezhetem szavainak velejét. Ha csak elég gyakran fogok bepillantani e kis jegyzetekbe, jóllehet még azon határozatra is fel küzdhetem magam, hogy tanácsát kövessem.

Röviden, körülbelül ezt mondta:

- Stella bizalmasan beszélt velem, amióta tegnap esetleg a kertben találkozott önnel. Lehetetlen, hogy önnel szemben ama gyáva negélyezésre adja magát, hogy eltitkolja azt, mit ön bizonyosan régen maga is felfedezett már. De mégis, inkább általam mondja meg önnek a szükséges dolgokat, semhogy személyesen tenné. Férjének magaviselete oly sértés reá nézve, mit soha meg nem bocsájthat. Leírni sem meri a visszatetsző érzéseket, melyekkel ama villámcsapásszerű szerelemre tekint vissza, mit Angliában »első látás utáni szerelemnek« neveznek - és szomorú megbánással gondol vissza ama másik szerelemre, mely lassabban fejlődött, de állandóbb is volt. Megszégyenülve vallja be, hogy nem volt képes a tartózkodás kellő példáját adni önnek, midőn egyedül valának ketten együtt. Ügyességemre bizta, hogy tudassam önnel, mikép ezentúl csak valamely harmadik személy jelenlétében láthatja. Ne hivatkozzék erre, ha legközelebb látja és értse meg, hogy azért beszélt inkább velem, mint anyjával, mert fél, hogy Eyrecourtné ismét rosszul találná felfogni a dolgot és durva beszéde által újra megsérthetné, mint azt már Angliában tette. Ha tanácsomat akarja követni, legjobb lesz, ha engedelmet kér ismét utazásainak folytatására.

Nem tartozik ide, hogy mit feleltem. Csak annyit mondok, hogy a pavillon ajtajában megjelenő dada véget vetett társalgásunknak.

A gyermeket kézen fogva vezette. A kis fiú első kísérletei közé a beszéd terén, szép anyja tanításai nyomán az is tartozott, hogy engem Bernát bácsinak nevezzen. Nevem első szótagát már tudta és leczkéljét jött felmondani. Kis fehér kacsóit térdemre nyugtatva, anyja szemeivel tekintett fel hozzám, mondva: »Ber bácsi...« Bohó jelenet, igaz, de ebben a perczben szivemig hatott. Karjaimba kaptam a gyermeket és Raymondnéra néztem - a jó asszony megértett, - könyeket láttam szemeiben csillogni.

Nem! Nem irok többet magamról. Bezárom ismét könyvemet.

* * *

Julius 3-dika. - Ma Heggel Eyrecourtné levelet kapott Wybrow orvostól: »Gandolpho kastélyból, Róma mellett« van keltezve. A nyár meleg hónapjait az orvos a pápák e hires nyaralójában tölti, és ott látta Romaynet is, a Szent Atya körüli szolgálatban. Mikép jutott Romaynehez, úgy hogy vele beszélhetett, arról mitsem ir. Az ő hirnevével bíró férfiak előtt bizonyára oly ajtók is megnyilnak, melyeket kevesbbé hires emberek zárva találnak.

»Betöltöttem ígéretemet, - írja az orvos, - s öndicséret nélkül mondhatom, hogy a kellő elővigyázattal beszéltem. Mindazonáltal kissé megijedtem az előidézett hatáson. Egy perczig azt hittem, hogy Romayne merev görcsbe esett, amit mi katalépszisnek nevezünk. Arcza, tagjai, egész alakja ama szoborszerű megkövesülést tüntették fel, mely e betegségnek lényeges sajátsága. Azonban, midőn kezét megragadni igyekeztem, hogy üterét megtapintsam, megmozdult, gyengén visszahökkenve s intve, hogy hagyjam el. Szolgájának gondozására biztam. Másnap levelet kaptam egyik paptársától, ki tudtomra adá, hogy lassanként magához kezd térni az általam rámért csapás után, egyúttal felkérve, hogy ezentúl sem személyesen, sem levélileg ne érintkezzem véle. Bár kedvezőbb eredményt mutathatnék fel e fájdalmas ügybe való avatkozásomat illetőleg. Tán kegyed, vagy kedves leánya még hallani fognak róla.«

Julius 4-dikétől 9-dikéig. - Nem érkezett levél. Eyrecourtné nyugtalannak látszik, Stella ellenben annál nyugodtabb.

Julius 10-dike. - Londonból levél érkezett Stellához Romayne angol bankárától. A vagyon, mit Romaynené a maga részéről visszautasított, törvényesen a gyermekre iratott át. A szükséges hivatalos eljárások leírását szükségtelen idezárnom.

Stella postafordultával válaszolt az ügyvédeknek, hogy a míg ő él, s a míg fiára befolyást gyakorol, egy fillért sem fog elfogadni a felajánlott jövedelemből. Eyrecourtné, Raymondné és férje, sőt még Mathilda is, kérve kérték, hogy ne küldje el a levelet. Az én véleményem szerint Stella illendően és kellő büszkeséggel járt el. Ámbár Vange monostor nem majorátus, elvileg a birtok fiáé - és gyalázatos megsértése minden jognak, ha bármi mást ajánlanak neki helyébe.

Juli 11-dike. Másodszor is felajánlottam, hogy elhagyom St.-Germaint. Ama bizonyos harmadik személy jelenléte, valahányszor társaságában vagyok, elviselhetetlenné kezd válni. De Stella még mindig elutazásom elodázására használja fel befolyását.

- Senki sem rokonszenvez velem, egyedül csak ön, - mondá.

Hiába igyekszem szavamat beváltani és nem írni magamról. De ez egyszer sokat nyomó kifogásom van. Saját lelkiismeretem megnyugtatóására, ide irhatom, hogy helyesen igyekeztem cselekedni. Nem az én hibám, ha Raymondné intése daczára, St.-Germainben maradok.

* * *

Septemb. 13-dika. - Rómából iszonyú hírek érkeztek az arizonai jezsuita hittérítőkről.

Az Appache indiánok éjnek idején megtámadták a hittérítők házát. Az épület földig égett és a szerencsétlen papok, - kettőnek kivételével, kiket fogságba czipeltek, egytől egyig lemészároltattak. A papok neve nem tudatik.

Az irtózatossá hír hónapokkal későbbben érkezett Európába, mint rendszeren szoktak a hírek, miután az Egyesült-Államokban dühöngő polgári háború és a Közép-amerikai zavargások az összeköttetést Európával nagyon megnehezítik.

A »Times«, mely rendszeren érkezik nekünk ide St.-Germainba, határozottan megerősíti a levelező híreit, - de a két fogoly pap nevét szintén nem közli.

Pedig, ez annál szomorúbb, mivel ha ez az egy angol lap nem képes felvilágosítást adni, a többitől hiába reméljük. A »Times« az egyedüli lap, melynek önkényes munkatársa az egész művelt angol nemzet.

Az angol ha otthon baja van, a Times szerkesztőjéhez fordul. Ha külföldön utazik, akár civilizált, akár vad birodalmakban és említésre méltó kalandokkal találkozik, a szerkesztőnek mondja el. Ha létezik honfitársunk, kinek említett szerencsétlenségről tudomása van, biztonnával mondhatom előre, hol fogjuk a leghitelesebb leírását találni, nyomtatásban.

Röviden mostani megérkezésem után, Stella körülményesen leírta nekem Penrose-ali beszélgetését Tiz holdas parkban. Ennél fogva tudtam, mily természetű azon hálatartozás, mely őt a fiatal paphoz köti; de legtávolabbról sem sejtettem, hogy ily szörnyű hatással lesz reá a Rómából vett sürgöny.

Sajnálata, fájdalma határt nem ismert - annyira ment, hogy hangosan, könnyezve kiáltá:

- »Soha többé nem lesz boldog vagy nyugodt perczem, mindaddig, míg biztosan nem tudom, vajjon Penrose a megkimélt, élő két papnak egyike-é!« -

Az elkerülhetlen harmadik személy ma reggel Raymond úr volt. Az ablakban ülve olvasgatott, olykor ki-kinézve kertjére, a szenvedélyes, minden csemetébe szerelmes kertész ember szeretetteljes, gyönyörködő tekintetével - s egyszerre egy idegen macskát fedezett fel virágágyai közt.

Minden másról megfeledkezve e fájdalmas látványnál, a jó öreg úr felugrott s szokatlanul virgoncz lépéssel kisántikált a szobából, bennünket egyedül hagyva.

A kisértés meghaladta erőmet!

Oly szavakat mondtam Stellának, úgy kitört belőlem a rég visszafojtott érzés, hogy most mindent odaadnék, amivel bírok, ha nem történtté tehetném a történeteket.

Valami undok féltékenység szállta meg lelkemet. Elég gyáva valék afféle czélzást tenni, mintha Penrose nem dicsekedhetnék vele különösen, ha mindjárt engedett is egy szép asszony kérelmeinek, ki nyilván elbűvölte gyöngé szivét, bárha félne is azt bevallani.

A szegény asszony sértődve szólalt fel nemtelen czélzásom ellen - de hiába, nem hittem neki és nem szégyeltem el magamat.

(Lehetséges-é, hogy egy nő ne ismerje a befolyást, mit szépsége minden férfira tesz?)

A mily nyomorult, megvetésre méltó vagyok, folytattam vádjaimat és szenvedélyem egyre nőttön nőtt.

- Bocsásson meg, - mondtám, ha szándékom ellenére tán megharagítottam. Tudnom kellett volna, hogy kényes talajon járok. Jóllehet, Penrose iránti feltűnő érdeklődése, melegebb indok kifolyása, mint a minő a hála.

Elfordult tőlem, - nem haragosan, de szomoruan; - úgy látszik válasz nélkül akarta elhagyni a szobát. Az ajtóhoz érve, mást gondolt, visszatért és felém jött.

- Még ha sérteget is, Bernát, - még akkor sem vagyok képes önre haragudni, - monda különös szelidséggel. - Egyszer nagyot vétettem ön ellen - nincs jogom panaszkodni, ha most ön vét ellenem és nem bizik b e n n e m . Megkísérlem, meg tudom-é bocsájtani és el tudom-é felejteni.

Kezét, azt a szép fehér, keskeny kezet felém nyújtá, szeméit rám emelte és arczomba nézett.

Nem az ő hibája volt; egyedül engem érhet a vád.....

Egy pillanat - és karjaim között volt! Keblemre szoritottam - szivének lázas dobogását szivemen éreztem - elmondtam szerelmem, szégyenem, szenvedéseim végtelen történetét - újra, meg újra élveztem ajkainak édességét....

Ő karjait nyakam köré füzte és egy hosszú, halk sóhajjal hátravetette fejét.

- Legyen könnyörületes - kimélje gyengeségemet - suttogá alig hallhatóan, - nem szabad többé találkozunk.

Reszkető kezekkel eltolt magától, még egyszer rám nézett és elhagyta a szobát.

Megszegtem határozatomat, hogy nem irok többé magamról - de nem is önzés az, ha helytelen magamviselkedéssel ezennel megszegyenülve bevallom, leírom és elismerem -

Csak egy módon tehetem jóvá - úgy, ha azonnal elhagyom St-Germaint....

Most, a midőn késő, a midőn minden veszve - most látom be csak teljesen, mily nehéz és kínos volt tulajdonképen reám nézve ez a folytonos küzdelem.....

Eddig irtam volt, midőn a kis pesztonka írónnal irt czédulát hozott.

Választ nem kért.

Felismertem Stella kedves vonásait.

»Nem szabad tulságos gyorsasággal távoznia, különben felkölti anyám gyanuját. Várjon, míg Angliából leveleket kap, s ezeket használja fel ürügyül távozására.«

St.

Soha sem jutott az eszembe, hogy anyja is van s arra tekintettel kell lennünk. De igaza van, - sőt mi több, ha nem is volna igaza, még akkor is szót kell fogadnom.

Sept. 14-dike. - Levelek érkeztek Angliából. Egy egész csomót kaptam. Egyikök kész indokkal szolgál tervezett elutazásomra.

Elfogadták ajánlatomat a kis vitorla-hajó megvételét illetőleg. A legénység minden más ajánlatot visszautasított és Cowesban várja parancsaimat. - Ime, ez szükségessé teszi azonnali visszatértemet Angliába.

A levelekkel együtt várt hírlapok is megérkeztek. Várakozásaim megvalósultak. A Times tegnapi levelezése egy új önkényes munkatárs levelét közli. Egy angol uri ember, ki csak most tért vissza közép-amerikai utazásából, ekkép ír a szerkesztőnek Arizonai útjáról:

(Nevét és lakcímét is közli, és kijelenti, hogy személyesen látta a két fogoly papot.)

A Times levelezőjének neve, tökéletes biztosítékot nyújt a közlemény megbízhatóságára nézve. Nem más az, mint maga Murthwait, a híres indiai utazó, ki az elveszett gyémántot, a nagy hírű »H o l d k ö « nevezetű kincset, fedezte fel, egy hindu bálvány homlokába foglalva.

Ekkép ír a szerkesztőnek:

»U r a m , - Hiteles híreket közölhetek önnel azon két jezsuita papról, ki a Santa-Cruz völgyében négy hóval ezelőtt elkövetett mézsárlást túlélte.

»Azon időtájt Arizonában utaztam, még pedig egy Apache vezér fedezete alatt, kit barátságos eljárásra sikerült birnom, megvesztegetve őt nagy mennyiségű lőpor és pálinka ajándékok s azon ígéret által, hogy még egyszer annyit kap mindkét tárgyból, ha hazáját, nemzetét és látnivalóit kellőleg megmutogatja nekem, a helyett, hogy szokása szerint torkomat vágná el és skalpierozna.

»Az egyesség tökéletesen sikerült.

»Körülbelül tiz mértföldnyire a Tubac nevezetű, kis ezüst-ásó várostól, egy Apache teleppel találkoztunk. Rögtön felismertem az indiánok közt két fehér férfit. Ezen emberek a fogoly papok voltak.

»Egyikök francia volt s neve l'Herbier. A másik egy Penrose nevezetű angol volt. Életüket két babonás hit befolyásának köszönhetik - mely az Indiánok között roppant hatalommal bir.

»A szerencsétlen l'Herbier, az éjjeli támadás irtózatai közepette megőrült. Tudva lévő dolog, hogy az amerikai vadak az örülteket szenteknek tekintik - s így e boldogtalant is, titokzatosan inspirált s az istenség által meglátogatott egyéniségnek nézik.

»A másik pap Penrose, a hittérítő telep kis patikáját kezelte és ügyes, szemes ember létére, szerencsésen gyógyított több kétségbeesett betegségi esetet az Apache-indiánok közt.

»Mint nagy »gyógyerejű ember«, ennél fogva az indiánok őt is az istenség által kitüntetett egyénnek tartják - és így került különös védelmük alá, ők is szem előtt tartva egészségüket és érdekeiket.

»A foglyok élete ennél fogva nem forog közvetlenül veszélyben, feltéve, hogy kibírják a szüntelen vándorlások és szörnyű nélkülözések következményeit.

»Penrose a valódi hős megadásával szól hozzám:

»- Isten kezében vagyok itt is, - mondá, - s ha meghalok, Isten szolgálatában halok meg.

»Semmi tekintetben sem voltam ellátva a szükséges tárgyakkal, hogy a két szerencsétlent porkolábjaiktól kiváltsam, s bármit ígértem, bármit tettem és mondtam, teljesen hidegen hagyta a vadakat és nem vezetett semmiféle célra.

»Ha komolyan és életveszélyesen meg nem betegszem, azóta rég visszatértem volna Arizonába a szükséges váltság-díjjal, hogy felszabadítsam a két papot. De amint a dolgok állnak, alig vagyok elég erős e levél megírására. De kész vagyok egy nagyobb szerű aláírást megnyitni a szükséges költségek fedezésére, s ha találkoznék egyén, ki a fogoly hittéritők felszabadítását meg akarja kísérteni, a legszivesebben ajánlkozom a szükséges magyarázatok és utasítások megadására.«

Ez volt a levél vége.

Mielőtt elolvastam, nem tudtam mitévő legyek magammal, hová menjek, merre forduljak, ha elhagyom St. Germaint. Most már nem keresek többé foglalkozást. Találtam teendőt, találtam célát életemnek s egyúttal módot arra is, mikép tegyem jóvá Stella véleményében nemtelen gyanúmat és még nemtelenebb szavaimat.

A távirda már közleményeket vitt tőlem Murthwait úrnak és hajókapitányomnak. Az elsővel tudattam, hogy holnap reggel nála vagyok, a szükséges utasítások érdekében; - a másodiknak kiadtam a parancsot, hogy vitorlahajómat hosszú útra szerelje fel, minden szükséges kellékekkel.

Ha megmenthetem e két embert - különösen Penroset - nem hiába éltem.

London. Sept. 15-dike. Nem! Van elég erő és határozottság bennem, hogy csakugyan elmenjek Arizonába, de nincs annyi bátorságom, hogy leírjam itt a búcsújelenetet, midőn a válás percze elérkezett.

Tervem szerint, az egész vállalatot titokban szándékoztam tartani, csak akkor írva meg az egészet, midőn a hajó már indulófélben van. De miután elolvastam volna a Times levelezőjének levelét, azt kell hinnem, hogy Stella arczomról olvasott le valamit, mi teljesen elárulta szándékomat.

Bármint volt - most vége van, s a mig távol tudom tartani emlékeimből ezen égő perczeket - addig nyugodt is vagyok.

Murthwaite úr nemcsak igen fontos és értékes utasításokkal szolgált, de ajánló-levelekkel is ellátott, a Mexikói előkelőbb hivatalnokok és pádrék - (papok) számára - melyeknek hordereje jóllehet kiszámíthatatlan igy, eleve, az enyémhez hasonló expedícióra nézve.

Az Egyesült-Államok nyugtalan állapota tekintetéből azt tanácsolja, hogy Keletnek vegyem utamat Mexikó felé, onnan Északnak tartsak és Arizonában, Tubac városában kezdjek csak kérdezősködni az Apachék után.

Az idő kérdése, véleménye szerint, oly rendkívüli fontosságu, hogy tanácsát követve, Londonban vagy Liverpoolban tudakozódni fogok oly hajó után, mely egyenesen Santa-Cruzba vagy Tambicóba megy; s minthogy vitorlahajóm felszerelése csak két-három hét alatt készülhetne el, habozás nélkül elfogadtam Murthwait úr tanácsát és útra kelek, amint hajót találok.

Sept. 16-dika. Londonban nem lelünk olyan hajót, a minő kell. Mexikónak igen csekély az üzleti összeköttetése és még akkor is ha van, alig érdemes a fáradságra. - Ennyit tudtam meg. Azonfelül a kikötők is szörnyű rosszak.

Sept. 17-dike. Liverpoolban egy mexikói hajóra akadtak, mely egyenesen Vera-Cruzba indul. De a hajó el van adósodva és várnia kell, míg megérkezik a kiváltására szükséges összeg. Ily körülmények közt nyugodt lelkiismerettel várhatom be saját hajóm felszerelését és teljes kényelemben kelhetek útra szép kis hajómmal.

Sept. 18-30-ig. Elintéztem dolgaimat; elbúcsúztam barátaimtól, (beleértve szegény Murthwaite urat is;) vidáman irtam Stellának és holnap indulok el Portsmouthból, jól ellátva a nagymennyiségű lőporral, fegyverrel és pálinkával, melynek segítségével a foglyok felszabadítása remélhető.

Furcsa, ha meggondolom, mily komoly, mily fontos érdekek foglalnak el jelenleg, és mégis tény, hogy szörnyen elszomorít a gondolat, hogy szokott utazótársam, kedves kutyám nélkül hagyom el Angliát. Nem merem magammal vinni a kedves vén állatot, ily veszélyes és hosszasan útra. Stella viseli gondját, a míg távol leszek, s ha nem találnék visszatérni, urának kedvéért soha sem fog megválni tőle, a míg él.

Jóllehet, igen gyermekes kedélyre mutat az efféle, de azért mégis jól esik, ha meggondolom, hogy soha sem mondtam egy rossz szót se Utasnak és soha sem emeltem rá kezemet haragban.

És mindezt egy kutyáért! És egy árva szót sem Stelláról?! Nem - egy szót se! Ily gondolatokat nem írhat le a toll.

Naplóm utolsó lapjához értem. Bezárom és bankáromnál tétéményezem le. Ugyis utamba esik, ha az állomásra hajtatok.

Lesz-e valaha ismét naplóm? Babonás emberek összefüggést látnának benne jövő sorsommal, hogy épen most kelle naplóm végére érni, - tán még más véget is jelent ez?

De én nem vagyok a képzelet embere és szembehúnyva, vakon nekimegyek a jövőnek, reménytelen mondván Byron csodás szavait:

Van sóhajom azoknak kik szeretnek,
S ki gyülöl: itt az egy mosolyt talál,
És ellenébe bármi végezetnek
Szivem van, mely mindenre készen áll.

A napló lapjai közé e helyen két sürgöny van megerősítve, mely 1864 május 1-jéről és 2-káról kelt s ekkép hangzik:

1. »Winterfield Bernáttól Portsmouth Anglia. Romaynené Ő nagyságának St-Germainban, Páris mellett. - Penrose biztonságban és épenségbe hajómon van már. Szerencsétlen társa kimerültségének áldozatul esett s ő maga szomorú egészségi állapotban van. Rögtön magammal viszem Londonba orvosi kezelés alá. Hallani szeretnék kegyedről. Sürgönyözzön a Derwent szállodába.«

2. »Eyrecourtné asszonytól St. Germain Winterfield Bernátnak, Derwent szálloda, London. - Örömmel vettem sürgönyét és Stellának továbbítottam Párisba. Minden rendén van. De különös dolgok történtek. Ha rögtön nem jöhet ide, menjen el Lord Loringhoz. Mindent közölni fog.«

A napló folytatása.

Május 2-dika. L o n d o n . - Eyrecourtné asszony sürgönye épen akkor érkezett, mikor Wybrow orvos első látogatását tette volt Penrosenál, a szállodában. Alig volt időm megkönnyebbülést érezni az általa kifejezett reménytelt ítélet következtében, midőn Eyrecourtné közleménye végkép kihozott ismét sodromból. Penroset kitűnő ápolónőjének gondjára bizva, nyomban elsiettem Lord Loringhoz.

Még korán volt és otthon találtam ő lordságát. Csaknem beleőrültem türelmetlenségembe, midőn egész hosszadalmassággal mentegetődni kezdett »megbocsájthatatlan eljárása miatt, mely a szerencsétlen brüsseli esküvő és akkori modorom helytelen értelmezésének volt kifo-lyása.« Szavába vágtam, még pedig igen komolyan és kérve kértem, mondaná meg egyene- sen, mit mivel Stella Párisban és miért van ott.

- Stella férjénél van, - viszonzá Lord Loring.

Szédülni kezdtem s szívem örülten dobogott. Lord Loring rám nézett s a reggeliző-asztalhoz szaladt, honnan egy pohár borral tért vissza. Valóban nem tudom, megittam-é a bort vagy sem. Egy másik kérdést dadogtam egy szóban:

- Kibékülten? -

- Igen, Winterfield úr, kibékülten, mielőtt meghalna, szegény.

Egy darabig mindaketten hallgattunk.

Hogy ő mire gondolt, nem tudom. Azt, hogy én mit gondoltam - nem merem leírni e helyen!

Lord Loring végre aggodalmainak adott kifejezést egészségemet illetőleg. Lehetőleg kimen- tettem magamat s elmondtam neki Penrose felszabadulását. Hallotta tervem hírét, midőn elhagytam Angliát és szívélyesen szerencsét kívánt annak sikeréhez.

- Ez valóban örvendetes hír lesz Benwell atyára nézve, - mondá.

Benwell atya neve is már gyanakodóvá tett.

- Ő is Párisban van? - kérdém.

- Múlt éjjel hagyta el Páris, - viszonzá Lord Loring, - és jelenleg Londonban van, amint hallom, Romaynet illető fontos ügyekben.

Azonnal eszembe jutott Romayne fia.

- Romayne teljesen eszénél, s minden tekintetben beszámítható állapotban van-é? - kérdezém.

- Teljes-tökéletesen beszámítható.

- Amíg az igazságszolgáltatás hatalmában áll még, igazságot szolgáltatott-é fiának?

Lord Loring kissé zavartnak látszott.

- Nem tudok róla semmit, - felelé röviden.

Épenséggel nem voltam kielégítve válasza által.

- Ön Romayne legrégebb barátainak egyike, nem látta-é őt személyesen? - faggatám tovább.

- Sőt inkább, többször láttam, de sohasem említette ügyeit.

Ezt mondva, a társalgást más tárgyra sietett átvinni.

- Tán másra nézve is szolgálatára lehetek még? - kérdezé.

Még meg kelle tudnom a részleteket, mikor, hogyan és miért hagyta el Romaine Olaszországot Párisért és mi módon jutott betegségének híre neje tudomására. Lord Loring mindenről értesülve volt, miután személyesen szerepelt a dologban.

- Lady Loring és én a múlt telet Rómában töltöttük, - mondá. - És ott láttuk Romainet. Ön meg van lepetve! Tán ön is tudja, hogy kötelességünknek tartottuk Stellának olyat tanácsolni, férjhez menetele előtt, mit Romaine rossz néven vett tőlünk.

Lord Loring eltalálta. Természetesen eszembe jutott mindaz, mit Stella Loringékről mondott, a szállodában tett emlékezetes látogatása alkalmával.

- Romaine valószínűleg visszautasította volna látogatásunkat, - folytatá Lord Loring - azon szerencsés esetleg nélkül, hogy a Pápánál audiencián fogadtattam. A Szent Atya a leleereszkedőbb szivességgel beszélt róla, s hallván, hogy még nem láttam, azonnal rendeletet adott, hogy jelenjék meg. Ily körülmények közt lehetetlen volt reá nézve, hogy egy későbbi alkalommal, Lady Loringot és engem el ne fogadjon. Ki nem mondhatom önnek, mennyire meg voltunk hatva a szomorú változás által, mely megjelenésében észlelhető volt. Olasz orvosa mondta nekem, hogy a sziv működése egyre gyengül nála, először a túlságos tanulmányok, és a folytonos szónoklás következtében, másodszor pedig azon okból, mert erejét szüntelen emésztve, elég-télén táplálkozása folytán a vér nem gyarapodhatik. Nem akar többet enni és inni, csak épen annyit, amennyi életben maradásához elkerülhetetlenül szükséges és állhatatosan visszautasítja az orvosok tanácsát, semmi áron sem akarván megkísérteni a nyugalom és levegő változtatás enyhítő befolyását. Nőm, egy másik alkalommal, egyedül lévén vele, rábirta, hogy kivetközzék egy perczre szokott tartózkodásából, s egészen más indok nyomára jött, egészségének szomorú állapotát illetőleg. Nem célzom azon idegbajra, mely éveken át gyötörte. De azon hatásról beszélek, mit Wybrow orvosnak, bizonyosan jó szándékból tett jelentése eszközölt reá, hogy t. i. fia született. Romainenek fogalma sem volt neje állapotáról, midőn elhagyta s e hír, úgy látszik, sokkal jobban hatott reá, mint az angol orvos sejtette. Lady Loring annyira megvolt hatva az által, amit neki mondott, hogy csak részben volt képes nekem elmondani: »Ha azt kellene hinnem, hogy hibáztam, - mondá, - amidőn családi boldogságom hajótörése után az Egyháznak szenteltem magamat, úgy gyermekem születését bűnöm kiérdemelt büntetéséül és közelgő halálom hirdetéséül kellene tekintenem. De nem merek e nézetnél megmaradni. És mégis, az ünnepélyes fogadások után, melyek kötve tartanak, nincs bennem erő, hogy vigasztalóbb értelmezést adjak egy eseménynek, melyre ma, mint pap, csak mély megszágyenüléssel és zavarral gondolhatok.« Gondolkozás módjának ezen leleplezéseiből könnyen kiveheti, mily lelki állapotban van e szerencsétlen ember. Nem is igen adott bátoritást arra nézve, hogy a barátságos érintkezést vele folytassuk. Csak midőn már Angliába való visszatérésünkre gondoltunk, hallottunk kineveztetéséről, mint első attaché a párisban időző nagykövetséghez. A pápa atyai gondoskodása, mely folyvást szemmel tartotta Romaine egészségét, e bölcs módot választotta, hogy Romainet levegő változtatásra és római szünteleni foglalkozásainak beszüntetésére kényszerítse. Elutazása alkalmával újra találkoztunk. Ugy nézett ki, mint egy kimerült vén ember. Most már csak arra valánk képesek emlékezni, hogy kettős joga van hozzánk - mint vallásunk papja és egykori kedves barát - és úgy intézkedtünk, hogy együtt utazzunk. Az időjárás enyhe és kedvező lévén, igen lassan utaztunk és mikor Párisban megváltunk tőle, az utazás látszólag jót tett neki.

Megkérdeztem: látták-e Stellát ez alkalommal.

- Nem, - felelé Lord Loring. - Okunk volt kételkedni benne, vajjon szivesen látna-e Stella, és azonfelül nem is óhajtottunk felkérletlenül oly dologba elegyedni, melynek rendkívül kényes természete kiváló tapintatot igényel. Megegyeztem a Nuncióval, kit személyesen van szerencsém ismerni, hogy rendesen fog tudósítani Romaine egészségi helyzetéről, és azután Angliába tértünk vissza. Egy héttel ezelőtt oly nyugtalanító híreket vettünk a nagykövetségtől,

hogy Lady Loring azonnal visszatért Párisba. Már mindjárt első levelében írja, hogy kötelességének tartotta, Stellát Romaine veszélyes állapotáról értesíteni. Nőm figyelmét a legmelegebb hálanyilatkozatokkal fogadta és azonnal Párisba jött, hogy a helyszínén legyen, ha férje netán látni óhajtaná. A két hölgy most ugyanazon szállodában lakik, s bár eddig ügyeim itt tartottak Londonban, ha csak jobb híreket nem kapok ma estig, az éjjeli vonattal Párisba követem Lady Loringot.

Szükségtelen volt ő lordságát még tovább is tartóztatni. Megköszöntem szivességét és visszatértem Penrosehoz. Alva találtam.

A salon asztalon sürgöny várt reám. Stella küldte és tartalma ez volt:

»E perczben jövök betegágya mellől; elmondtam neki Penrose megmentését. Látni óhajtja önt. Nem szenved erősen; de az életerő egyre jobban fogy, és nem pótolható. Így mondják az orvosok. Midőn mondtam, hogy írni fogok önnek, azt felelték: »Sürgönyözön, mert nincs veszteni való idő.«

Estefelé Penrose felébredt s én megmutattam neki a sürgönyt. Egész utazásunk alatt a kilátás Romainet viszontláthatni, legfőbb gondolatát és vágyát képezé. Rendkívüli ijedelmében kijelenté, hogy ő is elkísér Párisba, ha az éjjeli vonattal indulok. Megemlékezve róla, mily nehezen tűrte a Partsmouthból Londonig tartó vasúti utazást, kérve kértem, engedne egyedül elindulnom. De Romaine iránti hűsége leszavazott. Vitánk közepette belépett Wybrow orvos.

Meglepetésemre Penrose-al tartott.

- Mindenesetre keljen fel, - kiáltá, - mi majd segítünk öltözködni.

Kisegítettük az ágyból és ráadtuk reggeli köntösét. Megköszönte és egy karosszékre ülve, azt mondta, hogy egyedül fog öltözködni. Egy percz alatt azonban már aludt, még pedig oly mélyen aludt, hogy visszahelyeztük ágyába a nélkül, hogy felébredt volna. Wybrow orvos előrelátta vitánk e megoldását s a szegény fiú halvány arcát nézve, megindulással mondá:

- Ez a gyógykezelés fogja újra lábáraállítani betegünket. Alvás, evés és ivás; ez legyen életcélja néhány héten keresztül, és csak oly erős lesz ismét, mint valaha volt. Ha szárazföldnek kellett volna hazatérnie, Penrose útközben halt volna meg. Gondját fogom viselni, a mig Párisban lesz ön.

Az indóházban Lord Loringgal találkoztam. Helyet adott a kocsiban, mely számára fenntartatott. Alig foglaltunk helyet, midőn az utasok közt észrevettük Benwell atyát egy ősz hajú úri ember kíséretében, kit egyikünk sem ismert. Lord Loring nem szereti az idegeneket, különben valószínűleg e gyűlölt jezsuita társaságában kellett volna Párisba mennem.

Május 3-dika. Páris. A szállodában megérkezve, hallám, hogy még nem érkezett hir a követségtől. Az éjjeli út fáradoimat kipihenve, felkerestük Lady Loringot, kit reggelinél találtunk.

- Romaine még él ugyan, - szólt, - de hangja susogássá szállt alá és képtelen lélekzetet szedni, ha pihenni próbál az ágyban. Stella a követségnél van; ma másodszor reméli láthatni.

- Csak másodszor? - kiáltám.

- Elfelejté Winterfield úr, hogy Romaine pap. Csak a szokott feltétel mellett nyerte felavattatását, hogy t. i. teljesen és végkép elváljék nejétől. Stella a maga részéről - de soha se árulja el előtte, hogy ezt elmondtam önnek, - aláírt egy Rómából küldött okmányt, melyben kijelenti, hogy saját szabad akaratából rááll a válasra. Egy másik ide nem tartozó formalitástól külön pápai dispens által mentetett fel. Ezen körülmények alatt, melyeket Stella velem tudatott, amig vele együtt itt e házban laktam, - a feleség jelenléte a férj halálágya mellett, a követség többi papja által botrány és szentségtelenítésképen tekintetik. A jószívű Nuncziót

azzal vádolják, hogy túllépte hatalmának határát, midőn - (habár óvás mellett is,) egy haldokló végkivánságának engedett. Most Rómával helyezte levelezésbe magát és onnan várja a végleges utasításokat, melyek további eljárására irányadók leendnek.

- Romaine látta-e már gyermekét?

- Stella ma vitte magával a gyermeket. Nagyon kétséges, vajjon megengedett-e szegény kis fiúnak, hogy atyját lássa. Ez a komplikáció még a többenél is komolyabb természetű. A haldokló Romaine makacsul ragaszkodik elhatározásához, hogy gyermekét lássa. Gondolkozásmódja oly teljesen megváltozott a közelgő halál és a képzelte fényes jövő megsemmisülése által, hogy még azzal is fenyeget, hogy véglehelletével lemond új hitéről, ha nem teljesítik kivánságát. Mi lesz a vége, azt képzelni sem tudom.

- Ha csak a Nunzio kegyelmes eljárása el nem simitja a dolgot, - mondá Lord Loring, - még megeshetik, hogy újra felelevenítik a papok tiltakozásukat a cölibátus ellen, melylyel Némethonban már egyszer felléptek. A mozgalom 1826-ban, Siléziában vette kezdetét és kiterjedt Badenre, Würtembergre, Bajor és Poroszországra. Később a lázadás Franciaországba és Ausztriába is átment. Csak az 1847-ben kiadott pápai bulla vetett véget a dolognak, mely újból megerősíti a híres trienti zsinat határozatát, a papságot véglegesen nőtlenségre kárhóztatva. Kevés ember tudja, hogy ezen intézmény a római papság közt csak lassan fejlődött. Még a tizenkettedik században is számos pap volt található, ki nem fogadta el a nőtlenség elvét és a már fennálló törvénnyel nyíltan daczolt.

Én, a Lord Loringék által említett számos tudatlanhoz hasonlólag, némán hallgattam magyarázatát. Csak nagy nehezen valék képes kellő figyelemmel kísérni szavait. Gondolataim Stellához és a haldoklóhoz kóboroltak. Az órára néztem.

Lady Loring nyilván osztotta a végtelen nyugtalanságot, mely erőt vett rajtam. Felállt s az ablakhoz ment.

- Itt az üzenet! - kiáltá, felismerve komornyikját, amint a szálloda kapuján bement.

Az ember megjelent, egy névjegyet adva át, melyre pár sor volt írva. Felkértem, hogy haladéktalanul a követséghez siessenek, s e jegy felmutatása útján bébocsájtatom.

Máj. 4-dike. - Csak most vagyok képes a tegnapi események leírását folytatni.

Egy szóval szolga fogadott a követségnél, megnézte a jegyet és felvezetett a ház egy felső emeletére. Egy hosszú folyosó végén ajtót nyitott és visszavonult.

Amint átléptem a küszöböt, Stella elémbé jött. Megragadta mindkét kezemet és némán nézett szemembe. Minden ami természetében nemes, fennkölt, igaz volt, e tekintetből szólt hozzám.

Az égi pillanat elmúlt és megszólalt, - igen szomorúan beszélt.

- Még egy könyörületes tettet, Bernát. Segítsen neki, hogy nyugodt lélekkel halhasson meg.

Visszahúzódott s én Romainehez közeledtem.

Nagy karosszékekben nyugodott, párnákkal támasztva, ez lévén az egyedüli helyzet, melyben szabadabban szedhette a lélekzetet. Kimerült arcán már a halál árnyai lebegtek. Egyedül csak a szemekben, amint lassan felém fordultak, láttam még az elhaló élet utolsó, remegő sugarát fel-fellobbanni. Karjainak egyike élettelenül csüggött alá; a másikkal gyermekét karolta át, mely térdein ült. A gyermek csodálkozva nézett fel hozzám, midőn atyja mellé léptem.

Romaine intett, hajoljak le hozzá, hogy szavát kivehessem.

- Penrose? - kérdé, alig hallható susogással. - Kedves, jó Arthur! Nem haldoklik, szintén, úgy mint én?

Megnyugtattam erre nézve, egy pillanatig mintegy mosolygás árnya vonult el arczán, midőn elbeszéltem Penrose hiába tett kísérletét, hogy velem együtt hozzá siessen. Ismét intett, hogy újból lehajoljak, mert szólni akar.

- Utolsó, hálás áldásomat Penrosenek. És önnek is. Nem szabad-é mondanom? Megmentette Arthurt - szemei Stella felé fordultak - és az ő legjobb barátja volt.

Elhallgatott és lélekzet után kapkodott, a nagy szobán végignézve, melyben egy lélek sem volt látható rajtunk kívül. És ismét a mosoly egy méla árnya jelent meg arczán, hogy csakhamar letünjék.

Még közelebb huzódtam hozzá és hallgatóztam.

- Krisztus gyermeket vett a térdére. A papok Krisztus szolgálóinak nevezik magukat. Engem pedig elhagytak, ezen gyermek miatt itt a térdemen. Hiba, hiba, hiba. Winterfield, a halál nagy tanító. Tudom most, mily szörnyen hibáztam - mit vesztettem. Feleséget és gyermeket. Mily szegénynek, üresnek és pusztának látszik most minden ami ezeken kívül esik!

Egy darabig hallgatott. Gondolkozott? Nem; úgy tetszett, mintha hallgatódznék, pedig semmi sem volt észlelhető a szobában. Stella, ki aggályosan figyelt reá, ép úgy észrevette a hallgatódzó kifejezést mint én. Arcza ijedelmet árult el, de semmi meglepetést.

- Még mindig gyötri? - kérdé.

- Nem, - viszonzá Romaine; - mióta elhagytam Rómát, nem hallottam többé tisztán. Egyre jobban elmosódott azóta - ma már alighogy egy távoli susogás. Megbánásom elfogadtatott, felszabadításom közeleg. Hol van Winterfield?

Stella rám mutatott.

- Az imént Rómáról beszéltem. Mire is emlékeztetett Róma? - Lassan, lassan visszatért tétova emlékezete. - Mondja el Winterfieldnek, - susogá Stellához fordulva, - mit mondott a Nunczió, midőn meghallotta, hogy meg kell halnom. A nagy ember felsorolta a magas állásokat, miket elnyerhettem volna, ha életben maradok. Innen, e követségi helyemről...

- Hadd mondjam el én, - vágott szavába szeliden Stella, - gazdálkodjék erejével jobb teendők érdekében. A követségnél betöltött helyéről másodkövetté neveztetett volna ki. E kötelességek bölcs betöltése után a pápai kamara udvarmesterévé emeltetett volna - és ezután, a legmagasb rang várta volna - az egyházi herczeg rangja.

- Hiuság, merő hiuság mind! - suttogá a haldokló Romaine. Nejére és gyermekére nézett. - Az igazi boldogság itt várt engemet. És csak most tudom - most amidőn késő! - késő, késő!

Feje visszahanyatlott a párnára és lehunyta fáradt szemeit. Azt hittük, alvásra készül. Stella szeliden el akarta távolítani a gyermeket.

- Nem, - suttogá, - csak szemeimet pihentetem, hogy jobban láthassam azután.

- Vártunk. A kis fiú gyermekes kíváncsisággal bámult rám. Anyja letérdelt mellette és fülébe súgott. A gyermekarcz ragyogó mosolyra derült; fényes barna szeme villogott; ismételte a mult idők rég elfeledt leczkéjét és újra »Ber bácsi«-nak nevezett.

Romaine hallotta. Nehéz szemhéjait felvetette.

- Nem, - szólt. - Nem »bácsi«. Valami jobb és kedvesebb. Stella, adja ide kezét.

Stella, ki még mindig térdelt, szót fogadott. Romaine lassan felegyenesedett karosszékében.

- Fogja meg kezét, - szólt hozzám. Én is letérdeltem. Stella jéghideg keze az enyémben nyugodott. Hosszu szünet után a haldokló felém fordult és megszólalt. - Winterfield Bernát, - mondá, - szeresse, segítse őket, ha nem leszek többé. - Gyenge kezeit egymásba kulcsolt

kezeinkre nyugtatá. - Az Úristen oltalmazzon! Az Úristen áldjon benneteket! - susogá. - Stella csókolj meg!

Nem emlékszem egyébre. Férfi létemre, jobb példát adhattam volna, több önuralmat és erőt tanusithattam volna. De nem volt lehető. Elfordultam tőlök és könyekbe törtem ki.

A perczek múltak. Nem tudom: sok percz-e vagy kevés - nem adhatok számot róla.

Halk kopogtatás az ajtón vert fel elmerültségemből. Letöröltem a hasztalan könyeket. Stella visszavonult a szoba tulsó végére. A tűz közelében ült a gyermekkel karjaiban. Én is a szoba azon felére huzódtam, de elég távol tőlök, hogy jelenlétem ne zavarhassa őket.

Két idegen lépett be és két oldalt megállt Romaine széke mellett. Úgy tetszett, mintha a haldokló ellenszenvvel ismerné fel őket. Azon modorból, melylyel a két idegen őt szemlélte, kivehettem, hogy orvosok. Halk hangon folytatott tanácskozás után, egyikök távozott.

Csaknem azonnal visszatért ismét, Benwell atyától és amaz ősz úri embertől követve, kit Párisba jövetelemkor útközben észrevettem.

A jezsuitának éles szeme rögtön felfedezett bennünket a kandalló mellett. Úgy tetszett, mintha egy pillanatig gyanút és meglepetést látnék tükröződni arczában. De oly gyorsasággal szedte össze magát, hogy a muló benyomás nem válhatott biztossággá. Meghajtotta magát Stella előtt - de ő nem fogadta a köszöntést; úgy tett, mintha nem is látná az érkezettet.

Az orvosok egyike angol volt. Megszólalt s azt mondá Benwell atyának:

- Bármiféle dolga van Romaine úrral, azt tanácsoljuk, hogy haladéktalanul lásson hozzá. Távozzunk-e a szobából?

- Semmi esetre sem, - felelé Benwell atya. - Minél több tanú van jelen, annál jobb néven veszem. - Utazótársához fordult: - Hadd mondja el Romaine úr ügyvéde, mi dolgunk van vele.

Az ősz idegen előlépett.

- Képes szavaimra figyelni, uram? - kérdezé.

Romaine, székében hátradőlve, látszólag mitsem tudva mind arról mi körülötte történt, hallotta a kérdést és felelt. De oly halk, oly gyenge volt hangja, hogy én, a szoba tulsó oldalán, semmitsem hallottam belőle. Az ügyvéd, teljesen kielégítve, most egy ünnepélyes kérdéssel fordult az orvosokhoz. Megkérdezte, vajjon Romaine úr minden tekintetben beszámítható állapotban van-e.

Mindkét orvos pillanatnyi habozás nélkül igenlőleg válaszolt. Benwell atya is hozzá adta tanuskodását.

- Betegsége egész idején át, - mondá, - Romaine úr szelleme ép oly tiszta volt, mint az enyém.

A mig mindez történt, a gyermek, korának szokásos elevenségével, lesiklott anyja öléből. A kandallóhoz lépett és a tűz vörös fényétől elbűvölten, megállt s belebámult az izzó parázsba. A kandalló mellett a nagy fakosárban egy csomó apró fa hevert, azon esetre, ha a tűz netán kialudnék és újbóli felgyújtást igényelne. A fiú észrevéve a vékony fapálczikákat, kihúzott egyet a csomóból és kísérletképen a tűzbe dobta. A felcsapó láng, amint a vékony fadarab meggyúlt, szörnyen megtetszett neki. Egyenként be-bedobálta a fadarabokat, mindig megvárva, mig fel-fellángoltak az egyes rudacskák. Az új játék nyugalomban tartotta s anyja örült, hogy csendes, mig ő vigyázott, hogy baj ne történjék.

Ezalatt az ügyvéd röviden előadta ügyét.

- Emlékezni fog, Romaine úr, hogy végrendelete a mi üzletünkben letéteményezett, - mondá. - Benwell atya felkeresett bennünket és egy ön által sajátkezüleg aláírt felhatalmazást mutatott fel, melynek erejénél fogva a végrendelet általa Londonból Párisba vitessék át. A cél, aláírásának megnyerése volt egy végrendeleti toldalék alá, mit nélkülözhetlennek ismertek el, hogy az okmány kérdésbe vonhatatlan érvényességre juthasson. Figyelmével szerencsétlen-e uram?

Romaine alig észrevehető fejbólintással felelt. Szemeit a fiúra szegezve, ki még mindig egyenként dobálta a tűzbe a kis fadarabokat.

- Azon időben midőn végrendelete megiratott, - folytatá az ügyvéd, - Benwell atya engedelmet nyert az okmány lemásolására. Betegségéről értesülvén, a végrendeletet megvizsgáltatta egy hirneves jogtudor által. E hozzáértő egyéniség írott válaszában kijelenti, hogy azon része, mely a Vange birtokot az Egyháznak adományozza oly hiányosan van szerkesztve, hogy a végrendelező halálával, az egész okmány könnyen megtámadhatóvá válhatnék. Ennélfogva egy toldalékot kapcsolt a végrendelethez, mely a hiányt teljesen kipótolja. - Mint ügyvéde és jogi tanácsadója kötelességemnek tartottam Benwell atyát Londonból Párisba kísélni, hogy a hely színén legyenek, azon esetre, ha netán hajlandó volna az ekkép megtoldott végrendeleten valamit változtatni.

E mondat befejezésénél jelentőségteljesen Stella és a gyermek felé fordult. Benwell atya éles szemei, az ügyvéd tekintetét követve, szintén a szoba azon része felé fordultak.

- Felolvassam-e e végrendeletet, uram? folytatá az ügyvéd, - vagy személyesen akarja átnézni?

Romaine némán kinyujtá kezét az okmány után. Még mindig fiát szemlélte. Már csak igen kevés tűzbe dobandó pálczika volt hátra.

Most először, beleszólt Benwell atya.

- Még egy szót, Romaine úr, mielőtt megvizsgálja ezen okmányt, - mondá. - Az Egyház visszafogadja az ön kezéből a birtokot, mely egykor sajátját képezte. Ezenfelül, általam, felhatalmazza önt, sőt óhajtja is, hogy bátran bármily változást eszközöljön, mit ön, vagy jogi tanácsadója jónak lát. A végrendelet azon zártételeire célzok, melyek a néhai Lady Berrick-től örökölt vagyona vonatkoznak - és a jelenlévőket egytől-egyig felkérem, hogy emlékezzenek meg annak idejében a néhány szóról, mit az imént elmondtam. -

Önérzetesen meghajtotta magát és hátralépett. Még az ügyvédre is előnyös hatást tett szavaival. Az orvosok néma helyesléssel intettek egymásnak. Most először tűnt fel bizonyos izgatottság Stella szomorú nyugalma arcán - tisztán láthattam, mily küzdelmébe került felindulását legyőzni.

Az egyetlen teljesen nyugodt személy Romaine volt. A papírlap, mely a végrendeletet tartalmazta, elfeledve hevert ölében; szemei változatlanul a kandalló melletti kis alakra szegződtek.

A gyermek az utolsó fapálczikát is beledobta a vörös, izzó zsarátnokba. Körülnézett egy új adag után, de nem talált. Friss, gyermekes hangja, tisztán, hangosan rengett át a szoba mély csendjén.

- Még! - kiáltá. - Még!

Anyja feddőleg intett újjával.

- Csitt, - suttogá. A gyermek elhúzódott tőle, midőn térdére igyekezett őt venni, atyja felé tekintett, és hangosabban még mint eddig, kiáltá:

- Még, még!

Romaine intett nekem s a fiúra mutatott.

Én keresztül vezettem a szobán. A gyermek a legszivesebben jött velem s atyja térdeihez simulva, ismételte kérését.

- Emelje fel hozzám, - mondá Romaine.

Alig bírtam kivenni a szavakat; még suttogási ereje is hanyatlani látszott. Megcsókolta fiát, de még e csekély fáradtság alatt is oly nehezen lélekezett, hogy kin volt ránézni.

Midőn a kis fiút ismét letettem a földre, haldokló atyjához feltekintve, újra csak főeszméjének adott kifejezést:

- Még, papa, még!

Romaine a végrendeletet fia kezecskéibe adta.

A gyermek szemei felragyogtak.

- Tűzbe? - kérdé mohón.

- Igen!

Benwell kapkodó kezekkel a gyermeknek rohant. Én útját álltam. Küzdött velem. Megfeledkeztem ruhájának kiváltságairól és torkon ragadtam!

A kis fiú a végrendeletet a tűzbe dobta.

- Oh! - kiáltá gyönyörködve és kövér kis kacsóiba tapsolt, amint a fényes láng ezer szikrával fellobbant.

Akkor elbocsájtottam a papot.

A düh és kétségbeesés tehetetlen paroxizmusával körülnézett a szobában.

- Mindnyájan tanúk rá, - kiáltá - ez egy örültnek tette!

- Ön személyesen csak az imént nyilatkoztatta ki, - viszonzá az ügyvéd, - hogy Romaine úr szellemileg ép oly beszámítható, mint ön.

A kijátszott jezsuita dühösen fordult a haldokló ember felé.

Egymásra néztek.

Egy egyetlen megdöbbenő perczre Romaine szeme föllángolt és hangja új erőt nyert, mintha csak az élet térne vissza hozzá.

A pap sötéten összeránczolt szemöldökkel szemlélte, aztán kérdé:

- Minek tette ezt?

A válasz nyugodtan, határozottan mondatott ki.

- Feleségem, gyermekem.

Egy utolsó, hosszú sóhaj hangzott el - ama szent szavakkal ajkain, Romaine kiszenvedett.

* * *

Május 6-dika. London. Stella kívánságára visszatértem Penrosehoz, egyetlenegy utitársal. Kedves öreg barátom, a kutya lábaimhoz simulva, édesen alszik, a míg e sorokat írom. Penrose már annyira megerősödött, hogy kis salonomban társaloghatunk együtt. Még pár nap és viszontláthatja Stellát is.

Mily utasításokat kapott a követség Rómából - vajjon Romayne betegségének korábbi pházisában már felvette-e az utolsó szentségeket - arról soha sem értesültünk. Azonban nem ütköztünk semmiféle akadályba, midőn Lord Loring a holttest Angliába való átszállítását indítványozá, hogy a Vange monostori családi sirboltban helyeztethessék el.

Én vállalkoztam a gyászszertartásra szükséges intézkedések elvégzésére, a mint Londonba érek. A szállodába visszatérve, Benwell atyával találkoztam. Én elhaladni igyekeztem mellette. Ő megállított.

- Hogy van Romaynené ő nagysága? - kérdé, amaz ördögös nyájassággal, mely mindig rendelkezésére látszik állni. - Remélem jól van; és a fiú? Ah, nem sejtette az istenadta, mennyire megváltoztatja kilátásait az életben, azzal a lobbanó lánggal, melynek úgy örült! - De bocsánat, Winterfield úr, ön nem látszik egészen oly barátságosnak lenni, mint máskor szokott. Tán torkom tiszteletlen megrohanására gondol? Bocsássunk meg egymásnak és felejtünk. Vagy tán nem jó szemmel nézte, hogy kitérítettem Romaynet és kész voltam elfogadni tőle az Egyház birtokainak visszaszolgáltatását? Mindkét esetben kötelességemet teljesítettem, mint pap. Ön liberális gondolkozású ember. Csak nem tagadhatja, hogy eljárásom előnyös értelmezést érdemel.

Ezt valóban nem birtam elviselni.

- Saját nézeteim vannak arra nézve, mit érdemel, - viszonzám. - Ne kényszerítsen rá, hogy elmondjam.

Sötét mosolylyal nézett végig rajtam.

- Nem vagyok oly öreg, a minőnek látszom, - mondá, - még élhetek húsz évig!

- Nos, és? - kérdém.

- Nos, - felelé, - sok minden történhetik húsz év alatt!

Ezzel elhagyott.

Ha ismét valami gonoszságon törné a fejét, - annyit ígérek neki - engem utjában fog találni.

De hadd térjek át kellemesebb tárgyra. Mindazon elmerengve, mi Romaynenél való utolsó és feledhetetlen találkozásom alkalmával történt, megvallom, hogy kissé meglepett a tény, mikép a jelenvoltak közül senki sem igyekezett a végrendelet elégetését megakadályozni. Stellától nem volt várható - sem az orvosoktól, kik legtávolabbról sem voltak érdekelve a dologban, - de képtelen valék az ügyvéd semleges magatartását megérteni.

A legegyszerűbben felvilágosított a kérdéses dologra nézve.

- A Vange és a Berrick-féle birtokok, - szólt, - teljesen Romayne rendelkezésére állottak. - Ha végrendelet nélkül hal meg, annyit tudott a jogról és törvényről, hogy előre lássa, mikép mindene, házai, birtokai, pénze, legközelebbi rokonára szállnak - vagyis, egyszerűbben mondva, feleségére és fiára.

A mint utazni képes, Penrose elkísér Beauparkba. Stella, és a kis fiu, Eyrecourtné asszonysággal, lesznek kivüle, házam egyedüli vendégei. Az időnek múltnia kell, és a kis fiú idősebb lesz, mint ma, mig elérkezik a perc, a mikor Stellát emlékeztetni fogom Romayne utolsó óhajtására ama szomorú reggelen, midőn mind ketten oldalánál térdeltünk.

Addig, csaknem elegendő boldogság reám nézve, ha arra a napra gondolhatok...

* * *

Jegyzet: A napló végső lapja hiányzik. Esetlegesen egy írott levéllap tévedt helyébe, mely későbbi keltezését tüntet fel s kimerítő utasításokat tartalmaz, egy nász ünnepélyi ruhához szükségelt kiváló rajzra vonatkozólag. A kézirat azóta tulajdonosnője által mint sajátja ismertetett el, és ez senki más, mint - Eyrecourtné ő nagysága.

(Vége.)